
יהוה
INSTITVTIO THEOLOGICA
ANDOVER. FVNDATA MDCCCVII.
PS.CXIX.
169.
כדברך
הבינני
JOH.XVII.
17.
ὁ λογος
ὁ σος
αληθεια
εστι.
ΑΚΡΟΓΩΝΙ
ΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

N

GODOFREDI HERMANNI

DE

PARTICVLA ἌΝ

LIBRI IV.

LIPSIAE,
APVD ERNESTVM FLEISCHERVM.
1831.

DE PARTICVLA ἌΝ.

Liber I.

Liber II.

GODOFREDI HERMANNI

DE PARTICVLA ἌΝ

LIBRI IV.

A

DE PARTICVLA ἂν LIBRI IV. *)

LIBER PRIMVS.

I.

De origine particularum ἂν et κέν.

De usu particularum ἂν et κὲν etsi a multis est atque doctissimis viris vel separatim vel ubi occasio ferret disputatum, tamen haec tam inexhausta materia est, ut neque illi non aut praetermiserint multa, alia antem minus recte explicuerint, nec, si quis denuo id negotii suscipiat, non idem sibi quoque eventurum videat, praesertim quum difficultas rei immensum quantum augeatur codicum discrepantia et corruptione. Quod si ego E. H. Barkeri, viri mihi amicissimi, rogatu adduci me passus sum, ut de his particulis scriberem, ea id mente feci, ut magis fundamenta iacere doctrinae, qua harum ratio particularum contineretur, quam omnia, quae explananda esse intelligerem, accurate pertractare mihi proponerem. Quamquam enim

*) Editi sunt primo in Diarii Classici fascic. LXVIII — LXXII. a. 1826. 1827. deinde in editione Londinensi Thesauri Stephaniani. Opusculis hisce inserere volueram multis in partibus auctos atque ex materia quam satis amplam paratam habeo locupletatos: sed ubi comperi certatim typis repetitum iri illam editionem Thesauri, abieci hoc consilium, ne quis mea opera in ista aemulatione abuteretur.

optandum est, ut quis usum harum particularum secundum tempora et gentes et genera scribendi deinceps ordine persequatur, tamen haec res tam infiniti operis est, ut ego quidem mihi ab ea abstinendum putaverim, satisque duxerim, veteris tantum sermonis et eius qui cultissimus habetur consuetudinem respicere, ex iis autem, quae labascens Graecitas sibi indulsit, non nisi hic illic aliquid delibare.

Est autem de particulis ἄν et κέν dicturo ante omnia unde ortae sint quaerendum. Quarum quum Georgius Dunbar, qui de iis dissertationem edidit, alteram participium esse verbi cuiusdam ἀμί, quod idem sit atque ἐάω, alteram ex imperativo verbi κέω, quasi *pone* dicas, factam putat, adeo hae mirae sunt et incredibiles derivationes, ut eas refutare non videatur operae pretium esse. Non omnium particularum inveniri origo potest, sed multas ex aliis particulis natas esse apparet. Quod factum est non solum pluribus in unam coniungendis, quales sunt γοῦν et γάρ, vel ἀμφί, i. e. ἄναφι· sed etiam nunc mutilando, ut ex πέρι πέρ factum; nunc correptius pronunciando, ut ex μήν, δή, τοί exstiterunt μέν, δέ, τέ; nunc etiam utraque ratione coniuncta, ut ex νῦν dictum est νύ. Huiusmodi multa exempla etiam in Germanica lingua exstant. Ita *doch* ex *da auch*, *noch* ex *nach auch* exstitere. Aliae ex nominibus adiectivis factae sunt, ut ἀλλά; vel ex pronominibus, ut ὅτι; vel ex adverbiis, ut πού, πώς; aliae ex verbis sunt derivatae, ut ἄρα; quin etiam integra verba aut enunciationes in particulas versae sunt, ut ἀμέλει, et apud nos *zwar*, quod est ex *es ist wahr* contractum. Haec qui consideraverit, non dubitabit, opinor, quin ἄν ex ἄνα, κέν autem ex καί sit ortum.

Et κε quidem nemo non videt quam sit etiam significatu cum particula καί cognata. Habet enim καί natura sua vim quamdam dilatandi, ut, de quo dicitur, id de pluribus unum intelligi indicet. Atqui eo illud, de quo dicitur, quodammodo incertum fit, ut quod non necessitate quadam, sed magis pro exemplo, qualia plura sint, commemoretur. Apertum est enim, quam parum intersit, utrum ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, an ὅς καὶ θεοῖς ἐπιπείθηται·

utrum *εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν*, an *εἰ καὶ θάνατόν γε φύγοιμεν* dicas.

Difficilius explicatu est, quomodo *ἄν* ex *ἄνα* deductum illam significationem acceperit. Videtur tamen huius quoque rei probabilis ratio afferri posse. Particula *ἄνα*, quae recisa ultima littera mansit in Germanica lingua, primum ac proprium usum habet in iis, quae in alicuius rei superficie ab imo ad summum eundo conspiciuntur: motus enim significationem ei adhaerere quum ex eo intelligitur, quod non est apta visa quae cum verbo *εἶναι* componeretur, tum docet usus eius adverbialis, ut *ἀλλ᾽ ἄνα ἐξ ἑδράνων*. Caeteri significatus ex eo, quem primum posuimus, facile explicari possunt, quales sunt *secundum*, et *per*, et *sursum*, atque inde *retro*, quoniam natura omnia deorsum feruntur. Ex illo autem significatu, qui est *secundum*, qui patet latissime, nec tantum ad locum, sed etiam ad alia refertur, ut *ἀνὰ κράτος*, *ἀνὰ μέρος*, *ἀνὰ λόγον*, is usus natus est, quo distributiones certa numerorum proportione factae indicantur, in quo genere nos similiter particula *zu* utimur. Eius usus antiquissimum exemplum exstat in Odyss. *ι*. 208.

> *τὸν δ᾽ ὅτε πίνοιεν μελιηδέα οἶνον ἐρυθρόν,*
> *ἓν δέπας ἐμπλήσας, ὕδατος ἀνὰ εἴκοσι μέτρα*
> *χεῦε.*

In quo exemplo quoniam, ut in plerisque aliis, etiam verbum sibi accusativum postulat, ambiguum videri potest, particula utrum praepositio sit an adverbium. Sed praepositionem esse alia exempla docent, ex quibus satis habeo unum commemorare Polybii II. 24, 13. *ἔτι δὲ μὴν καὶ ἐν Σικελίᾳ καὶ Τάραντι στρατόπεδα δύο παρεφήδρευεν· ὧν ἑκάτερον ἦν ἀνὰ τετρακισχιλίους καὶ διακοσίους πεζούς, ἱππεῖς δὲ διακοσίους*. Multo usu tamen factum est, ut particula ista in hoc genere etiam sine casu pro adverbio poneretur. Neque enim perperam dictum putandum est illud in Apocalypsi c. 21, 21. *ἀνὰ εἷς ἕκαστος*, ut *καθ᾽ εἷς*, quod notavit Lucianus in Pseudologista c. 9. T. III. p. 577. Nam etiam alii sic loquuti sunt: ut Plutarchus in

Aemilio c. **32.** *μετὰ δὲ τὰς ὁπλοφόρους ἁμάξας ἄνδρες ἐπορεύοντο τρισχίλιοι, νόμισμα φέροντες ἀργυροῦν ἐν ἀγγείοις ἑπτακοσίοις πεντήκοντα τριταλάντοις, ὧν ἕκαστον ἀνὰ τέσσαρες ἐκόμιζον.* Ex hac igitur adverbiali potestate praepositionis *ἀνά*, significantis *secundum*, ortum videtur *ἄν*. Nam praepositio priusquam in coniunctionem vertatur, in adverbium abierit necesse est, quia sic demum sine nomine inseri orationi potest. Ita ex *πέρι* adverbio, quod est *valde*, facta est coniunctio *πέρ*, *quamvis*. Igitur quum particulae *ἄν* ea ubique vis sit, ut ad aliquam conditionem referatur, quae conditio saepe adiungitur, ubi autem non est addita, tamen cogitari debet, patet id ipsum per praepositionem *ἀνὰ* disertius indicari: ut quum dicimus *ἐβουλόμην ἄν, εἰ ἐδυνάμην*, quid id aliud est quam *ἐβουλόμην ἀνὰ τοῦτο, εἰ ἐδυνάμην?* aut quum non diserte adiecta conditione *ἐὰν λέγῃ*, vel *ὅταν λέγῃ*, vel *ὃς ἂν λέγῃ*, quid aliud quam *εἰ λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν αὐτόν*, et *ὅτε λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν ποτέ*, et *ὃς λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν τινά?* Ita apparet, particulam *ἄν* conditione addenda id quod aliter certum definitumque esset, incertum et infinitum reddere. Vt quum *ὃς λέγῃ* dicimus, est id *is qui dicat*, quod est finitum; *ὃς ἂν λέγῃ* autem, *quicumque dicat:* quod est infinitum, quoniam ad eam notionem, quae pronomine continetur, conditio accedit veritatem rei e casu fortuito suspendens. Vnde particula ista dicta est a grammaticis *σύνδεσμος ἀναιρετικὸς τοῦ γεγονότος*.

II.

De collocatione.

Ad collocationem quod attinet, neutra particula in principio orationis poni potest, non praegressa alia voce. Vtrique enim inest quaedam sententiae debilitatio, quum quod aliter de una re certa diceretur, ad aliquam e pluribus incertis rebus transferat: unde ei non potest nisi secundarius aliquis in oratione locus concedi. Itaque has particulas aut post illud verbum, ad quod pertinent, aut post eorum

unum aliquod verborum, quae cum illo verbo unam enunciationem efficiunt, collocari necesse est. Sed differunt ea in re aliquid. *Ἄν* enim quum non sit enclitica, et tamen initio poni nequeat, apertum est poni eam debere post eorum aliquod vocabulorum, ad quorum sententiam constituendam pertinet. *Κέν* autem, quae quod enclitica est, ab incipienda oratione arcetur, etiam ante ea verba, ad quorum sententiam pertinet, poni potest, dummodo aliqua vox in eadem constructione verborum praecesserit. Hinc Homerus Iliad. χ. 20. dixit, *ἦ σ' ἂν τισαίμην.* Altera particula si uti voluisset, dixisset, *ἦ κέ σε τισαίμην.* Et quod idem posuit Iliad. η. 125.

ἦ κε μέγ' οἰμώξειε γέρων ἱππηλάτα Πηλεύς,

Syagrus apud Herodotum VII. 159. nisi in alium voluisset versum heroicum convertere,

ἦ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων,

prosa oratione dicere debuisset, *ἦ μέγα ἂν οἰμώξειεν.* At *ὄντως ἄν σε τισαίμην* licebat dici. Neque enim *ὄντως* loquentis affectionem animi, ut *ἦ*, sed rei, de qua sermo est, quamdam conditionem indicat. Quae vis quum inest in particulis, quae ea plerumque carent, tum ipsae quoque statim a particula *ἄν* excipi possunt: ut *καί*, ubi cum vi quadam dictum fortius pronunciatur, *re vera* significans, ut apud Herodotum IV. 118. *καὶ ἂν ἐδήλου.* Praeterea quaedam inveniuntur locutiones, quae duobus membris in unum contractis etiam particulam *ἄν* a propria eius sede revellunt, ut usitatissima formula *οὐκ οἶδ' ἂν εἰ πείσαιμι.* Sed de his infra suo loco. Caeterae coniunctiones, quae incipere orationem nequeunt, quum statim post primam vocem collocari soleant, naturaque sua ad initium orationis pertineant, iure hoc habent praecipuum, ut et *ἄν* et *κέν*, ut quae ad ipsam sententiam spectent, post eas poni debeant. Tales dico, ut *μέν, δέ, τέ, γάρ, ἄρα, μὲν γάρ, μέντοι.* Sed hae particulae quum longius a principio remotae aliis verbis subiiciuntur, recte praecedit *ἄν* vel *κέν.* Alia ratio est particularum ratiocinativarum, ut *ἄρα, δῆτα, οὖν,* quae nunc

ante nunc post ἄν ponuntur, prouti magis ad praegressam vocem, vel ad totam sententiam spectant. Quin illae quoque coniunctiones, quas ante dicebamus, μέν, δέ, γάρ, et quae sunt aliae huiusmodi, certa conditione etiam statim post ἄν collocantur. Fit hoc, ubi ἄν vel κέν cum particulis conditionalibus vel pronominibus relativis vel aliis vocibus ita coniunctum est, ut aut coaluerit cum iis in unam dictionem, aut pro una tamen habeatur. Itaque ἐὰν μέν, ἐπεὰν δέ, ὅταν γάρ, ὁπόταν τε dicitur; et sic etiam εὖτ' ἄν δέ, ἡνίκ' ἄν δέ, et ὅς ἄν δέ, ut apud Herodotum I. 138. VII. 8, 4. ὅς ἄν μέν νυν apud eumdem III. 72. Sed quum divisim ista dicuntur, ut εἰ ἄν, non potest sequi coniunctio, sed media ponitur inter eas, ut εἰ δ' ἄν, ἐπεὶ δ' ἄν, ὅτε δ' ἄν. Vnde etiam εὖτε δ' ἄν et ἡνίκα δ' ἄν recte dici apparet. Et ὅς δ' ἄν quidem plerumque divisim dicitur, sed fere cum quodam potestatis discrimine. Pertinet huc etiam τάχιστ' ἄν τε apud Thucyd. II. 63. Κὲν vero quum hac forma numquam coalescat cum alia voce, semper coniunctioni postponitur: εἰ δέ κε μὴ δώωσιν. Sed Doriensium lingua in κα mutatum coalescit: unde praecedit coniunctionem: αἴκα δ' ἄρνα λάβῃ τῆνος γέρας. Atque haec quidem de collocatione universe. Nam plura ex hoc genere infra suis locis promenda erunt.

III.

De significatu.

Nunc de significatu harum particularum explicemus. Est autem nihil in linguarum ratione difficilius, quam particularum vim ac potestatem perspicere, distincteque declarare. Quae quum plerumque sensu quodam percipiatur, ex obscuris et latentibus notionibus prodeunte, difficillime revocari ad claras et distinctas notiones potest, revocataque saepe evanescit magis, quam comprehenditur ac retinetur, ut quae hoc ipsum, sentiri potius, quam intelligi velit. Accedit quod plerarumque particularum tam varia est ratio, tamque multiplex usus, ut quamvis diligenter explices, tamen aegre invenias, quod ubique aptum

sit atque accommodatum. Eaque difficultas augetur etiam eo, quod, si ab aliarum comparatione linguarum auxilium petas, quod in huiusmodi re optimum esse adminiculum solet, nulla est lingua, cuius particulis ad hunc finem ita uti possis, ut eae non aut maiorem, aut minorem, aut ex parte saltem diversam vim habeant, eoque, dum explicandae rei non sine utilitate adhibentur, tamen simul etiam proclivitatem ad errandum afferant. Ac nescio an haec omnia praecipuo quodam modo quadrent in particulas ἄν et κέν, quibus non solum in aliis, quas ego quidem norim, linguis nullae particulae ex omni parte respondent, sed in ipsa Graecorum lingua quaedam particulae adeo sunt similes, ut ne ab his quidem quomodo differant statim appareat. Sed quum omnino non nisi duplex via pateat, quam quis in hoc genere ingredi possit, una, ut diuturna accurataque veterum scriptorum lectione ita persentiscat potestatem et usum harum particularum, quemadmodum solemus in iis linguis, quas quotidiana sermonis consuetudine addiscimus; altera, ut, posteaquam hunc sensum comparasse nobis videamur, ad claras eum distinctasque notiones revocare studeamus, quae quidem via sola relicta est ei, qui docere vult: conabimur hanc, quamvis difficilem provinciam in nos recipere, rogamusque lectores, ut has subtilitatum latebras nobiscum perreptare ne fastidiant.

Sunt in lingua Graeca tres aliae particulae, quae similem ut ἄν et κὲν vim habent, ἴσως, πού, et τέ, sed differunt gradu et modo. De sola enim significatione et potestate nunc, non de constructione, loquor. Commune omnium hoc est, quod sententiam quodammodo debilitant, eique aliquid ambiguitatis addunt. Cuius ambiguitatis primo gradus diversi sunt: alia enim possibilia, alia fortuita, alia veri similia, alia probabilia esse dicimus. Atque omnium minime certa sunt, de quibus hoc tantum scimus, posse ea esse, sed nihil habemus, esse unde coniiciamus. Proxima his sunt, quae utrum sint, an non sint, fortuitum est, i. e. ex aliqua conditione suspensum, cuius veritas prius cognoscenda sit, quam verumne sit, quod ex ea pendet, sciamus. Sequuntur ea, quae veris similia

sunt: de quibus etsi non constat nobis, tamen esse ea potius, quam non esse credimus. Postrema sunt probabilia: quae sunt ea, quae mirum foret si non essent, quia rationem, quare esse debeant, idoneam videmus. Eadem vero omnia etiam modos quosdam habent, qui sunt duo, positi in eo, quod aut ad ipsam tantum cogitationem loquentis, aut ad rei, de qua sermo est, aliquam conditionem referuntur. Et ille quidem modus, qui ad loquentis cogitationem spectat, complectitur possibilia et veri similia, de quibus quis nihil amplius, quam de alteris se ambigere, de alteris opinari significat. Alter autem modus fortuita et probabilia continet, quibus in ipsis est aliquid, quare sint aut fiant, sed illud in alteris ignotum, notum autem in alteris. Itaque gradu haec ita se excipiunt, ut possibilibus fortuita, fortuitis verisimilia, veri similibus probabilia succedant: modi autem hanc iubent distributionem fieri, ut possibilia et verisimilia fortuitis et probabilibus opponantur, possibilium autem ad verisimilia eadem sit comparatio, quae fortuitorum ad probabilia. Singulis horum sua destinata sunt vocabula: ac possibilibus quidem et verisimilibus adverbia ἴσως et πού; fortuitis autem et probabilibus particulae ἄν sive κέν, et τέ. Considerabimus haec ita, ut in singulis etiam id, quod iis oppositum est, respiciamus: quod eo minus negligi convenit, quo maior est horum discriminum subtilitas.

Ac possibilibus indicandis inservit ἴσως, *forsitan*, Germanice *vielleicht:* quod est coniicientis, sed non scientis. Ei adverbio oppositum est verbum nudum sine particula, quo simpliciter veritas rei indicatur. Verisimilibus autem significandis adhibetur πού, *fortasse*, *wohl:* quod est opinantis, sed non affirmantis. Itaque ei opposita sunt ἦ et δή, quibus utitur, qui iam non opinari se, sed credere atque confidere affirmat. Fortuita notantur particulis ἄν vel κέν, quae Latine plerumque non possunt exprimi, sed si quae Latina particula ad propriam earum vim quodammodo accedit, est ea *forte:* Germani aptiorem habemus particulam *etwa*, sed non tamen ubique satis accommodatam. Est autem ἄν et κέν sumentis

aliquid, sed non contendentis: qui ubi iam non sumit, sed contendit, contrario utitur vocabulo *πάντως*. Probabilia denique per particulam *τὲ* exprimuntur, quae Germanice plerumque per *ja* encliticam exprimi potest, Latina in lingua *fere* vel *nimirum* non prorsus alienae sunt, sed aliquanto tamen fortiores. Haec autem oratio colligentis est, sed non dicentis necessarium esse: unde qui iam non colligit, sed firmius rationem concludit, *ἀναγκαίως* dicat necesse est.

Illustrabo haec versu Homeri, in quo his particulis omnibus locus est:

σύν τε δύ' ἐρχομένω, καὶ ἴσως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.

i. e. *duobus consociatis, forsitan alter altero plus videt: zwei beisammen, sieht vielleicht einer weiter als der andere.* Hoc qui dicit, fieri posse indicat, ut alter altero plus videat, sed utrum id fiat an non fiat, nescit. Quod si scit fieri ita, simpliciter id enunciat sine ulla particula, *πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.* Sed si dicit,

σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί που πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

hoc dicit: *alter fortasse altero plus videt: zwei beisammen, sieht wohl einer weiter als der andere.* Eo autem opinari se indicat, ita fieri, sed non affirmat. Affirmare si vult, adverbio uti debet, quo non videri sibi ita, sed confidere se indicet, *ἦ δὴ πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.* Porro si dicit,

σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί κεν πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

id hanc vim habet: *alter forte altero plus videt: zwei beisammen, sieht etwa einer weiter als der andere.* Quod qui dicit, ex fortuita aliqua conditione pendere significat, ut ita eveniat. Quod si tollit conditionem, *πάντως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν* dicat necesse est. Denique quod ipse posuit poeta,

σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

in hanc sententiam dictum est: *alter nimirum altero plus*

videt: zwei beisammen, sieht ja einer weiter als der andere. Id vero est eius, qui probabile et consentaneum esse dicit, ita fieri, etsi non ait plane necessarium esse. Hoc enim si vult, dicendum est, ἀναγκαίως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.

Apparet ex his, ut opinor, et quid differant ipsae particulae inter sese, et quid singulae oppositum cogitari postulent. Quae si paucis comprehendere volumus, haec sunt. Quum ἴσως ad ea, quae possunt fieri; πού ad verisimilia; ἄν et κέν ad ea, quae fortuita sunt, i. e. ex aliqua conditione pendent; τέ denique ad probabilia spectet: dubitantem, si ἴσως adhibeat, ita confirmamus; *non solum potest esse, sed est;* si πού: *non solum verisimile, sed verum est;* si ἄν vel κέν: *non solum conditione aliqua, sed omnino est;* si τέ: *non solum probabile et consentaneum, sed necessarium est.*

Non abs re fuerit, haec etiam alio exemplo confirmare, Odyss. α. 197.

ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρέϊ πόντῳ.

Non potuit hic τέ, aut quod paullo fortius est, τοί poni. Hac enim particula indicaret Minerva, non modo se, sed etiam Telemachum, quem alloquitur, tantum abesse ut mortuum putent Vlyssem, ut eum vivere parum dubium, immo probabile esse credant. Contra si ἴσως dixisset, non multum profecto contulisset ad consolandum Telemachum: nam ipse sciebat, quamdiu non constaret de morte Vlyssis, forsitan vivere illum, etiam si parum esset verisimile. Multo minus particula κέν adhiberi potuit. Ita enim significaret Minerva, se id sumere, tamquam quod casu accidere potuerit, vivere Vlyssem, si non periisset. Quod Germanice dicas, *er lebt etwa noch.* At haec tam nulla fuisset consolatio, ut etiam minuere debuisset spem, quae Telemacho admodum exigua relicta erat. Ex his patet, necessario utendum fuisse particula πού, quae quia prodit Minervam verisimile putare vivere Vlyssem, sola Telemachum ad eamdem potest fiduciam erigere.

IV.

De constructione.

Construi dicimus verba, quae coniuncta plenam sententiam efficiunt. Nunc particulae ἂν et κέν, quoniam conditionis significationem continent, verbo quidem carere nusquam possunt: nam sicubi deest verbum, intelligendum est: modos autem formasque verbi admittunt omnes, quia in omnibus accedere potest conditionis notatio. Sed non cum omnibus tamen solae per se construi in eo quidem sermone possunt, qui deposita prisci temporis fluctuatione certas est dicendi leges sequutus. Itaque recte dicas construi ἂν cum indicativo, optativo, participio, infinitivo, ut ἔλεγον ἄν, λέγοιμ' ἄν, λέγων ἄν, λέγειν ἄν· non autem possis dicere solas per se cum coniunctivo construi: neque enim λέγῃ ἂν dici licet: quamquam ὅς ἂν iure dicemus cum illo construi verbi modo. Patet autem quid intersit. Nam modus verbi, quocum ipsa per se constructa est particula ἄν, aliam eius accessione potestatem accipit. Aliud est enim ἔλεγον ἄν, quam ἔλεγον· et sic caetera, quae attulimus. In coniunctivi autem potestate nihil mutatur, sive accedat ἄν, sive non accedat: mutatur vero potestas illius vocabuli, cui adiunctus est coniunctivus: nam ἐάν, ὅταν, ὅς ἂν aliam vim habent, quam εἴ, ὅτε, ὅς. Itaque non ἂν dicendum est cum coniunctivo construi, sed voces illas, quibus adiunctum est ἄν. Ex his enim pendet coniunctivus, etiam si careant particula illa. Idque etiam aliis argumentis cognoscitur, et primum quidem eo, quod multa eiusmodi vocabula cum particula illa in unam vocem coaluerunt, ut ὅταν, ὁπόταν, ἐάν, ἐπεάν, ἐπειδάν, et Dorica αἴκα, ὅκκα· deinde e collocatione verborum, quae semper particulam illis vocabulis, numquam verbo colligat. Non enim dici potest, ὅς λέγῃ ἄν. Sed quod in coniunctivo, idem saepe etiam in aliis verbi modis accidit, ut cum iis non particula ἄν, sed alia vox adiunctam habens illam particulam construatur. Id monendum iudicavi propterea, quod quum mihi in explicando usu illarum

particularum eam videam rationem tenendam esse, ut, quaecumque earum constructio sit, verbi partes, quod adiunctum habent, deinceps persequar, tamen interdum eam, quae vere constructio est, ab illa, quae videtur esse, sed non est, distinguere oportebit.

V.

Grammaticorum de constructione sententia.

Grammaticorum quae fuerit de constructione particulae ἄν sententia, optime cognosci potest e scriptore de syntaxi in Bekkeri Anecdotis, qui illam doctrinam omnium plenissime exposuit. Eius verba infra suis locis afferentur. Hic satis est paucis, quid illi sentiant, complecti. Ac de quinque qui excepto participio numerantur verborum modis solum imperativum negant istam particulam admittere; cum caeteris autem eam omnibus construi aiunt. Item temporibus adiungi affirmant omnibus, exceptis praesente et perfecto et futuro. Infinitivis addi dicunt omnibus; item participiis.

Haec verane an non satis accurate dicta sint, quaeri potest duobus modis; uno, qui experientiae exemplorumque finibus continetur, qui per se caecus est, praesertim in tanta dissensione codicum; altero, qui in particulae verbique modorum ac temporum natura pervestiganda est positus, qui est ad intelligentiam rei quidem aptissimus, sed tamen, nisi usu exemplisque comprobetur, non facit satis. Convenit vero ab hoc facere initium, ut ubi apparuerit quid possit dici, deinde quaeratur, quid dici consueverit. Ac ratiocinetur quis ita fortasse: quoniam infinitivus nudam verbi notionem contineat, consequens esse, ut, si cum infinitivo construatur particula illa, construi possit etiam cum caeteris verbi formis omnibus; item, si infinitivus omnium temporum adiiciatur, ut possit etiam cum temporum omnium indicativis coniungi. At haec non recte conclusa foret ratio. Nam illa infinitivi constructio ubique est orationis obliquae, neque locum habet, nisi ubi in recta ora-

tione is verbi modus, cuius vicem sustinet infinitivus, adiungi sibi particulam patitur. Hinc patet, prius de his verbi modis, quam de infinitivo videndum esse.

VI.

De ἂν et κὲν cum indicativo summatim.

Par est autem, ex verbi modis primum commemorari indicativum. De eo, ipsaque particula non satis accurate praeceptum a grammaticis: quorum sententia his comprehensa est verbis scriptoris de syntaxi in Bekkeri Anecd. p. 126. *Ἄν· τοῦτον τὸν σύνδεσμον οἱ τεχνικοὶ δυνητικὸν προςαγορεύουσι· σημαίνει γὰρ πρᾶγμα μὴ γενόμενον, δυνάμενον δὲ γενέσθαι, εἰ μή τι συμβὰν ἐκώλυεν, οἷον, εἰ μὴ τὴν Ἑλένην Ἀλέξανδρος ἥρπασεν, οὐκ ἂν Τροία ἀπώλετο. ἠδύνατο, φησί, μὴ ἀπολέσθαι Τροία, εἰ μὴ τῆς ἀπωλείας τὴν αἰτίαν παρέσχε τὴν Ἑλένην ἁρπάξας Ἀλέξανδρος.* Et paullo post: *ἐξ οὖν ὑπαρχόντων χρόνων, ἐνεστῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου, καὶ ὑπερσυντελικοῦ, ἀορίστου, μέλλοντος, ἐνεστῶτι καὶ παρακειμένῳ καὶ μέλλοντι οὐ συντάσσεται, τοῖς μέντοι τρισὶ τοῖς λοιποῖς παρὰ πᾶσι τοῖς σοφοῖς εὑρίσκεται.* Explicat haec doctissimus grammaticus, Apollonius lib. III. de syntaxi cap. 6. p. 204. s. *ὁ δὴ ἂν σύνδεσμος αὐτὸ μόνον ἐκ τηρήσεως εἴρηται ὡς παρῳχημένοις συντάσσεται, ἐξῃρημένου τοῦ παρακειμένου. ἐφ᾽ ἧς συντάξεως εἰ ἔροιτό τις, ἐν τῷ γράψω ἂν παρὰ τί τὸ ἀκατάλληλον ἐγένετο, οὐκ ἔστι φάναι ἢ μόνον ἐκ τῆς ἀντιλήψεως. [ὃ ἀκατάλληλόν ἐστιν.]* (Haec verba aut ut interpretis additamentum delenda sunt, aut mox post *ἀνθυπαλλαγὴ* inserenda.) *οὔτε γὰρ ἀριθμοῦ ἀνθυπαλλαγή, οὔτε ἄλλου του, ὃ δύναται διελέγξαι τὸ ῥῆμα μὴ συμπληθυνόμενον ἢ συγχρονούμενον ἢ συνδιατιθέμενον. ἣν δὲ τὸ αἴτιον τοῦτο· τὰ γεγονότα τῶν πραγμάτων ὁ σύνδεσμος ἀναιρεῖν θέλει, περιϊστάνων αὐτὰ εἰς τὸ δύνασθαι, ἔνθεν καὶ δυνητικὸς εἴρηται. τὸ μὲν γὰρ ἔγραψα ἢ τὸ ἔγραφον ἢ τὸ ἐγεγράφειν ἢ ἀπὸ μέρους γεγονότα ἐστίν, ἢ καὶ ἔκπαλαι γεγονότα· ἔνθεν*

προσέρχεται τοῖς δυναμένοις τὴν ὕλην αὐτοῦ παραδέξασθαι, ἔγραφον ἄν, ἔγραψα ἄν, ἐγεγράφειν ἄν· οὐ μὴν τῷ γράφω ἢ γράψω· οὐ γὰρ παρῴχηται, ἵν᾽ ἐγχωρήσῃ καὶ ἡ ἐκ τοῦ συνδέσμου ἀναίρεσις μὲν τοῦ γεγονότος, ἐπαγγελία δὲ τοῦ ἐσομένου. καὶ ἐντεῦθεν δὲ πειθόμεθα ὅτι οὐ παρῳχημένου συντέλειαν σημαίνει ὁ παρακείμενος, τήν γε μὴν ἐνεστῶσαν. ὅθεν οὐδὲν δυνησόμενον γενέσθαι παρεδέξατο, καὶ διὰ τοῦτο ἀπροσδεὴς τοῦ ἂν συνδέσμου ἐγεγόνει. ἐν τῇ συνδεσμικῇ συντάξει ἐντελέστερον τὰ τοιαῦτα δέδεικται. Aegre quidem caremus illa uberiore expositione, sed tamen vel ex his, quae hic obiter attulit Apollonius, colligi potest, alii quam debebat fundamento disputationem eius superstructam esse. Mirum profecto est, etiam doctissimos eruditissimosque grammaticos saepenumero non modo, quod accidere cuivis potest, in ratione reddenda errare, sed etiam quae usu firmata et comprobata sunt vel ignorare videri, vel diserte ut prava reiicere. Vtrumque factum videmus in hac disputatione. Nam neque caussa, cur praesenti et futuro iungi nequeat *ἄν*, recte explicata est ab Apollonio, neque ipsum illud verum est, non consociari particulam istam cum his temporibus, quandoquidem futurum saltem, in primis apud Homerum, quem prae caeteris scriptoribus omnibus grammatici illi tractabant, saepissime adsciscit *ἄν*. Nititur Apollonii sententia eo, quod *ἂν* tollat veritatem facti, faciatque ut quid non fieri factumve esse, sed posse fieri cogitetur. Nunc ait imperfectum, aoristum, plusquamperfectum, vel quae ex parte facta sint, vel pridem facta designare: idcirco iis convenire *ἄν*. Quibus hoc videtur dicere, temporibus istis vel penitus vel ex parte tolli factum: quae enim facta sint, iam non fieri; in praesente autem et futuro nihil esse, quod tolli possit: nam quod fiat, non etiam non fieri; quam esse etiam perfecti rationem, quippe quod praesentem a perfecta re statum indicet; quod autem futurum sit, ne eo quidem dum pervenisse, ut fieret. Haec quamvis subtiliter sint disputata, tamen, quoniam fundamentum, quo nituntur, angustioribus est quam oportuerat limitibus cir-

cumscriptum, vera quidem sunt intra hos limites, quod autem extra eos est, intactum relinquunt. Nam particula ἄν quum ubique ad conditionem aliquam referatur, quae conditio aut impleta aut non impleta intelligitur, eum tantummodo eius usum, quo ad non impletam conditionem refertur, qui longe est altero crebrior, spectavit Apollonius. Vnde fieri non potuit, quin ita, ut fecit, rationem concluderet. Nam quidquid ad conditionem non impletam refertur ex eaque pendet, praeterito tempore dicendum est, quia illud, non esse impletam conditionem, res est iam praeterita. Itaque non Graeca solum, sed aliae quoque et nescio an omnes linguae in hoc genere verbis praeteriti temporis utuntur, sive de praeterita re, sive de praesente, sive de futura loquendum sit. Vt *facturus essem* qui dicit, iam non factum esse sciat necesse est illud, quod si esset factum, ipse id quod agebat erat facturus. Neglexit vero Apollonius alteram rationem, qua particula ἄν ad impletam conditionem refertur. Quae ratio quoniam non levius momentum quam prior illa ad plenam accuratamque rei expositionem habet, nos utramque ita coniungemus, ut ambas ex communi quem habent fonte repetamus.

Quaecumque fieri vel non fieri dicimus, aut simpliciter affirmamus negamusve facta esse, vel fieri, vel fore: cui usui nudus omnium temporum indicativus inservit: aut ita commemoramus, ut effectio eorum restringatur conditione aliqua, quae eam vel ex parte vel totam tollat: quod fit adiectione particulae ἄν. Haec enim particula quoniam rei fortuitae notationem continet, facit indicativo addita, ut effectio e fortuita aliqua caussa suspensa esse intelligatur. Significat ergo illa constructio, fieri quid, si fors ferat. Itaque quum ἔλεγον sine restrictione dicatur, ἔλεγον ἄν refertur ad conditionem aliquam, e cuius eventu pendeat effectio. Nunc conditio illa aut impleta intelligitur, aut non impleta. Si impleta, ut ἔλεγον ἄν, ὁπότε τις ἐρωτῴη, veritas facti ex parte tollitur, ex parte autem affirmatur. Nam neque quod semel certo tempore factum sit, neque quod semper, enunciatur, sed indicatur quod ut plurimum, prouti fors ferret, fieri consueverit. Ita-

que oppositum cogitatur, *οὐ μὴν δεῖ*, vel quidquid huiusmodi quoque loco res requirit. Non impleta autem si intelligitur conditio, ut *ἔλεγον ἄν*, *εἰ ἐβουλόμην*, veritas facti tota tollitur, affirmaturque tantum, impendisse eius effectionem. Vnde oppositum cogitatur, *ἀλλ' οὐκ ἔλεγον*.

Ex his primo colligitur, *ἔλεγον ἂν* in utroque genere, et in eo quod in re facta, et in eo quod in re non facta versatur, eamdem vim habere. Nam quod aliae linguae haec genera discernunt, ut Latina, quae in altero *dicebam fere*, in altero *dicerem* usurpat, nihil id ad Graecos, qui quod commune horum generum est respicientes, in utroque eadem forma dicendi utuntur.

Deinde illud quoque apparet, cur, ubi non impleta conditio intelligitur, necessario praeteritis temporibus utendum sit, praesens autem eique compar perfectum, ac futurum excludantur. Nam neque quid fuisset, neque quid nunc esset, neque quid futurum esset, cogitari potest, nisi iam constet, non esse factum id, unde ista pendebant. Quare quum illud, non esse impletam conditionem, iam sit res praeterita, etiam quae ex illa conditione pendebant, in praeteritis numerantur. Sed ne quis forte conturbetur, quod non impletam conditionem vocamus, quae videatur eodem iure impleta dici posse, quemadmodum *facerem, nisi vetitum esset* idem est quod *facerem si esset licitum:* monendum putamus, conditionem posse vel affirmativam vel negativam esse, qualiscumque autem sit, notionem spectandam esse eam, quae ex illa conditione suspensa est: ut *facerem*, vel *non facerem:* nam conditio est caussa, qua quid fiat. Itaque *facerem* sic intelligitur, si caussa esset faciendi: at non est caussa faciendi: quare non facio; *non facerem* autem, si caussa non faciendi esset: at non est caussa non faciendi: non ergo non facio, i. e. facio.

Denique vero etiam de impletae conditionis temporibus iudicari poterit. Ac dicat quis forsitan, quae impleta aliqua conditione fiant, non minus debere praeteriti temporis esse, quia hoc quoque, esse illam conditionem impletam, pro praeterito habendum sit: aliter enim nondum

impletam fore. Esset id omnino ita, si in hoc genere, ut in altero, certum factum respiceretur. Atqui id nec fit, nec fieri potest: alioquin in omni certo facto addendum esset ἄν, quia nihil usquam fit, nisi caussa sit cur fiat. Quamobrem in iis tantum factis illa loquendi ratio usurpatur, quae non unum certum factum, sed plura incerta, ut quidque forte factum, forte etiam non factum est, continent. In his igitur conditio nec tempori certo nec rei adstricta est: nam in solo casu versatur, cuius natura in eo est posita ut caussa facti lateat, factum autem ipsum impletae ignotae conditionis documentum sit, factumque esse, si sit factum, intelligatur. Itaque quod supra posuimus, *ἔλεγον ἄν, ὁπότε τις ἐρωτῴη*, nihil est aliud, quam, *ὁπότε τις ἐρωτῴη ἔλεγον, εἰ ἔλεγον*, vel *ἔλεγον, ὁσάκις ἔλεγον.* Quod si conditio ita est cum ipso facto coniuncta, ut impletam esse non nisi ex facto ipso cognoscatur, consequens est, quocumque in tempore factum illud colloces, etiam conditionem cum eo coniunctam fore. Quare in hoc quidem genere nihil est, quod prohibeat, quin et *λέγω ἄν*, et *λέξω ἄν* recte dici existimentur. Vt quod apud Aristophanem est,

> *καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτώνιον*
> *ἐκέλευσεν ἄν,*

quid tandem caussae esse dicamus, cur, si eadem res ut quae nunc fiat, vel olim futura sit, narretur, non possit dici *κελεύει ἄν*, vel *κελεύσει ἄν?* Immo vel ex eo id colligas, quod in hoc genere praeteritum tempus non potest, ut in altero, quod est conditionis non impletae, atque in re non facta versatur, ad praesentia et futura adhiberi, sed unice continetur in praeteritis. His nihil aliud nunc quidem efficere volo, quam ut non rationi repugnare ostendam particulae *ἄν* in impleta conditione consociationem cum praesentis futurique indicativo: ex quo consequitur, ne perfectum quidem excludendum esse. Alia res est, si usum spectamus. Multa enim, quamvis recte dicantur, non sunt tamen usitata: contra sunt etiam, quae usus prava receperit. Et poterit, si quis negat usu comprobari illas

constructiones, eo uti argumento, quod Herodotus I. 196. ubi saepius cum praeterito ἂν in re facta coniunxit, omnem illam narrationem non ut caetera, quae de Babyloniorum institutis refert, praesenti tempore complexus sit, sed quasi de industria transtulerit in praeteritum, sic exorsus: *νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε.* Sed de his nunc quidem satis.

VII.

De ἂν et κὲν cum indicativo praeteritorum in re facta.

Igitur quum duplex sit usus particularum ἂν et κὲν cum indicativo constructarum, alter in re facta propter impletam conditionem, alter in re non facta propter conditionem non impletam: iam de utroque explicabimus, initio facto a priore.

Quod a quibusdam traditum est, particulas ἂν et κὲν cum praeteritis in re facta constructas ita usurpari, ut quid non semel, sed iterum iterumque factum indicent, in eo est sane aliquid veri, sed multo tamen latius patet harum usus particularum. Quum enim per eas particulas, ut supra ostendimus conditio aliqua significetur, quam ipsum factum impletam esse monstret: consequens est, huiusmodi locutionem, ἔλεγεν ἄν, ubique ita exprimi posse, *dicebat, si dicebat.* Nam verbo ἔλεγεν affirmamus dixisse aliquem, particulae autem adiectione indicamus, illud dicere ex aliqua re fortuita pependisse, totumque factum fuisse fortuitum. Illa fortuita autem varia sunt, ut, *dicebat, si dicebat hic; si hoc; si huic; si hoc tempore; si hoc loco; si hoc modo.*

Ac frequentissimus est huius locutionis usus, quum de pluribus factis aliquod ita commemoratur, ut quodlibet possit intelligi. In quo quod fortuitum est, fere vel in tempore, vel in persona, vel in re quapiam accessoria ver-

satur. Vt in tempore apud Homerum Od. β. 104. (τ. 149. ω. 139.)

ἔνθα κεν ἠματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ἱστόν,
νύκτας δ' ἀλλύεσκεν.

Male in his locis postrema Wolfii editio *καὶ* praebet. Vide Schaeferum in praefat. ad Iuliani orat. in Constant. p. XVIII. de hoc usu particulae *ἂν* disserentem. De re saepius facta sermonem esse, verbum frequentativum indicat. Sed additum *κέν* non quotidie telam texuisse Penelopam significat, sed plerumque, ut forte ei libebat. Dubiae auctoritatis hoc est Iliad. ν. 732.

ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον εὐρύοπα Ζεὺς
ἐσθλόν· τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι·
καί τε πολέας ἐσάωσε, μάλιστα δέ κ' αὐτὸς ἀνέγνω.

Vetus haec et agnita a grammaticis scriptura est, quorum fuerunt, qui *καὐτὸς* pro *καὶ αὐτὸς* dictum putarent, alii autem *κε* abundare dixerunt: utrique male. Sed mori poetae convenientius est *δέ τε*. Non diversum est, quod legitur Od. σ. 260.

καὶ γὰρ Τρῶας φασὶ μαχητὰς ἔμμεναι ἄνδρας,
ἠ̑ μὲν ἀκοντιστάς, ἠ̑ δὲ ῥυτῆρας ὀϊστῶν,
ἵππων τ' ὠκυπόδων ἐπιβήτορας, οἵ κε τάχιστα
ἔκριναν μέγα νεῖκος ὁμοιΐου πολέμοιο.

Verba sunt Vlyssis ad Troiam profecturi, qui etsi fortes perhiberi Troianos ait, tamen non videtur bella novisse, quae ab iis feliciter gesta esse diceret, sed hoc tantum velle, viros fortes facile posse quamvis magnum bellum profligare. Itaque hoc quoque in loco poetam *οἵ τε* dedisse non dubium esse puto. Apertiora haec sunt Sophoclis in Philocleta v. 289.

πρὸς δὲ τοῦθ', ὅ μοι βάλοι
νευροσπαδὴς ἄτρακτος, αὐτὸς ἂν τάλας
εἰλυόμην δύστηνος ἐξέλκων πόδα
πρὸς τοῦτ' ἄν· εἴ τ' ἔδει τι καὶ ποτὸν λαβεῖν,

καί που πάγου χυθέντος, οἷα χείματι,
ξύλον τι θραῦσαι, ταῦτ᾽ ἂν ἐξέρπων τάλας
ἐμηχανώμην· εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν.

Et Aristophanis Plut. v. 982.

ἀλλ᾽ ἀργυρίου δραχμὰς ἂν ᾔτησ᾽ εἴκοσιν
εἰς ἱμάτιον· ὀκτὼ δ᾽ ἂν εἰς ὑποδήματα·
καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτώνιον
ἐκέλευσεν ἄν, τῇ μητρί θ᾽ ἱματίδιον·
πυρῶν τ᾽ ἂν ἐδεήθη μεδίμνων τεττάρων.

Alia apud hunc exempla vide ibidem **1011**. s. **1142**. s. **1179**. seqq. Nub. **54**. **855**. **977**. seqq. **1382**. seqq. Ran. **914**. **920**. **924**. **927**. **946**. ubi codd. Rav. et Ven. *εἶπ᾽ ἄν;* **948**. **950**. **1022**. Eq. **1354**. Av. **506**. **520**. ubi aliter Brunckius; **1288**. Pac. **213**. **217**. **641**. **643**. Lys. **509**. ubi non habet Brunckius; **510**. seqq. **517**. seqq. Lucian. Necyomant. **7**. T. I. p. **465**. Piscat. **11**. **12**. T. I. p. **579**. Philopseud. **35**. T. III. p. **61**. seqq. Encom. Demosth. **39**. T. III. p. **520**. ubi nemo non videat interpungendum esse, *μάτην, εἶπεν ἄν, ἐπρεσβεύσαμεν.* Herodotus I. **196**. *ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἴδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἳ δ᾽ ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίστας παρθένους ἐλάμβανον· ὡς γὰρ δὴ ἐξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε· καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅςτις θέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσεκέετο· τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγένετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων.* Solum hic ultimum *ἂν* potest alicui dubitationi obnoxium esse, quum primo adspectu nihil in illa sententia fortuiti insit. Ac vellem liber aliquis *αὖ* praeberet. Defendi tamen potest *ἄν*. Nam quum illud certissimum sit, aurum ex pretio pro venustioribus accepto datum esse, apertum est, *ἂν* non ad verbum *ἐγένετο*, sed ad nomen *χρυσίον* esse referendum, idque etiam collocationi particulae convenit: *quantum id forte auri erat, e venustiorum pretio erat confectum.* Nempe accipere illum ali-

quid auri certum erat; quantum autem acciperet, fortuitum. Eadem ratio in multa alia exempla quadrat, ut in illud, quod ex Sophocle apposui, *εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν*, et in Aristophanis quem adscripsi locum. Nam ea saepissime est nominis et verbi coniunctio, ut quod fortuitum in sententia inest, ab nomine demum ad verbum transeat. Demosthenes in Conon. p. **1257**, **12**. ed. Reisk. *ἣν οὖν δειπνοποιεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὥραν συμβαίνοι, ταύτην ἂν ἤδη ἐπαρῴνουν οὗτοι.* Lucian. Encom. Demosth. **24**. T. III. p. **500**. de Proteo: *τὸ γενόμενον ὅ φασιν αὐτὸν γενέσθαι, δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὄψεως, ἐπεὶ κατηναλώκει πάσας ἰδέας ἂν θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὖθις αὖ πενίᾳ μορφῆς ἐπειςάκτου Πρωτέα γενέσθαι.*

Omnino autem nihil illo particulae *ἂν* usu frequentius. Herodotus III. **119**. *ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, κλαίεσκε ἂν καὶ ὠδύρετο.* Sic II. **109**. III. **51**. **148**. IV. **200**. VII. **211**. et cum verbis frequentativis II. **174**. IV. **42**. **78**. **130**. Plato Apol. Socr. **7**. p. **22**. B. *ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἅ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν.* Vide Xenoph. Hist. Gr. VI. **2**, **28**. **4**, **17**. Aliquid dubitationis admittit Aristophanis locus in Pace v. **69**.

ἔπειτα λεπτὰ κλιμάκια ποιούμενος
πρὸς ταῦτ᾽ ἀνηριχᾶτ᾽ ἂν εἰς τὸν οὐρανόν,
ἕως ξυνετρίβη τῆς κεφαλῆς καταῤῥυείς.

Nam etsi *ἂν* non solum in Aristophanis libris, sed etiam apud Etym. M. p. **99**, **29**. et Suidam v. *ἀναῤῥιχᾶσθαι* invenitur, tamen Etymologicum Gud. p. **52**, **54**. et Orion p. **621**, **38**. *τὸν* omittunt, Suidas autem in v. *ἀνεῤῥιχῶντο* et Philemon in Lexico p. **149**. atque ex eo Favorinus habent *ἀνεῤῥιχᾶτ᾽ ἂν πρὸς τὸν οὐρανόν.* Quare vel *ἀνηριχᾶτ᾽ ἄνω πρὸς οὐρανόν*, vel, quod malim, *ἀνηριχᾶτ᾽ ἄνω ᾽ς τὸν οὐρανὸν* scribendum videtur.

Saepe fortuitum illud, quod per particulas *ἂν* et *κὲν*

significatur, non in tempore, sed in iis, qui fecerunt aliquid, positum est. Legitur hodie Iliad. χ. 369.

> *ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες Ἀχαιῶν*
> *οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν*
> *Ἕκτορος.*

At quis vel mediocriter in Homero versatus haec ferat? Nam primo *καὶ* et languidissime, et contra morem poetae adiectum est. Quod ubi sic poni videt .r, ut paullo ante v. 364. et Iliad. α. 249. ibi *τὸν καί, τοῦ καὶ* non sunt pronomina relativa, sed demonstrativa, neque *καὶ* sic adnectendae sententiae caussa, sed alio fine adiectum est. Deinde nusquam Homerus *εἶδος ἀγητὸν* dixit, nisi forte quis ita accipiat Od. ξ. 177. quo tamen loco non minus, quam in caeteris, Iliad. ε. 787. ϑ. 228. ω. 376. h. Apoll. 198. homo potius ipse *εἶδος ἀγητὸς* dicitur. Vera scriptura praefixa est scholio ed. Villois. ubi non, ut Heynius refert, *οἳ καὶ ἕ*, sed *οἵ κέ ἑ* scriptum est. Hinc locum illum sic esse corrigendum patet:

> *οἵ κέ ἑ θηήσαντο, φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν*
> *Ἕκτορα.*

Particula illa hic ita rem saepius factam significat, ut non tam ad ea, quae deinceps, quam ad id, quod a pluribus simul, aliis atque aliis factum sit, referatur. Eadem ratio est verborum frequentativorum *εἴπεσκεν* et *οὐτήσασκεν* illo in loco. Caeterum nemo non videt, particulam *κὲ* non ad pronomen, sed ad verbum pertinere. Nam si pronomen demonstrativum substituas, recte dices, *οὗτοι δέ ἑ θηήσαντό κε.* Simillimus est Platonis locus in Apol. Socr. p. 18. C. *ἔπειτα εἰσὶν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν ἤδη χρόνον κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός.* Demosthenes de corona p. 301, 19. *ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων διαπαντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει, ἀλλ' ὁ μὲν γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ*

ἂν ἔγραψεν. Andocides de myster. p. 73. Reisk. ubi Bekkerus p. 146. particulam uncis inclusit: *οὐ γάρ ἐστιν ὅςτις πώποτε ὑμῶν παριὼν τὴν οἰκίαν τὴν ἡμετέραν ἀνεμνήσθη ἢ ἰδίᾳ τι ἢ δημοσίᾳ κακὸν παθὼν ὑπ' ἐκείνων, οἳ πλείστας μὲν στρατηγήσαντες στρατηγίας πολλὰ τρόπαια τῶν πολεμίων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑμῖν ἀπέδειξαν, πλείστας δὲ ἄλλας ἀρχὰς ἄρξαντες καὶ χρήματα διαχειρίσαντες τὰ ὑμέτερα οὐδὲν ἂν πώποτε ὦφλον.* Id nos diceremus, *die nicht etwa schuldig wurden.*

Rariora sunt exempla, in quibus neque in tempore, neque in personis, sed in ipso facto aliquid fortuiti est. Homerus Od. δ. 546.

> *ἢ γάρ μιν ζωόν γε κιχήσεαι, ἤ κεν Ὀρέστης*
> *κτεῖνεν ὑποφθάμενος, σὺ δέ κεν τάφου ἀντιβολήσαις.*

Nos diceremus, *oder es hat ihn etwa Orestes getödtet.* Nemo reprehenderet, si ibi *ἢ καὶ* legeretur. Sed agnitum *κὲν* etiam ab antiquis interpretibus.

Quae hactenus attulimus, ita erant comparata, ut *ἂν* particula per se sola vel esset constructa cum indicativo praeteriti, vel posset cum eo constructa existimari. Sed est aliud genus loquendi, in quo ea particula non est per se constructa cum verbo, sed pertinet ad vocem conditionis significantem, quales sunt *εἰ, ὃς* aliaeque. Od. ζ. 282.

> *βέλτερον, εἴ κ' αὐτή περ ἐποιχομένη πόσιν εὗρεν*
> *ἄλλοθεν.*

melius est, si forte ipsa sibi maritum quaesivit. Nos hic quoque *etwa.* Nam sententia conditionalis, ubi incerti quid est in conditione, facile admittit istam particulam. Itaque videntur id etiam Dorienses esse imitati. Incertus Pythagoreus apud Galium p. 722. *αὐτίκα, κατηγορεῖς ἱεροσυλίαν τεύ, αἴκ' ἐγένετο τὦργον, ἀλαθὴς ὁ λόγος.* Et *αἴ αn* significante p. 720. *ἐπεὶ αἴ τις ἐρωτήσαι τὼς λέγοντας ὡς τὸ αὐτὸ ἐστὶν ἄδικον καὶ δίκαιον, αἴκα δή τι δίκαιον περὶ τὼς γονέας ἔπραξαν, ὁμολογοῦντι καὶ ἄδικον*

ἄρα. Deberet ad hoc genus referri hoc Aristophanis in Lys. 1098.

> ὦ Πολυχαρίδα, δεινά γ' αὖ πεπόνθαμες,
> αἴκ' εἶδον ἁμὲ τὤνδρες ἀναπεφλασμένως.

Et pertinet sane huc, nisi quod de re non facta accipiendum est. Nam recte Elmsleius, δεινὰ τἂν ἐπεπόνθεμες, nisi quod fortasse satius erat δεινὰ τἂν πεπόνθεμες scribi.

Sed est hoc epicorum atque Doriensium proprium. Atticos vero non reperias in huiusmodi sententiis ἂν indicativo iunxisse. Legitur quidem in quibusdam libris apud Aristophanem Nub. 1152.

> ΣΩ. ὥςτ' ἀποφύγοις ἂν ἥντιν' ἂν βούλῃ δίκην.
> ΣΤ. κεἰ μάρτυρες παρῆσαν, ὅτ' ἐδανειζόμην;
> ΣΩ. πολλῷ γε μᾶλλον, κἂν παρῆσαν χίλιοι.

Sed non dubitandum quin vera sit plerorumque et meliorum librorum scriptura, κἂν παρῶσι, quae tamen est simplicius interpretanda, quam visum est Reisigio p. 104. Nam κἂν παρῶσι dicit Socrates, quia etiam illa, ὥςτ' ἀποφύγοις ἂν ἥντιν' ἂν βούλῃ δίκην, de praesente vel futuro dixit. In Lysistr. 1025. qui scribendum censuerunt.

> κἂν με μὴ 'λύπεις, ἐγώ σου κἂν τόδε τὸ θηρίον
> τοὐπὶ τῴφθαλμῷ λαβοῦσ' ἐξεῖλον ἄν, ὃ νῦν ἔνι,

decepti sunt eo, quod aoristus sequitur. Recte vero libri κἄν με μὴ λυπῇς. Non minus temere ἄν, i. e. ἐάν, illatum in Demosth. prooem. p. 1451, 18. ubi non dubium est quin scribi debeat: οὔτ' ἂν εἴ μοι τὰ δέοντα ἐδοκεῖτε προαιρεῖσθαι, παρῆλθον, περίεργον ἡγούμενος τοῖς ἀφ' αὑτῶν ἃ χρὴ ποιοῦσι λέγειν, οὔτ' ἂν εἰ τοὐναντίον.

Alia quaedam huius generis non abhorrent a communi usu. Herodotus III. 150. τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προςεξαιρέετο τὴν ἂν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑαυτοῦ οἰκηΐων. Ita aliquot codd. iique recte: nam in aliis per grammaticos deleta videtur particula. Differentia manifesta est: nam τὴν ἐβούλετο esset *eam, quam volebat;* τὴν ἂν ἐβούλετο est, *quam forte volebat*, sive mavis, *quamcumque volebat.* Haec in praesens tempus translata,

alterum sic est dicendum, *προςεξαιρέεται ἣν βούλεται*, alterum *προςεξαιρεῖται ἣν ἂν βούληται*. Lucianus Dial. mort. IX. 2. T. I. p. 361. *καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν, ὅντινα ἂν καὶ μόνον προςέβλεψα*. Idem in Demon. 10. T. II. 379, 18. *πλέον δὲ ἢ ἔλαττον ἔχαιρε συνὼν ἐνίοις αὐτῶν, μόνοις ἐξιστάμενος ὁπόσοι ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἐλπίδα διαμαρτάνειν*. His quidem in duobus exemplis potuerat etiam optativus, sed omisso *ἄν*, poni. Sic etiam in hoc Antiphontis loco p. 768, (85. §. 11.) *ἔπειτα τὸν χορὸν συνέλεξα ὡς ἐδυνάμην ἄριστα, οὔτε ζημιώσας οὐδένα, οὔτε ἐνέχυρα βίᾳ φέρων, οὔτ' ἀπεχθανόμενος οὐδενί, ἀλλ' ὥςπερ ἂν ἥδιστα καὶ ἐπιτηδειότατα ἀμφοτέροις ἐγίγνετο, ἐγὼ μὲν ἐκέλευον καὶ ἡγούμην, οἳ δ' ἑκόντες καὶ βουλόμενοι ἔπεμπον*. Pertinet ad hoc constructionis genus etiam Demosthenis locus p. 1106. ult. *οἱδὶ δὲ τῇ παρακλήσει χρησάμενοι περιπετάσματι, διαθήκας ἐμαρτύρησαν, ὡς ἂν μάλισθ' οἱ δικασταὶ ταύτην τὴν διαθήκην ἐπίστευσαν τοῦ πατρὸς εἶναι, ἐγὼ δὲ ἀπεκλείσθην τοῦ λόγου τυχεῖν ὑπὲρ ὧν ἀδικοῦμαι, οὗτοι δέ, φωραθεῖεν τὰ ψευδῆ μεμαρτυρηκότες· καίτοι τό γ' ἐναντίον ᾤοντο τούτου*. *Illi vero, provocationis praetextu usi, de testamento testati sunt eo modo, quo facillime iudices hoc patris testamentum esse credere, ego autem ab oranda caussa mea excludi debebam, ipsi vero — falsa testati esse deprehenderentur: atqui contrarium sperabant*. Illa enim *οὗτοι δέ*, (hic voce paullum subsistit orator) *φωραθεῖεν τὰ ψευδῆ μεμαρτυρηκότες*, ironice dicta esse patet. Apud Herodotum vero quod I. 108. in quibusdam libris scriptum est, *λάβε τὸν ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα*, ita demum a soloecismi reprehensione quis liberet, si contendat veritum esse Astyagen, ne forte Mandane gemellos esset aut tergeminos enixa. At id vix erit cui probetur: recteque codd. plerique omittunt *ἄν*. Offendat fortasse aliquem *ἂν* etiam apud Lucianum Halc. 5. T. I. p. 181. *ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις ὡς ἂν εἶπον παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἐλθεῖν δυνατὰ φαίνεται*. Nam commemoraverat paullo ante *τὰ νήπια παντελῶς βρέφη τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκα-*

ταῖα. Sed non est cur discipliceat ista locutio, cuius hic sensus est, τοῖς οὕτως ἂν ὡς εἶπον νέοις οὖσι παιδίοις.

VIII.

De ἂν cum indicativo futuri.

Pergimus ad ἂν cum futuro coniunctum, qua constructione, quamvis improbata grammaticis, epici veteres usi sunt saepissime, quum quidem aliquid fortuiti inesse rei futurae indicandum putarunt. Sed neque Latinis, neque Germanis particula est, quae in hoc genere ubique Graecae particulae vim exprimat.

Nihilominus percipi eius potestas ubique potest. Vt a difficilioribus incipiam, quod Odyss. γ. 80. legitur,

εἴρεαι ὁππόθεν εἰμέν· ἐγὼ δέ κέ τοι καταλέξω,

id Germanice dicas: *ich will dir es wohl sagen.* Quod quid sit si accuratius quaeras, apparet, sensum esse, *si tibi placet, dicam.* Sic etiam Iliad. ξ. 267.

ἀλλ' ἴθ', ἐγὼ δέ κέ τοι Χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων
δώσω ὀπυιεμέναι καὶ σὴν κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.

Non est enim haec oratio simpliciter et sine conditione promittentis, sed aliquam adiicientis dubitationem, si scilicet alteri placeat. Cuiusmodi in locis apertum est, non potuisse τὲ poni, quod est quodammodo affirmantis id, quod fieri consentaneum est.

Apertior est rei fortuitae significatio in his verbis, Iliad. α. 139.

ὁ δέ κεν κεχολώσεται, ὅν κεν ἵκωμαι.

Alia exempla vide vers. 523. δ. 176. ζ. 260. ϑ. 404. ι. 61. 386. ubi tamen quibusdam optativus placuit, eumque in postrema editione posuit Wolfius. ξ. 239. ο. 211. ρ. 515. χ. 42. Od. δ. 80. 753. π. 297. ρ. 540. τ. 558. h. Ven. 140. Et ἄν, Iliad. χ. 66.

αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσιν
ὠμησταὶ ἐρύουσιν.

Vide vers. 49. et *β*. 488. (Od. *δ*. 240. *λ*. 327. 516.) Non minus saepe *ὅς* cum futuro has particulas adsciscit. Iliad. *α*. 174.

> *πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι,*
> *οἵ κέ με τιμήσουσι.*

Vide *β*. 229. *ι*. 155 297. *μ*. 226. *ρ*. 241. Od. *ε*. 36. *κ*. 288. 432. *π*. 438. Et *ὅτε* atque *ὁπότε*. Iliad. *υ*. 335.

> *ἀλλ' ἀναχωρῆσαι, ὅτε κεν συμβλήσεαι αὐτῷ.*

Quod nos dicimus, *wenn etwa*. Od. *π*. 282.

> *ὁππότε κεν πολύβουλος ἐνὶ φρεσὶ θήσει Ἀθήνη,*
> *νεύσω μέν τοι ἐγὼ κεφαλῇ.*

Quo loco in vertendo omittendum *κέν*. Sic etiam Iliad. *φ*. 340.

> *μὴ δὲ πρὶν ἀπόπαυε τεὸν μένος· ἀλλ' ὁπότ' ἂν δὴ*
> *φθέγξομ' ἐγὼ ἰάχουσα, τότε σχεῖν ἀκάματον πῦρ.*

Hic quidem *φθέγξομαι* dubium, futurumne sit an coniunctivus. Cum *εἰ* coniunctum *κὲν* rursum per *wenn etwa, si forte*, exprimi potest Iliad. *β*. 258.

> *εἴ κ' ἔτι σ' ἀφραίνοντα κιχήσομαι, ὥς νύ περ ὧδε.*

Vide *ο*. 213. *ρ*. 557. Od. *ε*. 417. nisi hoc loco coniunctivus est. Saepissime vero, ubi *εἰ* significat *an*, ut Od. *ο*. 523. *π*. 238. *ρ*. 79. *σ*. 264. Tum etiam *εἰςόκε*, Odyss. *θ*. 317.

> *ἀλλά σφωε δόλος καὶ δεσμὸς ἐρύξει,*
> *εἰςόκε μοι μάλα πάντα πατὴρ ἀποδώσει ἔεδνα.*

Itaque fortasse etiam *ποιήσομαι* Iliad. *γ*. 409. non coniunctivus, sed futurum est.

Talia non reperias apud illos scriptores, qui sermone iam magis stabilito usi sunt: diserteque *συνήσω ἂν* in soloecismis numeratum ab Luciano in Pseudologista c. 2. T. III. p. 555. Coniungere quidem hos quoque *ἂν* cum futuro quidam existimarunt, quorum aliquos, qui tamen satis leviter hanc rem attigerunt, citavit Schaeferus ad

Greg. Cor. p. 66. Nominavit tamen eosdem Astius ad Platonem de Legg. p. 358. Addi possunt Coraes ad Isocr. p. 155. et Lobeckius ad Phryn. p. 733. seq. Sed rectius commemorabuntur Heindorfius ad Platonis Phaedon. p. 22. et Werferus in Actis Monac. I. p. 103. 248. 252. Quibus qui nuper accessit Reisigius in commentatione de particula ἄν p. 99. seq. quum in animum induxisset, particula illa veritatem rei extolli potius, quam deprimi, fieri non potuit, quin proferret, quae vereor ut multis persuadeat. Indicabo primum aliquot locos adiectione particulae vel ab librariis vel a criticis depravatos. Arist. Ach. 392. Av. 832. Lysistr. 542. de quo loco vide Reisigium p. 101. et in Coniect. p. 177. 188. ac nos ad Oed. Col. 1454. Platon. Phaedr. p. 231. D. Antiphont. p. 34. (674. Reisk.) Apud Isocratem quae exempla exstant, quum in cod. Vrbin. omnia sublata sint, dubitari potest an id grammaticis acceptum feramus, praesertim quum codex ille ipsas exhibeat subscriptiones eorum, qui orationes istas recognoverint: vide Bekkeri editionem p. 15. 31. 277. 297. 312. 401. Sed utcumque illi grammatici pro suo arbitrio refinxerint Isocratem, tamen quibusdam saltem in locis librorum fide expulisse istam constructionem videntur, ut in Areop. 35. §. 89. p. 211. (244. Lang.) et in Trapez. 21. §. 51. p. 528. (639) ubi in verbis γνώσεσθε ἄν cod. Vrb. omittit particulam, quae unde orta fuerit si quaeris, verisimillimum est, quum consueto errore exaratum esset γνώσεσθαι, supra autem adscriptum ε, inde conflatum esse γνώσεσθαι ἄν. Omnino autem vix ullus est scriptor, in quo non aliquando ἄν librariorum errore vel inscitia cum futuro constructum reperiatur.

Quibusdam vero in locis non tantum tribuerim auctoritati grammaticorum, ut iis sicubi ἄν cum futuro consociatum correxisse videantur, continuo assentiendum putem. Est autem duplex ratio, qua ἄν cum futuro coniungi possit, una, quum vere construitur cum illa verbi forma; altera, quum consociatur quidem particula futuro, sed non ut constructa cum eo censenda sit.

Dicatur primo de ea, quae vere constructio habenda est. Ac nihil obstare, quin particula ἄν in narratione rei

fortuito factae non solius praeteriti temporis propria, sed communis temporum omnium esse existimetur, supra ostendimus. Quod si is usus in praesente et futuro tam rarus, quam frequens in praeteritis est, non est id mirum: narrationes enim fere in praeteritis versantur. Sed quum etiam praesentia futuraque narrari possint, non temere damnem, sicubi etiam cum his temporibus, ea quidem lege qua in praeteritis, ἂν coniunctum reperiatur.

Nunc quidem non nisi unum in promptu habeo exemplum, idque valde dubium, apud Isocratem. Sublatum est enim in cod. Vrbin. sive librorum fide, sive quod Heliconius eiusque socii illam constructionem non putabant ferendam esse. In Panegyrico ille c. 48. §. 214. p. 102. (p. 111. Lang.) ad bellum Persis inferendum adhortans, his verbis utitur: *μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος κρείττων εἰρήνης ἐστί, θεωρίᾳ μὲν μᾶλλον ἢ στρατείᾳ προςεοικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. ἐξέσται γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρποῦσθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.* Codex Vrbinas *εἴη γὰρ ἄν*. Ac sane *ἐξέσται* videri potest ex interpretatione in textum venisse, praesertim quum saepius vulgata lectio, si ad libri Vrbinatis scripturam comparetur, interpretationis speciem prae se ferat. Patet vero, si recte se habet *ἐξέσται ἄν*, prorsus eodem modo dictum esse, ut *ἐξῆν ἂν* diceretur, si res ista esset temporis praeteriti. Hac sola ratione, si scriptura recte se habet, defendi possit locus Herodoti III. 104. *οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει χρεώμενοι ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ.* Quasi dicas, *ut, quoties id faciunt, faciant maximi caloris tempore.*

Alterius generis, in quo ἂν iunctum quidem futuro, sed constructum cum aliis verbis est, multo plura exempla inveniuntur: quorum etsi nonnulla suspecta sunt, tamen res ipsa maxime videtur dubia esse. Apud Pindarum Nem. VII. 100. (68) vulgo legitur: *μαθὼν δέ τις ἂν ἐρεῖ, εἰ παρ μέλος ἔρχομαι ψέγιον ὄαρον ἐννέπων.* Boeckhius, recte iudi-

cans usum Pindari *ἐρέει* requirere, *ἄν* delendum putat. At hoc vix addiderint librarii, quos credibilius est *τὶς* inseruisse. Patet vero, *ἄν* non ad verbum, sed ad participium referendum esse. Sed quod apud eumdem poetam Isthm. V. 54. Boeckhius scribi vult, *εἰρήσεταί πᾳ κ' ἐν βραχίστοις,* ut *κ' ἐν* sit pro *κε ἐν,* id vel propter collocationem istarum particularum Graeci sermonis ratio repudiat. Thucydides II. 80. *τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι, πείθουσι Λακεδαιμονίους ναυτικόν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος, καὶ ὁπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες ὅτι, ἢν ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσι, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων, ῥᾳδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοῖος περὶ Πελοπόννησον.* Nonnulli codd. *ἄν* omittunt; alii habent *κρατήσωσι.* Nihil vero vitii in vulgata. Nempe si separatim singula posuisset Thucydides, ita scripsisset: *ὅτι ῥᾳδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχοῖεν, καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσιν.* Eo differt huius loci sententia ab simili VI. 33. *ἡγούμενοι, εἰ ταύτην σχοῖεν, ῥᾳδίως καὶ τἄλλα ἕξειν.* Isocrates ad Demonic. §. 25. p. 8. Lang. vulgo: *οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτάγγελος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς.* Iure, ut mihi videtur, hanc scripturam probat Werferus. Codd. quidam omittunt *ἄν;* alii, in iisque Vrbinas, etiam copulam, *οὕτως ἄριστα* exhibentes. Quid sit illud *οὕτω δ' ἄν,* intelligas, ubi plene dixeris, *οὕτω δ' ἂν χρώμενος, ἄριστα χρήσει.* Aeschines de falsa leg. §. 11. p. 196. Reisk. *οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα μεμνήσομαι καὶ δυνήσομαι εἰπεῖν, καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε.* Quod quid aliud est quam *οὕτω γὰρ ἂν ποιῶν?* Sed hic quoque codd. nonnulli omittunt *ἄν.* Contra apud Lucian. Dial. mort. XIII. 6. T. I. p. 394. et de calumn. non temere cred. 6. T. III. p. 133. in hac locutione pro futuro optativum praebuerunt codices.

Sic apud Thucydidem I. 33. Bekkerus edidit: *γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἀδικουμένοις καὶ ἑτέρους βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα, περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθεῖσθε.* Libri *κατάθησθε* vel *καταθῆσθε:* in uno cod. *η* a correctore in spatio duarum litterarum capace exaratum. Ac recte quidem Bekkerus: sed non tamen absurdum est, quod Fr. Volcmar Fritzschius, iuvenis bene in his litteris versatus, coniiciebat, *καταθήσεσθε.* Omnino autem, nisi fallor, in qualibet accessoria parte sententiae *ἂν* locum habet, si illi ipsi parti aliquid fortuiti adscribendum est. Quare non soloecum esse puto, quod unus alterve codex in Aristoph. Nub. 465. praebet,

> *ἆρά γε τοῦτ' ἂν ἐγώ ποτ'*
> *ὄψομαι;*

Non enim ad futurum, sed ad *τοῦτο* referendum est *ἄν*. Quod explicatius ita dicas: *ἆρά γε τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγώ ποτ' ὄψομαι;* Caeteri libri et Suidas: *ἆρά γε τοῦτ' ἄρ';* Venetus, *ἆρά γε τοῦτ' ἆρ'*, ut Reisigius edidit. Sed ut *ἄρα* post *ἆρα* defendi possit, *ἆρα* non potest. Similiter in Platonis Phaedone p. 61. C. *σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὁπωςτιοῦν ἄν σοι ἑκὼν εἶναι πείσεται.* Hic quoque nescio an a grammaticis expulsum sit *ἄν*, quod abest in membranis Bodleianis et aliis quibusdam codd. Xenophon. Cyrop. VII. 5, 21. *νῦν δ' ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι ἔσονται ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαι.* Huic loco simillimus est hic Dinarchi in Demosth. §. 111. p. 73. Reisk. *μὴ οὖν ἄχθεσθε αὐτοῦ κλαίοντος καὶ ὀδυρομένου· πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον ἐλεήσετε τὴν χώραν, ἣν οὗτος κατέστησεν εἰς κινδύνους, τοιαῦτα πράττων.* Bekkerus ibi *ἐλεήσαιτε* ex coniectura edidit, valde illa quidem probabili, sed tamen non evidenter necessaria. Non potest repre-

hendi, quod legitur apud Lucianum Fugitiv. 24. T. III. p. 377. *κατίωμεν, ὡς κἂν ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίψωμεν σήμερον.* Sed alia ibi exstat scriptura, *ὡς οὐκ ἄν*, quam apertum est aut optativum aut futurum requirere, *ὡς* *nam* significante. Eadem ratione *τάχ' ἂν* futuro iunxit Antisthenes rhetor, p. 30. §. 6. (p. 58. Reisk.) *ὃς πρῶτον μὲν οὐκ οἶσθα οὐδ' ὅπως ἔδει μάχεσθαι, ἀλλ', ὥςπερ ὗς ἄγριος ὀργῇ φερόμενος, τάχ' ἂν ποτε ἀποκτενεῖς σεαυτόν, κακῷ περιπεσὼν τῳ.* De quo non magis dubitandum quin recte dictum sit, quam de *κἄν*. Euripides El. 485.

κἂν ἔτ' ἔτι φόνιον ὑπὸ δέραν
ὄψομαι αἷμα χυθὲν σιδάρῳ·

Lucian. Dial. meretr. XI. 4. T. III. p. 310. *περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν κἂν ὁ πάππος διηγήσεταί σοι, εἴγε ζῇ ἔτι.* Sed in Aristoph. Av. 1314.

ταχὺ δ' ἂν πολυάνορα τάνδε πόλιν
καλεῖ τις ἀνθρώπων,

ubi Reisigius p. 101. *καλεῖ* tuetur, quia ei *ἂν* probabilitatem rei augere potius quam minuere visum est, nihil prorsus ego invenire queo quo futurum defendam, praeferamque quamvis paucorum librorum scripturae *καλοῖ*, plerisque doctorum probatae. Caeterum recte in hoc versu nuper G. Dindorfium *τὰν πόλιν* dedisse puto, velimque etiam *ταχὺ τἂν* scribi. Adiungit Reisigius Euripidis locum Heracl. 769. quem ita scribit: *οὔποτε θνατῶν ἥσσονές ποτ' ἂν ἔκ γ' ἐμοῦ φανοῦνται.* Libri *εἴτ' ἐμοῦ* vel *οὔτ' ἐμοῦ.* Quae hic Elmsleius duo foedissima latere menda putat, repetitum *ποτὲ* et *ἂν* iunctum futuro, non menda sunt, sed recte composita oratio. Illa potius duo vitiosa sunt, *εἴτ' ἐμοῦ*, et quod nomen substantivum deest. Vtrumque removeris, si scripseris:

Ζεύς μοι σύμμαχος, οὐ φοβοῦ-
μαι· Ζεύς μοι χάριν ἐνδίκως
ἔχει· οὔποτε θνατῶν
ἥσσους θεοί ποτ' ἂν ἔν γ' ἐμοὶ φανοῦνται.

Multo minus afferre debebat Reisigius Soph. Trach. 672.

> *τοιοῦτον ἐκβέβηκεν, οἷον ἂν φράσω,*
> *γυναῖκες, ὑμῖν θαῦμ' ἀνέλπιστον μαθεῖν.*

Quo modo quis umquam loquutus est? In Andromacha Euripidis autem v. 465.

> *οὐδέποτ' ἂν δίδυμα*
> *λέκτρ' ἐπαινέσω βροτῶν,*

metricis deberi arguunt codices, non habentes eam particulam.

Sed dicendum de *τίς ἂν* cum futuro. In Eurip. Iph. T. 894. haec leguntur:

> *τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἢ θεὸς ἢ βροτὸς ἢ*
> *τι τῶν ἀδοκήτων,*
> *ἄπορον πόρον ἐξανύσας,*
> *δυοῖν τοῖν μονοῖν Ἀτρείδαιν φανεῖ*
> *κακῶν ἔκλυσιν;*

Reisigius pro ea, quam sibi fecit notione particulae, p. 100. *τίς ἂν φανεῖ* absurdam interrogationem esse dicit, Seidleroque accedit, *ἂν* ad participium *ἐξανύσας* referenti. Nimirum factum est id eodem modo, quo supra vidimus usum Thucydidem, quia in mente habebat poeta, *τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἐξανύσειεν;* Illa in opinione defixus Reisigius apud Theocritum XXVII. 38. pro,

> *τίνα κεν, τίνα μῦθον ἐνίψω,*

Scribi iubet *τίνα καί.* At non magis absurda est talis interrogatio, quam quum nos *wer wohl* vel *wer etwa* dicimus. In Eurip. Bacch. 639. Brunckius e cod. E.

> *τί ποτ' ἂν ἐκ τούτων ἐρεῖ;*

Quem non dixerim, ut Elmsleius, non magis potuisse in tantula re errare. Nam potest id sic explicari, *τί ποτ' ἂν εἴη, ὃ ἐκ τούτων ἐρεῖ;* Alii libri *ἄρ'* habent. Aeschines in Ctesiph. §. 155. p. 542. Reisk. *τότε μὲν ταῦτ' ἐκήρυττεν, ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλὰ παραστησάμενος τὸν τῆς*

ὀρφανίας τοῖς παισὶν αἴτιον τί ποτ' ἂν ἐρεῖ ἢ τί φθέγξεται; Ex undecim Bekkeri codd. unus tantum, isque e correctione, *ἀνερεῖ*, quod non receptum velim. Dinarchus in Demosth. §. 69. p. 49. Reisk. *τί δ' ἄν, τιθῶμεν γὰρ ταῦτα, ἐὰν κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ Δημοσθένους ἀπαιτῇ πέμψας ἡμᾶς Ἀλέξανδρος τὸ χρυσίον τὸ κομισθὲν εἰς τὴν χώραν ὑπὸ Ἁρπάλου, καὶ πρὸς τῷ γεγενῆσθαι τὴν τῆς βουλῆς ἀπόφασιν τοὺς παῖδας καταπέμψῃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς νῦν ὡς ἑαυτὸν ἀνακεκομισμένους, καὶ τούτων ἀξιοῖ πυνθάνεσθαι τὴν ἀλήθειαν ὑμᾶς, πρὸς θεῶν, ὦν ἄνδρες, τί ἐροῦμεν;* Isocrates Euag. c. 25. §. 80. p. 328. Lang. *τίνα γὰρ ἂν εὑρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον;* Codd. Vrb. et Vat. omittunt *ἄν*, ex sententia grammaticorum. Iam, spero, nolet Struvius, quod suaserat in programmate XV. in fragmentis Dionysii Halic. ab Angelo Maio editis lib. XIV. c. 15. *τί γὰρ ἂν δυνήσονται δεινὸν ἐργάζεσθαι τοὺς ὁμόσε χωροῦντας αἱ βαθεῖαι κόμαι*, ita mutari, ut aut deleatur *ἄν*, aut *δύναιντο* reponatur. Sophoclis vero locus in Philoct. 1089. ubi Brunckius ex uno codice dedit,

> *τί ποτ' ἄν μοι τὸ κατ' ἦμαρ*
> *ἔσται;*

non est huc trahendus, quum ibi aptissime *αὖ* in caeteris libris scriptum sit.

Quod si *τί ἂν* licuit cum futuro coniungere, coniicias fortasse eamdem etiam negationis rationem esse, ut quae per interrogationem in *τί* convertatur. Vereor tamen ut id idoneis exemplis comprobari possit. Nam in Aristoph. Vesp. 942. ubi vulgo,

> *οὐκ ἂν σὺ παύσει χαλεπὸς ὢν καὶ δύςκολος,*

cod. Rav. male *οὐκ αὖ*. Reisigius autem p. 101. sine controversia *οὔκουν* reponendum censet. Qui si p. 102. de-

fendendum iudicavit, quod in Nub. 1157. libri quidam, in iisque Ravennas habent,

οὐδὲν γὰρ ἄν με φλαῦρον ἐργάσεσθ' ἔτι.

ubi alii libri *ἐργάσαισθ'* exhibent, non erat cur in pari caussa eamdem constructionem damnaret. Sed neque his quidquam tribuendum, neque Eurip. Androm. 239.

οὐκ ἂν σιωπῇ Κύπριδος ἀλγήσεις πέρι;

ubi pariter codd. quidam *οὐκ αὖ,* viri docti autem *οὔκουν.* In Thesmoph. 814. non recte legitur,

ἀλλ' ἡμεῖς ἂν πολλοὺς τούτων
ἀποδείξομεν ταῦτα ποιοῦντας.

Vbi quum alii *ἀποδείξωμεν* corrigant, mihi potius servato *ἀποδείξομεν* videtur *αὖ* pro *ἄν*, et *αὐτὰ* pro *ταῦτα* scribendum esse, ut hi duo versus in unum tetrametrum coniungantur. Quod scriptum est apud Xenoph. Ephes. III. 8. p. 66, 9. *οὐ γάρ ἐντεῦθέν μέ τις ἐξέλοιτο, οὐδ' ἂν ἐπίδοιμι τὸν ἥλιον, οὐδ' ἂν εἰς φῶς ἐλεύσομαι,* in eo facilius feras *ἂν* futuro additum, quam non additum optativo. Sed hoc genus scriptorum non est in exemplis purae dictionis habendum.

Vt etiam *ὃς ἂν* cum futuro commemoremus, invenitur id apud Polybium XXXVIII. 5, 7. *καὶ προςεμέτρησεν ἕτερον ψήφισμα παράνομον, ὥςτε κυρίους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ἂν ἐπὶ στρατηγίᾳ αἱρήσονται.* Vbi videndum, utrum *ἂν* deleri, an, quod Schweighaeuserus fecit, *αἱρήσωνται* scribi debeat, de qua aoristi forma disputavit Lobeckius ad Phryn. p. 716. seqq. Apud Platonem de Legg. XII. p. 947. C. recte Astius ex Stephani emendatione, *οὓς ἂν οἱ προςήκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπόψωνται,* confirmata ab uno duobusve codd. Vide Lobeckium ad Phryn. p. 734. In Euthydemo p. 290. D. *εἰ οὖν, ἦ δ' ὅς, δεόμεθα ἐκείνης τῆς τέχνης, ἥτις ἂν ᾧ ἂν κτήσηται ἢ ποιήσασα ἢ θηρευσαμένη, αὐτὴ καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοιαύτη ποιήσει ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δή τινα, ἔφη, ζητητέον ἀντὶ τῆς στρατη-*

γικῆς. Omittunt prius ἂν membr. Bodl. et tres e tredecim codd. Bekkeri. Apud Herodotum I. 93. vulgo ἐς ὃ ἂν συνοικήσουσι. Sed quidam codd. ut Werferus scribendum monuit, συνοικήσωσι.

Quod si summam horum, quae disputavimus, paucis volumus comprehendere, sic erit statuendum: primo videri ἂν construi posse cum futuro in narratione rei fortuitae; deinde coniungi cum eo, sed non ut sit constructum, posse, ubi pertineat ad aliam notionem, quam quae in verbi futuro inest, dummodo ea talis sit, ut ipsa per se rei fortuitae ac dubiae notationem apte recipiat.

IX.

De ἂν cum indicativo praesentis.

Magis quam futuri, praesentis indicativi constructio cum particula ἂν controversa est. Eam tuebatur Brunckius, quem vide ad Aristoph. Plut. 885. Eq. 1131. Ach. 873. Negant grammatici: de quibus supra dictum. Si qua est ratio, qua ἂν cum praesentis indicativo coniungi possit, non potest alia esse, quam duplex illa, de qua modo in futuri explicatione dictum est. Sed in hoc quoque genere magna pars exemplorum corrupta est, et saepe quidem metricorum industria, aliquando etiam criticorum imperitia grammaticae. Qui errores hodie vel sublati sunt, vel removeri a quovis possunt. Vide Aristoph. Plut. 883. Nub. 395. Ran. 1421. Ach. 157. Av. 1069. Vesp. 343. Thesm. 99. Stobaei Serm. III. 75. p. 44, 14. V. 67. p. 69, 8. XCI. 24. p. 503, 20. CVIII. 59. p. 571, 10. CXX. 30. Eclog. I. 8. p. 126. Euripidis versum in El. 1121. egregia emendatione sanavit Io. Vlr. Faesi, Turicensis:

ὁρᾷς; ἄν' αὖ σὺ ζωπυρεῖς ἄλγη νέα·

i. e. ἀναζωπυρεῖς. Quae Matthiae in gr. Gr. §. 598. c. attulit, aliena sunt, praeter Platonis locum in Alcib. II. p. 142. E. ubi nunc γοῦν pro γ' ἂν restitutum. Apud eumdem de Legg. I. 14. p. 647, A. recte Astius, ἆρ' οὐ καὶ

νομοθέτης; In Cratylo p. 391. B. optimi libri *αὖ* pro *ἂν* praebuerunt, qua mutatione etiam Andocides de pace cum Lacedaem. 24. p. 165. (100. Reisk.) indiget: vide §. 9. Demostheni epist. 2. p. 1467, 9. codicis ope menda exempta est: item Andocidi p. 126. §. 86. (p. 41. Reisk.). Sunt etiam apud Homerum nonnulla huiusmodi, maxime in Odyssea: ut *γ*. 255.

> *ἤτοι μὲν τόδε κ' αὐτὸς ὀΐεαι, ὥς κεν ἐτύχθη,*
> *εἰ ζώοντ' Αἴγισθον ἐνὶ μεγάροισιν ἔτετμεν*
> *'Ατρείδης, Τροίηθεν ἰών, ξανθὸς Μενέλαος.*

Nam quis non credat *τόδε γ' αὐτὸς* a poeta profectum esse? Quamquam hoc quidem videri potest per attractionem quamdam vel mutationem structurae dictum esse, quasi voluerit dicere, *τόδε κ' αὐτὸς ὀΐεαι κακὸν γενέσθαι Αἰγίσθῳ.* Et *α*. 316.

> *δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγει,*
> *αὖτις ἀνερχομένῳ δόμεναι οἶκόνδε φέρεσθαι.*

Scribe *ἀνώγῃ*. B. 86.

> *ἐθέλεις δέ κε μῶμον ἀνάψαι.*

Cod. Harl. *ἐθέλοις δὲ καί.* Vnde Wolfius in postrema ed. *ἐθέλοις δέ κε*, recte, si signum interrogandi apposuisset. *Ω*. 87.

> *ἤδη μὲν πολέων τάφῳ ἀνδρῶν ἀντεβόλησα*
> *ἡρώων, ὅτε κέν ποτ' ἀποφθιμένου βασιλῆος*
> *ζώννυνται τε νέοι καὶ ἐπεντύνονται ἄεθλα.*

Vt monui in diss. I. de legibus quibusdam subtilioribus sermonis Homerici p. 7. quemadmodum Latine dici non potest, multos vidi, *quum certamina instituerint iuvenes*, sed dicendum est *quum instituunt*, ita etiam Graecus sermo non admittit coniunctivum in tali sententia. Quod si hic non mendosa est particula *ἄν*, suspicor ita esse coniunctivos restituendos, ut simul et hic, et Od. *λ*. 415. *ἀντιβολήσαις* scribatur. Nam veteres quidam h. l.

ἀντεβόλησας, sed male in eo versu qui hos sequitur sic scribebant:

> *ἀλλά κε κεῖνα μάλιστα ἰδὼν ἐτεθήπεας θυμῷ.*

Vtrumque in postrema editione recepit Wolfius. Vulgo *ἐτεθήπεα*, ex Od. ζ. 166. ut opinor. Alii *ἐτεθήπεο*, alii *θηήσαο*, quam veram scripturam esse vix sinit dubitare simillimus locus, Od. λ. 415. seqq. Aliud corruptum exemplum invenitur Od. ξ. 162.

> *τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δ' ἱσταμένοιο,*
> *οἴκαδε νοστήσει, καὶ τίσεται, ὅς κεν ἐκείνου*
> *ἐνθάδ' ἀτιμάζει ἄλοχον καὶ φαίδιμον υἱόν.*

Hic aut *ἀτιμάζῃ* scribendum, aut, servato indicativo, *ὅςτις*, quod alii libri habent.

Sed satis de his, quae ferri nequeunt. Dicam nunc de illis duobus modis, quos supra monui rationi non repugnare, si possint exemplis confirmari. Eorum prior erat is, ut in narratione rei fortuitae quemadmodum in praeteritis, sic etiam cum praesentis indicativo coniungeretur *ἄν*. Fateor vero, nullum mihi exemplum occurrisse, quod hunc usum ita firmet, ut non aut corruptum, aut saltem suspectum videatur. Sed quemadmodum temerarius esset, qui dubiis exemplis confideret, ita non minus inconsiderate ageret, qui quae non aut certis aut multis exemplis comprobata videret, ne posse quidem dici contenderet. Apud Homerum Iliad. ξ. 484. legitur:

> *τῷ καί κέ τις εὔχεται ἀνὴρ*
> *γνωτὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα λιπέσθαι.*

Non facile haec quisquam reprehenderet, si verbum esset temporis praeteriti. Verum etsi haec est plerorumque librorum scriptura, tamen nihil ei tribuendum est. Omissum est *κε* in codice apud Clarkium, omittitque in explicatione loci Eustathius p. 998, 41. (995, 15.) Cod. Vrat. d. autem habet id, quod ut et consuetudini poetae

et sententiae ipsi melius conveniens verum iudicandum est: *τῷ καί τέ τις εὔχεται ἀνήρ.* Sic Iliad. *ι.* 159.

τοὔνεκα καί τε βροτοῖσι θεῶν ἔχθιστος ἁπάντων.

Apud Aristophanem in Ach. 873. Boeotus, interrogatus quid afferat, respondet:

ὅσ' ἔστ' ἂν ἀγαθὰ Βοιωτοῖς ἁπλῶς.

Id nos diceremus, *was es etwa gutes in Boeotien giebt.* Haec etsi et codd. nonnullorum et vett. edd. scriptura est, tamen optimi quidam libri *ἂν* omittunt, *ἔστιν* scriptum exhibentes: fatendumque, potuisse *ἂν* vel e prima sequentis vocabuli syllaba nasci, vel a metricis, quum *ἔστ' ἀγαθὰ* scriptum invenissent, inseri. Non tamen rationi repugnat particula. Sed ut hic non ferenda videatur, quia cum ipso est verbo constructa, non offendit tamen, si ad aliam vocem refertur. Illustre exemplum exstat in Xenophontis Symposio 4, 37. *ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ ἔχω, ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ ἂν αὐτὸς εὑρίσκω.* Delevit *ἂν* Schaeferus, quem nuper sequutus est L. Dindorfius. Non recte, mea sententia. Numquid enim aliud est illud Sophoclis, *εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν*, et quae plurima similia supra commemoravimus? Nimirum sic est illud explicandum, *ὡς μόλις αὐτὰ καὶ εἰ ἐγὼ αὐτὸς ζητοίην εὑρίσκω.* Haec igitur qui damnet, quoniam rariora sunt, vereor ne parum perspectam habeat Graeci sermonis elegantiam.

Ab hoc exemplo ut iam ad illud genus transeamus, in quo particula non est proprie cum verbo constructa, non pauca huiusmodi inveniuntur, quae cave temere corrigas. Non est ad hoc genus referendus locus Thucydidis IV. 63. memorabilis ille propter liberiorem, sed tamen iustam verborum structuram: *τὸ ξύμπαν τε δὴ γνῶμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοί, πόλιν ἕξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα· ἢν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν, εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρή, κατ' ἀνάγκην γιγνόμεθα.* Sic plerique et

optimi libri: vulgo *γιγνώμεθα*. Quis hic non primo adspectu vel *γιγνόμενοι*, quod, ut *ἔξοντες*, ex *γνῶμεν* pendeat, vel saltem *γιγνοίμεθα* exspectet? Et tamen omnia recte habent. Ac primum, in quo haeserunt interpretes, *οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα* sic est dictum, ut referatur ad *φίλος*: volebat enim dicere, *οὐκ ἂν περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα φίλοι γιγνοίμεθα*, scilicet *οἷς χρή*: sed ne bis dicendum esset *φίλοι*, in altera parte posuit, addito statim opposito: atque ut *φίλοι* et *διάφοροι*, *τοῖς ἐχθίστοις* et *οἷς οὐ χρὴ* invicem opposuit, sic opposuit etiam *γιγνοίμεθα ἄν* et *κατ' ἀνάγκην γιγνόμεθα*, ita quidem ut optativus ad *ἄν* ex illo indicativo supplendus sit. Itaque plene sic dicas: *οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι ἀλλήλοις φίλοι γενησόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν, εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν γιγνοίμεθα τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γιγνόμεθα.* Non valde dissimile est hoc Demosthenis Ol. I. p. 15, 8. *οὔτε γὰρ ὡς δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐπρεπῶς, οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ πράγματα ἔχοι.* Vide ibi Schaeferum, cui displicet *ἔχει*, unice probatur *ἔχοι*. Neutri a codd. fides deest. Vtrumvis alterum ex se repeti cogitatione postulat.

Aptius afferri poterit hoc Aristophanis in Eq. 1131.

χοὔτω μὲν ἄν, εὖ ποιεῖς,
εἰ σοι πυκνότης ἔνεστ'
ἐν τῷ τρόπῳ, ὡς λέγεις,
τούτῳ πάνυ πολλή.

Haec est libri Ravennatis aliorumque scriptura, quae si sic intelligitur, *οὕτω μὲν ἂν ποιῶν, εὖ ποιεῖς*, non est quod eam vituperes. Sed quum *ποιοῖς* in cod. Ven. ac Suid. edd. vett. et cod. Oxon. legatur, non opus est indicativum tueri. Quod Stobaeus Serm. XXI. 5. ex Menandri Thrasyleonte attulit,

κατὰ πολλ' ἂν ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
τὸ γνῶθι σαυτόν· χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους·

ubi apud Anton. Meliss. scriptum est *κατὰ πολλῶν*, H.

Stephanus in Sent. Com. p. 408. et Dobraeus ad Aristoph. p. (110) *κατὰ πολλά γ'* emendarunt, parum probabiliter. Multo verisimilius est, quod Porsonus coniecit, *κατὰ πόλλ' ἄρ' ἐστίν.* Mihi tamen genuinum videtur *κατὰ πολλῶν*, a Stobaeo autem profectum *ἐστίν.* In Platonis Apol. Socr. p. 41. B. uti editi habent, *καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥςπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἴεται μέν, ἔστι δ' οὔ·* membr. Bodl. et quinque de sedecim codd. Bekkeri, octoque optimi apud Stallbaumium praebent *τίς ἂν αὐτῶν σοφός ἐστι.* Qui locus est eiusmodi, ut, si aliunde satis firmari possit ista constructio, ad sensum venustissime addita videatur particula, subindicans singulari casu fieri, ut quis vere sapiens inveniatur. Est enim *τίς ἂν qui forte*, nobis *wer etwa:* eiusque exempla etiam cum futuro iuncti vidimus. Et concedere debebunt, *τίς ἂν* cum indicativis omnium temporum construi posse, si qui Schaefero assentiuntur, qui *τάχ' ἂν* ita dici putat, ut *ἂν* ad *τάχα* pertineat, neque ad verbum referatur. Par enim caussa est. Nam latet in isto *ἂν* talis sententia, *τίς ἂν εἴη ὅς.* Videtur autem valde placere sibi ea in re Schaeferus, qui de illo *τάχ' ἂν* non solum ad Greg. Cor. p. 44. sed saepius ad Sophoclem monuerit, ut ad Oed. R. 523. ad Oed. Col. 965. et 1076. et in addendis ad Oed. R. 139. Vellem vero demonstrasset vir doctissimus. Nam ex istis exemplis, quibus utitur, ne illa quidem duo, quae ex Platonis Phaedro attulit, rem comprobant. Eorum prius est p. 256. B. C. *ἐὰν δὲ δὴ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, φιλοτίμῳ δὲ χρήσωνται, τάχ' ἄν που ἐν μέθαις ἤ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὼ ἀκολάστω αὐτοῖν ὑποζυγίω λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγαγόντε εἰς ταὐτόν, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἵρεσιν εἱλέτην τε καὶ διεπράξαντο, καὶ διαπραξαμένω τολοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπανίᾳ δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες.* Alterum hoc est, p. 265. B. *τῆς δὲ θείας τεττάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοιαν Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ τελεστικήν, Μουσῶν δ' αὖ ποιη-*

τικήν, τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος, ἐρωτικὴν μανίαν ἐφήσαμέν τε ἀρίστην εἶναι, καὶ οὐκ οἶδ᾽ ὅπῃ τὸ ἐρωτικὸν πάθος ἀπεικάζοντες, ἴσως μὲν ἀληθοῦς τινὸς ἐφαπτόμενοι, τάχα δ᾽ ἂν καὶ ἄλλοσε παραφερόμενοι, κεράσαντες οὐ παντάπασιν ἀπίθανον λόγον, μυθικόν τινα ὕμνον προσεπαίσαμεν μετρίως τε καὶ εὐφήμως τὸν ἐμόν τε καὶ σὸν δεσπότην Ἔρωτα, ὦ Φαῖδρε, καλῶν παίδων ἔφορον. Nam in priore horum locorum etiamsi *τάχα* abesset, recte potuerat *ἂν* participio addi, quo significaretur, *si forte animos non custoditos deprehendant.* Omittunt autem *ἂν* aliqui codd.. In altero vero quis non videt, si participio substituatur simplex oratio, dicendum esse, *τάχα δ᾽ ἂν ἄλλοσε παραφεροίμεθα.* Vnde hic quoque *ἂν* cum verbo constructum esse patet. Talis est etiam Aristophanis locus in Vespis v. 280.

τάχα δ᾽ ἂν διὰ τὸν χθιζινὸν ἄνθρω-
πον, ὅς ἡμᾶς διεδύετ᾽
ἐξαπατῶν, λέγων ὡς
καὶ φιλαθήναιος ἦν καὶ
τἀν Σάμῳ πρῶτος κατείποι,
διὰ τοῦτ᾽ ὀδυνηθείς,
εἶτ᾽ ἴσως κεῖται πυρέττων.

Nam quid aliud istud participium, quam brevior quaedam dicendi ratio est, contracta ex eo, quod plene diceretur, *τάχ᾽ ἂν ὀδυνηθείη, καὶ εἶτα κεῖται πυρέττων?* Itaque eiusmodi potius locis utendum erat Schaefero, qualis hic est Andocidis in or. de myster. 117. p. 15. sive 136. Bekk. 58. Reisk. *φέρε δὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τάχα γὰρ ἂν αὐτὸ βούλεσθε πυθέσθαι, ὁ δὲ Καλλίας τί βουλόμενος ἐτίθη τὴν ἱκετηρίαν.* Omittit *ἂν* codex unus, nescio an e correctione cuiuspiam grammatici. At quis non corrigat, *τάχα γὰρ ἂν βούλοισθε πυθέσθαι?* Similiter peccatum in quibusdam libris Herodoti VIII. 136. de quo loco in optativi explicatione dicetur.

Non est hic silentio praetereundus locus Aristophanis in Pace v. 1028. in quo me iure notavit Dobraeus p. (110) quod in Elem. D. M. *ὁπόσ᾽ ἂν χρεὼν ἐστι* reliquerim.

Ipse *ὁπόσ᾽ ἐστὶ χρεὼν* legere videtur. Vulgo ibi, *τί δ᾽ οὐ σὺ φρονεῖς ὁπόσ᾽ ἐστὶ χρεὼν τόν γε σοφῇ δόκιμον φρενί.* Suidae cod. Leid. *ὁπόσα χρεών ἐστι τὸν σοφῇ.* Codd. Rav. et Ven. *ὁπόσ᾽ ἂν χρεών ἐστι τὸν σοφῇ.* G. Dindorfius ita edidit:

> *πῶς δ᾽ οὐχί; τί γάρ σε πέφευγ᾽, ὅσα χρὴ*
> *σοφὸν ἄνδρα; τί δ᾽ οὐ σὺ φρονεῖς, ὁπόσ᾽ ἂν*
> *χρεὼν τόν γε σοφῇ δόκιμον*
> *φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ;*

Id mihi quidem non videtur ferri posse, quia sive *ᾖ* sive *εἴη* intelligas, non recte procedit sententia. Quin ne illa quidem, *ὅσα χρὴ σοφὸν ἄνδρα,* quo sensu verbis *τί γάρ σε πέφευγε* aptari possint, video. Immo vix puto dubitari posse, quin nihil sint nisi explicatio verborum *ὁπόσα χρεὼν τὸν σοφῇ δόκιμον φρενί.* Hinc effici arbitror, excidisse nonnulla, quae autem habemus, sic esse scribenda: *πῶς δ᾽ οὐχί; τί γάρ σε πέφευγε; τί δ᾽ οὐ σὺ φρονεῖς ὁπόσα χρεών ἐστι σοφῇ δόκιμον φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ.*

Pertinet ad hanc disputationem etiam *ἐὰν* cum indicativo praesentis iunctum, quod recentiores, in iisque ipsi grammatici non raro usurparunt. De qua re a Bastio Schaeferoque disputatum est in Epimetro II. ad Arist. Plut. p. XXXVIII. seq. Atqui originem tamen aliquam habere consuetudo ista debet. Non est enim credibile, si illud soloecum est, subito soloecismum placuisse Graece loquentibus. Immo istae a genuina linguae ratione aberrationes fere ex eo natae sunt, quod imitari, quae apud antiquos et bonos scriptores exquisitiora viderentur, in laude numerabatur; quae imitationes, quum caussae cur illi aliquando a regula declinassent non essent satis perspectae, saepissime in vitium degenerarunt. Non debebat quidem Schneiderus in Epicuri epistola p. 27, 84. *ἐάν τις βαστάζει* defendere, neque Reiskius in Demosth. or. in Neaer. p. 1374, 24. e cod. Bav. dare, *ἐὰν δ᾽ εἴςεισι,* neque ab aliis ferri apud Lycurgum 109. p. 162. sive p. 266. Bekk. 212. Reisk.: *ὅταν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκστρατευόμενοί εἰσι.* Heinrichius ibi *ἴωσι* edidit, quod non ausim

defendere; Im. Bekkerus autem aliique *ὧσι* scribendum putant, quod, nisi forte et *ὅταν* et *εἰσὶ* ut ab interprete adiecta deleri volemus, omnino probandum est.

Aliter vero sentio de Herodoti verbis III. 69. in quibus idem est, atque apud Lycurgum, librorum consensus: *ἢν γὰρ δὴ μή ἐστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγώ, οὔτοι μιν σοί τε συγκοιμώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν.* Nuper editum *εἰ* ex coniectura, quam nequaquam probo. Nam etsi hic et *ἢν μὴ ᾖ* et *εἰ μὴ ἔστι* dici potuit, tamen ne *ἢν μὴ ἔστι* quidem idonea ratione carere puto. Sic enim loqui videtur Otanes, ut non neget quidem, posse illum Cyri filium esse, quo fine particula rem fortuitam significante utitur, sed indicet tamen, se certo credere, non esse eum Cyri filium, quod exprimit indicativo adiuncto. Magis id eluceret, si sic dixisset: *ἢν γὰρ δὴ μὴ ᾖ ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ἔστι τὸν καταδοκέω ἐγώ·* ut paullo post in eodem capite scriptum est: *ἢν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς ἀϊστώσει μιν.* Quo loco quod tres codd. habent, *εἰ τυγχάνει*, minime praetulerim. Nam est quidem in illo liberiore modorum usu negligentia quaedam, sed laudanda illa potius quam vituperanda, quia non inscitiam fontem habet, sed intelligentiam veri aptique. Comparari potest Theagis locus apud Stobaeum I. 67. qui in vulgatis edd. bis scriptus invenitur p. 8. et 10. notabilis etiam propter formam *ὄκκαν*, quam ex cod. A. pro *ὄκα* recepit Gaisfordius p. 31. *ὄκκαν οὖν ἐς τὸ ἓν τὰ τρία ταῦτα μύλη, μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὄκκαν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλάλων ἀπέσπασται, τόκκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τᾷ ψυχᾷ.* Nam etsi quis, quoniam cod. A. *ἀπόσπασται* habet, coniicere possit *ἀποσπᾶται* scribendum esse, tamen, si quid mutandum, aptius foret *ἀπόσπαστα*, omisso verbo, ut saepius in eodem fragmento infra. Sed defendi potest *ἀπέσπασται*, non tamen ut ex *ὄκκα*, sed ut ex *ὅτε*, quod latet in *ὄκκα* pendeat. Istud *ὄκκα*, haec enim genuina scriptura est, quum saepissime in ista Theagis dissertatione, uti

debebat, cum coniunctivo constructum sit, semel additum habebat indicativum ἐπικρατεῖ, quem recte Gaisfordius cum Schowio in coniunctivum mutavit. In Cliniae fragmento, quod numero 66. est in illo capite Stobaei, pro αἴκ' ὀρθοπλοεῖ cod. A. praebuit καὶ ὀρθοπλοεῖ. In Archytae fragmento, quod est ibidem 70. p. 12, 48. recte Gaisfordius: φαμὶ τὰν ἀρετὰν ἦμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἱκανάν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἴκα τὰς ἕξιας αὐτὰς κρίνωνες. Legebatur ibi κρίνομες, et in cod. A. κρίνοιμες. Sic etiam in Ecphantae loco apud Stobaeum XLVIII. 64. p. 333, 34. scribendum: καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἴκα ἁμαρτάνωντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν. Vbi editum ἁμαρτάνοντι. Nec dubitandum, quin in his Pythagoreorum apud Galium p. 712. ἐπεὶ δέ κα γαμεῖται, et p. 751. αἴκα χρή, coniunctivi γάμηται et χρῇ reponendi sint. Sed p. 709. ubi est, αἴκα ταὐτόν ἐστι τἀγαθὸν καὶ κακόν, scribendum αἴπερ, quod saepius ibidem in iisdem verbis, et p. 708. 716. usurpatum.

Denique ne desiderentur indicativi perfecti cum ἂν coniuncti exempla, haec adiiciam: Hesiodi apud Stob. Serm. II. 14.

ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς κ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.

Sed in Hesiodi libris O. et D. 345. recte ὅς τ' ἔμμορε scriptum. Et Dionysii Hal. in epistola ad Pompeium de praecipuis Historicis p. 786, 14. εἰ δ' ὑπερεῖδεν ἐν τούτοις, ἐφ' οἷς μάλιστ' ἂν ἐσπούδακε, τῆς τε συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων καὶ τῆς κυκλικῆς εὐρυθμίας τῶν περιόδων, καὶ τῆς ὁμοειδείας τῶν σχηματισμῶν, πολὺ ἀμείνων ἂν ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὴν φράσιν. Quis vero dubitet, quin expungenda sit particula, qua nihil opus esse, iam a Stephano erat monitum?

X.

De ἄν cum indicativo in re non facta.

Explicuimus indicativi cum particula ἄν consociationem eam, quae quod impletae conditionis notionem continet, ad rem factam refertur. Nunc dicendum est de altero genere, quod quoniam ad conditionem non impletam spectat, ad rem, quae non est facta, referatur necesse est. Significat enim id, quod fieret, si impleta esset conditio, non fit autem, quia non est impleta. Hoc genus cur imperfecti tantum et plusquamperfecti et aoristi proprium sit, supra dictum, cap. VI. monitumque, si aliam vim habere videatur, quam in re facta, id videri tantummodo, non esse, quia differentia omnis non in indicativo et particula, sed in eo sit posita, utrum de impleta an de non impleta conditione sit cogitandum. Quare ubi neque adiecta est conditio non impleta, neque apparet intelligendane sit an non, ibi prorsus ambiguum manet, quomodo verba interpretari debeas. Vt apud Aristophanem in Pace: 1198.

> *ὦ φίλτατ', ὦ Τρυγαῖ', ὅσ' ἡμᾶς τἀγαθὰ*
> *δέδρακας, εἰρήνην ποιήσας· ὡς προτοῦ*
> *οὐδεὶς ἐπρίατ' ἂν δρέπανον οὐδὲ κολλύβου.*

Perinde est, sive vertas, *antea nemo facile emebat falcem collybo*, sive dicas, *nemo emisset:* si scilicet venalis fuisset.

Videamus iam usum ipsum. Et primo quidem apud epicos. Homerus Od. β. 184.

> *οὐκ ἂν τόσσα θεοπροπέων ἀγόρευες.*

Non diceres. Et ε. 39.

> *πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέποτ' ἐκ Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,*
> *εἴπερ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληΐδος αἶσαν.*

Potuit hic etiam *εἴ κεν* dici. Sic enim loquuntur veterrimi. Iliad. ψ. 526.

εἰ δέ κ' ἔτι προτέρω γένετο δρόμος ἀμφοτέροισιν,
τῷ κέν μιν παρέλασσ', οὐδ' ἀμφήριστον ἔθηκεν.

Et in versu illo apud Herodotum I. 174.

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Et cum pronomine: Odyss. ν. 205.

ἐγὼ δέ κεν ἄλλον ἐρισθενέων βασιλήων
ἐξικόμην, ὅς κέν μ' ἐφίλει καὶ ἔπεμπε νέεσθαι.

Non necessarium erat alterum *κέν*. Nam oratio, quae suspensa est ex alia sententia, verbi modo servato non indiget repetitione particulae. Quin recentiores etiam adspernantur repetitionem huiusmodi. Nec repetiit Homerus Od. δ. 178.

οὐδέ κεν ἡμέας
ἄλλο διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρίν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν.

Nihil nos diremisset, antequam mors occuluisset. Nam si primaria sententia conditionalis est, non possunt non omnia conditionalia esse, quae pendent ex ea. Secus est, ubi sententia principalis sine conditione est, ut Od. τ. 25.

δμωὰς δ' οὐκ εἴας προβλωσκέμεν, αἴ κεν ἔφαινον.

Non sivisti exire ancillas, quae, si exiissent, *lucem fuissent praebiturae.* Hic si omisisset particulam, praebuisse illas lucem dixisset.

Recentior usus eo tantum ab epico differt, quod particulam *ἂν* in secundaria sententia non aliter, quam si necessaria est, addit. Temporum ratio eadem est. Ac primo imperfectum plerumque refertur ad praesens. Aristoph. Eccl. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἄν τῶν ἠθάδων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἥσυχος·
νῦν δ' οὐκ ἐάσω.

Saepe vero etiam ad praeteritum, eiusmodi quidem, quod diuturnitatem aliquam vel repetitionem facti continet. Herodotus I. 68. ἦ κου ἄν, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τάπερ ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθωύμαζες. *Miratus esses.* Vide cap. 170. III. 25. V. 48. VIII. 30. Aristoph. Nub. 1056. Antiphon p. 625. 644. 645. 688. 716. 718. 721. 733. 734. Dinarchus p. 10. Lycurgus p. 179. Andocides p. 12. 50. Isaeus p. 53. Lysias p. 171.

Plusquamperfecti non obscura ratio est. Aeschines in Ctesiph. p. 643. s. καὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῷ ἐγένοντο· εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώριστ' ἄν, ἢ ἀπέθανεν. Antiphon p. 689. εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πληγῶν ὁ ἀνὴρ παραχρῆμα ἀπέθανεν, ὑπ' ἐμοῦ μέν, δικαίως δ' ἂν ἐτεθνήκει. Andocides p. 45. εἰ γὰρ ἦλθεν, ἐδέδετ' ἂν ἐν τῷ ξύλῳ. Demosth. pro cor. p. 242, 9. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπολώλειτε. Ita codd. et grammaticus in Bekkeri Anecd. T. I. p. 126, 33. Nam prava quorumdam librorum scriptura ἀπολώλατε, quam Matthiae in gr. Gr. §. 509, 5. b. pro genuina habebat, addito ἂν ferri nullo modo potest. Ac vel apud scholiastam Aristidis T. II. p. 143. quem locum Lobeckius ad Aiacem p. 235. adhibuit, εἰλήφει ἂν haud cunctanter pro εἴληφεν ἂν reponi debebat. Alia plusquamperfecti cum ἂν coniuncti exempla apud Demosthenem exstant p. 652, 21. 660, 20. 667, 12. 680, 27. 726, 29. 855, 27. 867, 1. 889, 20. 901, 11. 916, 10. 1018, 14.

Aoristus plerumque de praeterito tempore usurpatur, ut ap. Aristoph. Ran. 732.

οἷσιν ἡ πόλις προτοῦ
οὐδὲ φαρμάκοισιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ' ἄν.

Quum vero ad praesens tempus refertur, est illud de eo quod cito perficitur intelligendum. Ita apud Sophoclem Oed. R. 1438. quum Oedipus dixisset, ῥῖψόν με γῆς ἐκ τῆσδ' ὅσον τάχιστα, Creon respondet:

ἔδρασ' ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἔχρῃζον ἐκμαθεῖν τί πρακτέον.

Facerem. Apud Herodotum I. 42. Adrastus, non libenter se regis iussa facere ostendit his verbis: *ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἤϊα ἐς ἄεθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκός ἐστι ἐς ὁμήλικας εὖ πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα, πολλαχῇ τε ἂν ἴσχον ἐμαυτόν.* Male et contra sententiam loci novissimus editor *ἀνίσχον* dedit. Imperfecto utitur propter illud *πολλαχῇ*: ante, ubi semel capiendum consilium in mente habet, *ἤϊα* posuit: nondum enim, mea sententia, vicit Buttmannus, *ἤϊα* imperfecti formam esse: Aristophanes Av. 786.

αὐτίχ' ὑμῶν τῶν θεατῶν εἴ τις ἦν ὑπόπτερος,
εἶτα πεινῶν τοῖς χοροῖσι τῶν τραγῳδῶν ἤχθετο,
ἐκπτόμενος ἂν οὗτος ἠρίστησεν ἐλθὼν οἴκαδε,
κᾆτ' ἂν ἐμπλησθεὶς ἐφ' ἡμᾶς αὖθις ἂν κατέπτετο.

Sed quod statim sequitur,

εἴ τε Πατροκλείδης τις ὑμῶν τυγχάνει χεζητιῶν,
οὐκ ἂν ἐξίδισεν εἰς θοἰμάτιον, ἀλλ' ἀνέπτετο,

nescio an dictum sit vere de re praeterita, quum factum quid huiusmodi esse a Patroclide significet.

De futuris satis constat *ἔμελλον* et *ἐμέλλησα* usurpari eo quod ipsa huius verbi tempora indicant discrimine. Sed est etiam ubi sine huius verbi accessione futurum tempus respiciatur, ita tamen, ut, recte explicata sententia, res ad praesens vel ad praeteritum redeat. Vt apud Antiphontem p. 778. *οὐδέποτε ἠθέλησαν ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο τὸ δίκαιον, εὖ εἰδότες ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίγνετο οὗτος, ἀλλ' ἐμοὶ κατὰ τούτων, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθὲς ᾐτιῶντο.* Potuerat dicere, *εὖ εἰδότες οὐκ ἂν τούτοις γενήσεσθαι ἔλεγχον.* Nunc quemadmodum loquutus est, hoc dicit: *noluerunt ea via uti, quia, si id fecissent, non mihi ea, sed ipsis nocuisset.*

Sed in his omnibus quum nihil difficultatis sit, alias potius loquendi formulas consideremus. Ac primo quidem sententias, quae *ἂν* pronomini relativo iunctum habent. Apertum est autem, si qua sententia, quae ipsa per se

conditionem non impletam contineat, reliquae orationi adnectatur, oportere ἂν adiici. Vt apud Herodotum I. 86. Croesus, interrogatus, quis sit, quem appellet, respondet: *τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν.* Demosth. in Mid. p. 536, 25. *νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν δῆμον ἐτίμησεν ἄν.* Idem ad Phorm. p 914, 19. *ἔστιν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἢ γενήσεταί ποτε, ὃς ἀντὶ δισχιλίων ἑξακοσίων δραχμῶν τριάκοντα μνᾶς καὶ τριακοσίας καὶ ἑξήκοντα ἀποτίνειν προείλετ' ἄν;* Idem in I. de falso test. in Steph. p. 1111, 21. *ἔστιν οὖν, ὅστις ἂν τοῦ ξύλου καὶ τοῦ χωρίου καὶ τοῦ γραμματείου τοσαύτην ὑπέμεινε μίσθωσιν; ἔστι δ' ὅστις ἂν δι' ὃν ὠφειλήκει τοσαῦτα χρήματα ἡ τράπεζα, τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐπέτρεψεν;*

Et cum *ὅπως.* Idem ibidem p. 440. 1. *ἔστιν οὖν ὅπως ταῦτ' ἄν, ἐκεῖνα προειρηκώς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν;* Eurip. Iph. Taur. 385.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ἔτεκεν ἂν ἡ Διὸς δάμαρ
Λητὼ τοσαύτην ἀμαθίαν.

Mire hanc formulam mutavit Herodotus VIII. 119. *εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐῤῥήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος, καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἐόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν.* Nam pro *οὐκ ἔστι* hic ad *μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι* refertur *ὅπως.*

Commemoranda hic est etiam formula *οἶδ' ὅτι ἂν* et *οἶδ' ὅ τι ἄν.* Aristoph. Ach. 555.

ταῦτ' οἶδ' ὅτι ἂν ἐδρᾶτε.

Av. 1221.

ἆρά γ' οἶσθ' ὅτι
δικαιότατ' ἂν ληφθεῖσα πασῶν Ἴριδων
ἀπέθανες, εἰ τῆς ἀξίας ἐτύγχανες;

Antiphon p. 712. *εὖ γὰρ ᾔδεις ὅτι οὐδεὶς ἂν ἦν σοι, ὃς ἐκεῖνον τὸν ὅρκον διομοσάμενος ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν.* Dinarchus p. 10. *ἐφ' οἷς οὐκ οἶδ' ὅ τι πότ' ἂν ἐποίει, εἰ συνέβη κατορθῶσθαι αὐτῷ ἃ συνεβούλευσεν.* Demosthenes ad Phaenipp. init. p. 1038, 4. *εἰ μὴ γὰρ οὗτος ἡμῖν σαφῶς διώρισε, τί πρῶτον δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀντιδεδωκότας καὶ τί δεύτερον, καὶ τἄλλα δ' ἐφεξῆς, οὐκ οἶδ' ὅποι προῆλθεν ἂν ἡ τουτουῒ Φαινίππου τόλμα.* Interdum *ἂν* etiam praecedit in hac formula, ut apud eumdem in Steph. I. p. 1103, 20. *ἐγὼ γὰρ αὐτὸς οὐκ ἂν οἶδ' ὅ τι ἄλλο εἶχον ψηφίσασθαι, τῶν πεπραγμένων μὲν μηδὲν εἰδώς, τὰ δὲ μαρτυρούμενα ἀκούων.*

Sed ubi sententiae istae ex alia sententia, in qua iam inest conditio non impleta, pendent, non additur *ἄν*, et recte quidem. Nam quae primariae sententiae natura est, eadem est etiam, plerumque saltem, earum, quae ex ea aptae sunt. Vtar ad rem demonstrandam exemplo prorsus simili, ut ea, quae modo attuli. Lycurgus p. 165. (242. Bekk.) *καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὦ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἠλέησεν, οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐπιδεδημηκώς; τίς δ' ἦν οὕτως ἢ μισόδημος τότε ἢ μισαθήναιος, ὅςτις ἐδυνήθη ἂν ἄτακτον ἑαυτὸν ὑπομεῖναι ἰδεῖν;* Recte illud *ὅςτις ἐδυνήθη ἂν* dictum est, quia sine conditione dictum erat id ex quo hoc pendet: *quis tanto in civitatem odio fuit, ut militiam detrectavisset?* Sed ubi ita mutaveris, ut conditio in principalem sententiam recipiatur: *τίς ἂν ἦν οὕτω μισόδημος,* iam sine *ἂν* dicendum erit, *ὅςτις ἐδυνήθη*. En exempla. Demosthenes in Timocr. p. 705, 26. *ἓν ἂν αὐτοῦ τις ἐποιεῖτο κατηγόρημα, ὅ τι δήποτε τοῦτ' ἦν.* Epicurus in Ep. ad Herodot. 6. p. 3. *εἰ μὴ ἦν ὃ κενὸν καὶ χώραν καὶ ἀναφῆ φύσιν ὀνομάζομεν, οὐκ ἂν εἶχε τὰ σώματα ὅπου ἦν, οὐδὲ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καθάπερ φαίνεται κινούμενα.* Ibid. 8. p. 4. *εἴτε τὸ κενὸν ἦν ὡρισμένον, οὐκ ἂν εἶχε τὰ ἄπειρα σώματα ὅπου ἐνέστη.* Non debebat recipi Scaligeri coniectura *ἂν ἔστη,* quam et grammatica repudiat, et usus Epicuri, ut qui hoc *ἔνστημα* vocet in Ep. ad Pythocl. 9. p. 31.

Eadem ratio est particularum finalium, ut *ὄφρα, ὡς, ὅπως, ἵνα*. Aristophanes Eccles. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἄν τῶν ἠθάδων
λέγειν τὰ βέλτισθ᾽, ἵν᾽ ἐκαθήμην ἥσυχος.

Vide Vesp. 961. Illud notandum, hanc constructionem indicativi sine particula *ἄν* de more usurpari, ubi sententia principalis, sive addito *ἄν*, sive non addito, conditionem non impletam continet, ut apud Aeschylum Prom. 746.

τί δῆτ᾽ ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τάχει
ἔῤῥιψ᾽ ἐμαυτὴν τῆσδ᾽ ἀπὸ στύφλου πέτρας,
ὅπως πέδῳ σκήψασα τῶν πάντων πόνων
ἀπηλλάγην;

Exempla quaedam dedit Matthiae in gr. Gr. §. 520. not. 5. qui tamen neque Eurip. Phoen. 213. afferre debebat, quo in loco *ἵνα* non *ut*, sed *ubi* significat, neque Platonis locum in Menone ita truncatum apponere, ut Plato legentibus aliter, quam licet, loquutus videatur. Integer locus hic est p. 89. B. *καὶ γὰρ ἄν που καὶ τόδ᾽ ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίγνοντο, ἦσάν που ἂν ἡμῖν οἳ ἐγίγνωσκον τῶν νεῶν τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες, ἐκείνων ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημηνάμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίγνοιντο ταῖς πόλεσιν.* Apertum est, expressam esse in principali sententia conditionem non impletam. Quod si quae per *οὓς* adiuncta est sententia, iterum habet *ἄν*, factum id est eo, quod non pendet ex priore sententia, sed sola per se constat. Quod autem in fine mutatur verbi modus, id recte quidem observat Buttmannus fieri propter praegressum *ἀφίκοιντο*, sed non explicuit tamen. Nimirum non recte dixisset Plato *ἐπειδὴ ἀφίκοντο*, quod sic indicasset, non fuisse illos ad iustam aetatem perventuros. Quod si participio usus esset, recte dixisset, *ἀλλ᾽ ἀφικόμενοι εἰς τὴν ἡλικίαν χρήσιμοι ἐγίγνοντο*. Nec non potuit *ἐγίγνοντο* dicere, quam-

vis praegresso *ἀφίκοιντο*. Eurip. Inone ap. Stobaeum LXVIII. 12. p. 420.

νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται πέρι.
χρῆν γὰρ τὸν εὐτυχοῦντά γ' ὅτι πλείστας ἔχειν
γυναῖκας, εἴπερ καὶ τροφὴ δόμοις παρῆν,
ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων,
τὴν δ' οὖσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσώζετο.

Ita, nisi fallor, scribendum: nam male vulgo *εἴπερ ἄν*. Sed boni libri *ἂν* omittunt. Heathius *ἐξέβαλλ' ἂν* scribendum putabat, quod vituperat, iure quidem, sed parum exploratam habens huius rei rationem Valckenarius in Diatr. de fr. Eur. p. 176. quod etiam Brunckio accidit, quem vide de hac constructione ad Aesch. Prom. 155. ad Eurip. Hec. 214. ad Apoll. Rhod. I. 281. Explicui ad Viger. p. 791. et 851.

Noli vero putare, non licere omnino in hoc genere loquendi particulis finalibus addere *ἄν*. Immo necessaria aliquando eius adiectio est. Nam ubi non, quid fuisset, sed quid potuisset fieri indicare volumus, necessaria est particula. Demosthenes de falso test. ad Aphobum p. 849, 14. *πρῶτον μὲν γὰρ εἴπερ ὡς ἀληθῶς ταῦτα μὴ ἐμαρτύρησεν, οὐκ ἂν νῦν ἔξαρνος ἦν, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου, τῆς μαρτυρίας ἀναγιγνωσκομένης, ἡνίκα μᾶλλον ἂν αὐτὸν ἢ νῦν ὠφέλει.* Hic *ἂν* positum, ubi ad primum adspectum abesse debebat. Recte vero posuit: *ubi ei plus quam nunc prodesse potuisset.* Omissa particula, sensus foret, *ubi plus profuisset.*

Quae particularum finalium, eadem etiam conditionalium ratio est. Nam non aliter iis additur *ἄν*, quam ubi necessarium est. Est autem necessarium tribus potissimum modis. Primo ubi non simpliciter dicendum est *si esset*, de eo, quod non est; sed *si posset esse*, de eo quod non modo non est, sed ne potest quidem esse. Vt apud Demosthenem in Steph. de trierarch. p. 1229, 22. *ἔτι τοίνυν ὑπηρεσιάν τὴν κρατίστην ἔλαβον, πολλῷ πλεῖστον ἀργύριον δούς. οὗτοι δ' εἰ μὲν εἶχον χείρον' ἂν ἡμῶν, οὐδὲν ἂν ἦν δεινόν. νῦν δ' οὐδ' ὁποιαντινοῦν πω μεμί-*

σθωνται, περὶ τοῦ πλείονος ἀντιλέγοντες. Ita libri quidam, recte, ut mihi videtur. Alii omittunt ἂν· *si hi*, inquit, *remiges habituri fuissent multo deteriores, non mirum foret.* Omisso ἂν, diceret, *si hi habuissent remiges deteriores:* ut oppositum foret, *at non habuerunt deteriores.* At habuerunt illi nullos omnino. Itaque apparet duplicem inesse conditionem, ut, quum altera, quia in principali sententia ἂν est, carere ea particula potuerit, altera eam requirat. Plene enim omnia si dicas, haec habebis: *si illi habuissent remiges, non foret mirum, si hi remiges deteriores fuissent.* Alter modus est, quum in principali sententia non inest conditio non impleta. Nam si tum non ad εἰ adderetur ἂν, nescires utrum de re vere facta, an de cogitata sermo esset. Demosthenes ad Timoth. p. 1201, 18. *εἰ τοίνυν τοῦτο ἰσχυρὸν ἂν ἦν τούτῳ πρὸς ὑμᾶς τεκμήριον, ὅτι ἐξεδίδου τὸν Αἰσχρίωνα, ὃν πεμφθῆναί φημι ὑπὸ τούτου, καὶ λαβεῖν τὰς φιάλας παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ, καὶ τὴν μνᾶν τοῦ ἀργυρίου δανείσασθαι, κἀμοὶ γενέσθω τεκμήριον πρὸς ὑμᾶς ὅτι συνειδώς με ἀληθῆ ἐγκαλοῦντα οὐ τολμᾷ τὸν Αἰσχρίωνα παραδοῦναι.* Dinarchus p. 39. seq. (189. Bekk.) *εἶτ' οὐ δεινόν, ὦ Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτι μὲν εἷς ἀνὴρ ἔφησε Πιστίας, Ἀρεοπαγίτης ὤν, ἀδικεῖν με, καταψευδόμενος κἀμοῦ καὶ τῆς βουλῆς, ἴσχυσεν ἂν τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας μᾶλλον, καὶ διὰ τὴν ἀσθενείαν τὴν τότε καὶ τὴν ἐρημίαν τὴν ἐμὴν ἐπιστεύθησαν αἱ κατ' ἐμοῦ ψευδεῖς γιγνόμεναι κατασκευαί;* Si dixisset, *εἶτ' οὐ δεινὸν ἂν ἦν*, omittere ἂν in sequentibus debuisset. Antiphon p. 780. (88. §. 29. Bekk.) *καίτοι δεινόν, εἰ οἱ αὐτοὶ μὲν μάρτυρες τούτοις ἂν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, ἐμοὶ δὲ μαρτυροῦντες, ἄπιστοι ἔσονται· καὶ εἰ μὲν πάνυ μὴ παρεγένοντο μάρτυρες, ἐγὼ δὲ παρειχόμην ἄν, ἢ τοὺς παραγενομένους μὴ παρειχόμην, ἑτέρους δέ τινας, εἰκότως ἂν οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων.* Hoc in loco ambo modi, de quibus dictum, coniuncti sunt. Nam illa *εἰ τούτοις ἂν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν*, et *εἰ εἰκότως ἂν πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων*,

dicta sunt, quia nulla est conditio non impleta in primaria sententia δεινόν ἐστιν. Hoc autem εἰ παρειχόμην ἄν, ubi non recte a Bekkero cum duobus codd. omissum est ἄν, propterea dictum est, quia duplicem habet conditionem. Sensus hic est: *malum vero, si iidem testes pro illis testantes fide digni essent, pro me autem nullam fidem habebunt; et, si omnino non affuissent testes, ego autem exhibiturus fuissem, vel, qui affuissent, non exhibuissem, sed alios, ipsorum dicta plus fidei, quam mei testes, habuissent.* Adde conditionem non impletam principali sententiae, et videbis ita dici debere: καίτοι δεινὸν ἂν ἦν, εἰ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες τούτοις μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, καὶ — εἰκότως οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων. Hinc iudicari poterit de loco Demosthenis de cor. p. 260, 1. καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; Codd. quidam ἐπεχείρησα ἄν. Sed recte omittunt particulam alii codd. et Plutarchus p. 542. A. Tertius denique modus, quo ἂν additur, is est, quum in oratione ex pluribus membris composita, praecessit sententia carens conditione non impleta, licet eiusmodi conditio in sententia principali insit. Nam non posset intelligi, de re non vera, sed cogitata sermonem esse, si praecedentia rem factam continent. Aeschines c. Timarch. p. 107. (329. §. 85. Bekk.) οὐκοῦν ἄτοπον ἂν εἴη, ὦ Ἀθηναῖοι, εἰ μηδὲν μὲν ἐμοῦ λέγοντος, αὐτοὶ βοᾶτε τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἔργων ὧν σύνιστε τούτῳ, ἐμοῦ δὲ λέγοντος ἐπιλέλησθε· καὶ μὴ γενομένης μὲν κρίσεως περὶ τοῦ πράγματος, ἥλω ἄν, γεγονότος δὲ ἐλέγχου ἀποφεύξεται; Apertum est, si hic abesset ἄν, sensum fore, *si hic caussa cecidit*, non, *si cecidisset.*

XI.

De omissa particula ἂν universe.

In communi scriptorum usu multo saepius omissa particula ἂν dubitationem excitavit viris doctis, quam adiecta,

quum multi, quod plerumque fieri viderent, ubique faciendum fuisse existimarent. Qua opinione nihil in arte critica cogitari potest perniciosius. Quaerendum est potius, utrum quid necessario, an usu quodam et consuetudine fiat, omninoque caussae prius sunt investigandae, quam regulae constituendae. Et hac quidem in re, in qua nunc versamur, illud ante omnia videndum est, quid sit, quod dicimus omitti particulam. Potest enim dupliciter intelligi. Nam aut nihil mutari sententiam putamus detracta particula, aut mutari quadam ratione. Quodsi nihil mutari sententiam volemus, recte quidem loquemur, quum omitti particulam dicemus, sed committemus tamen aliquid absurdi, quia si particula aliquid tamen significat, nihil eam significare necesse esset, si perinde esset, utrum adderetur an omitteretur. Sin mutari omissione particulae volemus sententiam, omitti particulam non recte dicemus, quia, ubi non illud significandum est, ad quod opus est particula, abesse eam necessarium est, ut non omitti, sed non ponenda esse dicenda sit. Itaque quum utrovis modo absonum sit, omissam dici particulam, videndum an tertia quaedam ratio relinquatur, qua iure dici possit omitti. Est vero ita. Nam mutari sententiam quum dicimus, aut plane aliud quid dicere eum, qui loquitur, indicamus, aut idem quidem, sed cum levi aliquo et quod non magni referat discrimine dicere. Et hoc quidem quum fit, ut sententia maneat eadem, parumque intersit, utrum addatur an omittatur, tum vero recte licebit omissam dici. Itaque hanc omnem disputationem in duas partes dividemus, quarum in priore de particula necessario omissa, i. e. ne ponenda quidem, in altera de non necessaria eius omissione dicemus.

XII.

De indicativo particula ἂν vel κὲν necessario omissa.

Vulgaris est opinio, verba quaedam, ut *ὤφελον*, *ἔμελλον*, *ἐχρῆν*, *ἔδει*, *προσῆκεν*, et alia, carere posse

particulae adiectione, et nisi semper, tamen plerumque ea carere. Vid. Matthiae gr. Gr. §. 510. 6. et quem ille laudat Schaeferum Melet. cr. p. 130. seq. de χρῆν et ἔμελλον disserentem. Non temere hoc fieri, sensisse videtur Matthiae §. 508. not. 1. sed debebat eam rationem amplius persequi, praesertim quum ita simplex et plana sit, ut non possit non statim cuivis apparere. Neque enim ullum illorum verborum est, quod non aut saepe aut aliquando certe particulam ἄν tam necessario requirat, quam alibi adspernetur. Nam ubicumque aliquid, quod etiam sine conditione verum est, commemoratur, abesse debet particula: ubi autem aliquid nominamus, quod nonnisi certa conditione verum est, necessaria est particulae adiectio. Intelligitur id autem ex opposito. Nam quod sine conditione verum est, ei non licet opponi, non esse verum: quod autem certa tantum conditione est, ei recte oppones, non esse, sublata conditione. Declarabo rem exemplis. Sophocles El. 1505.

> χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην,
> ὅςτις πέρα πράσσειν γε τῶν νόμων θέλει,
> κτείνειν· τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ἂν ἦν πολύ.

Χρῆν dicit, quia oportere indicat sine conditione: nec potest opponi, ἀλλ' οὐ χρή: nam si oportet, quomodo potest non oportere? At non omnia fiunt, quae oportebat. Itaque quod opponere potes, aliud est: ἀλλ' οὐκ ἔστι. Contra non dicit, τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ἦν πολύ, sed addit particulam. Nam illa tantum conditione non forent multi nefarii. Atqui, quia non exstat lex illa, sunt multi. Itaque oppositum est, ἀλλ' ἔστι πολύ. Iam facile intelligetur, cur ea potissimum verba, quae vel necessitatem aliquam significant, ut ὤφελε, ἐχρῆν, ἔδει, προςῆκε, vel libertatem faciendi, ut ἐξῆν, ἐνῆν, vel veritatem rei, ut ἦν, ἔμελλεν, saepissime careant particulae accessione. Nam quae fieri oportet, vel licet, vel quae sunt aut futura sunt, plerumque simpliciter veritatem rei continent,

ex nulla conditione suspensam. Attulit Matthiae §. 508. not. 1. Sophoclis hoc in Oed. R. 255.

> οὐδ' εἰ γὰρ ἦν τὸ πρᾶγμα μὴ θεήλατον,
> ἀκάθαρτον ὑμᾶς εἰκὸς ἦν οὕτως ἐᾶν,

et Xenophontis Mem. S. II. 7, 10. *εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ αἱρετέον ἦν.* Vtrumque recte dictum. Nam et non expiare caedem, et turpe quid facere impium erat, semperque impium est. Itaque tantum abest, ut haec anomalia quaedam sit, quemadmodum Schaefero videbatur in Meletem. p. 55. ut certissimam legem habeat particulae omissio: cuius legis rationem non perspectam esse a Schaefero, manifesto prodit adnotatio 85. p. 129. Neque enim ipsi verbo hoc tribuendum est, quod particula carere potest, sed potest id tum demum fieri, quum vel verbum ipsum non tantum auxiliare est, sed idem quod *ἐξῆν* significat, ut apud Demosthenem p. 656, 6. *εἰ γὰρ μηδὲν εἴχετε τῶν ἄλλων λογίσασθαι, μηδ' ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν οἷοί τε ἦτε ταῦτα συνεῖναι, ἦν ἰδεῖν παράδειγμα Ὀλυνθίους τουτουσί, οἳ τί πεποιηκότος αὐτοῖς Φιλίππου πῶς αὐτῷ κέχρηνται;* vel ubi adiectivum accedit eiusmodi, quod aliquid per se verum significat, ut non possit contrarium oppositum cogitari, veluti in hoc Sophoclis in Oed. R. 1368. quod Schaeferus affert:

> κρείσσων γὰρ ἦσθα μηκέτ' ὢν, ἢ ζῶν τυφλός,

quod idem est atque *κρεῖττον ἦν, μὴ ζῆν σε, ἢ τυφλὸν εἶναι*, et ibidem 1375.

> ἀλλ' ἡ τέκνων δῆτ' ὄψις ἦν ἐφίμερος.

Neque enim aut *οὐ κρεῖττον ἦν*, aut *οὐκ ἦν ἐφίμερος* opponi potest, sed opposita cogitantur, *at caecus es: at cares adspectu liberorum.* Itaque etiam Latini in hoc genere non coniunctivo, sed indicativo utuntur, *licebat, oportebat, aequum erat*, et quaecumque sunt huiusmodi alia dicentes. Ex quo apparet, neque in illis exemplis, quae Schaeferus p. 129. affert, omitti potuisse *ἄν*,

illud autem quod p. 55. ex Iphig. in Aul. 944. apposuit, plane non pertinere ad omissionem particulae, quia quod Achilles dicit,

> *ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνήρ,*
> *ἐγὼ τὸ μηδέν, Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν,*
> *ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,*
> *εἴπερ φονεύει τοὐμὸν ὄνομα σῷ πόσει.*

hunc sensum habet: *me ergo infimum Argivorum, et nullo loco habendum, Menelaum autem virum putabat Agamemnon, si meo nomine ad caedem faciendam abutitur.* Dionysius vero Hal. in arte rhet. c. 4. p. 247, 9. ed. Reisk. ad quem locum illa adnotavit Schaeferus, quum scripsit *ἦν μὲν οὖν καὶ παρὰ Σαπφοῖ τῆς ἰδέας ταύτης παραδείγματα,* non est id recte Schaeferus sic interpretatus: *posses quidem etiam in Sapphicis exempla huius formae reperire.* Nam et *εὑρεῖν,* si illud voluisset scriptor, addere debuisset, nec *posses*, sed *poteras* verti oportebat, quia non licet opponere, *at non potes invenire.* Recte vero loquutus est Dionysius, hoc volens: *in promptu erant exempla in Sapphicis, quibus uti poteram: sed nolo iis uti.* Sed satis. Nihil enim opus exemplis, quae quis ex quovis scriptore millena possit colligere.

Talia potius afferre operae pretium est, in quibus additum sit *ἄν,* quoniam de ea re quidam dubitarunt. Est enim etiam illis verbis, quae plerumque carent particula, necessario addenda, ubi contrarium illorum verborum in mente habemus. Incipiam ab insigni ad rem demonstrandam loco Demosthenis in Mid. p. 525, 15. *εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοὺς τοῖς Διονυσίοις τι ποιοῦντας κατὰ τούτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν προςέδει τοῦδε τοῦ νόμου. ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη.* Hic omnia ex conditione pendent, et aperte oppositum est, *ἀλλὰ προςδεῖ τοῦ νόμου.* Sophocles Oed. Col. 1365.

> *εἰ δ' ἐξέφυσα τάςδε μὴ 'μαυτῷ τροφοὺς*
> *τὰς παῖδας, ἦ τἂν οὐκ ἂν ἦν, τὸ σὸν μέρος.*

Non viverem. Cogitat enim, *ἀλλ' εἰμί.* Herodotus III. 25. *εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν γενομένῃ ἁμαρτάδι, ἦν ἂν σοφὸς ἀνήρ.* Scilicet nunc non fuit vir prudens. Demosth. Ol. II. p. 24, 27. *οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει τοῦ πάντα ποιοῦντος ἃ δεῖ περιῆμεν.* Male hic codd. quidam omittunt *ἄν.* Nam oppositum est, *ἀλλ' οὐκ ἔστι θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες τοῦ πάντα ποιοῦντος μὴ περιεσόμεθα.* Idem in Philipp. I. init. p. 40, 8. *εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐκ ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.* Nempe oppositum est, *ἀλλὰ δεῖ νῦν.* Xenophon. Anab. V. 1, 10. *εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἥξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐκ ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέγειν.* Eadem hic quoque oppositio. Addit oppositum Demosth. Timocr. p. 739, 24. *ἀλλὰ νὴ Δία αἰσχρὸν ἴσως ἂν ἦν, Ἀνδροτίωνα δεδέσθαι, ἢ Γλαυκέτην, ἢ Μελάνωπον; οὐ μὰ τὸν Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί.* Si quis alia exempla requirat, aliquot ex uno Demosthene indicabo, apud quem quis *ἂν* cum *ἦν* coniunctum inveniat, p. 40, 18. 74, 17. 97, 19. 108, 22. 112, 1. 134, 8. 145, 20. 168, 11. 317, 4. 350, 7. 370, 2. 372, 20. 374, 8. 375, 27. 410, 9. 431, 6. 545, 26. 569, 13. 575, 2. 583, 7. 652, 3. 20. 660, 9. 662, 28. 665, 21. 681, 29. 702, 3. 746, 7. 849, 15. 861, 24. 917, 22. 974, 11. 987, 2. 1020, 17. 1229, 24. et cum *ἐξῆν* p. 745, 26. cum *ἔδει* p. 813, 3. 1082, 6. 1313, 23. 1418, 10. prooem. et cum *ἀπέχρην* p. 813, 4. Et ne desint exempla, in quibus omissa, uti debuit, particula est, non additam videbis apud eumdem ad *ἔδει* p. 51, 5. 90, 1. 145, 10. 582, 2. 740, 19. ad *ἐνῆν* p. 52, 6. 354, 13. 379, 2. ad *ἐξῆν* p. 33, 11. 785, 15. ad *ἐχρῆν* p. 955, 20. ad *ἦν* p. 230, 15. 260, 4. 355, 7. 379, 12. 395, 3. 5. 463, 24. 1016, 24. 1017, 21. ubi plerique libri recte omittunt; ad *προσῆκεν* p. 900, 24. 948, 14. Ex utroque genere pauca libet adscribere. Dicit Demosthenes de reb. Cherson. p. 97, 8. ubi quid

facto opus esset exposuit: *ταῦτ᾽ ἦν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόντων δὲ καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγματα, ἃ νῦν οὗτοι ποιοῦσι.* Recte vertas, ut omnino ubi omissum est *ἄν*, per indicativum: *hoc erat hominum sapientium.* Non potest enim opponi, *at non est sapientium*, sed, *at non facitis.* Idem de falsa leg. p. 395, 14. *καίτοι καὶ τἆλλ᾽ ἂν ἅπαντ᾽ ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἦν ἄθλιος οὐδ᾽ ἄφρων, ὥςτε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας· ἃ δ᾽ ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ᾽ ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ᾽ οὐκ ἠβουλόμην γενέσθαι.* Initio posuit *ἄν*, quia oppositum est *ἀλλ᾽ οὐ πέπρακται.* Mox vero omisit: neque enim oppositum cogitatur, *fui ita stultus*, sed, *feci ista, et sapienter quidem.* Idem de corona p. 293, 12. *καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν τῆς μάχης γενομένης, τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἄν, εἴ που πλησίον τῆς χώρας ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προςδοκῆσαι χρῆν;* Non enim oportuit, quia non est illud factum, quo facto oportuisset. Alia ratio est huius loci in Philipp. III. p. 112, 5. *εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὡμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλο ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾷστα αὐτὸν ἀμυνούμεθα· ἐπειδὴ δ᾽ οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται, ὥςτε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος, καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος, ἀνέχεσθαί τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις, ὡς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου.* Videri potest hic addendum fuisse *ἄν*, quia opponi potest, *ἀλλ᾽ οὐ δεῖ οὐδὲν ἄλλο λέγειν.* Nihilo minus recte omissa est particula. Neque enim sic intelligi haec voluit Demosthenes, sed quum velit Philippum ab omnibus hostem iudicari, vehementerque improbet eos, qui aliter sentiant, in hanc sententiam loquitur: *si nemo nostrum dubitaret, illum hostem esse, de eo tantum me dicere opus erat,*

quomodo repellendus esset: sed quoniam sunt, qui aliter sentiant, his occurrendum est. Ita apparet iam non quid opus sit, et quid non sit opus, inter se opponi, sed quid ipse facturus sit. Aeschines c. Timarch. p. 153. (p. 355. §. 150. Bekk.) *ὡς τοίνυν ἐξῆν αὐτῷ σωθῆναι μὴ τιμωρησαμένῳ τὸν τοῦ Πατρόκλου θάνατον, ἀνάγνωθί μοι ἃ λέγει ἡ Θέτις.* Potuisset quidem dici, quod quidam codd. habent *ἐξῆν ἄν*, quia licuisset Achilli servari, si Hectorem non occideret, quod occiso illo iam non licebat: sed non recte hic diceretur, quia non quid licuerit ei, sed quid fecerit, quaeritur. Itaque oppositum est *ἀλλ' οὐκ ἐβουλήθη σωθῆναι.*

Restant verba *ὤφελον, ἔμελλον, ἔφην, ἐβουλόμην*, de quibus aliquid adiiciendum videtur. Atque *ὤφελον* quidem cur vix aliter quam sine particula *ἂν* positum inveniatur, ex iis, quae modo disputavimus, apertissimum est. Nam quum hoc verbum proprie *debebam* significet, inest in eo necessitatis significatio, ut, quod debebat fieri, non etiam fieri non debuerit. Iliad. ζ. 350.

ἀνδρὸς ἔπειτ' ὤφελλον ἀμείνονος εἶναι ἄκοιτις
ὃς ῥ' ἤδη νέμεσίν τε καὶ αἴσχεα πόλλ' ἀνθρώπων.

Od. α. 217.

ὡς δὴ ἔγωγ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἑοῖς ἔπι γῆρας ἔτετμεν.

Nusquam potes opponere, *at non debebam esse:* sed, *at non sum.* Debebas enim nihilo secius, etsi non est factum, quod fieri debebat.

Eadem ratio est verbi *ἔμελλον.* Nam qui facturus quid erat, eum non potes dicere non fuisse facturum, sed non fecisse. Quod vero Latini dicunt, *facturus fuissem*, nihil obstat, quin Graece dicas, *ἔμελλον ἂν ποιήσειν.* Opponitur enim *ἀλλ' οὐ μέλλω, at non sum facturus.* Sed cavendum, ne, ubi *ἂν* cum infinitivo iungendum est, ad *ἔμελλε* trahas. Vt in Xenoph. Cyrop. IV. 3, 3. *στὰς ὅπου ἔμελλεν ἂν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα*: i. e. *ubi futurum erat, ut exaudiri dicta possent.* Vel apud An-

docidem p. **11.** (**106.** §. **21.** Bekk.) *φέρε δὴ τοίνυν, εἰ καὶ ὁ πατὴρ ἐβούλετο ὑπομένειν, τοὺς φίλους ἂν οἴεσθε ἢ ἐπιτρέπειν αὐτῷ μένειν, ἢ ἐγγυήσασθαι; ἀλλ' οὐκ ἂν παραιτεῖσθαι καὶ δεῖσθαι ἀπιέναι, ὅπου ἂν ἔμελλεν αὐτὸς σωθήσεσθαι, ἐμέ τε οὐκ ἀπολεῖν*, i. e. *ubi futurum erat, ut et ipse servari posset, et me non perdere.* Caeterum Schaeferum in Melet. cr. p. **131.** brevitatis studio dixisse puto *ἔμελλεν* fungi vice particulae *ἄν*, atque *ἔμελλεν δύσεσθαι* idem esse quod *ἔδυ ἄν.* Nam ut saepe haec permutare possis, ut in illo versu, de quo disputat, Orphei in Argon. **1257.**

ἢ τάχα καὶ δύσεσθ' Ἀργὼ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,

tamen hoc significat *peritura erat*, illud autem *periisset.* Illo quidem in versu si Schaeferus scribi iussisset,

καὶ τάχα κεν δύσεσθ' Ἀργὼ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,

multo id magis probarem, quam quod vulgatam *ἢ τάχα καὶ* defendit. *Κὲν* enim epicorum more, de quo supra dictum, ita potuerat adiici, ut *forte* significaret. Vulgatam vero quum ego in adnotationibus ad Orpheum propterea reieci, quod epica oratio *καὶ τάχα* postularet, miror me nescire visum esse Schaefero, quod vel pueri sciunt, *ἢ τάχα* saepissime apud epicos legi, non autem vidisse eum, has voces, quod initio novae orationis faciendo, non continuandae orationi inserviant, a me esse vituperatas. Hoc ergo refutare debebat, si defendere vellet vulgatam.

Parum differt etiam *ἔφην.* Homerus Od. *δ.* **171.**

καί μιν ἔφην ἐλθόντα φιλησέμεν ἔξοχον ἄλλων
Ἀργείων, εἰ νῶϊν ὑπεὶρ ἅλα νόστον ἔδωκεν
νηυσὶ θοῇσι γενέσθαι Ὀλύμπιος εὐρύοπα Ζεύς.

Sperabam. Neque enim poteris opponere, *at non speravi:* sed *at non venit.*

Eadem denique etiam verbi *ἐβουλόμην* aliquando ratio est. Sed hoc verbum si nunc habet adiunctam particulam, nunc non habet, tribuendum id est ambiguitati significationis. Aeschines c. Ctesiph. non longe ab initio

p. 383. (455. §. 2. Bekk.) consentientibus libris: *ἐβουλόμην μὲν οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων ὀρθῶς διοικεῖσθαι, καὶ τοὺς νόμους, οὓς ἐνομοθέτησεν ὁ Σόλων περὶ τῆς ῥητόρων εὐκοσμίας, ἰσχύειν.* Aristophanes Ran. 866.

ἐβουλόμην μὲν οὐκ ἐρίζειν ἐνθάδε·

ubi Brunckius non debebat addere *ἄν*. Vterque scriptor recte loquutus est. Nam significat illud *ἐβουλόμην cupiebam*, cui quoniam non est oppositum *at non cupio*, recte abest *ἄν*. Itaque apud Aeschinem sensum verborum etiam ita licet exprimere, *debebat servari antiquus mos iudiciorum*. Apud Aristophanem autem qui loquitur, Aeschylus, quum *cupiebam non certare* dicit, manere se alienum a certandi cupiditate indicat, etiamsi, quum detrectare nequeat, certaturus est: id quod his verbis dicit:

ὅμως δ', ἐπειδή σοι δοκεῖ, δρᾶν ταῦτα χρή.

Sed observandum est, vix aliter hoc verbum *ἐβουλόμην* in principio quidem orationis carere posse particula *ἄν*, quam si *μέν* adiiciatur, quo statim indicetur, etsi quis velit aliquid, tamen, quod velit, non fieri. Itaque Antisthenes rhetor orationem Aiacis in Reiskii Oratt. vol. VIII. p. 52. sic, ut fecit, debuit incipere: *ἐβουλόμην ἂν τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν δικάζειν, οἵπερ καὶ ἐν τοῖς πράγμασι παρῆσαν.* Nam si omisisset, narrare videretur se voluisse illud, nunc autem abiecisse eam voluntatem. Simillimum est hoc Dionysii Hal. Art. Rhet. c. 3. init. p. 233. *ἐμοὶ μὲν ἦν τερπνόν, αὐτὸν παρόντα καὶ συγχορεύοντα καὶ ἀναβακχεύοντα μετὰ σοῦ, τῆς φίλης ἐμοὶ κεφαλῆς, ὑμνεῖν.* Quo loco vix puto dubitari posse quin exciderit particula *ἄν*. Dicitur vero etiam *ἐβουλόμην μὲν ἄν*, ut apud Aristophanem Eccles. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἠθάδων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἥσυχος.

Qui locus, ut plerique omnes, in quibus adiectum est *ἄν*,

repugnare forsitan videbitur iis, quae supra diximus, ubi addita sit particula, contrarium opponi posse. Non enim opponi potest, *ἀλλ' οὐ βούλομαι.* Sic etiam in Vespis, quum Bdelycleo dixisset,

κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται,

respondet v. 960. Philocleo,

ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν οὐδὲ γράμματα.

Demosthenes Philipp. I. in fine p. 54, 29. *ἐβουλόμην δ' ἄν, ὥςπερ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὰ βέλτιστα ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον· νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἐὰν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι, λέγειν αἱροῦμαι.* Aeschines in Ctesiph. p. 506. (505. §. 115. Bekk.) *ὃν ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἕνεκα ζῆν.* Scilicet in huiusmodi locis *ἐβουλόμην ἂν* potestate idem est quod, *bene esset*, cui recte opponitur, *at non bene est.* Quare etiam Latini *vellem* dicunt. Omnino autem videndum, ut, quod quoque in loco oppositum cogitari debeat, recte cognoscatur, nisi male intelligi huius et similium verborum rationem volumus. Vt quod in Gorgiae defensione Palamedis p. 113 (68. §. 21. Bekk.) scriptum est: *ὅτι μὲν οὖν οὐδ' ἂν ἐβουλόμην προδοῦναι τὴν Ἑλλάδα, διὰ τῶν προειρημένων δέδεικται.* Vehementer enim erraret, qui opponere vellet, *ἀλλ' ἐβουλόμην προδοῦναι* sic simpliciter. Nam est illud quidem ipsum, sed ex persona adversarii oppositum: *ἐβούλου προδοῦναι*: ut, si ex ipsius oratoris persona oppositionem facere velis, dicendum sit, *videor prodere voluisse.* Ex his apparet, hoc quidem in loco plane diversam nasci sententiam, si *ἂν* removeatur. Nam addita particula dicit, *ne voluissem quidem prodere, si potuissem;* omissa autem, *ne volui quidem, quum potuerim.*

Sed multo latius patet haec ratio, neque ullum est verbum, ad quod non pertineat. Nam omnino, ubicumque non potest contrarium opponi, recte abest particula. An-

tiphon p. 688. (41. §. 2. Bekk.) τὸν γὰρ ἄρξαντα τῆς πληγῆς, εἰ μὲν λίθῳ ἢ ξύλῳ ἠμυνάμην αὐτόν, ἠδίκουν μὲν οὐδ' οὕτως· οὐ γὰρ ταὐτά, ἀλλὰ μείζονα καὶ πλείονα δίκαιοι οἱ ἄρχοντες ἀντιπάσχειν εἰσίν. *Ne sic quidem, si eum saxo aut ligno percussissem, iniustum quid faciebam.* Non potest enim opponi ἀλλ' ἠδίκουν. Idem p. 634. s. (18. §. 9. Bekk.) ὡς δὲ οὐδὲ τὸν κίνδυνον οὐκ ἀσφαλέστερον τοῦ ἀπὸ τῆς γραφῆς ἡγούμην εἶναι, ἀλλὰ πολλαπλάσιον, εἰ μὴ παρεφρόνουν, διδάξω. Repetita est negatio, quia sequitur ἀλλά. Ad ἡγούμην, pro quo etiam ἔμελλον ἡγεῖσθαι dicere potuerat, non addidit ἄν, quia non potest opponi ἀλλ' οὐχ ἡγούμην. Quum enim neget se caedem fecisse, non potuit omnino praeferre periculum, quod occidendo inimico subeundum erat, in ius vocationi, immo ne cogitavit quidem de ea re. Operae pretium est, hic considerare eiusdem scriptoris locum p. 718. (57. §. 28.) ἀλλ' ὡς κατεποντώθη λέγουσιν. ἐν τίνι πλοίῳ; δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένος ἦν τὸ πλοῖον. πῶς ἂν οὖν οὐκ ἐξευρέθη; Recte omisit particulam in his, δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένος ἦν τὸ πλοῖον. Nam si posuisset ἄν, deberet opponi posse, *at non fuit ex ipso illo portu.* Id quod non potest opponi. Quare in huiusmodi locis recte sic vertas verbum sine particula: *debuit esse ex illo portu.* Sed quod statim addit cum particula, licebat etiam sine particula dici: πῶς οὖν οὐκ ἐξευρέθη; alio tamen sensu. Significaret enim, *cur non est inventus?* Addita autem particula dicit, *quomodo non esset inventus?* Vides recte opponi, *at non est inventus.* Nam interrogatio vim habet negationis, ut, si sine interrogatione proferas, dicendum sit, *non esset non inventus.* Alia ratio est huius loci ap. Demosthenem in Mid. p. 569, 27 ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ' ὑμῶν, οὐ μόνον ὧν αὐτὸς λελειτούργηκε λειτουργιῶν ἀξίαν, (μικρὰ γὰρ αὕτη γέ τις ἦν) ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο βούλομαι δεῖξαι. Reiskius ἂν post τις, Spaldingius p. 87. (93.) ante αὕτη inserendum putabat. Erit sane addenda, si oppositum esse volumus, *at accepit iusto maiorem gratiam.* Non

videtur tamen illud respexisse orator, sed retulisse ea verba ad *ἀξίαν*, ut diceret, *qua ille dignus erat gratia, ea perexigua erat.* Tum vero ne potuit quidem addere particulam. Eadem ratio est Antiphontis verborum p. 680. (36. §. 4) *οὐ γὰρ ἀτρεμίζων ἀπέθανε.* Qui si diceret, *non esset mortuus, si in suo loco mansisset*, addere debuisset particulam. At non hoc dicit, sed, *mortuus est, quia non mansit in loco.*

Volo hic usum quemdam particulae *ἂν* cum particulis *δήπου* coniunctae commemorare, quia facile videri potest alicubi omissum esse *ἄν*, ubi, si accuratius consideres, debet abesse. Particulae illae *δήπου* idem significant, quod in Germanica lingua *doch wohl.* Vsurpantur autem ita, ut Latine per *credo* verti possint. Indicant enim vix quemquam dubitaturum esse. Iam saepe istae particulae in eiusmodi oratione inveniuntur, ut possis etiam *ἂν* adhibere. Vt apud Antiphontem de caede Herodis p. 716. (56. §. 24) *καίτοι γε οὐ δήπου κατ᾽ ἐμαυτοῦ μηνυτὴν ἔπεμπον, εἰδώς; atqui non misi, credo, indicem sciens contra me ipse.* Vbi si dixisset, *οὐκ ἂν κατ᾽ ἐμαυτοῦ μηνυτὴν ἔπεμπον; atqui non misissem indicem contra me ipse*, idem dicere visus esset. Sed non est ita. Nam ubi illud *δήπου* sine *ἂν* positum est, semper sententia talis est, ut, si *δήπου* tollas, illud habeas, quod necessario per solum indicativum dicendum erat, quia quid simpliciter sit vel fuerit indicat. Vt hic: *non misi indicem contra me ipse.* Idem Antiphon p. 725. (62. §. 43) *οὐ γὰρ δήπου οὕτω κακοδαίμων ἐγώ, ὥςτε τὸ μὲν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα προὐνοησάμην μόνος, ἵνα μοι μηδεὶς συνειδείη, ἐν ᾧ μοι ὁ πᾶς κίνδυνος ἦν, ἤδη δὲ πεπραγμένου μοι τοῦ ἔργου, μάρτυρας καὶ συμβούλους ἐποιούμην.* Aeschines c. Timarch. p. 110. (329. §. 87) *φέρε δὴ πρὸς τοῦ Διὸς καὶ τῶν θεῶν, εἰ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐτράποντο ἀπολογίαν, ἥνπερ Τίμαρχος νυνί, καὶ οἱ συναγορεύοντες αὐτῷ, καὶ ἠξίουν διαῤῥήδην τινὰ μαρτυρεῖν περὶ τῆς αἰτίας, ἢ τοὺς δικαστὰς μὴ πιστεύειν, ἅπασα δήπου ἀνάγκη ἦν ἐκ τοῦ λόγου τούτου μαρτυρεῖν τὸν μέν, ὡς ἐδέκαζε, τὸν δὲ ὡς ἐδεκάζετο, προκειμένης*

ἑκατέρῳ ζημίας ἐκ τοῦ νόμου θανάτου. Demosthenes in Mid. p. 554, 1. *ἐγὼ δ' αὖ τοὐναντίον οἶμαι, εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνου δ' ἂν εἰκότως ἐμαυτῷ λαχεῖν· οὐ γὰρ ἦν μοι δήπου βιωτὸν τοῦτο ποιήσαντι.* Vbi vero non de eo, quod re vera fuit aut non fuit, sed de eo, quod esset, si quid aliud esset, sermo est, necessario debet ἂν accedere: ut apud eumdem I. in Steph. p. 1109, 7. *οὐδ' ἂν εἷς ἔτι δήπου τοῦτ' ἐμαρτύρησεν, εἰ μή τις καὶ παρῆν διατιθεμένῳ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ, ἀλλ' εὐθὺς ἂν εἶπε· τί δ' ἡμεῖς ἴσμεν, εἴ τινές εἰσι διαθῆκαι Πασίωνος;* Oppositum enim cogitatur: *at illi sunt hoc testati.* Non ita in illis locis, in quibus deest particula ἄν: quorum in nullo potest contrarium opponi. Eadem ratio est verbi *δηλονότι.* Demosthenes de falsa legat. p. 353, 22. *ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων· ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολήν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον δ' ἂν καὶ διαῤῥήδην, ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην, γεγονυίας τῆς συμμαχίας οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδὲ ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν ὑμᾶς.* *Nempe sciret*, inquit, *nisi vos ludibrio haberet.* Non recte adderet particulam. Significaret enim, nescire illum.

XIII.

De indicativo particula ἂν rhetorice omissa.

Alia ratio, qua particula ἂν omittenda est, in illa figura cernitur, qua quod ob conditionem non impletam non est factum, sine conditione ut factum sumitur. Nam quum in hoc genere non possit contrarium oppositum cogitari, abesse necesse est particulam, quae id cogitari iubet. Sed ex ea ipsa re, quod debet in hac figura abesse particula, consequitur, proprie intelligendum esse praeteritum, et non posse de praesente aut futuro tempore accipi. Itaque non licet dici, *εἰ ἠδίκεις ἐμέ, ἐτιμωρού-*

μην σε, hoc sensu, *si me iniuria afficeres, punirem te:* sed, etiamsi velis ad praesens tempus referri, tamen proprie de praeterito dictum erit, hoc modo: *fac te mihi iniuriam intulisse: tum puniebam te.* Quam Elmsleius ad Bacch. **612. 1311.** viam iniit, *ἐλάνθανεν* et similia pro *λήσειν ἔμελλε* dici, eoque particulae omissionem defendi ratus, probari non posse monui ad Soph. El. **902.** Nam si ita esset, non posset pro eodem etiam *ἐλάνθανεν ἂν* dici. Atqui et pro *ἐλάνθανεν ἂν* vix usquam non poteris *ἔμελλε λήσειν* dicere, et pro *ἔμελλε λήσειν*, ubi quidem id ad non impletam conditionem refertur, ubique dici potest *ἐλάνθανεν ἄν.* Sic Schaeferus Mel. cr. p. **131.** recte observat, in his Herodoti II. **43.** *καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν*, dici potuisse *ἔσχον ἂν μνήμην.* Itaque illo Elmsleii argumento non efficitur quod quaerimus, quid intersit utrum *ἐλάνθανεν* an *ἐλάνθανεν ἂν* dicatur. Nos quam omissae particulae rationem esse diximus, eius insigne exemplum exstat apud Andocidem de myst. p. **28. (118. §. 57.)** *τί ἂν ὑμῶν ἕκαστος ἐποιήσεν; εἰ μὲν γὰρ ἦν δυεῖν τὸ ἕτερον ἑλέσθαι, ἢ καλῶς ἀπολέσθαι, ἢ αἰσχρῶς σωθῆναι, ἔχοι ἄν τις εἰπεῖν κακίαν εἶναι τὰ λεγόμενα· καίτοι πολλοὶ ἂν καὶ τοῦτο εἵλοντο, τὸ ζῆν περὶ πλείονος ποιησάμενοι τοῦ καλῶς ἀποθανεῖν· ὅπου δὲ τούτων τὸ ἐναντιώτατον ἦν, σιωπήσαντι μέν, αὐτῷ τε αἴσχιστα ἀπολέσθαι μηδὲν ἀσεβήσαντι, ἔτι δὲ τὸν πατέρα περιϊδεῖν ἀπολόμενον καὶ τὸν κηδεστὴν καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀνεψιοὺς τοσούτους, οὓς οὐδεὶς ἀπώλλυεν ἢ ἐγώ, μὴ εἰπὼν ὡς ἕτεροι ἥμαρτον· Διοκλείδης μὲν γὰρ ψευσάμενος ἔδησεν αὐτούς, σωτηρία δὲ αὐτῶν ἄλλη οὐδεμία ἦν, ἢ πυθέσθαι Ἀθηναίους πάντα τὰ πραχθέντα· φονεὺς οὖν αὐτῶν ἐγινόμην ἐγώ, μὴ εἰπὼν ὑμῖν ἃ ἤκουσα· ἔτι δὲ τριακοσίους Ἀθηναίων ἀπώλλυον, καὶ ἡ πόλις ἐν κακοῖς τοῖς μεγίστοις ἐγίνετο· ταῦτα μὲν οὖν ἦν ἐμοῦ μὴ εἰπόντος· εἰπὼν δὲ τὰ ὄντα, αὐτός τε ἐσωζόμην, καὶ τὸν πατέρα ἔσωζον καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, καὶ τὴν πόλιν ἐκ φόβου καὶ κακῶν τῶν μεγίστων ἀπήλ-*

λαττον, φυγάδες δὲ δι' ἐμὲ τέτταρες ἄνδρες ἐγίνοντο, οἵπερ καὶ ἥμαρτον· τῶν δ' ἄλλων οἱ λοιποὶ πρότερον ὑπὸ Τεύκρου ἐμηνύθησαν· οὔτε δήπου οἱ τεθνεῶτες δι' ἐμὲ μᾶλλον ἐτέθνασαν, οὔτε οἱ φεύγοντες μᾶλλον ἔφευγον. Aeschines de falsa legat. p. 244. (402. §. 69.) *τί δὲ καὶ βουλόμενος, εἴπερ ταὐτὰ Φιλοκράτει προειλόμην, κατηγόρουν μὲν πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀκροατὰς τῇ προτεραίᾳ, μίαν δὲ νύκτα διαλιπὼν συνηγόρουν;* Refert haec ex mente Demosthenis, de quo p. 242. (§. 66.) dixerat: nam ipse non facta esse contendit. Et p. 326. (444. §. 173.) eodem modo: *καί τῷγε δῆλος ἦν, εἰ μή γε, ὥςπερ ἐν τοῖς χοροῖς, προῆδον;* Lycurgus c. Leocr. p. 164. s. (242. §. 38.) *ἐν οἷς Λεωκράτης οὑτοσὶ καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδρὰς ᾤχετο, καὶ τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξεκόμισε, καὶ ἱερὰ τὰ πατρῷα μετεπέμψατο· καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἦλθεν, ὥςτε κατὰ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν ἔρημοι μὲν ἦσαν οἱ ναοί, ἔρημοι δὲ καὶ αἱ φυλακαὶ τῶν τειχῶν, ἐξελέλειπτο δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα.* Alia exempla suppeditare poterit Gorgiae apologia Palamedis. Ad hanc figuram saepe non attenderunt viri docti: unde multos veterum locos temere coniecturis vexarunt. Veluti haec Euripidis in Troad. 395. de Hectore et Paride:

δόξας ἀνὴρ ἄριστος, οἴχεται θανών.
καὶ τοῦτ' Ἀχαιῶν ἵξις ἐξεργάζεται.
εἰ δ' ἦσαν οἴκοι, χρηστὸς ὢν ἐλάνθανεν.
Πάρις δ' ἔγημε τὴν Διός· γήμας δὲ μή,
σιγώμενον τὸ κῆδος εἶχεν ἐν δόμοις.

Eurip. Hec. 1111.

εἰ δὲ μὴ Φρυγῶν
πύργους πεσόντας ἦσμεν Ἑλλήνων δορί,
φόβον παρέσχεν οὐ μέσως ὅδε κτύπος.

Sophocles Electr. 913.

ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς οὔθ' ὁ νοῦς φιλεῖ
τοιαῦτα πράσσειν, οὔτε δρῶσ' ἐλάνθανεν.

Refert enim rem tamquam factam, quia certo ita futurum fuisse indicare vult. Sic etiam Euripides in Bacchis v. 1309. et in Ione 353. Nolet haec hodie mutari, ut spero, Elmsleius, quem vide ad Med. 416. not. p. 150. Diphilus apud Athen. IV. p. 165. F.

εἰ μὴ συνήθης Φαιδίμῳ γ᾽ ἐτύγχανεν
ὁ Χαβρίου Κτήσιππος, εἰςηγησάμην
νόμον τίν᾽ οὐκ ἄχρηστον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Herodotus I. 187. *τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι.* Hoc inprimis luculentum exemplum est, ex quo cognoscamus, aptissime huic figurae locum esse, ubi rem minime dubiam significare volumus. Nam quum Nitocris condi se voluisset supra portas illas, necessario super capite Darii fuisset corpus mortuae, si per eas portas vectus esset.

Vnum his addam aliud huius figurae exemplum, ut ostendam cur semel in eo additum sit *ἄν*. Est illud Demosthenis ad Apatur. p. 901, 13. *γενέσθω τοίνυν καὶ τοῦτο ὑμῖν τεκμήριον τοῦ ψεύδεσθαι Ἀπατούριον· εἰ γὰρ ἐνεγυησάμην ἐγὼ τούτῳ τὸν Παρμένοντα, οὐκ ἔστιν ὅπως τούτῳ μὲν ὑπὲρ ἐκείνου ἀπηχθόμην, πρόνοιαν ποιούμενος ὅπως μὴ ἀπολεῖ ἃ δι᾽ ἐμοῦ τούτῳ συνέβαλλεν· αὐτὸς δ᾽ ἐμαυτὸν περιεῖδον ἂν ὑπ᾽ ἐκείνου πρὸς τοῦτον ἐν ἐγγύῃ καταλειπόμενον· τίνα γὰρ ἐλπίδα ἔσχον τοῦτον ἀποσχήσεσθαί μου, ὃν αὐτὸς ἠναγκάκειν ἐκείνῳ τὰ δίκαια ποιῆσαι; καὶ τὴν ἐγγύην αὐτὸν εἰςπράξας τὴν εἰς τὴν τράπεζαν πρὸς ἀπέχθειαν, τί προςεδόκων ὑπὸ τούτου αὐτὸς πείσεσθαι;* Dixit *οὐκ ἔστιν ὅπως αὐτὸς ἐμαυτὸν περιεῖδον ἄν*, quia, quum in re sumpta aliquid denuo sumitur, id non potest rem veram oppositam habere, sed refertur ad fictum quid. Quare hic non *ἀλλὰ περιεῖδον*, sed *ἀλλὰ περιεῖδον ἂν* oppositum est.

Quod supra dicebam, quum per figuram rhetoricam omittitur *ἄν*, verbum non posse non proprie de praeterito

tempore intelligi, ex eo cognoscere licet quid statuendum sit de Aristophanis loco in Eccles. 140.

καὶ νὴ Δία σπένδουσί γ' ἢ τίνος χάριν
τοσαῦτά γ' εὔχοντ', εἴπερ οἶνος μὴ παρῆν;

Audacius et temerius edidit Brunckius, *ἢ τίνος ἂν χάριν τοσαῦτ' ἐπεύχοιντ'.* Ald. *τοσαῦτ' ἐπεύχοντ'.* Ravennas *τοσαῦτ' εὔχοντ'.* Ex cod. Monac. apud Dobraeum adnotatum *τοσαῦτ' ἔχοντ'.* Patet vero, *εὔχοντ'* illud, si quis id *εὔχοντο* esse putat, nullo modo significare posse *precarentur.* Quare aut est *εὔχονται,* aut, si imperfectum est, scribi debet *τοσαῦτ' ἂν εὔχοντ'.*

Adiiciam his, ut non huc pertinere moneam, locum Aiacis v. 183.

οὔποτε γὰρ φρενόθεν γ' ἐπ' ἀρισερὰ,
παῖ Τελαμῶνος, ἔβας
τόσσον, ἐν ποιμναῖς πιτνῶν.

Blomfieldus ad Aeschyli Pers. 871. *ἂν* inserendum putabat. At illud non in hanc sententiam accipiendum est, *non ita insaniisses*, sed hoc modo interpretandum: *non enim a sana mente ita ad perversa aberrasti.*

Caeterum etiam Romanos constat eadem figura, qua Graeci uti consueverunt, in re praeterita indicativos pro coniunctivis usurpare. Satis habeo de plurimis unum afferre exemplum. Horatius Carm. II. 17, 28.

me truncus illapsus cerebro
sustulerat, nisi Faunus ictum
dextra levasset.

XIV.

De indicativo particula ἂν ironice omissa.

Denique alia ratio est orationis ironicae. Nam quum ironiae sit, contrarium dicere, quam intelligi debeat, non est obscurum, ea, quae sine ironia cum particula *ἂν* dicenda essent, si ironice dicuntur, carere debere particula.

Fit hoc autem ita, ut sublata conditione, cuius indicium est ἄν, incerta oratio in certam mutetur, eiusque contrarium intelligatur. Aristophanes Eccles. 772.

ἀλλ' ἰδὼν ἐπειθόμην.

Male Brunckius edidit, ἀλλ' ἰδὼν ἂν ἐπιθόμην. *Persuasisti, ubi videro.* Idem in Nubibus v. 1338.

ἐδιδαξάμην μέντοι σε νὴ Δί', ὦ μέλε,
τοῖσιν δικαίοις ἀντιλέγειν, εἰ ταῦτά γε
μέλλεις μ' ἀναπείσειν, ὡς δίκαιον καὶ καλὸν
τὸν πατέρα τύπτεσθ' ἐστὶν ὑπὸ τῶν υἱέων.

Si sine ironia loquutus esset, dixisset οὐκ ἂν ἐδιδαξάμην σε. Aeschines p. 175. (368. §. 181.) ταχὺ γὰρ Τίμαρχον ἢ τὸν κίναιδον Δημοσθένην εἴασε πολιτεύεσθαι. Omnes hic libri omittunt ἄν, quod viri docti non magis debebant reponere, quam ταχύ, proprium orationis ironicae, in τάχα mutare. Bekkerus tamen ταχύ γ' ἄν. Recte vero libri. Sine ironia diceret οὐκ ἂν εἴασε. Dinarchus in fine orationis in Aristogitonem: καίτοι, ὦ Ἀθηναῖοι, τί ἂν οἴεσθε ποιῆσαι ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, λαβόντας ἢ στρατηγὸν ἢ ῥήτορα πολίτην ἑαυτῶν δῶρα δεχόμενον ἐπὶ τοῖς τῆς πατρίδος συμφέρουσιν, οἵ τὸν ἀλλότριον καὶ τῷ γένει καὶ τῇ φύσει τῆς Ἑλλάδος ἄνθρωπον οὕτω δικαίως καὶ σωφρόνως ἐξήλασαν ἐκ Πελοποννήσου πάσης; τοιγάρτοι τῆς πόλεως καὶ τῶν προγόνων ἀξίως ἐκινδύνευσαν πρὸς τὸν βάρβαρον. Postrema verba nisi ironice accipias, plane inepta sunt: sed cum ironia dicta eximiam vim habent. Voluit enim orator hoc dicere: *digne scilicet et civitate et maioribus periclitati erant adversus barbarum, si non in civem animadvertissent etiam severius.*

LIBER SECVNDVS.

I.

De modis verbi obliquis.

Dicendum nunc est de modis verbi obliquis, coniunctivo atque optativo, de quorum consociatione cum particulis ἄν et κέν alia ratione explicandum erit, quam qua in indicativo uti licebat. Indicativi enim natura et ratio quum omnibus aperta sit, statim, quae vis esset huius modi, si adderentur particulae istae, ostendi potuit, deinde autem de iis locutionibus dici, in quibus omissa videri posset particula. Coniunctivi vero atque optativi natura non ita omnibus nota atque perspecta est, ut hi modi quid sine particulis istis significent praeterire, ac statim de adiectione earum ad eos modos dicere possimus; immo ante omnia videndum erit, quam ipsi per se vim habeant, quo deinde, quid ad eam adiectio illarum particularum conferat, intelligi possit.

Repetenda hic paucis simulque confirmanda sunt, quae alibi explicatius disputavi. Vt indicativus veritatem facti, ita coniunctivus atque optativus ea, quae possunt fieri, significant: ita tamen, ut coniunctivus illa indicet, quae propter aliquam ipsarum rerum, de quibus sermo est, conditionem eveniant: unde totus ad experientiam refertur ex eaque pendet; optativus autem quae cogitabilia sunt significet: quo fit, ut etiam ea comprehendat, quae fieri nequeunt. Vterque modus, si rem severius expendimus, non potest per se solus stare, sed pendet ex alia parte orationis. Nam subtilior quam verior est Apollonii disputatio lib. III. de syntaxi c. 28. indicativum atque optativum ita dictos censentis, quod soli per se, alter esse aliquid, alter optari significent, coniunctivum autem inde nomen habere, quod, quum per se nihil significet, particula indigeat, cum qua coniungatur ex eaque pendeat.

At aut uterque modus per se solus plenam efficit sententiam, quum non minus *ἴωμεν*, quum *εὐτυχοίην* sine ullo alio verbo dicatur, aut neuter. Vtra verior ratio sit, hic nihil attinet quaeri. Satis est meminisse, utrumque modum esse assumptivum, sed altero cogitata sumi, qui est optativus; altero facta, quem coniunctivum vocamus. Atque in cogitatis non quaerimus eveniantne an non, quia scimus in sola cogitatione versari; quae autem ut facta sumimus, experientiae comprobatione indigent, ut verene an falso sumpta fuerint appareat.

Declarabimus haec exemplis. *Εἰ ἐγένετο, εἰ γίγνεται, εἰ γενήσεται* ad ea referuntur, quae vere evenerunt, eveniant, eventura sunt. *Εἰ γένηται* vero est *si evenerit*, idque de eo dicitur, quod videbimus utrum eveniat, necne; *εἰ γένοιτο* autem, *si eveniat*, quod mente fingimus evenire, sive possit, sive nequeat. Apertum est, in indicativo veritatem facti ut exploratam respici; in coniunctivo rem sumi experientia comprobandam; in optativo veritatis rationem haberi nullam, sed cogitationem tantummodo indicari: ut si eadem distinctius velis atque explicatius dicere, haec habeas: in indicativo, *aut est, aut non est: sed nescio, sit, necne;* in coniunctivo, *aut est, aut non est; sed experientia docebit, sit, necne;* in optativo, *aut est aut non est: sed sumo esse, etiamsi non sit.* Iam si quaeris quid hi modi significent, quum verbum nudum ponitur, id etsi Latina lingua non nisi per ambages explicari potest, quod qui huius linguae coniunctivus vocatur, re vera optativus est, sed ille simul coniunctivi officio fungens: tamen huiusmodi esse apparet: *γίγνεται* est *fit*, de eo, quod fit vere: *γίγνηται*, *fieri reperiatur*, de eo, quod esse experientia cognoscendum sit; *γίγνοιτο*, *fiat*, *opinione cuiuspiam*, de eo, quod fieri quis cogitet, sive fiat, sive non fiat. Itaque indicativus est scientis, persuasique de veritate rei; coniunctivus debere quid fieri intelligentis, ac propterea exspectantis quid eveniat; optativus cogitantis quid fieri, sed neque an fiat, neque an possit fieri quaerentis. Ex his intelligi potest, qui factum sit, ut coniunctivus atque optativus,

quorumcumque temporum sint, tamen certum quoddam tempus sibi proprium habeant, ac propterea saepissime illorum temporum, quorum modi sunt, primariam significationem amittant. Et coniunctivo quidem ubique significatio adhaeret futuri. Nam indicat ille quidem fieri aliquid, factumve esse, sed ita indicat, ut exspectari postulet, donec experientia rem comprobet. Quod autem non aliter fieri censendum est, quam quum fieri cognoveris, id usque dum cognovisti, nondum pro facto haberi potest. Ita exempli caussa *γένηται*, etsi est praeteriti temporis coniunctivus, tamen, quia coniunctivus est, futuri temporis aliquam significationem habet, et quidem futuri exacti. Quoniam enim ad rem refertur, cuius veritas facto cognoscenda sit, illud quod ex ea re ut ex conditione sua pendet, non aliter ratum erit, quam cognita iam veritate rei istius, ex qua pendet: v. c. *καλόν τοι γλῶσσ᾽ ὅτῳ πίστις παρῇ: bona est dicendi facultas, si cui fides sit,* i. e. ut explicatius dicam, *laudanda est dicendi facultas in eo, in quo fidem esse repereris.* Sic etiam cum particulis finalibus. Nam *ἵνα γίγνηται, ἵνα γένηται* proprie significant, *ut fieri, ut factum esse reperiatur.*

Optativus autem natura sua praeditus est quadam praesentis notatione. Quum enim cogitationem alicuius indicet, cuiuscumque temporis optativus sit, praesentem intelligi postulat cogitationem eo tempore, in quod incidit illa, quam indicat, cogitatio. Ita tempore facti differunt *γένοιτο, γίγνοιτο, γενήσοιτο*, sed cogitatio haec, factum quid esse, vel fieri, vel futurum esse, ea praesens intelligitur eo tempore, de quo loqueris. Vt si de consilio cuiuspiam loquare, recte dices, *ὅπως γένοιτο*, sive *ἐποίησεν* addas, sive *ποιεῖ*, sive *ποιήσει.*

Hinc, ut id obiter adiiciam, apertum est, cur, si tempus illud respicis, quo adhuc futurus est eventus consilii, *ὅπως γένηται* dicatur: unde si, quod plerumque fit, tempus illud in mente habes, quo ipse loqueris, recte dices *ποιεῖ* et *ποιήσει, ὅπως γένηται, ἐποίησεν* autem, *ὅπως γένηται*, non aliter, nisi si nondum effectum est, quod quis volebat effici. Vbi autem tantummodo mentem et

consilium facientis, non etiam, an eventurum sit quod ille vult, indicare voles, omnibus temporibus adiungere licebit optativum ὅπως γένοιτο: sin vero de eventu loqueris, qui iam est effectus, neque respici vis illud tempus, quo nondum evenit, necessario dices *ἐποίησεν, ὅπως γένοιτο*, consilium solum significans. Nam si ὅπως γένηται diceres, aut falsum diceres, si tempus, quo loqueris, in mente haberes: non enim amplius futurus est eventus, sed iam praeteriit: aut respiceres tempus illud, quo nondum evenerat: quod te nolle respicere sumpsimus.

II.

De coniunctivo pro futuro.

Explicabimus primo de coniunctivo. Qui modus etsi apud antiquissimos ita pro futuro usurpatus est, ut, si quis verbi Graeci naturam accuratius consideret, dubitare non possit, quin prior futuro exstiterit, idque ex ipso demum originem traxerit: tamen natura sua valde a futuro diversus est, neque quum pro eo positus dicitur, id sic est intelligendum, ac si eamdem, quam futurum, vim ac potestatem haberet. Repugnaret enim, in modo, qui non est indicativus, sed indicativo oppositus, eamdem vim inesse, quae est in indicativo, siquidem futurum aperte est indicativus. Coniunctivus igitur eo differt ab indicativo futuri, quod non potest per se solus intelligi, sed, ut ipsum nomen indicat, aliunde pendere debet. Id autem, unde pendet, quum plerumque additum inveniatur, tamen saepe etiam omittitur, quia saepe positum est in obscura cogitatione incertae alicuius caussae, ex qua quid proditurum sit. Isque est usus coniunctivi deliberativus, ut quum quis dicit *ἴω*, quod est, si plene dicere volemus, *ἀμφισβητῶ, εἰ ἴω.* Apte comparari potest duplex modus, quo id Germani dicimus, alter cum eadem ellipsi, qua Graeci, *gehe ich*, alter servata particula, et verbo tantum omisso, *ob ich gehe.* Ac veterrimi Graeci, nondum reperto futuro, quoniam quidquid futurum est, incertum est, quaerique de eo atque ambigi potest, eventurumne sit an non sit

eventurum, non habebant alium verbi modum, quo futura indicarent, quam hunc ipsum modum deliberativum. Itaque eo sunt usi, donec futuro invento, ubi quid simpliciter futurum dicere vellent, futuri formam usurpare coeperunt, coniunctivum autem ibi tantum servarunt, ubi aliqua deliberatio locum habere videretur. Ea vero illuc redit, ut per coniunctivum coniectura aliqua de eo, quod debeat fieri, indicetur. Vnde fere Germanice ista verbo *sollen* licet exprimere. Cuiusmodi nihil inest in ipso futuro. Ita Iliad. α. 262.

οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι.

Si ὄψομαι dixisset, rem certam esse indicasset, *non videbo;* si ἰδοίμην, prodidisset opinionem suam, *non, opinor, videam.* Nunc coniunctivo usus, non esse significat, ut visurus sit, i. e. *non debeo videre*, sive mavis, *non reperiar videre.* Nos id accommodate ad Graeca dicemus, *noch soll ich sie sehen:* quo significamus, non exspectandum id esse. Iliad. ζ. 459. (479. η. 87. Od. ζ. 275.)

καί ποτέ τις εἴπῃσι.

Non *dicet aliquis*, neque *dicat opinor*, ut si ἐρεῖ vel εἴποι dixisset, sed, *exspectandum est, ut quis dicat: da soll wohl einer sagen.* Odyss. π. 437.

οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνήρ, οὐδ' ἔσσεται, οὐδὲ γένηται.

Non est, neque erit, neque fuisse reperiatur: es ist keiner, noch wird einer seyn, noch soll wohl einer gewesen seyn. Nam si explicatius vim coniunctivi declarari voles, haec erit, non esse exspectandum, ut fuisse aliquem reperias. Videtur autem hoc quidem in loco γένηται sic dictum esse, ut propriam aoristi significationem habeat. Sed in his Od. ζ. 201.

οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτός, οὐδὲ γένηται,
ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
δηϊοτῆτα φέρων,

et μ. 191.

ἴδμεν δ', ὅσσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,

sic intelligi praestat, ut tantummodo ad futura spectet. Alia qui desideret coniunctivorum huiusmodi exempla, conferat Iliad. ο. 350. Od. μ. 391.

III.

De particulis ἂν et κὲν cum coniunctivo apud epicos.

Epici veteres, quos iam supra in indicativi explicatione vidimus liberius uti particulis ἂν et κέν, etiam coniunctivo eas non tam certa ratione addiderunt, quam quae recentiore usu stabilita est. Nam hae particulae quum, ut supra ostendimus, aliquam fortuiti notionem verbo addant, ubicumque ei notioni locus esset, adiicere eas epici non dubitarunt. Est autem coniunctivus is modus, qui natura facillime eam adiectionem admittat, ut qui ad id referatur, quod experientia cognoscendum sit: id autem eo ipso fortuitum est. Itaque primo ubi coniunctivus pro futuro positus est, (licebit enim ita loqui brevitatis caussa, postquam ostendimus, quomodo differat a futuro) saepe adiectae inveniuntur particulae istae, forte quid futurum esse indicantes: Iliad. α. 205.

ᾗς ὑπεροπλίῃσι τάχ᾽ ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσσῃ.

Nos id diceremus: *durch seinen übermuth soll er wohl noch das leben verlieren.* λ. 433.

ἤ κεν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἄπο θυμὸν ὀλέσσῃ.

Vide α. 137. 184. 324. β. 488. (Od. δ. 240.) γ. 54. 417. λ. 387. ξ. 235. π. 129. χ. 505. ψ. 559. Od. α. 396. δ. 692. κ. 507. ρ. 418. χ. 325. 350. Hinc tenui discrimine saepe coniunctivus et optativus iunguntur, ut Iliad. σ. 307.

ἀλλὰ μάλ᾽ ἄντην
στήσομαι, ἤ κε φέρῃσι μέγα κλέος, ἤ κε φεροίμην.

i. e. *utrum ille forte reperiatur vincere, an ego forte vincere possim.* De hoc genere dixi in diss. I. de legg.

quib. subtil. serm. Hom. p. 12. s. Et sic saepe cum particula εἰ, *an* significante: v. ibidem p. 14. seq.

Quum particulae ἄν et κέν Homeri aevo liberius usurparentur, necdum ubique certis formulis ut necessariae adstrictae essent, non est mirum, constructiones quasdam, quae apud sequiores quasi legitimas habent istas particulas, apud Homerum saepenumero illis carere. Ita ille coniunctivo sine ἄν iungit ὅτε Iliad. δ. 259. ξ. 522. (de quo loco vide diss. modo citatam p. 11.) ο. 207. π. 54. (de quo loco v. ibid. p. 7.) 690. τ. 183. 337. φ. 199. 323. χ. 74. ω. 369. Odyss. ζ. 183. η. 72. κ. 486. ξ. 60. ο. 408. π. 72. σ. 133. φ. 133. ὁπότε Iliad. α. 163. ι. 646. ν. 271. ο. 359. π. 53. 245. ρ. 98. τ. 201. φ. 112. Od. δ. 650. ξ. 170. π. 268. ρ. 471. τ. 168. ψ. 257. ἦμος Od. δ. 400. ubi male etiam recentissima Wolfii editio indicativum habet; ὅπη Od. ϑ. 45. ο. 452. ὁππόσε ξ. 139. ὅππως, *quemadmodum*, Iliad. ψ. 324. Od. α. 349. πρὶν Iliad. σ. 190. Od. κ. 175. ν. 336. ρ. 9. ἐπεὶ Od. υ. 85. ubi male ex cod. Harl. futurum repositum est; ἐπειδὴ Iliad. π. 473. ὄφρα *quamdiu*, Iliad. δ. 346. ψ. 47. Od. σ. 130. εἰ Iliad. α. 340. δ. 261. ε. 258. κ. 225. 346. μ. 223. χ. 86. Od. α. 188. 204. ε. 221. 470. η. 204. μ. 96. 348. ξ. 373. π. 98. 116. ὅς et ὅςτις Iliad. α. 230. 543. ε. 407. 747. ϑ. 391. 408. 422. ι. 117. 508. 592. ξ. 81. ο. 491. 492. τ. 265. υ. 363. ψ. 319. Odyss. α. 101. 415. γ. 320. δ. 207. 357. ε. 448. η. 74. 161. 210. 547. κ. 39. λ. 427. μ. 66. ν. 214. ξ. 85. 106. ο. 400. π. 76. 228. σ. 275. τ. 329. ἅσσα Iliad. α. 554. ὁπότερος Iliad. γ. 71. 92. οἷος Od. σ. 136. ὅσσα Od. μ. 191.

Eadem vero omnia vocabula etiam cum particulis ἄν et κέν iungit Homerus, exempli caussa ὄφρα, *dum*, vel *usque dum*, vel *quamdiu*, Iliad. α. 509. ζ. 113. η. 193. ϑ. 375. κ. 325. 444. σ. 409. τ. 190. υ. 24. φ. 558. χ. 387. ω. 553. ubi κῆται scribendum; Odyss. β. 124. 204. γ. 353. δ. 588. ζ. 304. η. 319. ϑ. 147. μ. 52. ν. 412. τ. 17. 45. χ. 377. et ubi *ut* significat, Iliad. χ. 382. Od. γ. 359. δ. 294. κ. 298. π. 234. ρ. 10. σ. 182. 363. ψ. 254. ubi reponendum κέν. Atque hic quidem usus quum postea

ut legitimus obtinuerit, non opus foret aliquid de eo adiicere, nisi in aliquot locis Homeri singularis quaedam et ab recentiore consuetudine diversa ratio deprehenderetur. Ac primo recentiores non dicunt divisim *εἰ ἄν*, sed *ἤν*. Epici autem *εἴκε* saepissime, pro quo Dorienses *αἴκα* usurpant; tum etiam *εἰ ἄν*, sed hoc quidem non nisi interposita aliqua voce, quod in particulis *εἴ κε* non necessarium est. Iliad. *γ*. 288.

εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες
τίνειν οὐκ ἐθέλωσιν.

Deinde quum satis constet, apud recentiores pronomina et quae his similia sunt vocabula, ut *ὅς*, *ὅςτις*, *οἷος*, *ὅσος*, *ὁπότερος*, cum *ἂν* et coniunctivo consociata, futuri exacti significationem habere, secus id est apud veteres epicos, ut hi eam constructionem etiam finali significatu admiserint: quale hoc est Iliad. *δ*. 190.

ἕλκος δ' ἰητὴρ ἐπιμάσσεται, ἠδ' ἐπιθήσει
φάρμαχ', ἅ κεν παύσῃσι μελαινάων ὀδυνάων·

i. e. *quae leniant dolores:* quod recentior sermo vel *ἃ παύσει*, vel *ἃ παύσειεν ἂν* dixit. Apud Eurip. Suppl. 451. male Ald. *ὅς* pro *ὡς*. Exempla huius generis cum *ὅςκεν* exstant Iliad. *η*. 171. *ι*. 165. 424. *φ*. 103. *ψ*. 345. *ω*. 119. (147. 176. 196.) Od. *β*. 192. 213. *δ*. 756. *ζ*. 37. 202. *ι*. 356. *κ*. 288. 539. *λ*. 134. (*ψ*. 282.) *ν*. 400. *ο*. 311. 518. *π*. 349. *ρ*. 385. *σ*. 85. cum *ὁππότερός κεν* Iliad. *χ*. 130. *ψ*. 805. cum *αἴκεν* Od. *ο*. 312. *χ*. 7. atque alibi, ut Iliad. *ε*. 279. *η*. 243. Omisso autem *κὲν* ita *ὅς* vel *ὅςτις* Iliad. *β*. 233. *γ*. 287. Od. *σ*. 334. et *ὁππότερος* Iliad. *ε*. 33. Neque tamen Homerus alteram rationem adspernatur, quae optativum requirit: de qua re dicetur, ubi ad optativum pervenerimus. Rarius futuro utitur, ut Od. *ξ*. 331. (*τ*. 288.)

ὤμοσε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν, ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ,
νῆα κατειρύσθαι καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν ἑταίρους,
οἳ δή μιν πέμψουσι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Et cum particula κὲν Iliad. β. 229.

> ἢ ἔτι καὶ χρυσοῦ ἐπιδεύεαι, ὅν κέ τις οἴσει.

κ. 43.

> χρεὼ βουλῆς ἐμὲ καὶ σὲ, διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
> κερδαλέης, ἥτις κεν ἐρύσσεται ἠδὲ σαώσει
> Ἀργείους καὶ νῆας.

φ. 586.

> ἐν γάρ οἱ πολέες τε καὶ ἄλκιμοι ἀνέρες ἐσμέν,
> οἵ κεν πρόσθε φίλων τοκέων ἀλόχων τε καὶ υἱέων
> Ἴλιον εἰρυόμεσθα.

ψ. 674.

> κηδεμόνες δέ οἱ ἐνθάδ' ἀολλέες αὖθι μενόντων,
> οἵ κε μιν ἐξοίσουσιν, ἐμῆς ὑπὸ χερσὶ δαμέντα.

Sed Odyss. α. 403. non recte legi videtur,

> μὴ γὰρ ὅγ' ἔλθοι ἀνήρ, ὅςτις σ' ἀέκοντα βίηφι
> κτήματ' ἀποῤῥαίσει, Ἰθάκης ἔτι ναιεταώσης.

Nam propter praegressum optativum scribendum est ἀποῤῥαίσει'.

Cave vero putes, si multis in locis aeque futuro ac coniunctivo locus est, vel particula ἂν utrum addatur an non addatur, parum refert, nihil discriminis esse inter has loquendi rationes. Nam differunt sane, sed saepe non multum interest, hoc an illo modo loquare. Vbi vero aliquid interest, facile videas, quid differant. Indicat enim futurum ea, quae simpliciter ut futura commemoramus, quibus si additur ἂν vel κέν, haud certo futura significamus. Coniunctivus autem usurpatur, ubi experientiae comprobatio respicitur, in quo genere potest addi ἂν vel κέν, si vocabulum, cui adiicitur, conditionem aliquam rei fortuitae admittit. Ita illud Iliad. ε. 407.

> ὅττι μάλ' οὐ δηναιός, ὃς ἀθανάτοισι μάχηται,

nemo non videt, etiam addito ἂν dici potuisse. Sed est

tamen aliquid discriminis. Nam sine particula hic sensus est: *is*, *qui cum immortalibus pugnaverit;* addita autem, *quicumque pugnaverit.* Itaque quod legitur Iliad. β. 292.

καὶ γάρ τίς θ' ἕνα μῆνα μένων ἀπὸ ἧς ἀλόχοιο
ἀσχαλάᾳ σὺν νηῒ πολυζύγῳ, ὅνπερ ἄελλαι
χειμέριαι εἰλέωσιν, ὀρινομένη τε θάλασσα,

vix commode dici potuit, *ὅν κεν ἄελλαι εἰλέωσιν*, si quidem iam satis indicatum est praecedentibus verbis, de aliquo certo homine, qui integrum mensem domo absit, cogitandum esse. Sed si inverteris, *ὅν κεν ἄελλαι εἰλέωσιν, καὶ ἕνα μῆνα μένων ἀσχαλάᾳ*, recte addita erit particula: *quemcumque procellae retinuerint*, *etiam si unum mensem domo absit*, *aegre fert.* Quodsi, ut vulgo, *ἥνπερ* scribas, nullo modo addici potuit *ἄν*. Iam enim non quaecumque navis sed illa intelligi debebit, quae hunc hominem vehit. Alio modo, sed simili tamen, illud comparatum est, Od. θ. 147.

οὐ μὲν γὰρ μεῖζον κλέος ἀνέρος, ὄφρα κεν ἦσιν,
ἤ ὅ τι ποσσίν τε ῥέξῃ καὶ χερσὶν ἑῇσιν.

Nam ut, quodcumque quis roboris documentum edat, laudem ei afferat, tamen non hoc dici hic debuit, sed illud: *non ulla maior est hominis gloria*, *quam ex eo*, *quod pedibus manibusque effecerit.* Caeterum si *ῥέξει* hoc loco cum aliis praeferas, sensus erit, *quam quod robore corporis efficiet.* Itaque accurate ex epicorum usu scripsit Moschus in Epitaph. Bion. 109.

ἄμμες δ' οἱ μεγάλοι καὶ καρτεροὶ ἢ σοφοὶ ἄνδρες,
ὁππόκα πρᾶτα θάνωμες, ἀνάκοοι ἐν χθονὶ κοίλᾳ
εὕδομες εὖ μάλα μακρὸν ἀτέρμονα νήγρετον ὕπνον.

Non enim *quandocumque mortui erimus*, sed *quando*, dicere voluit.

Interest autem etiam aliquid inter futurum et optativum. Vide haec Od. ε. 33.

ἀλλ' ὅγ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου πήματα πάσχων,

ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἵκοιτο,
Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθεοι γεγάασιν·
οἵ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὣς τιμήσουσιν,
πέμψουσιν δ' ἐν νηῒ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Et ξ. 331. (τ. 288.)

ὤμοσε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν, ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ,
νῆα κατειρύσθαι, καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν' ἑταίρους,
οἳ δή μιν πέμψουσι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Sed ε. 141.

οὐ γάρ μοι πάρα νῆες ἐπήρετμοι καὶ ἑταῖροι,
οἵ κέν μιν πέμποιεν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης.

Nam in superioribus locis de eo loquitur, quod sit futurum; hic autem de eo, quod non sit futurum, sed posset fieri, si adesset navis. Itaque hic futuro non recte usus esset: illis autem in locis, etsi optativo uti potuit, tamen convenientius erat, futurum poni. Non ita apte coniunctivum posuisset, quo significasset, *qui eum debeant deducere.*

Sed dicendum hic est de singulari genere loquendi, quod invenitur Odyss. κ. 532.

δὴ τότ' ἔπειθ' ἑτάροισιν ἐποτρῦναι καὶ ἀνῶξαι,
μῆλα, τὰ δὴ κατέκειτ' ἐσφαγμένα νηλέϊ χαλκῷ,
δείραντας κατακεῖαι, ἐπεύξασθαι δὲ θεοῖσιν.

Nondum enim mactatae erant oves, sed exponit Circe, quid faciendum iis sit, ubi mactatae fuerint. Itaque quis non exspectet coniunctivum, eumque sine particula *ἄν,* quia nihil hic incerti est, neque quaecumque oves, sed illae ipsae, quas antea mactari iusserat, intelligi debent? Nihilominus recte indicativo praeteriti usus est. Non abhorret enim ab usu Graecorum, quum quid fingunt, et deinde quid porro futurum sit addunt, ficta illa per indicativum praeteriti, tamquam si vere iam accidissent, commemorare. Fingit hic Circe, mactatas esse oves, ut iusserat. Itaque quod dicit, si explicatius indicare voles,

hoc est: *iacebant nobis mactatae oves*: i. e. *dicebamus de mactatis ovibus: eas oves combure.* Similiter Demosth. de Haloneso p. 77, 19. *εἰ γὰρ ταῦτα συγχωρήσετε, τί κωλύει, καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λῃσταὶ τόπον καταλάβοιεν, ἢ Λῆμνον, ἢ Ἴμβρον, ἢ Σκῦρον, καί τινες τούτους τοὺς λῃστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς καὶ τὸν τόπον τοῦτον, οὗ ἦσαν οἱ λῃσταί, τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν τιμωρησαμένων τοὺς λῃστὰς γίγνεσθαι;*

IV.

De coniunctivi usu deliberativo apud recentiores.

Recentiorem usum quum dico, eum intelligi volo, qui quum per prosae orationis scriptores lingua Graeca ad certiorem dicendi rationem revocata esset, obtinere coepit. Is quum fere etiam poesin omnem, praeter epicam, invasisset, complectitur scriptores omnes, qui incorrupta lingua Graeca scripserunt, exceptis epicis. Nam quum eo tempore, quo Homerus atque Hesiodus et quos illi auctores habuerunt, carmina sua condidere, ex coniunctivo paullatim futurum enasceretur, fieri non potuit, quin epica oratio liberius adhuc coniunctivo uteretur, etsi iam Homeri et Hesiodi aevo satis accurate hos verbi modos distinguens. De ea distinctione supra dictum. Recentiores vero coniunctivi usum magis etiam coangustarunt, ita ut ei extra sententias finales et conditionales solam deliberandi et adhortandi vim relinquerent, in sententiis conditionalibus autem solam admitterent futuri exacti, sive mavis rei experientia comprobandae significationem.

Et deliberativus quidem coniunctivi usus in interrogationibus maxime cernitur: Od. ε. 299.

ὤ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται;

et 465.

ὤ μοὶ ἐγώ, τί πάθω; τί νύ μοι μήκιστα γένηται;

Apud Atticos haec frequentissima sunt, ut *τί φῶ;* Euripides Hec. 1057.

πᾷ βῶ; πᾷ στῶ; πᾷ κέλσω;

Aristoph. Ran. 1.

εἴπω τι τῶν εἰωθότων;

Patet huiusmodi orationem ellipticam esse, ut intelligatur *nescio* aut *nescio an*, vel simile quid. Quare si hoc genus in obliqua interrogatione usurpatur, nihil differt ab recta interrogatione, ut quam re vera ipsam quoque obliquam putare oporteat. Deliberare autem quid faciendum sit, et in nostris rebus et in alienis possumus. Vnde hic coniunctivus omnium personarum est. Vt quod apud Euripidem est in Oreste 779.

ἀλλὰ δῆτ' ἔλθω;

si de alio, qui mittendus esset, loqueretur Orestes, recte diceret, *ἀλλὰ δῆτ' ἔλθῃ;* Non minus recte, si Pylades, quicum loquitur, esset mittendus, huic diceret, *ἀλλὰ δῆτ' ἔλθῃς;* Demosthenes de cor. p. 268, 27. *ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας· πότερόν σέ τις, Αἰσχίνη, τῆς πόλεως ἐχθρὸν ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ;* Idem in Androt. p. 613, 3. *εἶτα ταῦθ' οὗτοι πεισθῶσιν ὑπὲρ αὑτῶν σε ποιεῖν, καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναισθησίας καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ' ἑαυτοὺς ἀποδέξωνται;* Sed quod apud Euripidem legitur, Herc. fur. 1417.

πῶς οὖν ἔτ' εἴπῃς ὅτι συνέσταλμαι κακοῖς,

vereor ut potuerit pro *μηκέτ' οὖν εἴπῃς* dici, ut potius scribendum videatur *πῶς οὖν ἐνίπτεις.* Non ita in coniunctivo adhortativo, quamquam is proprie nihil aliud, quam deliberativus est. Cur vero? Nempe ob id ipsum, quia proprie est deliberativus. Nam nosmetipsos quid facere oporteat quum deliberamus, in eo sumus, ut id faciamus: quo fit, ut hic deliberativus coniunctivus adhortationi adhibeatur: quum vero deliberamus, quid alios facere conveniat, nihil illud ad illorum voluntatem perti-

net. Non enim illi deliberant, sed nos. Omnis enim deliberatio eo tendit, ut is ipse, qui deliberat, capiat consilium. Qui si alios hoc verbo, quo sese deliberare significat, alloquitur, tantum abest ut eos ad faciendum exhortetur, ut nondum an eos exhortari debeat sibi constare indicet. Fac enim aliquem, qui alios ire velit, dicere ἴωσιν· quid dicet aliud, quam, *ego delibero an illos mittam*, i. e. πέμψω; At num ita hos iusserit ire? Minime. Sed de se ipso si dicit ἴω, aut de iis, quorum ipse unus est, ἴωμεν, recte dicet illud, quia in ipsius voluntate positum est, exsequi id, de quo deliberat. Eaque re factum est, ut coniunctivus ille deliberativus, ubi primae personae est, ita usurpari possit, ut vim habere videatur exhortandi, quam revera non inesse in eo, sed proprie nihil nisi deliberationem contineri, illud ostendit, quod saepe cohortandi verbum adiicitur: ut φέρ' ἴδω, et alia huiusmodi plurima apud Aristophanem aliosque. Homerus:

ἀλλ' ἄγε δὴ τὰ χρήματ' ἀριθμήσω καὶ ἴδωμαι.
ἀλλ' ἄγε δὴ στέωμεν καὶ ἀλεξώμεσθα μένοντες.

Id ergo omissum potius censendum est, ubi solus positus est coniunctivus, quam hic putandus revera exhortandi potestatem habere. Rarus hic in singularis numeri prima persona coniunctivus est, non addito φέρε aut ἄγε. Euripides Heracl. 558.

σαφῶς κελεύεις· μὴ τρέσῃς μιάσματος
τοὐμοῦ μετασχεῖν, ἀλλ' ἐλευθέρως θάνω.

Vt non esse videatur, quare παρέλθω δόμους in Medea v. 1275. cum Elmsleio, cui is est v. 1242. interrogative dictum putetur. Rarius etiam, addito quidem φέρε, alia persona in primae locum substituitur, ut in Philocteta v. 300.

φέρ', ὦ τέκνον, νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθῃς.

Correctoris est μάθε in cod. Ven. Sensus est enim, φέρε εἴπω νῦν τὰ τῆς νήσου. Caeterum patet hic usus con-

iunctivi deliberativi aliquanto latius, ut cuivis imperativo subiiciatur. Iliad. ζ. 340.

ἀλλ᾽ ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἀρήϊα τεύχεα δύω.

ψ. 71.

θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Ἀΐδαο περήσω.

Attigi haec in diss. de ellipsi et pleonasmo p. 182. Exempla bene multa congessit Elmsleius ad Heracl. 559. et ad Medeam v. 1242.

Deliberativo coniunctivo in obliquis interrogationibus et dubitationibus vix ullus scriptor saepius usus est quam Herodotus. I. 75. *ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας.* Vide II. 52. IV. 9. VI. 35. ubi *ποιέῃ* reponendum; et cum *ὅςτις* IV. 156. V. 42. ubi vera scriptura est *ἴῃ;* IX. 98. et cum *ὁκότερος* I. 159. et 206. ubi *ποιέῃ* legendum; VI. 52. VIII. 101. Coniunxit utrumque modum, coniunctivum et optativum, I. 53. *τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνέτελλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προςθέοιτο φίλον.* Et mox legati haec repetunt: *καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προςθέοιτο σύμμαχον.* Cave utriusque modi eamdem putes vim esse. Neque vero optativus, ut cui non sit ἄν additum, significare poterit, *an posset sibi socios adiungere.* Sed hoc dicit: *an deberet expeditionem adversus Persas facere, et an censerent oracula socios adiungi.* Nam diversa haec sunt: primo interrogat an debeat proficisci, quae ipsius est deliberatio; deinde, si debeat, an oracula id se velint cum sociis facere, quod nihil est aliud, quam, an sinerent, idque est ex oraculorum mente dictum. Id apparet ex V. 67. *τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφούς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον.* Aperte hic non interrogat, an debeat eiicere Adrastum, sed an velit eum Apollo eiici, i. e. an non refragetur. Eodem modo illud intelligendum

est VIII. 67. *ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.* Haec quum minus accurate discerneret Werferus in Actis Monac. vol. I. p. 230. seqq. fieri non potuit, quin corrigi vellet, quae minime indigent correctione. Demosthenes in Mid. p. 525, 19. *εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ᾽ ἐκείνους τεθέντι καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἔστ᾽ ἔνοχος, ὁ τοιοῦτος πότερα μὴ δῷ διὰ τοῦτο δίκην, ἢ μείζω δοίη δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι μείζω.* Accurate distinxit modos, ut non debuerit Bekkerus Spaldingio assentiri, *ἂν* optativo adiiciendum censenti. Nam quum id agat orator, ut ostendat poena dignum esse Midiam, refutat eos, qui illum forte absoluturi sint. Itaque *πότερα μὴ δῷ δίκην* dicit: *utrumne ille non debet poenas dare?* Debet vero. Deinde autem affert aliquid, quod non vult fieri, sed quod eo tantum fine adiicit, ut illam priorem sententiam exaggerando corroboret: *an censebitis maiore potius poena dignum esse?* Hoc vero per optativum debuit dicere, quia non est illud, quod nunc oportere ait, sed quod oporteret, si in ipsius potestate esset illum punire. Itaque censendum quidem ita putat, maiore illum poena dignum esse, sed non contendit debere etiam affici poena maiore. Placet exemplum secundae personae adiicere, quod haec rarius invenitur. Oraculum apud schol. Aristoph. Eq. 1089. et Suidam in v. *Ἀρχίας*:

ἤλθετ᾽ ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἵκησθε.

Operae pretium est hic observare, etsi inter coniunctivum atque indicativum futuri multum interest, tamen pro affinitate, quae est inter hos modos, saepe futurum usurpari, ubi putes coniunctivo potius utendum fuisse. Et ubi quidem non quid debeat fieri, sed quid futurum sit, quaeritur, nemo non videt, necessario futurum requiri, ut apud Herodotum I. 86. *βουλόμενος εἰδέναι, εἴ τίς μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι.* Aliter apud eumdem VIII. 36. *ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ καθεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ*

γῆς κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην. Sed apud Demosthenem in Euerg. et Mnesib. p. 1160, 9. *ἀκούσαντες δέ μου οἱ ἐξηγηταὶ ταῦτα, ἤροντό με, πότερον ἐξηγήσωνταί μοι μόνον, ἢ καὶ συμβουλεύσωσιν.* Ita quidem Reiskius cum cod. Bav. et Bekkerus, apud quem duo codd. ut vulgo *ἐξηγήσονται,* sicut in Herodoti loco aliquot codd. coniunctivos praebent. Mihi quidem et apud Herodotum uterque coniunctivus, et apud Demosthenem *ἐξηγήσονται* probatur. Etenim, si quid video, alia est futuri in huiusmodi quoque locis significatio, quam aut coniunctivi, aut optativi. Nam si coniunctivus de eo, quod oportet; optativus autem de eo, quod quis censeat faciendum esse, usurpatur: futurum ad ea videtur referri, in quibus neque an debeant fieri, neque an censeat quis futura esse, sed simpliciter an sint futura quaeritur, i. e. an, si quis ea faciat, effectum daturus sit, id quod fere idem est atque an liceat facere. Itaque et apud Herodotum recte se habebunt indicativi et in Demosthenis loco apte legetur *ἐξηγήσονται, interrogabant, utrum interpretari tantum liceret, an deberent etiam consilium dare.* Apparet vero, id etiam Latine recte dici per futurum: *utrum tantummodo interpretaturi essent.* Confirmat hanc explicationem quum illud apud Herodotum VI. 86, 3. *ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτόν, εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖςδε τοῖσι ἔπεσι:* quo in loco manifestum est, non de eo, quid oporteat, sed quid liceat, sermonem esse, ut non debuerit Werferus in Act. Mon. I. p. 234. de coniunctivo reponendo cogitare; tum plura apud Thucydidem exempla, quae habes apud Popponem vol. I. 1. p. 137. Confirmat etiam similis indicativi praesentis usus. Nam illud quidem per se intelligitur, ubi, an sit aliquid, quaeritur, necessario eum verbi modum requiri, ut apud Herodotum IX. 16. *ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἴρεσθαι αὐτόν, ὁποδαπός ἐστι·* sed aliquantum ab hoc differt illud eiusdem V. 43. *ὁ δέ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπ᾽ ἣν στέλλεται χώρην· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν.* Hinc

licebit etiam de his verbis eiusdem scriptoris V. 82. iudicare: *περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύσασθαι, καί σφι ἱδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι· ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι, κότερα χαλκοῦ ποιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου.* Valckenarius hic *ποιέωνται* scribendum putabat, cui adstipulatus est Werferus in Act. Monac. I. p. 231. seq. et quis non facile adducatur, ut in eamdem sententiam concedat? Et tamen, nisi fallor, recte tuentur libri indicativum, non quod non licuerit uti coniunctivo: nam debuit ille etiam poni, si quaerebatur, ex qua materia oporteret statuas illas fieri: sed quod eo non opus erat. Nam quum iam certum esset, debere poni statuas, satis erat ita quaeri: *quas ponimus statuas facimusne aereas an lapideas?* Vide alia similia apud Werferum l. l. p. 232. seqq.

V.

De ἂν cum coniunctivo deliberativo.

Iam sive deliberationi sive exhortationi inserviat coniunctivus, carere eum particula *ἂν* viri docti observarunt. Vide, quos commemoravit Matthiae in Gr. gr. §. 515. 2. not. 1. in primis Schaeferum in Meletem. cr. p. 97. seqq. Sed caussam, cur ita sit, nemo explicuit. Dictum est supra, particulas *ἂν* et *κὲν* conditionem significare. Iam quemadmodum in indicativo *ἔλεγεν ἂν* vidimus idem esse, quod *ἔλεγεν, εἰ ἔλεγεν*, ita eadem in caeteris modis ratio obtinet. Quodsi vel deliberandi vel adhortandi caussa diceres, *λέγωμεν ἄν*, nihil id aliud foret, quam *λέγωμεν, εἰ λέγωμεν.* Vide vero, quid hoc sit. Nihil profecto aliud, quam *debeamus dicere, si debeamus*, vel brevius, *debeam forte dicere.* At ita rem fortuitam habes, quae fieri debeat, si fors ita ferat, ut in Homerico illo,

εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι.

At ubi deliberas, non quid forte debeas, i. e. quid debeas,

si debeas, sed debeasne, quaeris. Itaque particula conditionalis ἂν abesse debet. Eadem in adhortando ratio est.

Quod sicubi huiusmodi coniunctivis additum invenitur ἄν, aut ad aliam vocem pertinet, ut ad participium apud Pseudodemosthenem in Erotico p. 1404, 14. ᾧ τίν' ἂν ἁρμόττουσαν εἰκόνα ἐνέγκω σκοπῶν οὐχ ὁρῶ; vel ad infinitivum ut apud Platonem de Legg. II. p. 655. C. τί ποτ' ἂν οὖν λέγωμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; aut mendum subest, ut in Critone Platonis p. 50. C. quem locum Matthiae §. 516. affert, τί οὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι: pridem enim recte editum erat, τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι: *quid vero, si leges dicant?* vel in Phaedro p. 231. D. et in Philebo p. 15. C. qui loci nunc ex codd. correcti sunt; vel apud Strabonem p. 679. ed. Cas. (997. C. Alm. T. V. p. 726. Tzschuck.) τίν' ἂν λάβωσι τάξιν; ubi ex Schaeferi sententia ad Soph. Oed. Col. 1418. cum codd. quibusdam ἂν delendum. Idem Schaeferus in Melet. cr. p. 98. s. iure improbat Stephani lectionem apud Sophoclem in Trach. 949.

πότερα πρότερ' ἂν ἐπιστένω;

Gravius vitium latet apud Platonem in Protagora p. 319. B. ubi conveniunt libri omnes in hac scriptura: σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἂν ἀπιστῶ. Neque enim quidquam proficias, si cum Heindorfio aut deleri ἂν iubeas, aut servato reponas optativum, quia quae praecedunt quaeque sequuntur contrariam requirunt sententiam: ut corrigendum videatur, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀναπεισθῶ.

VI.

De sententiis conditionalibus et finalibus.

Priusquam de usu particulae ἂν in sententiis conditionalibus et finalibus dicatur, paucis de natura harum sententiarum ac diversitate explicandum est. Et conditionales quidem sententias eas vocamus, quibus caussa indicatur, qua praegressa aliud quid consequatur; finales autem illas, quibus eventus significatur, ob quem efficien-

dum quid fiat. Ex quo intelligitur, commune utriusque generis hoc esse, quod conditionem aliquam continent; differre autem inter se eo, quod conditionales sententiae conditionem a facto, quod praegressum sit, finales autem ab eventu, qui sit consequuturus, repetunt. Ita sententia conditionalis est, λέξω, ὡς εἰδῶ, *dicam, ut sciero:* praegressa enim scientia sit necesse est, ut caussa dicendi; finalis autem, λέξω, ὡς εἰδῇς, *dicam, ut scias:* quo effecti cogitatio pro caussa dicendi esse significatur.

Iam quod ad particulam ἂν attinet, eius in conditionalibus sententiis planissima ratio est. Abest enim, ubi simpliciter conditio indicatur, qua quid fiat; additur autem, ubi eam conditionem incertam esse atque e rebus fortuitis pendere innuimus. Similis usus est particulae huius in sententiis finalibus. Quum enim certum indicamus finem, omittitur; quum autem eventum rebus fortuitis obnoxium, adiicitur. Sed in hoc quidem genere singularis ratio est particulae ἵνα, quam adspernari ἂν in sententia finali videbimus.

Omnino autem bene tenendum est, si epicorum veterum sermonem excipias, ἂν nusquam ita adiungi coniunctivo, ut vere constructum cum eo existimari possit, sed unice pertinere ad coniunctiones illas, ex quibus pendet coniunctivus, de qua re dictum est lib. I. cap. 4.

VII.

De usu particulae ἂν cum coniunctivo in sententiis conditionalibus, et primum quidem de εἰ et ἤν cum coniunctivo.

Diximus, coniunctivum sine particula ἂν poni in sententiis conditionalibus, ubi nihil nisi conditio ipsa indicetur; addi autem ἄν, ubi conditio pendeat ex rebus fortuitis. Ac permulta sunt vocabula, quae conditioni significandae inserviunt, primo particula proprie conditionalis, εἰ, deinde illae quibus temporis locive significatio adiuncta est, ut ἐπεί, ὅτε, ὁπότε, εὖτε, πρίν, ἕως, ἔνθα, ἵνα, ὅθι,

οὗ, ὅπου, οἷ, ὅποι, ᾗ, ὅπῃ, ἔνθεν, ὅθεν, ὁπόθεν, tum pronomina ὅς, οἷος, ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος, ὁπότερος. Horum quaedam, in primis particulam conditionalem εἰ, ab Atticis non iungi coniunctivo, nisi si ἄν accederet, diu fuit virorum doctorum opinio. Ac Bastius quidem quod in epistola critica ad Boissonadum p. 129. s. ed. Lips. ex Thomae M. praecepto p. 267. existimabat, verba αὐθυπότακτα etiam apud Atticos εἰ cum coniunctivo sine ἄν admittere, id inane commentum esse satis mihi videor demonstrasse in dissertatione de praeceptis quibusdam Atticistarum. Vnde ortum sit illud Atticistarum praeceptum, docuit Lobeckius ad Phryn. p. 724. Accidit in hac quoque re, quod saepissime, ut, quae rara essent, corrupta putarentur, nec quaereretur, quam rationem haberent. Tantum abest enim, ut aut per se prava aut ab Atticorum usu abhorrens sit constructio particulae εἰ cum coniunctivo, ut, quum non perinde sit, utrum εἰ an ἐὰν ponatur, non magis ἐὰν pro εἰ, quam εἰ pro ἐὰν adhiberi possit. Monueram ea de re ad Soph. Ai. 491. assensusque est vir eximius maiorisque animi quam ut suas opiniones veritati praeferret, P. Elmsleius, quem praematura morte litteris ereptum esse summo cum dolore nuper accepimus. Vide eum ad Bacch. 203. 858. et in praefat. tertiae ed. Oed. Regis ad v. 191. 874. Grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 144, 20. μετὰ δὲ ὑποτακτικῶν (Iliad. μ. 239.)·

εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόντε.

καὶ Σοφοκλῆς ἐν Οἰδίποδι τυράννῳ (v. 873.)·

ὕβρις εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ.

ὁ αὐτός (Oed. Col. 1442.)·

δυςτάλαινα τἄρ' ἐγώ,
εἴ σου στερηθῶ.

Κρατῖνος Γείτοσιν·

εἰ σοφὸς ᾖ.

Ξενοφῶν Παιδείας (III. 3, 50.)· εἰ μὴ πρόσθεν ἠσκη-

κότες. Πλάτων Νόμων δωδεκάτῳ· (p. 958. D.) *εἴτε τις θῆλυς ᾖ.* Xenophontis verba sunt: *ὦ Χρυσάντα, μηδέν σε λυπούντων αἱ τοῦ Ἀσσυρίου παρακελεύσεις· οὐδεμία γάρ ἐστιν οὕτω καλὴ παραίνεσις, ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθήμερον ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελῃκότες εἶεν, οὐδὲ μὴν ἀκοντιστάς, οὐδὲ μὴν ἱππέας, ἀλλ' οὐδὲ μὴν τά γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, εἰ μὴ πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσι.* Plato autem sic scribit: *περὶ τελευτήσαντας δή, εἴτε τις ἄῤῥην εἴτε τις θῆλυς ᾖ, τὰ μὲν περὶ τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῇδε, ὅσα προςήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίγνεσθαι κυρίους φράζοντας.* De quo loco infra. Cum Cratini verbis compara Soph. Antig. 710.

ἀλλ' ἄνδρα, κεἴ τις ᾖ σοφός, τὸ μανθάνειν
πόλλ', αἰσχρὸν οὐδέν.

Vt declarem quae ratio sit huius constructionis, utar exemplo, quod est in Oed. R. 198.

τέλει γὰρ εἴ τι νὺξ ἀφῇ,
τοῦτ' ἐπ' ἦμαρ ἔρχεται.

Apparet hoc quattuor modis dici potuisse, aut sic, ut scripsit Sophocles, aut *εἴ τι ἀφίησιν*, aut *εἴ τι ἀφείη*, aut *ἤν τι ἀφῇ.* Horum illud, *εἴ τι ἀφίησιν*, *si quid relinquit*, simpliciter ad veritatem facti refertur. Alterum, *εἴ τι ἀφείη, si quid relinquat*, rem profert, ut in sola cogitatione positam, quo excluditur veritas, et hoc dumtaxat dicitur, *si relinquat*, *quod iam animo cogitabimus, licet forsitan non fiat.* Tertium *εἴ τι ἀφῇ*, *si quid reliquerit*, respectum comprehendit experientiae, exspectandumque esse indicat, ut relinquat aut non relinquat. Huic simile, sed minime tamen idem est quartum, *ἤν τι ἀφῇ, si quid forte reliquerit.* Nam hoc etsi eodem cum respectu experientiae dicitur, tamen, quia per particulam *ἂν* imminuta est et debilior facta vis particulae conditionalis, illud accedit, ut forsitan nox aliquid relictura, vel non relictura significetur. Id non est in illo *εἴ τι νὺξ ἀφῇ*, in quo quia non accedit illud *forsitan*, certior est et for-

tior conditio: refertur enim ad certam spem atque opinionem, futurum quid esse, vel etiam, pro rei natura, non esse futurum. Quae quam diversa sint, facillime intelligi potest ex iis, quae in utroque genere adiuncta cogitantur: in illo, *ἤν τι νὺξ ἀφῇ*, *si quid forte nox reliquerit: forsitan relinquet aliquid, forsitan non relinquet;* in hoc, *εἴ τι νὺξ ἀφῇ*, *si quid nox reliquerit: vix autem relinquet.* Atqui hoc ipsum dicere voluit isto loco Sophocles: ex quo apparet, errasse viros doctos, qui vel ex coniectura, vel ex paucis codd. *ἤν*, quae Atticistae alicuius correctio est, reposuerunt. Exposui haec enucleatius, ut rationem redderem. Quod si quis mavult ipso statim sensu quid inter utramque locutionem intersit percipere, is meminerit *εἴ τι νὺξ ἀφῇ* sic esse pronunciandum ut *εἰ* voce erigatur: quod contra *ἤν* non distinguitur a caeteris vocibus. Itaque etiam Latine si utrumque iisdem verbis vertas, *si quid nox reliquerit*, illud *si* si est *εἰ*, fortius est pronunciandum; remissius autem, si est *ἤν*. Interdum quidem non multum interest, *εἰ* an *ἤν* dicatur, ut in illo Sophoclis, *ὕβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ*, vel in Xenophontis loco, quem affert grammaticus, cuius verba apposuimus. Sed plerumque tamen ibi potissimum *εἰ* usurpatur, ubi *ἤν* non aptum est. Vt in Platonis loco apud eumdem grammaticum, *εἴτε τις ἄῤῥην εἴτε τις θῆλυς ᾖ.* Nam qui moriuntur, necessario aut mares aut feminae sunt, nec quidquam in ea re fortuiti inest. Contra Xenophon. Cyrop. III. 3, 17. *νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιμένωμεν ἤν τε ἐς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχώμεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν.* Nam intervenire potest aliquid, ut non pugnetur omnino. Adiiciam alia exempla. Homerus Iliad. α. 340.

εἴποτε δ' αὖτε
χρειὼ ἐμεῖο γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι
τοῖς ἄλλοις.

Si quando me opus fuerit. Nempe erit aliquando opus.

Quod si ἦν dixisset, multo hoc foret debilius, *si forte aliquando me opus fuerit:* quo potius aliquam fortuitam opportunitatem, quam certum illud, si detur opportunitas, indicaret. Iliad. ε. 257.

τούτω δ' οὐ πάλιν αὖτις ἀποίσετον ὠκέες ἵπποι,
ἄμφω ἀφ' ἡμείων, εἰ γοῦν ἕτερός γε φύγῃσιν.

Si quidem alter effugerit: nam spes erat utrumque occubiturum. Iliad. φ. 462.

'Εννοσίγαι', οὐκ ἄν με σαόφρονα μυθήσαιο
ἔμμεναι, εἰ δὴ σοίγε βροτῶν ἕνεκα πτολεμίζω.

Si tecum pugnem: at non sum pugnaturus. Et versu 576.

εἴπερ γὰρ φθάμενός μιν ἢ οὐτάσῃ ἠὲ βάλῃσιν,
ἀλλά τε καὶ περὶ δουρὶ πεπαρμένη οὐκ ἀπολήγει
ἀλκῆς, πρίν γ' ἠὲ ξυμβλήμεναι ἠὲ δαμῆναι.

Si vulneraverit pardum: nam haud facile vulneret. Et χ. 86.

σχέτλιος· εἴπερ γάρ σε κατακτάνῃ, οὔ σ' ἔτ' ἔγωγε
κλαύσομαι ἐν λεχέεσσι, φίλον θάλος, ὃν τέκον αὐτή.

Si quidem te occiderit. Dicit hoc Hecuba, ne detrahere aliquid laudi Hectoris videatur, quasi non sperans occisum iri. Od. ε. 221.

εἰ δ' αὖ τις ῥαίῃσι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν.

Si contuderit: at non spero futurum. Et η. 204.

εἰ δ' ἄρα τις καὶ μοῦνος ἰὼν ξύμβληται ὁδίτης,
οὔτι κατακρύπτουσιν.

Si vel unus obvius sit. Nempe raro fit: sed si fit, non sese occultant dii. Et μ. 348.

εἰ δὲ χολωσάμενός τι βοῶν ὀρθοκραιράων,
νῆ' ἐθέλῃ ὀλέσαι, ἔπι δὲ σπῶνται θεοὶ ἄλλοι,
βούλομ' ἅπαξ πρὸς κῦμα χανὼν ἄπο θυμὸν ὀλέσσαι,
ἢ δηθὰ στρεύγεσθαι, ἐὼν ἐν νήσῳ ἐρήμῃ.

Si perdere navem voluerit: quod non opinor, quum non impietate quadam, sed necessitate compulsi boves mactemus. Scripsi hoc in loco *δὲ σπῶνται* pro *δ' ἕσπωνται*, quam formam vix puto defendi posse. Suspecta est etiam Buttmanno ad scholia in Odysseam. Pindarus Nem. VII. 16. (11.)

εἰ δὲ τύχῃ τις ἔρδων, μελίφρον' αἰτίαν
ῥοαῖσι Μοισᾶν ἐνέβαλε.

Si cui successerit: non enim facile est. Eadem similiter expressa sententia exstat IX. 110. (46.) et alia similis sententia Isthm. V. 16. (IV. 14.) Sophocles Oedipo Rege v. 1062. ex mea emendatione,

θάρσει· σὺ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν εἰ τρίτης ἐγὼ
μητρὸς φανῶ τρίδουλος, ἐκφανεῖ κακή.

Ne si quidem ter servus esse reperiar: opinatur enim ita esse Oedipus. Improbavit hanc emendationem in postrema ed. Elmsleius, non propter *εἰ* cum coniunctivo, sed propter *ἂν* cum futuro coniunctum. Non fecisset, si reputasset, *ἂν* referri ad optativum, qui suppressus est. Plene enim dicas, *οὐκ ἐκφανεῖ κακή, οὐδ' ἂν (ἐκφανείης) εἰ φανῶ τρίδουλος.* Compara locum Xenoph. Cyr. III. 3, 50. quem supra attulimus. Recte legitur apud Euripidem Iph. A. 1238.

βλέψον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δός, φίλημά τε,
ἵν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῇς λόγοις.

Si nihil precibus meis moveris: quod non videris facturus. Et in Cyclope 577.

οὐκ ἂν φιλήσαιμ', εἰ Χάριτες πειρῶσί με.

Si vel Gratiae me tentaverint: nempe non sunt facturae. Aristophanes Eq. 698.

ΚΛ οὔτοι μὰ τὴν Δήμητρά γ', εἰ μή σ' ἐκφάγω
ἐκ τῆσδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι.
ΑΛ. εἰ μὴ 'κφάγῃς;

Et v. 805. de populo:

εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρὸν οὗτος ἀπελθὼν εἰρηναῖος διατρίψῃ,
καὶ χῖδρα φαγὼν ἀναθαῤῥήσῃ, καὶ στεμφύλῳ εἰς λόγον ἔλθῃ,
γνώσεται οἵων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ παρεκόπτου.

Sic libri praeter Brunckii membranas, in quibus est *ἔλθοι*, quod ille recepit, scripsitque *διατρίψει* et *ἀναθαῤῥήσει*. At recte se habebat vulgata. Nam hoc dicit, *si*, quod optari magis quam sperari potest, *pacis muneribus frui populo contigerit*, *sentiet*, *quantis bonis a Cleone fuerit privatus*. In Pace v. 450.

κεἴ τις στρατηγεῖν βουλόμενος μὴ ξυλλάβῃ,
ἢ δοῦλος αὐτομολεῖν παρεσκευασμένος,
ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γ' ἕλκοιτο μαστιγούμενος.

Sic libri omnes et Suidas v. *τροχός*, nisi quod hic *εἰ* pro *κεἰ*. Male corrigi *κἄν*, arguunt quae praecedunt: *ὅςτις δὲ πόλεμον εἶναι βούλεται, — κεἴ τις φθονεῖ, — κεἴ τις ἐπιθυμεῖ.* Quae sunt eiusmodi, ut hic quoque *κεἴ τις* positum a poeta esse dubitari vix possit. Pariter v. 437.

χὤςτις προθύμως ξυλλάβῃ τῶν σχοινίων,
τοῦτον τὸν ἄνδρα μὴ λαβεῖν πότ' ἀσπίδα.

Vbi quamvis in bonis libris *ξυλλάβοι* sit, tamen deterius videtur. Herodotus II, 13. quum dixisset Nilum olim, si minimum octo cubitos accrevisset, loca infra Memphin inundasse, ita pergit: *νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τοὐλάχιστον ὁ ποταμός, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην.* Vnus tantum codex *ἤν*, quod dedit Schaeferus, et reponendum censuit Werferus in Actis Monac. T. I. p. 100. non recte, ut mihi videtur. Est enim hoc *nisi forte*, quod etsi potuit hic dici, tamen multo aptior est fortius expressa conditio, *nisi*, qua indicatur, esse hoc extra ordinem. Eodem modo erravit Werferus

etiam in aliis locis, ut in hoc Herodoti VIII. 18. ubi interroganti regi, an aliqua salutis via reliqua sit, gubernator navis respondisse dicitur: *δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμία, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων.* Omnes hic libri tuentur *εἰ.* Nam hic quoque maior quaedam vis requiritur, quam quae est in particula *ἤν: nisi*, quod vereor dicere, *hac vectorum multitudine liberemur.* Accurate distinxit Lucianus Dial. meretr. VII. 1. T. III. p. 296, 73. *ἀλλὰ προφάσεις ἀεί, καὶ ὑποσχέσεις, καὶ μακραὶ ἐλπίδες, καὶ πολὺ τὸ ἐὰν ὁ πατήρ, καὶ εἰ κύριος γένωμαι τῶν πατρῴων, καὶ πάντα σά.* Fortuitum est enim, quando sit pater moriturus; illud autem ut certum ostendit adolescens, aliquando se patris bona possessurum. Male ibi Belinus de Ballu *ἤν* pro *εἰ* reponi voluit. Eadem ratio videtur esse huius loci, in Piscatore 22. T. I. p. 592, 16. *κἂν σοι δοκῇ, κἀκεῖνό που παράβυσον, ὡς ὁ μέγας Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἄν, εἰ μὴ οὗτος ὑπόσχῃ τὴν δίκην.* Vbi etsi etiam optativus poni potuit, tamen aptior coniunctivus videtur, quum totus dialogus ad vindictam sumendam tendat. Distincte coniunctivo usus est Alciphron III. 21. ubi mulier, capellam negligentia caprarii a lupo raptam scribens, addit: *πέπυσται δὲ οὐδὲν τούτων ὁ ἀνήρ· εἰ δὲ μάθῃ, κρεμήσεται μὲν ἐκ τῆς πλησίον πίτυος ὁ μισθωτός, αὐτὸς δὲ οὐ πρότερον ἀνήσει πάντα μηχανώμενος, πρὶν τὰς παρὰ τοῦ λύκου δίκας εἰςπράξασθαι.* Et epistola 31. ubi mulier urbis, quam nondum viderat, visendae cupida scribit: *εἰ οὖν σοι πρόφασις ὁδοῦ ἄστυδε γένηται, ἧκε ἀπάξων νῦν κἀμέ.* Minus cupide loqueretur, si *ἤν* posuisset, *si forte.* Nunc, quum *εἰ* dixit, fortius rogat, *si praetextus repertus fuerit:* metuit enim, ne praetermittat ille aliquam opportunitatem. Saepe sic, maxime ap. Aristotelem, *εἰ* praegresso *ἄν,* ut de somn. et vigil. p. 685. A. *κἂν εἰ τοῦτο γένηται.* de Rep. II. 1. p. 312. C. *κἂν εἴ τινες ἕτεραι τυγχάνωσιν ὑπὸ τινῶν εἰρημέναι.* II. 2. p. 313. C. *ὥςπερ ἂν εἰ σταθμὸς πλεῖον ἑλκύσῃ.*

VIII.

De ἐπεί, εὖτε, πρὶν cum coniunctivo.

Quae εἰ particulae, eadem etiam caeterarum ratio est. Ex quibus primo videamus ἐπεί. Herodotus VIII. 22. *Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλῆα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἤ, ἐπεί τε ἀνενειχθῇ, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν ναυμαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχῃ.* Si ἐπεὰν dixisset, nihil nisi incertum esse indicasset, futurumne illud esset an non: nunc, quum ἐπεὶ dixit, fortius urget conditionem, ut ex opposito patet: *si*, quod tamen, si fieri posset, evitare cupiebat, *cognovisset Xerxes.* Sophocles in Antig. 1023.

ταῦτ' οὖν τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γὰρ
τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοὐξαμαρτάνειν·
ἐπεὶ δ' ἁμαρτῇ, κεῖνος οὐκ ἔτ' ἔστ' ἀνὴρ
ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅςτις ἐς κακὸν
πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει.

Et εὖτε. Aeschylus Sept. ad Th. 344.

πολλὰ γὰρ εὖτε πόλις δαμασθῇ,
ἓ ἕ, δυςτυχῆ τε πράσσει.

Brunckius εὖτ' ἄν, quod aliud est, minus graviter expressa conditione. Sophocles Ai. 741.

τὸν ἄνδρ' ἀπηύδα Τεῦκρος ἔνθοδεν στέγης
μὴ ἔξω παρήκειν, πρὶν παρὼν αὐτὸς τύχῃ.

Significabat enim Teucer, se certo venturum esse. Simillimus locus est in Trachiniis v. 604.

διδοὺς δὲ τόνδε, φράζ' ὅπως μηδεὶς βροτῶν
κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χροΐ,
μηδ' ὄψεταί νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
μήθ' ἕρκος ἱερόν, μήτ' ἐφέστιον σέλας,

πρὶν κεῖνος αὐτὸν φανερὸς ἐμφανῶς σταθεὶς
δείξῃ θεοῖσιν ἡμέρᾳ ταυροσφάγῳ.

Et in Philocteta v. 917.

μὴ στέναζε, πρὶν μάθῃς.

Dicturus est enim Neoptolemus. Iterum in Aiace v. 964.

οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι, τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρίν τις ἐκβάλῃ.

Noluit dicere *πρὶν ἄν*, quod esset, *priusquam forte amiserit*, sed omisit *ἄν*, ut diceret, *tum demum*, *quum amisit.* Comparari potest cum his illud Antiphontis p. 619. (11. §. 29.) *οἱ δ' ἐπιβουλευόμενοι οὐδὲν ἴσασι πρὶν ἐν αὐτῷ ὦσι τῷ κακῷ γ' ἤδη, καὶ γιγνώσκωσι τὸν ὄλεθρον, ἐν ᾧ εἰσί.* Quod eamdem habet rationem. Sic etiam in Trach. 945.

οὐ γὰρ ἔσθ' ἥ γ' αὔριον,
πρὶν εὖ πάθῃ τις τὴν παροῦσαν ἡμέραν.

Similiter apud Euripidem in Oreste 1218.

φύλασσε δ', ἤν τις, πρὶν τελευτηθῇ φόνος,
ἢ ξύμμαχός τις ἢ κασίγνητος πατρὸς
ἐλθὼν ἐς οἴκους φθῇ.

Facturus est enim caedem Orestes. Et v. 1354.

ὅπως ὁ πραχθεὶς φόνος
μὴ δεινὸν Ἀργείοισιν ἐμβάλῃ φόβον
βοηδρομῆσαι πρὸς δόμους τυραννικούς,
πρὶν ἐτύμως ἴδω τὸν Ἑλένας φόνον
καθαιμακτὸν ἐν δόμοις κείμενον.

Et in Alcest. 851.

οὐκ ἔστιν ὅςτις αὐτὸν ἐξαιρήσεται
μογοῦντα πλευρά, πρὶν γυναῖκ' ἐμοὶ μεθῇ.

Cogitur enim reddere. Et in Iph. Aul. 538.

ἕν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνὰ στρατὸν

ἐλθών, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμνήστρα τάδε
μάθῃ, πρὶν Ἅιδῃ παῖδ' ἐμὴν προςθῶ λαβών.

Aristoph. Ran. 1281. quum Bacchus, nolens amplius audire Euripidem, abiturum se dicit, ille his eum verbis manere iubet:

μή, πρίν γ' ἀκούσῃς χἀτέραν στάσιν μελῶν.

Iam enim cantaturus est. Eccles. 750.

οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα καὶ φειδωλίαν
οὐδὲν πρὸς ἔπος οὕτως ἀνοήτως ἀποβαλῶ,
πρὶν ἐκπύθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει.

Ibidem v. 856.

οὐ δῆτ', ἤν γ' ἐκείναις νοῦς ἐνῇ,
πρὶν κἀπενέγκῃς.

Ita scribendum. Vulgo *πρίν γ' ἀπενέγκῃς*. Brunckius ex uno cod. *πρίν γ' ἂν ἀπενέγκῃς*, Porsonus *πρὶν ἄν γ' ἀπενέγκῃς*. In eadem fabula v. 628.

κοὐκ ἔξεσται παρὰ τοῖσι καλοῖς καταδαρθεῖν
ταῖσι γυναιξίν, πρὶν τοῖς αἰσχροῖς καὶ τοῖς μικροῖς
χαρίσωνται.

Χαρίσασθαι hic scribi voluerunt Tyrwhittus, (quem sequitur Porsonus, qui antea *ταῖσι γυναιξί, πρὶν ἂν — χαρίσωνται* coniecerat, ut refert Dobraeus p. 201.) et Reisigius in Coniect. I. p. 65. cui assentitur Elmsleius ad Med. 215. qui et illo loco et ad Heraclidas v. 959. in eadem sententia est, in qua Porsonus et Reisigius, comicis non licuisse *πρὶν* sine *ἂν* cum coniunctivo coniungere. Et Reisigius quidem etsi hoc valde speciosum affert, qui tenuiore stilo utantur, non omittere *ἄν*, quod iis tantum concessum esse, quorum elatior sit oratio, tamen ego ut aliter sentiam, quum analogia moveor aliorum vocabulorum *ἂν* ea qua dixi conditione respuentium, tum exemplorum quae omissionem particulae tuentur natura. Verbis simillima

sunt, quae modo attulimus, *μὴ πρίν γ' ἀκούσῃς* et *πρὶν ἐκπύθωμαι*, atque illa, quae affert Reisigius,

μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,

et in Vespis v. 919.

πρὸς τῶν θεῶν, μὴ προκαταγιγνώσκ', ὦ πάτερ,
πρὶν ἄν γ' ἀκούσῃς ἀμφοτέρων.

et in Eq. 960.

μὴ δῆτα πώ γ', ὦ δέσποτ', ἀντιβολῶ σ' ἐγώ,
πρὶν ἄν γε τῶν χρησμῶν ἀκούσῃς τῶν ἐμῶν.

Sed permagnum tamen discrimen est. Nam qui vetat iudicare, priusquam alteram partem quis audiverit, cohiberi vult iudicium usque dum contrariae sententiae argumenta sint exposita: quo tantum abest ut significet, cogniturum ea quem esse, ut nihil aliud velit, quam non esse iudicandum, si non cognoverit. Et in hanc sententiam dictum est illud, quod ex Vespis est allatum. Eodemque modo in Equitibus negat Cleo se munus suscepturum, nisi oracula sua populus audiverit. Sed an ea sit ille auditurus, in incertis relinquitur. Postea demum effert illa e domo sua, et recitat. Contra in illis exemplis, quae supra dedimus, certum instat factum, quod eo ipso non debuit per *ἄν* incertum reddi. Hinc spero iudicari poterit de illo in Acharn. 294.

ΔΙ. ἀντὶ δ' ὧν ἐσπεισάμην οὐκ ἴστ' ἔτ'· ἀλλ' ἀκούσατε.
ΧΟ. σοῦ γ' ἀκούσωμεν; ἀπολεῖ· κάτα σε χώσομεν
τοῖς λίθοις.
ΔΙ. μηδαμῶς, πρὶν ἄν γ' ἀκούσητ'· ἀλλ' ἀνάσχεσθ',
ὠγαθοί.

Sic Bentleius, Elmsleius, Reisigius. Libri fluctuant: alii *πρὶν ἂν ἀκούσητε*, alii *πρὶν ἂν ἀκούσητε γε*, alii *πρίν γ' ἂν ἀκούσητε*, Ravennas vero et scholiastes, *πρίν γ' ἀκούσητε*, sine *ἄν*, recte, quia iam dicturus est Dicaeopolis, ut nihil hic incerti sit. Sed metri indicio scribe,

μηδαμῶς γε, πρίν γ' ἀκούσητ'.

Caeterae lectiones debentur correctoribus. Quod si comparare quis volet exempla, in quibus *πρὶν* solum et *πρὶν ἂν* apud tragicos et Aristophanem leguntur, quae sedulo notata dedit Elmsleius ad Medeam p. 119. facile animadvertet, ubi *ἂν* additum est, semper aliquid incerti subesse. v. c. in Sophoclis *Ἀχαιῶν συλλόγῳ* ap. Athen. XV. p. 686. A.

φορεῖτε, μασσέτω τις, ἐγχείτω βαθὺν
κρητῆρ'· ὅδ' ἀνὴρ οὐ πρὶν ἂν φάγῃ καλῶς,
ὁποῖα καὶ βοῦς ἐργάτης, ἐργάζεται.

Non est enim de praesenti tantum tempore loquutus, sed universe: *hic homo non umquam ante, quam bene saturatus fuerit, laborat.* Neque vero alium in prosa oratione usum obtinere consentaneum est. Recte Reisigius negat opus esse particula *ἂν* in his Platonis de Legg. IX. p. 872. E. *τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ εἶναι κάθαρσιν ἄλλην, οὐδὲ ἔκπλυτον ἐθέλειν γίγνεσθαι τὸ μιανθέν, πρὶν φόνον φόνῳ, ὁμοίῳ ὅμοιον, ἡ δράσασα ψυχὴ τίσῃ, καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασαμένη κοιμίσῃ.* At caussa non in gravitate et dignitate orationis quaerenda, sed in iis verbis, unde haec pendent: *ὁ γὰρ δὴ μῦθος ἢ λόγος ἢ ὅ τι χρὴ προςαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς, ὡς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι, καὶ ἔταξεν ἄρα δράσαντί τι τοιοῦτον παθεῖν ταὐτὰ ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν.* Nam quia necessario perpetienda esse eadem dicit, quae quis fecerit, propterea *πρίν,* ut in re certo consequutura, sine *ἂν* posuit. Quamquam quis neget et hoc in loco, et multis in aliis, etiam *πρὶν ἂν* dici potuisse? Nam, prouti rem consideres, saepe etiam quod certum est, alia ratione ut incertum proferri potest: ut hic, si non tam illud, sequuturam esse poenam, quam eam aliquando, sed ut incertum sit quo tempore, sequuturam dicere volueris. Dubia est scriptura in Politico p. 281. D. aliis libris *πρὶν ἄν,* aliis *πρὶν αὖ* praebentibus, quod non dixerim falsum esse. Non assentior Reisigio, in Aeschinis

verbis ἂν requirenti, c. Ctesiph. 22, 6. p. 447. (480. §. 60. Bekk.) ὅςτις οὕτω διάκειται, μήτ' ἀπογνώτω μηδὲν μηδὲ καταγνώτω, πρὶν ἀκούσῃ. Verissima est enim librorum scriptura, quum statim dicturus sit orator illa, quae audiri vult: id quod apertissime declarant, quae sequuntur. Herodotus IV. 157. οὐ γὰρ δή σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. Nam Theraei, quos oraculum Libyam petere iussisset, quum Plateam insulam per aliquod tempus coluissent, Libyam esse rati, iterum consulto oraculo responsum tulerant, mirum esse, si, qui non adiissent Libyam, melius eam Apolline nossent. Itaque eos coegit Apollo ipsam quaerere Libyam: quod indicare volens Herodotus, omisit ἄν, quam particulam si addidisset, significasset non ante eos coloniae deducendae necessitate liberatum iri, quam quum forte Libyam venissent. Non minus accurate idem VI. 82. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσηται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἕστηκε. Pergit enim: καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκηΐην, ὅτι οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. I. 32. ἐκεῖνο δὲ τὸ εἴρεό με, οὔκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. Nescio an rectius ita codd. quidam et Stobaeus CV. 63. quam vulgati πρὶν ἄν. Omissa enim particula sensus est, *tum demum te beatum praedicabo.* At eodem capite paullo post: εἰ δὲ πρὸς τούτοισιν ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. Additum hic est ἄν, quia sensus est *nisi quum obierit.* Nam etsi, ut in priore huius capitis loco, re ipsa perinde est utrum πρὶν πύθωμαι an πρὶν ἂν πύθωμαι dicas, tamen cogitandi modo haec valde diversa sunt: alterum enim certum est, *quamdiu non cognovero*: alterum incertum, *nisi quum cognovero.* Quare, ut supra dicebam, non est mirum, ubi ad rem nihil intersit, idem utrovis modo dici. Ita haec ipsa sententia, quae est apud Hero-

dotum, quum a multis scriptoribus posita sit, alii nudum *πρὶν* usurparunt, ut Dionysius tyrannus, Sophocles in Tyndaro, idem in Tereo, Euripides in Cressis, apud Stobaeum CV. 2. 3. 21. 26. quorum illud ex Tereo Plutarchus in Dictis regum p. 184. B. ab Eumene ita mutatum affert,

μὴ σπεῦδε γῆμαι, πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς,

alii autem ibidem fr. 14. 38. *πρὶν ἂν* dixere, nominatim Euripides in Andromacha v. 101. et Sophocles in principio Trachiniarum. Hinc iudicari poterit de his apud Herodotum I. cap. 197. *σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὔ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νοῦσον ἔχει·* et cap. 198. *ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται.* In primis autem aperta apte additi *ἂν* exempla sunt in his, I. 82. *ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται.* Et cap. 140. *ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῆναι.* Nihil enim refert, coniunctivus an infinitivus adiungatur. Et c. 159. *ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν.* Aeschines contra Ctesiph. 86, 4. p. 628. (560. §. 236.) *οὐ μέμνησθ' ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐπέθετο πρότερον τῇ τοῦ δήμου καταλύσει, πρὶν ἂν μείζω τῶν δικαστηρίων ἰσχύσῃ.*

IX.

De ἕως aliisque idem significantibus particulis cum coniunctivo.

Eadem plane ratio est particulae *ἕως* et similium. His quoque, quoniam exiguum discrimen est et plerumque non magni refert utro modo quis loquatur, adiici fere solet *ἄν*, praesertim a prosae orationis scriptoribus. Sed facile tamen sentias, esse ubi aptius omittatur. Ita iam moribundus quis recte diceret adstantibus amicis *μίμνετε ἕως*

θάνω, non item ἕως ἂν θάνω, quod potius ei conveniret, qui non ita propinquam sibi putaret mortem esse. Quare vereor ne, quod legitur in Rheso v. 613.

ὅδ᾽ ἐγγὺς ἧσται κοὐ συνήθροισται στρατῷ,
ἀλλ᾽ ἐκτὸς αὐτὸν τάξεων κατεύνασεν
Ἕκτωρ, ἕως ἂν νὺξ ἀμείψηται φάος,

scribendum sit ἕως αὖ νὺξ ἀμείψηται φάος. Sed afferamus exempla. Sophocles Aiace v. 554.

ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.

Omisit particulam, quia haec inevitabilis est hominum sors, ut discant quid gaudere sit et dolere. In eadem fabula v. 1182.

ὑμεῖς τε μὴ γυναῖκες ἀντ᾽ ἀνδρῶν πέλας
προςέστατ᾽, ἀλλ᾽ ἀρήγετ᾽, ἔςτ᾽ ἐγὼ μόλω
τάφου μεληθεὶς τῷδε, κἂν μηδεὶς ἐᾷ.

Dicit enim hoc Teucer asseverans se rediturum esse. Sic etiam Oed. Col. 77.

αὐτοῦ μέν᾽, οὗπερ κἀφάνης, ἕως ἐγὼ
τοῖς ἐνθάδ᾽ αὐτοῦ, μὴ κατ᾽ ἄστυ δημόταις,
λέξω τάδ᾽ ἐλθών.

Et in Philoct. 763.

ἀλλά μοι τὰ τόξ᾽ ἑλὼν
τάδ᾽, ὥςπερ ᾔρου μ᾽ ἀρτίως, ἕως ἀνῇ
τὸ πῆμα τοῦτο τῆς νόσου τὸ νῦν παρόν,
σῶζ᾽ αὐτὰ καὶ φύλασσε.

Aristoph. Eq. 133.

ΝΙ. δύο τώδε πώλα. καὶ τί τοῦτον χρὴ παθεῖν;
ΔΗΜ. κρατεῖν, ἕως ἕτερος ἀνὴρ βδελυρώτερος
αὐτοῦ γένηται· μετὰ δὲ ταῦτ᾽ ἀπόλλυται.
ἐπιγίγνεται γὰρ βυρσοπώλης ὁ Παφλαγών.

Sic ibi cod. Ven. nisi quod, ut vulgo, γένοιτο, quod etsi

defendi potest, tamen non praetulerim. Quod editum est *ἕως ἂν*, metro repugnat, nec prodest sententiae, siquidem iam facto comprobatum est illud oraculum, florente populi studiis isto Paphlagone. Sophocles Trach. 147.

ἀλλ' ἡδοναῖς ἄμοχθον ἐξαίρει βίον
ἐς τοῦθ', ἕως τις ἀντὶ παρθένου γυνὴ
κληθῇ, λάβῃ τ' ἐν νυκτὶ φροντίδων μέρος,
ἤτοι πρὸς ἀνδρὸς ἢ τέκνων φοβουμένη.

Multo magis autem apta est haec ratio, ubi de re praesente, ideoque certa, sermo est. Homerus Iliad. ψ. 46.

ἐπεὶ οὔ μ' ἔτι δεύτερον ὧδε
ἵξετ' ἄχος κραδίην, ὄφρα ζώοισι μετείω.

Sophocles Electra v. 223.

ἀλλ' ἐν γὰρ δεινοῖς οὐ σχήσω
ταύτας ἄτας,
ὄφρα με βίος ἔχῃ.

Euripides Oreste v. 237. (231. Pors.)

ἄκουε δὴ νῦν, ὦ κασίγνητον κάρα,
ἕως ἐῶσί σ' εὖ φρονεῖν Ἐριννύες.

Quamquam hic quidem etiam indicativus esse potest. Contra vide illud in Soph. Oed. Rege 834.

ἡμῖν μὲν, ὦναξ, ταῦτ' ὀκνήρ'· ἕως δ' ἂν οὖν
πρὸς τοῦ παρόντος ἐκμάθῃς, ἔχ' ἐλπίδα.

Incertum est enim, an sit auditurus ille. Sed nemo non videt, etsi omittitur *ἂν* in re certa designanda, tamen multa esse ita comparata, ut non sint necessario pro certis vel incertis afferenda. Itaque non mirum est, si aliquando etiam incerta ut certa, saepe autem certa ut incerta proferuntur. Prouti enim consideres, hanc vel aliam speciem habebunt. Ita quod ex Electra Sophoclis attulimus, in eadem fabula v. 103. cum particula *ἂν* dictum est:

ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξω θρήνων
στυγερῶν τε γόων,

> ἔστ' ἂν παμφεγγεῖς ἄστρων
> ῥιπάς, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ.

Et apud Euripidem Alcest. 337.

> οἴσω δὲ πένθος οὐκ ἐτήσιον τόδε,
> ἀλλ' ἔστ' ἂν αἰὼν οὑμὸς ἀντέχῃ, γύναι.

Exempla aperte incertae rei per ἂν significatae cum particulis *donec* vel *usquedum* vel *quamdiu* significantibus vide apud Sophoclem Ai. 1117. Oed. Col. 114. apud Euripidem Hippol. 659. Alc. 1024. Cycl. 623. apud Aristophanem Nub. 1460. 1489. Ach. 235.

Eodem modo etiam μέχρι et ἄχρι non raro particula ἂν carent: ut apud Sophoclem Ai. 571. Ex Thucydide exempla dedit Poppo in Obss. crit. in Thucyd. ex Hippocrate aliisque Lobeckius ad Phrynichum: sed hic quae ex Hippocrate de Morb. citat, ne quis frustra quaerat, sciat legi in ed. Mackii I. 12. vol. II. p. 199. IV. 7. p. 274. IV. 14. p. 286. in qua pagina etiam aliud exemplum ex praecedente capite adnotari potuerat.

Pertinet ad hoc genus etiam ὡς ἄν, *donec* significare creditum, de quo dixi ad Soph. Philoct. 1314. et ad Ai. 1096. quod est proprie vel *utcumque*, ut in Aiacis loco,

> τοῦ δὲ σοῦ ψόφου
> οὐκ ἂν στραφείην, ὡς ἂν ᾖς οἷόςπερ εἶ.

et in Philoct. 1329.

> καὶ παῦλαν ἴσθι τῆςδε μήποτ' ἐντυχεῖν
> νόσου βαρείας, ὡς ἂν οὗτος ἥλιος
> ταύτῃ μὲν αἴρῃ, τῇδε δ' αὖ δύνῃ πάλιν.

vel *tali quodam modo, quo*, ut in Eurip. Phoen. 90.

> ἐπίσχες, ὡς ἂν προὐξερευνήσω στίβον *).

---

*) Vide ad Soph. Antig. 215. ed. tert.

X.

De pronominibus et adverbiis cum coniunctivo.

Dicatur nunc de pronominibus, ac primo de pronominibus ὅς et ὅςτις, quae plerique videntur sine particula ἂν fere poetarum cuidam licentiae tribuenda, a prosa autem oratione et comoedia arcenda existimare. In qua opinione hoc veri inest, quod poetas eos, qui non communem sermonem imitantur, etiam ibi interdum omittere ἂν videmus, ubi addi potuerat; illud autem falsum est, quod nihil interesse putant, nec vident, quocumque quis stilo utatur, etiam debere aliquando omittere particulam. Apertissime id demonstrare possunt haec verba in Iphig. in Aul. 1192. si sic legantur, ut a Porsono tacite scripta sunt ad Phoen. 1373.

τίς δὲ καὶ προςβλέψεται
παίδων σ', ὅτων ἂν προθέμενος κτάνῃς τινά.

Alienum hic ἂν esse, recte vidit Bremius, vir eruditissimus, in symbolis philologicis Helvetiae vol. I. p. 240. Est enim ille, ut in censura illarum symbolarum dixi, soloecismus, quia non de quibuscumque, sed de certis liberis sermo est. Nam quum hoc dicere velit Clytaemnestra, *quis te adspiciet liberorum tuorum, quorum aliquem occideris*, non magis potuit ὅτων ἂν dicere, quam Latine dicas, *quorumcumque aliquem occideris*. Quin ne ὅτων quidem pro ὧν hic recte dictum. Vtrumque vidit etiam Matthiae, quem tamen miror, quod in his, quae linguae legibus repugnare ipse fatetur, quid soloecismi insit videre se negat. Sophocles Electr. 771.

οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προςγίγνεται.

et v. 1061.

τί τοὺς ἄνωθεν φρονιμωτάτους οἰωνοὺς

ἐςορώμενοι τροφᾶς κη–
δομένους, ἀφ᾽ ὧν τε βλάστω–
σιν, ἀφ᾽ ὧν τ᾽ ὄνασιν εὕρω–
σι, τάδ᾽ οὐκ ἐπ᾽ ἴσας τελοῦμεν;

Qui ut in priore loco dicere potuerit ὧν ἄν, quia incertum est, quos quis et quales et quam multos procreet liberos, tamen, quia non illud, sed hos, qui sunt prognati, spectari voluit, recte omisit particulam. In altero autem loco plane inepta foret, quia hic definite dicuntur ii, a quibus quis genitus atque educatus sit, non quicumque, a quibus potuerit originem ducere. Sic etiam in Trach. 251.

τοῦ λόγου δ᾽ οὐ χρὴ φθόνον,
γυνὴ, προςεῖναι, Ζεὺς ὅτου πράκτωρ φανῇ.

Est enim non de quavis, sed de certa re sermo, de servitio Herculis apud Omphalen. Contra in Oed. R. 580.

ἃν ᾖ θέλουσα, πάντ᾽ ἐμοῦ κομίζεται,

non potuit omitti particula: non enim dicit, *omnia ea, quae voluerit, a me impetrat*, quia non de re quapiam certa cogitat, quam rogatura sit Iocasta, sed de eo, si quid roget, quidquid sit. Ne tamen, quoniam hic et multis in similibus locis ὅς ἄν recte vertitur *quicumque*, id ubique ita esse existimetur, tenendum est, saepe vim huius particulae aliter exprimi debere: ut in Ai. 1085.

καὶ μὴ δοκῶμεν, δρῶντες ἃν ἡδώμεθα,
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἃν λυπώμεθα.

nec putemus, facientes quae forte iucunda nobis sint, non esse nos perpessuros postea, quae forte non sint iucunda. Simillima eiusdem poetae sententia est fr. inc. 14.

φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην
ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ λόγους.

Non enim hic *quidquid dixerit*, sed *illa ipsa quae dixerit* intelligi volebat. Sic ex Plutarcho in libro de utilitate

ex inimicis capienda p. 89. B. legendum. In Oed. R. 1230.

τῶν δὲ πημονῶν
μάλιστα λυποῦσ', αἳ φανῶσ' αὐθαίρετοι,

ex duobus codd. edidit Erfurdtius, quibus nuper accesserunt alii libri. Vulgo αἴ'ν, insolita quidem crasi, sed quae velim defensorem inveniat. Admisit eam ἂν scribens G. Dindorf. Recte positum αἵ, si dicere voluit, *ea mala, quae ultro contracta fuerint*, ut apud Euripidem Med. 516.

ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν ὃς κίβδηλος ᾖ,
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὤπασας σαφῆ.

Sed non inepte tamen addidisset ἄν, quod esset, *quidquid mali ultro quis sibi contraxerit.* Plerisque in locis tragicorum, ubi omissum est ἄν, facile ex his, quae diximus, caussa omissionis cognosci poterit, etsi saepe, re paullo aliter cogitata, etiam locus est particulae. Vide Soph. Oed. C. 395. Eurip. Hippol. 527. 1274. et cum ὅςτις Soph. Trach. 1008. Eurip. Hipp. 427. Alc. 77. ubi v. Monk. 981. Androm. 179. ubi editur θέλει, quod habet etiam Stobaei codex A. Serm. LXXIV. 19. nam vulgo apud Stobaeum θέλῃ. Iph. Taur. 1064. Ion. 856. Belleroph. fr. 16. Sed in Dictyis fr. 13. reponendum videtur ἦν. Aeschylus in *Τοξοτ.*

νέας γυναικὸς οὔ με μὴ λάθῃ φλέγων
ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ᾖ γεγευμένη.

Nam neque *quae forte*, neque *quaecumque* dicere vult. Eadem ratio est huius dicti apud Plutarch. de aud. poet. p. 33. E.

τόδ' ἐστὶ τὸ ζηλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται πέσῃ·

Sophocles Tyr. fr. 15. ap. Aelian. de N. Anim. XI. 18. cuius fragmenti, quod plures viri docti tentarunt, novissime autem Fr. Iacobsius, patris cognominis filius, ad Xe-

noph. de re eq. p. 137. vellem scripturas codd. Vindob. omnes dedisset Heynius ad Iliad. XIV. 40.

κόμης δὲ πένθος λαγχάνω πώλου δίκην,
ἥτις ξυναρπασθεῖσα βουκόλων ὕπο
μάνδραις ἐν ἱππείαισιν ἀγρίᾳ χερὶ
θέρος θερισθῇ ξανθὸν αὐχένων ἄπο,
πλαθεῖσα δ' ἐν λειμῶνι ποταμίων ποτῶν
ἴδῃ σκιᾶς εἴδωλον αὐγασθεῖσ' ὑπὸ
κουραῖς ἀτίμως διατετιλμένης φόβης.

Apertum est, non potuisse hic recte addi ἄν, quum haec ut de certa equa referantur. Idem in Phaedra fr. 5.

οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἂν μεῖζον κακὸν
κακῆς ἀνὴρ κτήσαιτ' ἄν, οὐδὲ σώφρονος
κρεῖσσον· μαθὼν δ' ἕκαστος ὢν τύχῃ λέγει.

Ea, quae fuerit nactus. Ibidem fr. 8.

αἴσχη μέν, ὦ γυναῖκες, οὐδ' ἂν εἷς φύγοι
βροτῶν πόθ', ᾧ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσῃ κακά.

Et in fragm. inc. 58.

ὡς τρισόλβιοι
κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη
μόλωσ' ἐς Ἅιδου.

Et fr. 59.

ὅτῳ δ' ἔρωτος δῆγμα παιδικὸν προσῇ.

Herodotus IV. 46. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ᾖ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ᾖ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν; Male Schaeferus ad Gregor. p. 80. et Werfer. in Act. Mon. I. p. 246. ἂν addendum putarunt. Apte distincteque IV. 66. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν

μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκέαται. Nimirum alterum est, *iis, qui hostem ceperint;* alterum, *qui forte non ceperint.* Pauci tamen libri omittunt *ἄν.* Recte adiecit VI. 86, 1. *σὺ δή μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών. ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι.* Neque enim hoc Germanice *welcher* dici potest, sed debet *wer.* Sic etiam VII. 8, 1. Cum his comparet quis locos, in quibus *ὃς ἂν* legitur: Soph. Ai. 1085. El. 943. Oed. R. 280. 580. 724. 749. Antig. 35. 563. 583. 1057. Oed. C. 13. 1332. Trach. 399. Phil. 86. 574. 844. 1276. 1431. Eurip. Or. 895. Phoen. 963. 1626. Med. 788. 1153. ubi sine verbo. Hipp. 445. Alc. 50. Suppl. 180. 364. 445. 736. 916. Iph. A. 1025. 1129. Iph. T. 39. 58. 484. 1466. Rhes. 125. Troad. 62. 68. Bacch. 841. Cycl. 218. 536. Hel. 1257. 1273. Ion. 93. 378. 380. 475. 1334. El. 33. 522. Aristoph. Plut. 185. 484. Lys. 292. Et *ὅςτις ἂν* Eurip. Alc. 357. Suppl. 245. Iph. T. 1472. Troad. 664. 1032. Cycl. 566. Heracl. 191. 966. Hel. 154. Ion. 440. Dan. 48. Aristoph. Plut. 473.

Ex iis, quae supra diximus, intelligetur, cur etiam in Atticorum prosa oratione abesse *ἂν* debeat, ibi scilicet, ubi de re certa sermo est, ut in lege apud Demosth. ad Macart. p. 1055, 2. *ἐὰν δὲ μὴ ζῇ ὁ ἐπιδικασάμενος τοῦ κλήρου, προςκαλεῖσθω κατὰ ταὐτὰ ᾧ ἡ προθεσμία μήπω ἐξήκῃ.* Plane ineptum hic foret *ἄν.* Compara vero legum verba ibidem p. 1069, 13. 23. 1071, 3. 1074, 29. 1075, 1. 1076, 21. et videbis, his in locis recte additum esse *ἄν.*

Eadem prorsus ratio est aliorum pronominum, ut *ὅσος* et *οἷος.* Soph. Phil. 1075.

ὅμως δὲ μείνατ', εἰ τούτῳ δοκεῖ,
χρόνον τοσοῦτον, εἰς ὅσον τά τ' ἐκ νεὼς
στείλωσι ναῦται καὶ θεοῖς εὐξώμεθα.

Recte sic est loquutus, ut definite diceret, *tantum spatii, quantum ad ista opus est.* Sed licebat etiam, si minus

definite loqui voluisset, ἂν ponere: *quamdiu forte sacra nos morabuntur.* Compara cum his Epicurum in epist. ad Pythocl. 31. p. 41. ed. Schneid. ἅλως περὶ τὴν σελήνην γίνεται καὶ παρὰ πυρὸς πάντοθεν προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποφερόμενα ῥεύματα ὁμαλῶς ἀναστέλλοντος ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον κύκλῳ περιστήσῃ τὸ νεφοειδὲς τοῦτο, καὶ μὴ τὸ παράπαν διακρίνῃ. Quo loco iam apparebit non debuisse Schneiderum de inserendo ἂν cogitare. At in Electra dixit Sophocles v. 946.

ξυνοίσω πᾶν ὅσονπερ ἂν σθένω.

Sic etiam in Oed. R. 1122. Oed. C. 74. 1634. 1773. Philoct. 64. 1072. Eurip. Or. 592. Bacch. 673. Cycl. 147. Ion. 1336. et οἷος ἂν Soph. Oed. C. 956. atque ὁποῖος Philoct. 659. Hinc dubitari potest an in Eurip. Suppl. 460. non recte legatur:

κλαίων δ' ἂν ἦλθες, εἴ σε μὴ 'πεμψεν πόλις,
περισσὰ φωνῶν· τὸν γὰρ ἄγγελον χρεὼν
λέξανθ', ὅσ' ἂν τάξῃ τις, ὡς τάχος πάλιν
χωρεῖν.

Nam etsi defendi potest haec scriptura, tamen multo aptius hic est dici, *id quod quis iusserit*, quam *quidquid quis iusserit.* Id vero scribi potuerat ὅσον τάξῃ τις.

Quae pronominum, etiam adverbiorum ratio est. Euripides Electra 972.

ὅπου δ' Ἀπόλλων σκαιὸς ᾖ, τίνες σοφοί;

Affert hoc exemplum Porsonus ad Orest. 141. amare tragicos hanc constructionem suppressa particula ἂν dicens: adiicitque aliud exemplum, quod ut Sophoclis citat, Valckenarii, opinor, iudicium sequutus, ex Plutarch. de aud. poet. p. 34. A. et Amator. p. 767. A.

A. πρὸς θῆλυ νεύει μᾶλλον, ἢ 'πὶ τἄρσενα;
B. ὅπου προσῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος.

Adde Aeschylum Suppl. 129.

θεοῖς δ' ἐναγέα τέλεα, πελομένων καλῶς,
ἐπίδρομ', ὁπόθι θάνατος ἀπῇ.

Eodem pertinet *ἵνα* in his apud Plutarchum de garrulitate p. 514. A. *φίλαυτος γὰρ ὢν καὶ φιλόδοξος ὁ τοιοῦτος,*

νέμει τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὤν.

XI.

De particula ἂν cum coniunctivo in sententiis finalibus.

Nihil difficultatis habent sententiae quas brevitatis caussa finales dicimus, i. e. quibus finis et consilium indicatur. His efficiendis inserviunt particulae *ὄφρα*, *ὅπως*, *ὡς*, *ἵνα*. Significant autem *ὅπως* et *ὡς* proprie *ut*, i. e. *quo pacto*. Eae particulae indicativis iunguntur cuiusvis temporis, quum esse quid, vel futurum esse putamus; coniunctivis autem, quum vereri quem indicamus, ne quid sit aut non sit. Aristoph. Ach. 343.

ἀλλ' ὅπως μὴ 'ν τοῖς τρίβωσιν ἐγκάθηνταί που λίθοι.

Aeschylus in Prometheo v. 68.

ὅπως μὴ σαυτὸν οἰκτιεῖς ποτέ.

Sed Sophocles in Aiace v. 1089.

καί σοι προφωνῶ τόνδε μὴ θάπτειν, ὅπως
μὴ τόνδε θάπτων, αὐτὸς εἰς ταφὰς πέσῃς.

Non potuit hic *πεσεῖ* dicere. Non enim hoc futurum esse putat, sed verendum esse dicit Teucro, si audeat sepelire Aiacem. Plato Phaedone p. 77. B. *ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχή, καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾖ.* *At obstat*, inquit, *vulgare illud, verentium, ne moriente homine dispereat etiam anima, et esse desinat.* Sed paullo post eadem

pagina, D. etsi addito timendi verbo, aliter loquitur: ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ δεδιέναι, τὸ τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσι. Vbi vel additum ὡς ἀληθῶς indicat, non tam de metu, quam de opinione cogitari. *Μὴ* particula autem eamdem rationem habet, de qua dixi ad Aiacem v. 272. Ex quo apparet, falli Heindorfium, qui p. 94. διασκεδάννυσι et διαφυσᾷ coniunctivos esse putavit, ut coniunctivus est διασκεδάννυται, producta penultima.

Igitur consilii indicandi caussa quum particulae ὡς et ὅπως coniunctivo consociantur, si deest ἄν, simpliciter enunciatur consilium; si adiicitur, aliquid fortuiti accedit, quasi dicas *ut sit*, *si sit*. In primis idoneus est ad hanc rem demonstrandam Aeschyli locus in Choeph. 983.

> ἐκτείνατ' αὐτὸν καὶ κύκλῳ παραστάδὸν
> στέγαστρον ἀνδρῶν δείξαθ', ὡς ἴδῃ πατὴρ
> οὐχ οὑμός, ἀλλ' ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε
> Ἥλιος ἄναγνα μητρὸς ἔργα τῆς ἐμῆς,
> ὡς ἂν παρῇ μοι μάρτυς ἐν δίκῃ ποτέ,
> ὡς τόνδ' ἐγὼ μετῆλθον ἐνδίκως μόρον
> τὸν μητρός.

Ostendite velamen, *ut videat Sol, is ut mihi*, si forte, *testis adsit in iudicio.* Nam expansum velamen Sol non potest non videre, iudicium autem nondum ita certo imminet, ut tam confidenter de edendo testimonio loqui possit. Itaque ὡς ἴδῃ dicit, quia hoc ipsum certo consequuturum intelligit ut videat Sol; sed ὡς ἂν μάρτυς παρῇ, quia id sic tantum vult, si opus aut necessarium sit. Ita ὡς sine ἂν dictum invenitur apud eumdem poetam S. ad Theb. 633. Pers. 694. Agam. 1302. Choeph. 733. 765. 769. Eum. 616. 632. 641. 774. Suppl. 328. 492. Cum particula ἂν autem Prom. 10. 655. 705. Choeph. 18. 554. Suppl. 502. 527. Omnibus his in locis, qui attendere voluerit, facile intelliget, cur vel addita vel omissa sit particula.

iuvabit duo exempla eiusdem formulae considerare. In Choeph. 437.

ἐμασχαλίσθη δέ γ', ὡς τόδ' εἰδῇς.

Debuit hic omitti ἄν, quia sensus est, *hoc te scire volo.* Sed in Suppl. 937.

ἀλλ' ὡς ἂν εἰδῇς, ἐννέπω σαφέστερον,

patet hunc sensum esse, *scias licet.* Sic in Prometheo 823. cum ὅπως,

ὅπως δ' ἂν εἰδῇ μὴ μάτην κλύουσά μου.

Aristoph. Plut. 112.

σὺ δ' ὡς ἂν εἰδῇς ὅσα, παρ' ἡμῖν ἢν μένης,
γενήσετ' ἀγαθά, πρόσεχε τὸν νοῦν, ἵνα πύθῃ.

Et ὅπως quidem sine ἂν posuit Aeschylus Pers. 667. Agam. 1656. Choeph. 873. Addita particula autem Choeph. 578. Eum. 576. 1033. Suppl. 241. Ita ὡς ἂν apud Herodotum I. 5. 11. 24. 36. III. 85. VIII. 7. IX. 7, 2. et ὅκως ἂν I. 20. vide Heindorfium ad Plat. Phaedon. p. 15. et Protag. 497.

Saepe non multum interest, addaturne ἄν, an omittatur. Aristoph. Thesm. 284.

ὦ Θρᾶττα, τὴν κίστην κάθελε, κᾆτ' ἔξελε
πόπανον, ὅπως λαβοῦσα θύσω ταῖν θεαῖν.

Ran. 871.

ἴθι νῦν λιβανωτὸν δεῦρό τις καὶ πῦρ δότω,
ὅπως ἂν εὔξωμαι πρὸ τῶν σοφισμάτων.

Alios Aristophanis locos ἂν additam habentes vide apud Heindorfium ad Plat. Phaedon. p. 15. quibus adde Plut. 225. Vesp. 113. Non est tamen dissimulandum, inveniri locos quosdam, in quibus mirere additum esse ἄν. Quod etsi fortasse aliquando negligentia quadam scriptorum factum est, tamen plerumque caussa, cur addiderint, potest inveniri. Aeschines in Ctesiph. p. 430. s. (471. §. 39.)

lege iuberi dicit prytanes *τοὺς μὲν ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ καταλείπειν, ὅπως ἂν εἷς ᾖ νόμος, καὶ μὴ πλείους περὶ ἑκάστης πράξεως*. Nullus liber omittit particulam ἄν, et tamen fatendum erit valde eam inutilem esse, quum finis indicetur certissimus, *ut una lex sit*. Sed videtur Aeschines propter sequentia, *καὶ μὴ πλείους*, posuisse: et ita recte dixit: *ne forte plures sint*. Paullo aliter Demosthenes de Symmor. p. 184, 9. *εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῦς, ὅπως ἄν, τῶν μὲν ὅλων νεωρίων, ἓν ἑκάστης μέρος ᾖ τῶν φυλῶν· τοῦ δὲ μέρους ἑκάστου τὸ τρίτον μέρος ἡ τριττὺς ἔχῃ· εἰδῆτε δ', ἄν τι δέῃ, πρῶτον μὲν τὴν φυλήν, ὅπου τέτακται· μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν· εἶτα τριήραρχοι τίνες, καὶ τριήρεις πόσαι· καὶ τριάκοντα μὲν ἡ φυλή, δέκα δ' ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ*. Qui sic loqui videtur quod haec ipse proponit et suadet, ut dubium sit adhuc, an facturi sint Athenienses. Apud Nicolaum Damascenum p. 245. in Corais Prodromo, ut ferri possit ἄν, aptius tamen abesset: *καί μ' εἰς τοῦτο μόνον ἤρθρωσαν οἱ θεοί, ὅπως ἂν ὀδύρωμαι τὰς ἡμετέρας τύχας*. Atque omisit in eadem sententia Euripides Hec. 236.

οὐδ' ὤλεσέν με Ζεύς, τρέφει δ', ὅπως ὁρῶ
κακῶν κάκ' ἄλλα μείζον' ἡ τάλαιν' ἐγώ.

Quo clarius haec intelligi possint, operae pretium duxi etiam Sophoclis atque Euripidis locos, in quibus ὡς et ὅπως vel nudae, vel coniunctae cum ἂν inveniuntur, indicare, ut, qui rem exemplis comprobatam videre velint, habeant idoneam copiam. Atque ὡς nudum cum coniunctivo exstat in Soph. Ai. 13. 67. 530. 570. 733. 744. 827. 1003. Electr. 889. 1166. 1440. Oed. R. 359. Antig. 643. Oed. Col. 11. 399. 783. 785. 889. 902. 1130. 1278. 1390. 1524. Trach. 333. 493. 678. 1067. 1149. 1253. Philoct. 24. 534. 559. 635. 653. 1206. Apud Euripidem Hec. 47. 89. 175. 508. 536. 550. 896. 959. 1021. 1130. 1177. 1245. Orest. 265. 446. 629. 732. 795. 797. 1350. 1596. Phoen. 788. 1650. 1675. 1687. Med. 461. 783. 1315. 1380. Hippol. 296. 420. 629. 809. 825.

1265. Alcest. 75. 723. Androm. 414. 425. 1074. Suppl. 38. 121. 174. 206. 235. 360. 451. 578. 815. Iph. A. 1340. 1484. Iph. T. 171. 290. 469. 1030. 1177. 1361. 1428. Rhes. 50. ubi ἂν metri indicio delendum. Troad. 20. 58. 295. 508. 714. 912. 978. 1143. 1154. 1268. 1276. Bacch. 61. 1106. 1201. 1212. 1257. 1321. Cycl. 131. 143. 152. 341. 543. 615. 623. 648. Hel. 145. 340. 641. 873. (ubi scribendum videtur δεξώμεθα) 891. 983. 1003. 1451. 1455. Ione 35. 71. 79. 177. 388. 728. 1112. 1180. 1420. 1569. Herc. f. 40. 323. 731. 1219. 1244. 1255. 1406. Electr. 58. 72. 100. 250. 758. 792. 894. 960. 1132. Dan. 42. Multo rarius est ὅπως nudum cum coniunctivo. Sophocles Ai. 6. 698. 1089. Electr. 56. 390. 391. 457. 635. 688. 955. 1121. 1205. 1402. 1468. Oed. R. 921. Antig. 776. 1333. Oed. Col. 398. 399. Trach. 335. 602. Philoct. 238. Euripides Hec. 232. Or. 1354. 1585. Phoen. 1328. Suppl. 234. Iph. A. 428. 881. Iph. T. 1461. Cum his locis comparent, qui hoc agunt, hos, in quibus ὡς ἂν *ut* significat, Sophoclis in Ai. 655. Oed. Col. 72. Philoct. 129. 826. Euripidis in Hec. 330. Or. 533. 1099. 1562. Phoen. 92. 1004. Hipp. 1314. Alc. 743. Andr. 716. 1254. Iph. A. 618. 1426. Iph. T. 1067. Rhes. 72. 420. 473. Troad. 85. 1263. Bacch. 356. 510. Cycl. 155. 630. Hel. 1198. 1427. 1538. Ion. 77. Herc. f. 725. 838. et ὅπως ἂν Soph. El. 41. Oed. Col. 575. Trach. 618. Eurip. Phoen. 760. Med. 939. Hipp. 111. 286. Alc. 782. Iph. A. 539. Rhes. 878. Heracl. 337. Hel. 748. 899. Quod si recte supra indicavimus, quid intersit, addaturne an omittatur ἄν, facile dabitur nobis, recte nos emendasse in Bacchis 1236.

> φέρω δ' ἐν ὠλέναισιν, ὡς ὁρᾷς, τάδε
> λαβοῦσα τἀριστεῖα, σοῖσι πρὸς δόμοις
> ὡς ἀγκρεμασθῇ.

ubi ὡς ἂν κρεμασθῇ legebatur.

XII.

De ὅπως et ὅπως μὴ cum futuro vel coniunctivo, item de οὐκ ἔχω ὅπως et similibus.

Quae Dawesius de constructione particularum ὅπως μὴ disseruit, ad quem magnam vim exemplorum, sed admixtis alienis congessit Kiddius, commemorando usui magis et confirmando, quam explicando atque a dubitationibus liberando sunt. Vt indicativus veritatem rei notat, ita coniunctivus pendere quid ex alia re indicat, eoque fieri, si illud fiat. Ita in oratione recta, qui πῶς λήψομαι dicit, nescire se indicat, quomodo quid accepturus sit. Qui ille modus sit, quo accipiet, facto cognoscet. Sed qui dicit πῶς λάβω, dubitare se significat, quomodo capere quid debeat i. e. quid sibi faciendum sit, ut capiat. Eadem ratione differunt ὅπως λήψομαι et ὅπως λάβω. Nam qui facit quid ὅπως λήψεται, facit id eo modo, quo accipiet: ex quo patet esse accepturum: qui autem ὅπως λάβῃ, eo modo, quo debeat accipere: quod est cum dubitatione coniunctum, an non sit accepturus. Praeterea indicativus certam habet temporis notationem, quae in ipso cuiusque indicativi tempore inest: nam etiam praeteriti et praesentis indicativus usurpatur: coniunctivus autem, quia non quid fiat, sed quid debeat fieri significat, per se caret notatione temporis, semperque refertur ad tempus verbi primarii, tamquam ad praesens suum, quia quidquid debet fieri, eius caussae iam adesse debent cum ea ipsa re, propter quam fieri debet, etiamsi nondum sit factum. Itaque indicativi et coniunctivi cum ὅπως constructiones eo differunt, quod indicativus opinionem aut voluntatem, certa temporis notatione adiuncta, coniunctivus autem metum vel dubitationem, carentem notatione temporis, sed praesentem eo tempore, quod in principali verbo est, continet.

Sed quoniam varius est usus particulae ὅπως, quae etsi proprie ubique *quomodo* significat, tamen non ubique ita verti potest, ea afferam, quae potissima sunt in hoc

genere. Ac maxime simplicia sunt talia, ut Aeschyli in Prom. 641.

οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ὑμῖν ἀπιστῆσαί με χρή.

Euripidis in Iph. T. 684.

οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐ χρὴ συνεκπνεῦσαί μέ σοι.

Sophoclis in Antig. 329.

οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως ὄψει σὺ δεῦρ᾽ ἐλθόντα με.

Apparet in his certa opinionis declaratio: *οὐ χρή με ὑμῖν ἀπιστῆσαι· χρή με συνεκπνεῦσαί σοι· οὐκ ὄψει με δεῦρ᾽ ἐλθόντα.* Ita *ἔσθ᾽ ὅπως* cum futuro in Oed. Col. 1372. in Philoct. 522. in Phoenissis 1664. in Medea 171. in Hippolyto 604. in Heraclid. 707. et *ἔσται* in Med. 1060. Saepe vero etiam alia verba. Sophocles Oed. R. 1058.

οὐκ ἂν γένοιτο τοῦθ᾽, ὅπως ἐγὼ λαβὼν
σημεῖα τοιαῦτ᾽, οὐ φανῶ τοὐμὸν γένος.

Alia vide in Ai. 556. 1040. Electr. 1296. Oed. R. 406. 1518. Oed. Col. 1742. Trach. 455. Phil. 55. 77. Med. 322. Iph. T. 1051. Heracl. 421. 1051. Ion. 573. Herc. f. 315. Iure coniunctivus expulsus est in Oed. R. 1074.

δέδοιχ᾽ ὅπως
μὴ ᾽κ τῆς σιωπῆς τῆσδ᾽ ἀναῤῥήξει κακά.

Recte etiam Monkius in Hippol. 518. ductu cod. Flor. dedit:

δέδοιχ᾽ ὅπως μοι μὴ λίαν φανεῖ σοφή,

et Elmsleius in Heracl. 249.

ὅμως δὲ καὶ νῦν μὴ τρέσῃς ὅπως σέ τις
σὺν παισὶ βωμοῦ τοῦδ᾽ ἀποσπάσει βίᾳ.

Eiusdem generis haec quoque sunt: in eadem fabula v. 1051.

μὴ γὰρ ἐλπίσῃς ὅπως
αὖθις πατρῴας ζῶν ἔμ᾽ ἐκβαλεῖς χθονός.

Sophocis in Electr. 963.

> καὶ τῶνδε μέντοι μηκέτ' ἐλπίσῃς ὅπως
> τεύξει πότ'.

In Aiace 567.

> κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγείλατ' ἐντολήν, ὅπως
> τὸν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμοὺς ἄγων
> Τελαμῶνι δείξει, μητρί τ', Ἐριβοίᾳ λέγω.

In Trach. 604.

> φράζ' ὅπως μηδεὶς βροτῶν
> κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χροΐ,
> μηδ' ὄψεταί νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
> μήθ' ἕρκος ἱερόν, μήτ' ἐφέστιον σέλας.

Proximum his illud genus est, quod in adhortando usurpatur, verbo, unde ὅπως pendeat, omisso: ut in Cyclope 591.

> ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσει.

i. e. proprie, *vide*, *quomodo vir futurus sis*. Confer v. 626. et Orest. 1060. Herc. f. 504. Soph. Oed. R. 1518. Frequentissima haec ratio loquendi est, semperque habet futurum. Refertur enim ad opinionem rei futurae, cuius fieri volumus contrarium. Ita quod Euripides habet in Bacchis 367.

> Πενθεὺς δ' ὅπως μὴ πένθος εἰσοίσει δόμοις
> τοῖς σοῖσι, Κάδμε,

sic est dictum, ut cogitetur, illatum iri luctum a Pentheo, ac proinde videndum esse, quomodo id irritum reddendum sit. Quod si εἰσφέρῃ scripsisset, metus tantum significaretur et dubitatio, utrum illaturus sit luctum, an non, propterea que cavendum esse, ne possit inferre. Haec si inter ipsa compares, futuro posito hoc habebis: *inferet luctum: tu vide, quomodo non inferet;* in coniunctivo autem: *potest inferre luctum: vide quomodo possit non inferre*, i. e. quomodo debeat cohiberi ab inferendo.

Ex his intelligitur, non promiscue futurum et con-

iunctivum usurpari posse, sed certam cuique rationem esse. Vt in Soph. Oed. R. 325.

ὡς οὖν μηδ' ἐγὼ ταὐτὸν πάθω,

recte sic dictum est. Veretur enim Tiresias, ne, si dicat, quod dici vult Oedipus, laedat illum: quamobrem tacere mavult. Quod si dixisset, *ὡς οὖν μηδ' ἐγὼ ταὐτὸν πείσομαι*, hoc significasset *idem mihi, quod tibi, accidet: videndum ergo, quomodo non evitem.* Id vero tum recte potuisset dicere, si in animo haberet respondere ad ea, quae interrogaverat Oedipus, etsi videret, non posse illum non laedi ea re. Vide quae initio cap. XI. attulimus Sic Herodotus VI. 85. *τί βούλεσθε ποιέειν, ἄνδρες Αἰγινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐμβάλωσι.* Nam haec quoque non tam monentis, quam metuentis sunt. Non pertinet huc illud in Antigona 215.

ὡς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων.

Nam si iuberet, diceret, *ὅπως ἔσεσθε σκοποί:* quum vellet dicere, *ὡς ἂν σκοποὶ ἦτε τῶν εἰρημένων, καὶ μὴ ἐπιχωρῆτε τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε, ἴστε τὸν παραβάντα θανούμενον,* interrumpuntur haec chori dictis, et proinde aliter conformatur reliqua pars orationis. *) Neque in Herc. f. 1401. quod legitur, ad hoc genus pertinet,

παίδων στερηθείς, παῖδ' ὅπως ἔχω σ' ἐμόν.

Vbi si *ἕξω* scriptum esset, verba hunc sensum praeberent: *liberis orbatus, quomodo te habiturus sim filium, vide.* Sed ita si loqueretur Hercules, adhortaretur sese, ut filii loco Theseum haberet: quod melius conveniret, si ea re Theseo potius, quam ipsi consuleretur. Nunc vero aut indicativus est *ἔχω*, hoc sensu: *liberis orbatus te tam-*

---

*) Vide adnotata in ed. tertia Antigonae.

quam filium meum habeo; aut, si coniunctivus, interrogative haec dicta sint necesse est: *ut te meum habeam filium?* scilicet, ita benevolus es.

Itaque in deliberatione, quae semper est cum dubitatione coniuncta, non nisi coniunctivus usurpatur. Sophocles Ai. 428.

οὔτοι σ' ἀπείργειν οὐδ' ὅπως ἐῶ λέγειν
ἔχω, κακοῖς τοιοῖςδε συμπεπτωκότα.

Oed. R. 1367.

οὐκ οἶδ' ὅπως σε φῶ βεβουλεῦσθαι καλῶς.

Vide Aeschyl. Agam. 1367. Soph. Ai. 514. Eurip. Hec. 585. Orest. 720. Phoen. 386. Alc. 118. Hipp. 1091. Iph. A. 643. 1454. Iph. T. 995. Troad. 712. Hel. 637. Herc. f. 1245. Eadem ratio est interrogationis, ut quae in rectam orationem reducta negationem sit habitura: vide Aristoph. Eq. 1320. Pac. 521. Interdum coniunctivus et futurum coniunguntur, sed eo quo par est discrimine. Eurip. Med. 1098.

οἶσι δὲ τέκνων ἐστὶν ἐν οἴκοις
γλυκερὸν βλάστημ', ἐςορῶ μελέτῃ
κατατρυχομένους τὸν ἅπαντα χρόνον,
πρῶτον μέν, ὅπως θρέψωσι καλῶς,
βίοτόν θ' ὁπόθεν λείψουσι τέκνοις.

Solliciti sunt, quomodo educare debeant liberos, et unde victum sint relicturi. Non recte neque *θρέψουσι,* neque *λίπωσι* dixisset: non *θρέψουσι*, quia res anceps est et dubitationis ac deliberationis plena, educatio liberorum; non *λίπωσι,* quia de relinquendis facultatibus nulla est dubitatio, sed de eo, unde parandae sint. Itaque *κτήσωνται* recte dixisset, si operam quaerendis opibus navandam in mente habuisset: sed potuerat etiam *κτήσονται*, si illud, unde futurae essent opes. In Eurip. Hel. 637. scribe:

οὐκ οἶδ' ὁποῖον πρῶτον ἄρξωμαι τανῦν.

Sed memorabile est, huic coniunctivo deliberativo non esse locum nisi in sententia aliquam negationem continente. Quod etsi minime mirum est, tamen, quoniam saepe recondita latet illa negatio, effugit haec ratio diligentiam virorum doctorum. At omnis deliberatio est dubitantis, quod est nescientis quid eligat. Vnde *οὐκ ἔχω, ἀπορῶ, ἀμφισβητῶ*, aut simile quid ubique subest. Vt apud Aeschylum Prom. 779.

ἑλοῦ γὰρ ἢ τὰ λοιπά σοι
φράσω σαφηνῶς, ἢ τὸν ἐκλύσοντ' ἐμέ.

Nec mirum. Quum enim excultus sermo Graecorum, ut supra dictum, coniunctivo non utatur in sententia finali, nisi particula finali addita, migraretur ea norma, si affirmatione praegressa deliberativus coniunctivus poneretur: ut *ἔχω ὅ τι φῶ*, *habeo quod dicam.* Haec enim iam non deliberatio, neque conditionalis sententia est, qualis *οὐκ ἔχω ὅ τι φῶ*, sed finalis. Diximus enim in omni sententia conditionali per coniunctivum significari futurum exactum: eo autem illud, quod primario verbo continetur, posterius esse debet, ut *ἐὰν θέλῃς, λέξω.* Haec si ad illud transferas, *οὐκ ἔχω ὅ τι φῶ,* recte se habebit oratio. Nam *ὅ τι φῶ* proprie est *quod dicere repertus sim:* id igitur nondum constat, sed exspectandum demum est, an quis dicere reperiatur: itaque ei recte illud ipsum additur, *οὐκ ἔχω.* At si dicas *ἔχω ὅτι φῶ*, repugnabunt haec sibi. Nam quum *ὅ τι φῶ* dicis, id ut futurum, idque incertum ponis; quum autem *ἔχω* adiicis, iam praesens et certum esse dicis illud, quod ex ista futura re pendeat, veluti si dicas: *habeo, quod dixero.* Omninoque in eo, quod est *habeo quod dicam*, nihil inest deliberationis: unde ne verbi quidem modo, qui deliberationi inservit, locus est. Itaque non sic loquuntur Graeci, sed aut futurum adhibent, aut aliam figuram: planeque comparari potest *πρίν,* quod non nisi negatione praegressa cum verbo recto construitur: de qua re dixi ad Eurip. Med. 215. et Reisigius in diss. de particula *ἂν* p. 105. seq. Edidit quidem Bekkerus apud Platonem in Phaedro p. 255. E. *ἐν οὖν τῇ*

συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἐραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὅ τι λέγῃ πρὸς τὸν ἐραστήν, καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων σμικρὰ ἀπολαῦσαι· et apud Lysiam contra Andoc. p. 254. (106. vel 238. Reisk.) ἴσως οὖν καὶ Κηφισίου ἀντικατηγορήσει καὶ ἕξει ὅ τι λέγῃ· sed utrumque ex coniectura. Vtrubique vulgo λέγοι, sed libri scripti Lysiae et longe plurimi optimique codd. Platonis λέγει. Vnde utrique scriptori ὅ τι λέγειν restituendum videtur. Vide Soph. Oed. Col. 48. et quae ibi adnotata sunt. Aristophanes vero recte dixit in Vesp. 945.

ἀλλ' οὐκ ἔχειν οὗτός γ' ἔοικεν ὅ τι λέγῃ.

et ipse Plato in Lys. p. 222. extr. ἀλλ' εἰ μηδὲν τούτων φίλον ἐστίν, ἐγὼ μὲν οὐκέτι ἔχω τί λέγω. Et Demosthenes p. 378, 5. οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπορίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ τι εἴπῃς, ut ex codd. pro εἴποις dedit Bekkerus. Apud Thucydidem VII. 25. legitur de navibus Syracusanis: καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ᾤχετο, πρέσβεις ἄγουσα, οἵπερ τά τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσί, καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίγνεσθαι. At vel propter additum πέρ pronomen illud ferri nequit: ortum est e male lecto compendio particulae ὅπως, quam pauci quidem codices, sed illi haud dubie recte praebent. Valde differt ab hoc in eodem libro c. 7. illud: πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὁλκάσιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν προχωρῇ. Non enim finis, sed conditio indicatur, *quocumque modo res procedere visa fuerit.*

Rarius est ὅπως cum futuro in eiusmodi locis, in quibus necessario per *ut* vertendum est. Sophocles Phil. 1068.

χώρει σύ· μὴ πρόςλευσσε, γενναῖός περ ὤν·
ἡμῶν ὅπως μὴ τὴν τύχην διαφθερεῖς.

Eurip. Iph. T. 321.

Πυλάδη, θανούμεθ'· ἀλλ', ὅπως θανούμεθα
κάλλισθ', ἕπου μοι, φάσγανον σπάσας χερί.

Cycl. 558.

ἀπομυκτέον δέ σοί γ', ὅπως λήψει πιεῖν.

Electr. 835.

οὐχ, ὅπως πευστηρίαν
θοινασόμεσθα, Φθιάδ' ἀντὶ Δωρικῆς
οἴσει τις ἡμιν κοπίδα;

Fallatur vero, qui perinde esse putet, utrum futuro quis an coniunctivo utatur. Nam in hoc quoque genere indicativi haec vis est, ut ad certam opinionem voluntatemve referatur. Et quemadmodum multis in rebus, ita in hac quoque Germanica lingua cum Graeca convenit, coniunctivo atque indicativo utens eadem cum sententiae diversitate, nisi quod pro futuro praesentis indicativum usurpat. Declarabo rem eo exemplo, quod e Cyclope attuli. Si dixisset *ὅπως λάβῃς πιεῖν*, nihil aliud quam consilium indicasset, quo ille emungi deberet, ut poculum acciperet. Illud vero plane incertum relinqueretur, an deinde vere esset accepturus. At quum dicit *ὅπως λήψει πιεῖν*, simul significat esse accepturum.

XIII.

De ἵνα et ἵν' ἂν cum coniunctivo.

Permirum in hac quaestione illud accidit, quod, quum *ὡς* et *ὅπως* *ut* significantes saepissime cum particula *ἂν* coniungantur, non fit idem in particula *ἵνα*, quae tam constanter sine *ἂν* usurpatur, ut, sicubi adiectum reperiatur *ἄν*, non immerito in vitij suspicionem incurrat. Brunckium enim, qui ad Oed. Col. 188. *ἵν' ἄν*, *ὡς ἄν*, *ὅπως ἄν*, *ut* significantes, passim obvias esse scribit, memoria, quod ad *ἵν' ἂν* attinet, fefellit. Quis tamen casu, ac non potius ratione quadam factum putabit, ut *ἂν* non eamdem cum *ἵνα*, quam cum *ὅπως* et *ὡς* societatem inierit? Quod si qua est huius rei ratio, non potest ea non in ipsa natura particulae *ἵνα* inesse. Cuius originem aliqua ex parte bene explicuit Hoogeveenus, quum eam vidit ad pronomen re-

I 2

lativum, cui *τίς* respondet, esse referendam. Ex eo enim pronomine derivatum adverbium *ἵνα, ubi* significans. Nam Porsoni coniectura, in Miscellaneis eius a Kiddio p. 302. prodita, *ἵνα* esse *ἰν ᾇ*, i. e. *ἐν ᾇ*, rectius oblivioni esset tradita. Est autem *ἵνα* tantummodo relativum, neque interrogationi non obliquae adhiberi potest: quod recte monuit Elmsleius ad Oed. R. 1515. Nam in ea fabula quod v. 946. legitur,

ὦ θεῶν μαντεύματα,
ἵν' ἐστέ,

non est interrogantis, sed oblique exclamantis, sicuti in eo genere *ὥς*, non *πῶς* dicitur. Itaque recte scholiastes, *ὅπου ἐστέ.*

Construitur autem *ἵνα ubi* significans, ut consentaneum est, cum indicativis omnium temporum, neque tantum apud poetas, sed etiam apud scriptores prosae orationis. Sed illa loci significatio est ubi latius pateat, minusque definita sit, ut Odyss. ζ. 27.

σοὶ δὲ γάμος σχεδόν ἐστιν, ἵνα χρὴ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἕννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἵ κέ σ' ἄγωνται.

Hic quidem certe ad nuptias ita refertur, ut de tempore potius quam de loco sit cogitandum. Et sic etiam Iliad. η. 353. de quo loco mox dicetur. Nec mirum quum omnibus in linguis loci adverbia etiam ad tempus transferri soleant. Et *ubi* quidem quum significat vox illa, etiam cum particula *ἂν* coniungitur, ut sit *ubicumque.* Eurip. Ion. 315.

ἅπαν θεοῦ μοι δῶμ', ἵν' ἂν λάβῃ μ' ὕπνος.

Aristoph. Plut. 1151.

πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ', ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ.

Nub. 1232.

καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
ἵν' ἂν κελεύσω 'γώ σε.

quem locum non debebat sollicitare Reisigius. Illud vero

mirum, ac potius incredibile, quod placuit grammaticis, significare *ἵνα* etiam *ibi* in illis Iliad. *κ*. 126.

ἀλλ᾽ ἴομεν· κείνους δὲ κιχησόμεθα πρὸ πυλάων
ἐν φυλάκεσσ᾽· ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέεσθαι.

Quod unicum est huius significatus exemplum, sed illud, ut ego quidem existimo, vetusto errore depravatum. Quis enim, qui cognitam habeat epicorum dictionem, dubitabit, quin poeta dixerit, *ἵνα πέρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέεσθαι?*

Ac nescio an haud minor perversitas in illo sit, Il. *η*. 352.

τῷ οὔ νύ τι κέρδιον ἡμῖν
ἔλπομαι ἐκτελέεσθαι, ἵνα μὴ ῥέξομεν ὧδε,

ubi *ἵνα* significare volunt *ἐάν*. Quod etsi fieri potuit, licebat enim dici *ὅπου*: tamen propter finalem potestatem, quam *ἵνα* cum coniunctivo habere solet, valde ambiguum est. Ei rei prospexit Aristarchus, qui *ἵν᾽ ἂν* scripsit, versu cum aliis grammaticis propter insolentiam dictionis damnato, ut schol. Ven. et Vict. ap. Heyn. vol. V. p. 724. testantur. Nec videtur ille temere aut sine exemplis ita statuisse. Certe quod est in Archilochi fragmento apud Stobaeum CX. 10. sive p. 100. ed. sec. Liebelii,

μηδεὶς ἔθ᾽ ὑμῶν εἰςορῶν θαυμαζέτω,
μηδ᾽ ἵνα δελφῖσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
ἐνάλιον,

in eo videtur *ἵν᾽ ἂν* potius scribendum esse, quam quod Valckenario ad Phoen. 1448. placuit, *ἐάν*. Apud Aristophanem Ran. 175. vulgo,

ἐπίμεινον, ὦ δαιμόνι᾽, ἐὰν ξυμβῶ τί σοι.

Scholiastes: *ἐὰν ξυμβῶ σοι. γράφεται δὲ καὶ ἵνα. ἵνα ξυμφωνήσω σοι. ἔλεγον δὲ τὸ ἵνα ἀντὶ τοῦ ἐάν. καὶ Ὅμηρος· ἵνα μὴ ῥέξωμεν ὧδε.* Ita scribendum. Ac legitur *ἵνα ξυμβῶ* in codd. quibusdam, in quibus esse Ravennas dicitur, et in Etym. M. p. 734, 30. Sed *ἵν᾽ ἂν* in textu Baroccianus et Venetus, optimus codex. Ad sensum

aptius est ἐὰν quam ἵνα, *ut*. Sed ἵν' ἂν quum sit fere idem quod ἐάν, videtur id exquisitius esse. Eodem modo nos *wofern*.

Invenitur autem ἵνα, *ubi* significans, ut par est in re praeterita etiam cum optativo constructum apud Callimachum h. Dian. 27.

πολλὰς δὲ μάτηｖ ἐτανύσσατο χεῖρας
μέχρις ἵνα ψαύσειεν.

Altera significatio huius voculae est *ut*, sed ea non nihil differens ab ὡς. Nam proprius eius maximeque frequens usus est, quum quid obiter et exempli caussa affertur: tum simpliciter fini consilioque indicando inservit: sed apud antiquiores et melioris notae scriptores non usurpatur comparationis caussa, sive praegresso οὕτως, sive non praegresso; ut sit, *ita ut:* quod labante demum flore linguae admissum invenitur, ut apud Plutarchum Apophthegm. Reg. p. 179. B. aliosque recentiores: v. Dorvill. ad Charit. p. 562. (544. ed. Lips.) Observant autem grammatici, quum *ut* significat ἵνα, non construi a probatis scriptoribus cum indicativo futuri, quod genus constructionis πάνυ ἀμαθὲς vocat Thomas M. Nec profecto qui eam constructionem defendere conati sunt, ut Abreschius in Misc. Obss. nov. I. 3, 14. Dorvillius ad Char. p. 460. (480. ed. Lips.) Toup. Opusc. I. p. 438. II. p. 257. Ernestius ad Callim. h. Cer. 138. quidquam aliud quam aut corruptos aut recentiorum parumque probabilium scriptorum locos attulere. Neque in censum retulit istam constructionem scriptor de syntaxi in Bekkeri Anecd. p. 149. Novissimis denique temporibus observatum est a viris doctis, ἵνα *ut* significans ubi cum coniunctivo construatur, etiam particulam ἂν adspernari, ut a Doederlino in Act. Mon. I. p. 37. ab Elmsleio ad Oed. Col. 189. aliisque. Potuerant etiam indicativum et optativum addere. Non magis enim in his verbi modis adiectio particulae ἂν certis et non dubiis exemplis defendi poterit.

Illud vero omnium maxime mirabile est, quod grammatici etiam αἰτιολογικὸν quemdam significatum huius par-

ticulae commemorant. Etym. M. quidem p. 471, 6. ex Apollonii Lex. Hom. ita integrandum videtur: *τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον, ὡς τό, ἢ ἵνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνονος· ἀντὶ τοῦ διότι· τὸν ἀποτελεστικὸν σύνδεσμον, ὡς τὸ ἵνα γνῶσι καὶ οἶδε.* Bekkerus quum ad Apollon. de synt. 268, 24. caussalem *ἵνα* agnosci scripsit etiam ab Apollonio sophista et Eustathio p. 793, 55. non meminerat testium, quos satis multos adhibuit Suicerus in Thesauro, illos autem tum nondum viderat, quos postea in Anecdotis edidit. Et Apollonius quidem lib. III. de syntaxi c. 28. quum exempla posuisset haec, *ἵνα ἀναγνῶ ἐτιμήθην, ἵνα ἀναστῶ ἠνιάθη Τρύφων*, sub finem capitis, ubi *ἐὰν* ad futura vel praesentia referri docet, ita scribit: *ὁμοίως καὶ ὁ ἵνα ἀποτελεστικός, ἵνα φιλολογήσω παραγενήσεται Τρύφων, καὶ ἔτι παραγίνεται. εἰ γὰρ ἐγγένοιτο παρῳχημένου σύνταξις, δύναται ὁ αἰτιώδης ἀκούεσθαι, ἵνα φιλολογήσω παρεγενήθη Τρύφων· ἐν ἴσῳ γάρ ἐστι τῷ διότι ἐφιλολόγησα παρεγενήθη Τρύφων. οὐ τοῦτο δέ φημι, ὅτι καὶ ἀποτελεστικῶς πάλιν οὐ δύναται ἀκούεσθαι· δυνατὸν γὰρ πάλιν οὕτως ἀκούειν, εἰς τὸ φιλολογῆσαί με παρεγενήθη Τρύφων. ἐπὶ τοῖς οὖν ἐσομένοις ἡ σύνταξις τοῦ αἰτιολογικοῦ οὐκ ἂν γένοιτο· ἐπὶ γὰρ γεγονόσιν αἱ αἰτίαι ἐπιλέγονται: ὅθεν καταλληλότερος γίνεται ὁ αἰτιολογικὸς ἐπιφερομένων τῶν παρῳχημένων, ἵνα ὑβρίσω Θέωνα, οὐ φήσομεν ἀγανακτήσει Δίων, ἠγανάκτησε δέ. ἐπί γε μὴν τοῦ ἀποτελεστικοῦ ἔνεστι φάναι, ἵνα ὑβρίσω Θέωνα παρέσται Τρύφων.* Eadem aliis verbis repetit in libro de coniunctionibus in Bekkeri Anecd. p. 510. 512. et obiter p. 565, 1. tum scholiastes Dionysii Thracis p. 884. et Theodosius p. 1035, 1. Nullus ita loquutus est probatus scriptor. Fuit enim haec labantis linguae quaedam incuria, ut pro infinitivo ista constructione uteretur, ut aliquoties in N. T. e. c. Luc. I. 43. *καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μοὺ πρός με;* Inde *αἰτιολογικὸς* iste usus natus, qui mera perversitas est, factum-

que ut νὰ illud, quo hodie utuntur Graeci, veluti pestis quaedam universam linguae rationem corrumperet.

Sed mittamus hoc, quod corruptae dictionis est, et agamus iam id, quod hic locus sibi postulat, ut ostendamus, cur non dicatur ἵν' ἄν, ubi *ut* significandum est. Posita est huius rei ratio in eo, quod ἵνα proprie *ubi* significat. Id enim quia natura sua definitum est, et ad id ipsum, de quo sermo est, refertur, arceri postulat particulam ἄν, ut quae rem eam incertam et dubiam redditura esset. Exemplo id planum fiet. *Δεῦρ' ἔλθ' ἵνα κλάῃς,* si proprie interpretamur, est *huc veni*, *ubi verberari debeas*, non quo illud *ubi* ad *huc* referatur, sed quia spectat ad totum illud *huc veni*, i. e. in qua re, in veniendo huc. Sic *κτανὼν ἐς οἶδμ' ἁλὸς μεθῆχ', ἵν' αὐτὸς χρυσὸν ἐν δόμοις ἔχῃ,* in mare proiecit, *ubi*, i. e. in proiiciendo corpore, *ipse servet aurum*, quod possis etiam dicere *in qua re*, vel *qua re*. Eam rem autem patet semper certam esse: est enim illud ipsum, quo caussa eius quod efficiendum est continetur. Quod si ἵν' ἂν diceres, esset id *in ea re*, *si ea in re*, sicut ὃς ἂν est *qui*, *si is*, quod est *quicumque* vel *quisquis*. Atqui sic quod per aliquam rem effici diceretur, simul non per hanc rem, sed per quamvis aliam significaretur effici, eoque periret illud, quod erat dicendum, *qua re*, i. e. *ut*, vel, ut prorsus simili vocabulo reddam, *quo*. Id vel maxime cernitur in iis quae obiter adiiciuntur. Xenoph. Symp. **2**, **26**. *ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψεκάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργιείοις ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ οἴνου μεθύειν, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα.* I. e. proprie *nam si pueri nobis parvis calicibus saepe*, *ubi ego quoque Gorgea voce dixero*, *irrorent*. Apparet hoc fere idem esse atque *ubi*, i. e. *si mihi licuerit Gorgea voce uti*. Longe aliam vero particularum ὡς et ὅπως rationem esse patet. Hae enim natura sua ad id, quod potest etiam incertum esse, referuntur, ideoque admittunt particulam ἄν. Vt *ὅπως ἂν εἰδῇς,* quod est *tali quodam modo quo cognoscas* vel *quoquo modo cognoscas*.

Ob eamdem caussam *ἵνα ut* a probis scriptoribus non iungitur futuro. Nam ad particulam certa loci significatione praeditam si etiam verbi modus definitus accedit, tollitur consilii notatio, solaque remanet relatio facti: *δεῦρ' ἔλθ' ἵνα κλαύσει, huc veni, ubi tibi dabitur malum.*

Quae coniunctivi, eadem ratio est optativi: nam is nihil est nisi conversio coniunctivi in alium modum propter orationem obliquam. Atqui quod recta oratione dici nequit, ne in obliquam quidem potest converti.

Diversus ab hoc genere is optativus est, qui non est orationis obliquae, sed ipse per se cum particula *ἂν* coniunctus posse quid fieri significat: ut apud Theocritum XXV. 60.

ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὖλιν ἐς ἡμετέρην, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα·

i. e. *ubi inveniemus regem.*

Sed dicendum iam de exemplis, si quae reperiuntur, *ἵνα ut* significantis cum coniunctivo et particula *ἂν* habentibus. Ac primo non est dubium, quin, si particula *ἂν* ad aliud vocabulum pertineat, id nullum constructioni afferat vitium. Ita apud Homerum Od. *μ*. 156.

ἀλλ' ἐρέω μὲν ἐγώ, ἵνα εἰδότες ἤ κε θάνωμεν,
ἤ κεν ἀλευάμενοι θάνατον καὶ κῆρα φύγοιμεν.

Nam *κε* particula in epica dictione ad solum *ἤ* pertinet, quod ex *ἦ* asseverante natum, aliquam huius vim servat, ut Germanice per *wohl etwa* exprimi possit. Eiusdem generis hoc est Demosthenis contra Aristog. I. p. 780, 7. ubi Reiskius ex duobus codd. Aug. quibus accedit Parisiensis unus apud Bekkerum, edidit: *τίς δ' οὐκ ἂν εἰς ὅσον δυνατὸν φεύγοι, καὶ τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκποδὼν ποιήσαιτο, ἵνα μηδ' ἂν ἄκων αὐτῇ ποτὲ περιπέσῃ.* Delevit Bekkerus *ἂν* cum caeteris libris, sed nihil obstat quin servetur, quia ad sola verba *μηδ' ἂν ἄκων* pertinet. Caeterum nescio an eo loco praestet *περιπέσοι* scribi, sive addatur,

sive omittatur ἄν. Longe vero alius generis sunt duo loci in Sophoclis Oed. Coloneo. Ibi v. 188. legitur:

ἄγε νῦν σύ με, παῖ,
ἵν' ἂν εὐσεβίας ἐπιβαίνοντες
τὸ μὲν εἴπωμεν, τὸ δ' ἀκούσωμεν,
καὶ μὴ χρείᾳ πολεμῶμεν.

In postremo verbo consentiunt libri, pro prioribus autem coniunctivis et Triclinii recensio, et pauci ex antiquioribus codd. optativos praebent, probantibus Doederlino atque Elmsleio. Si recte se habet ἄν, reponendi sane sunt optativi εἴποιμεν et ἀκούσαιμεν, ἵνα autem interpretandum *ubi: duc me eo, ubi aliud dicere pie, aliud audire possimus.* Sed ita non apte subiungetur καὶ μὴ χρείᾳ πολεμῶμεν, quod deberet πολεμήσομεν dici. Ad id non attendit I. Bakius quum in bibl. crit. nova vol. I. p. 16. s. mihi ἄν in ἄμ' mutanti, et tuenti coniunctivos ea opposuit, quae, si id huius loci esset, facile quam parum firma sint possem ostendere. Alia est alterius loci ratio, qui est v. 404.

τούτου χάριν τοίνυν σε προςθέσθαι πέλας
χώρας θέλουσι, μηδ' ἵν' ἂν σαυτοῦ κρατῇς.

Ita libri omnes. Scholiastes: *μηδὲ ἐὰν σε ὅπου ἂν σεαυτοῦ ἐξουσιάσῃ. λείπει τὸ ἐὰν ῥῆμα. ἢ ἀπὸ κοινοῦ τὸ προςθέσθαι.* Si προςθέσθαι repetendum, omnino scribi debebit, quod Elmsleio aliisque placet, ἵν' ἂν σαυτοῦ κρατοῖς. Nam προςθέσθαι futurum tempus requirit, ut aut ἵνα κρατήσεις dicendum sit, aut ἵνα κρατοῖς ἄν. Si vero ἐᾶν est intelligendum, ut saepe verba contraria iis, quae ante posita erant, suppleri debent, de qua re v. ut de multis unum nominem, Erfurdtium in ed. min. Oed. R. ad v. 242. recte se habebit ἵν' ἂν κρατῇς, quia tum locus est futuro exacto: *non autem sinere vivere quibus in locis te tui iuris esse intellexerint.*

LIBER TERTIVS.

I.

De vi optativi universe.

Perventum est ad optativum. Is modus quoniam solam cogitationem rei significat, proprius est orationis obliquae. Obliquam enim orationem vocamus eam, qua non quid sit, sed quid cogitet quis esse indicatur. Quod si verum fateri volumus, omnis omnino oratio, quae optativum habet, obliqua est. Sed usu factum est, ut illud genus, quo nostra ipsorum cogitata sic enunciamus, ut non diserte distinguamus cogitantem ab loquente, rectae orationis speciem habeat. Itaque consentaneum videtur, separare alterum genus ab altero, primoque de illo dicere, quod aperte nec dubie obliquam orationem continet. Huius generis duplex modus est. Nam aut pro indicativo, aut pro coniunctivo ponitur optativus, isque carens particula ἄν. Nam quum quid ex recta oratione in obliquam transfertur, nihil nisi veritas rei tantummodo ut cogitata proponitur, non etiam adiicitur aliqua conditio, qualem continet particula ista.

II.

De optativo pro indicativo.

Sunt autem optativi pro indicativo positi quattuor potissimum formae. Earum prima elliptica est, qua tale quid ut λέγει ὅτι intelligitur. Sophocles Phil. 615.

> εὐθέως δ' ὑπέσχετο
> τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων·
> οἴοιτο μέν, μάλισθ' ἑκούσιον λαβών,
> εἰ μὴ θέλοι δ', ἄκοντα.

Thucydides II. 72. ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφί-

σιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς εἴησαν. Xenophon Hist. Gr. III. 2, 23. ἀποκριναμένων δὲ τῶν Ἠλείων ὅτι οὐ ποιήσαιεν ταῦτα· ἐπιληΐδας γὰρ ἔχοιεν τὰς πόλεις. Vide Antiphontem p. 777. et Demosth. p. 15, 22. 1220, 11. seqq. Plato Symp. p. 201. A. Alia dedit Matthiae gr. Gr. §. 529. not. 3.

Secunda forma interrogatione continetur. Odyss. δ. 644.

δύναιτό γε καὶ τὸ τελέσσαι;

i. e. *putemne eum adeo hoc ausum esse?* Est enim haec forma talis, ut sententiam cuiuspiam exquirat de eo, quod recta oratione per indicativum dicimus, δύναται τοῦτο τελέσσαι; De hoc genere bene explicavit Reisigius in commentatione de ἂν particula p. 132. seqq.

Tertia forma ea est, quae pro indicativo, cum aliis verbis in recta oratione constructo optativum habet. Sophocles Phil. 610.

ὅς δὴ τά τ' ἄλλ' αὐτοῖσι πάντ' ἐθέσπισεν,
καὶ τἀπὶ Τροίᾳ πέργαμ' ὡς οὐ μή ποτε
πέρσοιεν, εἰ μὴ τόνδε πείσαντες λόγῳ
ἄγοιντο νήσου τῆσδ', ἐφ' ἧς ναίει τανῦν.

Nam rectae orationis erat, ὡς οὐ μή ποτε πέρσουσιν, εἰ μὴ ἄγονται. Et hoc quidem genere nihil frequentius est. Odyss. ε. 237.

ἦρχε δ' ὁδοῖο
νήσου ἐπ' ἐσχατιῆς, ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
κλήθρη τ' αἴγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης,
αὖα πάλαι, περίκηλα, τά οἱ πλώοιεν ἐλαφρῶς.

Quae facile natare crederet. Hoc quidem loco etiam pro coniunctivo rectae orationis positus videri potest optativus, siquidem, ut supra ostendimus, ab Homerico sermone non abhorret dici ἃ πλώωσιν, id ut sit de consilio dictum, *quae natent*, pro *ut ea natent.* Herodotus I. 31. ὡς δὲ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν

Κροῖσον, εἴπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. Aristoph. Av. 127. ss.

ΕΠ. ποίαν τίν' οὖν ἥδιστ' ἂν οἰκοῖτ' ἂν πόλιν;
ΕΥ. ὅπου τὰ μέγιστα πράγματ' εἴη τοιαδί·
ἐπὶ τὴν θύραν μου πρῴ τις ἐλθὼν τῶν φίλων
λέγοι ταδί.

Quarta denique forma est, qua quidam putant repetitionem facti per optativum designari: ut apud Homerum Il. *γ*. 216.

ἀλλ' ὅτε δὴ πολύμητις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεύς,
στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκεν.

et 232.

πολλάκι μιν ξείνισσεν ἀρηΐφιλος Μενέλαος,
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ, ὁπότε Κρήτηθεν ἵκοιτο.

Sed illam opinionem falsam esse, iam ad Viger. p. 909. monui. Non enim alia in hoc genere vis est optativi, quam ut, quum indicativus ad certum factum spectet, id per optativum reddatur incertum, ita ut quodcumque de pluribus factis cogitare velis indicet. Nam repetitio non potest ullo modo per optativum significari, sed inest in verbis, quibus ille adiunctus est. Vnde fere vel *ἀεί*, vel *πολλάκις* adiicitur, vel verbum primarium natura sua frequentativum est, ut *στάσκεν*, *ἴδεσκεν* in altero illorum Homeri locorum, innumerabilibusque apud Herodotum exemplis, vel denique etiam imperfectum tempus verbi primarii repetitionem facti continet. Pro eo praesens habet Herodotus I. 29. *ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων.* Quin ne omnino quidem rem saepius factam respici necesse est, sed satis est factum ut cogitatum commemorari. Sic Iliad. *ψ*. 494.

καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

et Od. ζ. 286.

καὶ δ' ἄλλῃ νεμεσῶ, ἥτις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

Quibus in locis Schaeferus in Melet. crit. p. 122. coniunctivum reponi volebat. At recte dictum *ῥέζοι*, ut in facto, quod quis sumat fieri, pro *ῥέζει*, quod esset de vere facto dictum. *Ῥέζῃ* enim ad futurum referretur, *si quis fecerit*. Quod etsi istis in locis potuit dici, non placuit tamen poetae, eam ob caussam, quod non de solis futuris loquebatur. Sic etiam Sophocles Ant. 666.

ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦ δὲ χρὴ κλύειν.

Id de certo dictum, *ἔστησε* requireret; de eo autem, quem cogites reip. praefectum esse, optativum habet. Andoc. p. 85. (154. §. 19. Bekk.) *ὑμῖν δὲ οὐκ εἰσὶν ἕτεροι, ὑφ' ὧν αἰτίαν ἔχοιτε.* p. 90. (158. §. 1.) *ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, τοῖς δ' ἔργοις ἀφ' ὧν ἡ εἰρήνη γένοιτο ἐναντιοῦνται, τοῦτο δὲ οὐ πάντες αἰσθάνεσθε.* Demosth. p. 1214, 4. *ἐξ ὧν τίνα οὐκ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῖς στρατιώταις ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν; πόσην δέ μοι μετὰ ταῦτα ἀπόλειψιν γενέσθαι πάλιν, τῶν ἀρχαίων ναυτῶν ταλαιπωρουμένων μὲν πολλά, ὠφελουμένων δὲ βραχέα, ὅσα ἐγὼ δυναίμην ἑκάστῳ δανειζόμενος ἐπαρκέσαι πρὸς ᾧ πρότερον εἶχον παρ' ἐμοῦ, ἐπεὶ ὅ γε στρατηγὸς οὐδὲ τὸ ἐφ' ἡμέραν αὐτοῖς τροφὴν διαρκῆ ἐδίδου;*

Ex his facile iudicari potest, quomodo illi sint loci intelligendi, in quibus optativus cum praesente vel futuro verbi primarii coniunctus est. Apertissima enim huius constructionis ratio est, simulatque optativum cum indicativo commutaveris. Vt Iliad. δ. 262.

σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
ἕστηχ', ὥςπερ ἐμοί, πιέειν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι.

343.

πρώτω γὰρ καὶ δαιτὸς ἀκουάζεσθον ἐμεῖο,
ὁππότε δαῖτα γέρουσιν ἐφοπλίζοιμεν Ἀχαιοί.

Id de certis factis diceretur ἀνώγει et ἐφοπλίζομεν, de quocumque facto autem, quod mente et cogitatione concipias, per optativum profertur. Quod si coniunctivos posueris, ad sola ea, quae posthac eventura sint, refertur. Od. ω. 253.

τοιούτῳ δὲ ἔοικας, ἐπεὶ λούσαιτο φάγοι τε.

Id de certo facto dictum, esse debebat ἐπεὶ ἐλούσατο καὶ ἔφαγεν; de futuro autem ἐπεὶ λούσηται φάγῃ τε. V. 342.

ἔνθα δ' ἄνα σταφυλαὶ παντοῖαι ἔασιν,
ὁππότε δὴ Διὸς ὧραι ἐπιβρίσειαν ὕπερθεν.

Si id quod vere fieret indicare voluisset, dixisset ἐπιβρίθουσιν; si futura, ἐπιβρίσωσιν. Nunc vero optativo usus aoristi, praeterita respicit, non ea tamen certa, quod esset ἐπέβρισαν, sed quaecumque tibi cogitare libeat: unde coniicere potes, quod antehac factum est, etiam nunc fieri et posthac futurum esse.

Caeterum ut saepe epici veteres particulis ἂν et κὲν utuntur, ubi recentior usus iis particulis abstinet, ita etiam hoc in genere eas interdum praeter necessitatem addunt, ut Iliad. ι. 524.

οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν
ἡρώων, ὅτε κέν τιν' ἐπιζάφελος χόλος ἵκοι.

III.

De optativo pro coniunctivo.

Sequitur alterum genus orationis obliquae, quod optativum continet pro rectae orationis coniunctivo positum, et primo quidem sine particula ἄν. Ad hoc genus primo pertinet omnis illa optativi ratio, quae ex particulis finalibus pendet. Nam ἐποίησα, ποιῶ, ποιήσω, ὅπως γένηται quum sic dicatur, ut eventus significetur futurus esse, facile est ad intelligendum, recte ita dici ubique, ubi ea indicare volumus, quae utrum eveniant an non, experientia simus cognituri. Id ubi principale verbum prae-

sentis vel futuri temporis est, necessario se ita habet, quia quae ex eo pendent, non possunt non futura esse. Sed illud verbum si est praeteriti temporis, aut instat adhuc effectus, aut iam praeteriit. Si instat, eadem est coniunctivi necessitas, quae in re praesente et futura. Vt si quis venisse se dicat, ut nunc verba faciat, is dicet, *ἦλθον, ἵνα λέγω.* Nondum enim fecit, quod in animo habebat, quum veniret, sed est nunc demum facturus. Sed si et venit, et quam volebat orationem habuit, ita dicet, *ἦλθον ἵνα λέγοιμι,* non quo se iam habuisse orationem significet, sed ut consilium tantum, quo venerat, indicet, non autem se nunc demum exsequuturum illud consilium esse innuat. Exemplis in re tritissima non opus est. Sed unum tamen afferam, quod singulari modo conformatum est, Od. δ. 472.

ἀλλὰ μάλ' ὤφελλες Διΐ τ' ἄλλοισίν τε θεοῖσιν
ῥέξας ἱερὰ κάλ' ἀναβαινέμεν, ὄφρα τάχιστα
σὴν ἐς πατρίδ' ἵκοιο.

Exspectes hic, ut in irrito consilio, *ἵκεο, ut venisses:* non venit enim: sed dixit *ἵκοιο,* non spectans quid evenerit, sed quo consilio res debuerit suscipi. Quod si *ἵκηαι* dixisset, adhuc rediturum significaret. Eodem modo etiam praesens et futurum verbi primarii optativo iunguntur, ubi de solo consilio sermo est: quod quum fit, ea ratione loquendi significamus, eventum non comprobatum iri facto. Aliter enim coniunctivo uteremur. Id pulcre perspexit Reisigius in Comm. cr. ad Oed. Col. p. 168. seqq. quem tamen in Electrae Euripideae loco v. 57. seqq. falli mihi videri, ad Sophoclis Electrae v. 57. dixi. In huiusmodi igitur exemplis optativus manifesto sic usurpatur, ut solo consilio indicando effectionem non sequuturam arguat. Est vero etiam, ubi utrique modo locus est, prouti rem animo concipias. Vt Iliad. χ. 348.

ὡς οὐκ ἔσθ' ὃς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι.

Eurip. Alc. 53.

ἔσθ' οὖν ὅπως Ἄλκηστις ἐς γῆρας μόλοι;

Quibus in locis coniunctivi significaturi essent, *qui arcere reperiatur; ut reperiatur ad senectutem pervenire:* optativi autem haec vis est: *qui putetur arcere; ut putetur ad senectutem pervenire.* Vide ad Soph. Ai. 1200.

Sic etiam cum voculis conditionalibus. Iliad. ρ. 7.

πρόσθε δέ οἱ δόρυ τ' ἔσχε καὶ ἀσπίδα πάντοσ' ἐΐσην,
τὸν κτάμεναι μεμαώς, ὅςτις τοῦ γ' ἀντίος ἔλθοι.

Od. λ. 287.

οὐδέ τι Νηλεὺς
τῷ ἐδίδου, ὃς μὴ ἕλικας βόας εὐρυμετώπους
ἐκ Φυλάκης ἐλάσειε βίης Ἰφικληείης.

υ. 138.

ἀλλ' ὅτε δὴ κοίτοιο καὶ ὕπνου μιμνήσκοιτο,
ἣ μὲν δέμνι' ἄνωγεν ὑποστορέσαι δμωῇσιν.

Nam recta oratione haec sic dicerentur: *κτενῶ, ὅςτις ἀντίον ἔλθῃ· οὐ δώσω, ὃς μὴ ἐλάσῃ· ὑποστορέσατε, ὅτε κοίτου μιμνήσκηται.* Magis ambiguum hoc est Od. τ. 510.

καὶ γὰρ δὴ κοίτοιο τάχ' ἡδέος ἔσσεται ὥρη,
ὅντινά γ' ὕπνος ἕλοι γλυκερός.

Neque enim mirer, si quis hic coniunctivum exspectet. Sed quum addat Penelope se non posse dormire, facile intelligitur, eam per optativum hoc dicere, *qui se putet dormiturum esse.* Eodem modo Iliad. γ. 299.

ὁππότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὅρκια πημήνειαν,
ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι, ὡς ὅδε οἶνος.

Atque ita dicturus erat, etiam si non *ῥέοι*, sed *ῥείτω* posuisset. Nam si *πημήνωσι* dixisset, futurum esse indicaret, ut alterutri sacramentum violarent: nunc vero optativum posuit, ut diceret, *si quem putemus periurum fore.* Ob eamdem caussam Demosthenes in Timocr. p. 747, 13. dixit, *καὶ ἐπαρῶμαι ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοιμι.* Nam si *ἢν παραβῶ* dixisset, falsurus fidem videretur.

Saepissime pro rectae orationis coniunctivo ponitur optativus, si verbum principale eum modum habet. Nec mirum. Nam ubi summa sententiae ut sola cogitatione comprehensa enunciatur, eadem solet etiam partium eius conditio esse. Odyss. γ. 346.

Ζεὺς τόγ' ἀλεξήσειε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
ὡς ὑμεῖς παρ' ἐμεῖο θοὴν ἐπὶ νῆα κίοιτε.

De ea ratione dixi ad Sophocl. Ai. 904. 1200. Sic Homerus Iliad. ε. 212.

εἰ δέ κε νοστήσω καὶ ἐσόψομαι ὀφθαλμοῖσιν
πατρίδ' ἐμὴν ἄλοχόν τε καὶ ὑψερεφὲς μέγα δῶμα,
αὐτίκ' ἔπειτ' ἄπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φώς,
εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαεινῷ ἐν πυρὶ θείην.

Exspectes hic *θείω*, quia asseverat. Et potuerat ita dicere. Nam duobus modis hoc proferri licebat, aut recta oratione, ut votum ex conditione penderet, *εἰ μὴ ἐν πυρὶ θείω, si non cremavero, peream;* aut obliqua, ut conditio ex voto tamquam pars eius penderet: *peream nisi cremaverim*, i. e. *si fore putem ut non comburam.* Sic Aristophanes in Pace 1072.

ἐξώλης ἀπόλοι', εἰ μὴ παύσαιο βακίζων.

i. e. *dispereas, si te non destiturum putem.* Vide eumdem Eq. 694. Contra in sententia finali non licuit coniunctivum ponere Sophocli Phil. 524.

θυμὸν γένοιτο χειρὶ πληρῶσαί ποτε,
ἵν' αἱ Μυκῆναι γνοῖεν, ἡ Σπάρτη θ', ὅτι
χἠ Σκῦρος ἀνδρῶν ἀλκίμων μήτηρ ἔφυ.

Nam si esset coniunctivo usus, sic loqueretur, ut qui voti se compotem futurum non dubitaret. Eadem ratio est horum versuum, Od. ξ. 402.

ξεῖν', οὕτω γάρ κέν μοι ἐϋκλείη τ' ἀρετή τε
εἴη ἐπ' ἀνθρώπους ἅμα τ' αὐτίκα καὶ μετέπειτα,
ὅς σ' ἐπεὶ ἐς κλισίην ἄγαγον καὶ ξείνια δῶκα,
αὖτις δὲ κτείναιμι, φίλον δ' ἄπο θυμὸν ἑλοίμην.

Alia optativi ex optativo principali pendentis exempla cum pronomine relativo vide Iliad. *μ*. 228. *ν*. 118. 322. 344. *ξ*. 92. Odyss. *α*. 47. 229. *β*. 336. (*π*. 386.) *δ*. 222. *ϑ*. 240. cum *ὅτε* Iliad. *φ*. 429. Od. *ε*. 189. *ι*. 333. *λ*. 374. *μ*. 106. 114. *φ*. 116. *ψ*. 185. cum *ὁπότε* *σ*. 147. Non est tamen ita constans hic usus, ut non aliquando in orationem rectam redeat constructio. Ita Odyss. *γ*. 318.

κεῖνος γὰρ νέον ἄλλοϑεν εἰλήλουϑεν
ἐκ τῶν ἀνϑρώπων, ὅϑεν οὐκ ἔλποιτό γε ϑυμῷ
ἐλϑέμεν, ὅντινα πρῶτον ἀποσφήλωσιν ἄελλαι.

δ. 649.

τί κεν ῥέξειε καὶ ἄλλος,
ὁππότ' ἀνὴρ τοιοῦτος, ἔχων μελεδήματα ϑυμῷ,
αἰτίζῃ; χαλεπόν κεν ἀνήνασϑαι δόσιν εἴη.

Huic tamen loco nihil tribuerim, in quo tanto facilius *αἰτίζοι* scribi possit, quod etiam *αἰτίζει* scriptum invenitur.

IV.

De optativo cum ἂν pro coniunctivo cum ἄν.

Mutatur autem non solum is coniunctivus, qui caret particula *ἄν*, in optativum, sed etiam qui adiunctam habet eam particulam. Od. *ν*. 415. ut quidem cum cod. Harl. in postrema ed. dedit Wolfius:

ᾤχετο πευσόμενος μετὰ σὸν κλέος, ἤν που ἔτ' εἴης.

Nam recta oratio foret, *πεύϑομαι ἤν που ἔτ' ᾖς*. Quod si, ut vulgo, *εἴ που ἔτ' εἴης* scribitur, erit id recta oratione *πεύϑομαι εἴ που ἔτ' εἶ*. Iliad. *β*. 597.

στεῦτο γὰρ εὐχόμενος νικησέμεν, εἴπερ ἂν αὐταὶ
Μοῦσαι ἀείδοιεν.

Nam recta oratio est, *νικήσω, ἤνπερ αὐταὶ Μοῦσαι ἀείδωσιν*. *ι*. 304.

νῦν γάρ χ' Ἕκτορ' ἕλοις, ἐπεὶ ἂν μάλα τοι σχεδὸν ἔλϑοι.

Vide τ. 208. ω. 227. Od. β. 105. (τ. 150.) δ. 222. η. 315. π. 392. (φ. 162.) Aristoph. Eq. 1056.

καί κε γυνὴ φέροι ἄχος ἐπεί κεν ἀνὴρ ἀναθείη.

Neque hoc epicis proprium est, sed commune Graecis omnibus. Aeschylus Pers. 450.

ἐνταῦθα πέμπει τούσδ', ὅπως, ὅταν νεῶν
φθαρέντες ἐχθροὶ νῆσον ἐκσωζοίατο,
κτείνοιεν εὐχείρωτον Ἑλλήνων στρατόν.

Demosthenes ad Onetor. p. 865, 22. *ὥστ' ἐκ τῶν γιγνομένων οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐχ ἡγεῖτο τῶν εἰδότων δίκην με λήψεσθαι παρ' αὐτῶν, ἐπειδὰν τάχιστα ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην.* Geminus huic locus est in orat. in Aphobum p. 814, 18. *κἀκείνῳ μὲν ἔδωκεν ἐκ τῶν ἐμῶν ἑβδομήκοντα μνᾶς καρπώσασθαι τοσοῦτον χρόνον, ἕως ἂν ἐγὼ ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην.* Sed ibi Bekkerus delevit ἄν, aliquot codd. auctoritate. Servavit autem libris omnibus firmatum in Plat. Phaedone p. 101. D. *εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν ἐῴης ἂν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο, ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὁρμηθέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ;* etsi mox eodem in loco ἕως sine ἄν iunctum est optativo. Thucyd. VIII. 54. *καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν, ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα ἕξειν.* Duo ibi codd. omittunt ἄν. Plures omittunt in his VIII. 68. *καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος, καὶ ἃ ἂν γνοίη εἰπεῖν.* Duo ibi codd. *καὶ ἂν ἃ γνοίη εἰπεῖν.* Antiphon p. 722. (59. §. 34. Bekk.) *οὗτοι δὲ θάνατον τῷ μηνυτῇ τὴν δωρεὰν ἀπέδοσαν, ἀπαγορευόντων τῶν φίλων τῶν ἐμῶν μὴ ἀποκτείνειν τὸν ἄνδρα πρὶν ἂν ἐγὼ ἔλθοιμι.* Xenophon de rep. Lac. I. 8. *εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τούτῳ νόμον ἐποίησεν, ἥντινα ἂν εὔτεκνον καὶ γενναίαν ὁρῴη, πείσαντα τὸν ἔχοντα, ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι.* Non recte Heindorfium puto eiici voluisse ἄν.

Nec *δοκῇ* scripserim cum L. Dindorfio in eiusdem libri II. 11. *ὅπως δὲ μηδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι, ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν ὅ τι ἂν ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι.*

Parum docta est Thomae M. adnotatio p. 267. *τὸ δὲ ἐάν, τὸ ἄν, τὸ κἄν, τὸ ἤν, καὶ τὸ ὅταν ἀεὶ μετὰ ὑποτακτικοῦ παρὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις. εἰ γὰρ καὶ εὕρηται ἅπαξ παρὰ Θουκυδίδῃ ἐν τῇ τρίτῃ, ἤν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, καὶ παρὰ Λουκιανῷ ἐν τοῖς Ἀληθινοῖς, ἐὰν καταχθείημεν εἰς τὰς νήσους, καὶ αὖθις ἐν τῷ Βίων πράσεις, καὶ ταῦτα ἢν ἐθελήσειεν ἀποδόσθαι οὑτοσί, ἀλλ' οὐ δεῖ ζηλοῦν τὸ ἅπαξ ῥηθέν.* Nam in posteriore Luciani loco corruptis libris usus est. Recte legitur hodie in Vitarum auctione c. 11. T. I. p. 551. *ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπωρὸς ἐν καιρῷ γένοιο· καὶ ταῦτα, ἢν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὑτοσὶ τὸ μέγιστον δύ' ὀβολῶν.* In altero autem loco, Verae hist. II. 29. etsi hodie scriptum videmus *ἵν' εἰ*, tamen recte se habet, quod praebent codd. Gorl. et Aug. *ἵν' ἐάν*, conveniens orationi obliquae. Verba sunt: *συνέπεμψε δέ μοι ὁ Ῥαδάμανθυς τὸν πορθμέα Ναύπλιον, ἵν', ἐὰν καταχθείημεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς συλλάβοι.* Quo pacto idem loquutus est in Timone c. 39. T. I. p. 151. *τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπόταν οἱ θεοὶ βιάζοιντο;* Maior est de Thucydidis loco III. 44. dubitatio: *ἤν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἤν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο.* Quattuor ibi codd. apud Bekkerum *εἴτε*, quae videtur grammaticorum correctio esse. Tractatus est hic locus a multis, a me ipso ad Viger. p. 822. Neque, opinor, debebam ab sententia ibi proposita recedere in diss. de praeceptis quibusdam Atticistarum p. 16. Nihil est enim, quod accommodatius illi loco sit, quam *εἶεν* pro apodosi esse, ut ad *ἔχοντες* ex praecedentibus intelligatur *ἀδικῶσιν*. De *εἶεν* vide Bekkeri Anecd. p. 243, 24. et Timaei Lex. Plat. p. 94. In octavo autem libro c. 27. quum vulgo legatur, *ὡς τάχιστα δὲ ἐκέλευε — ἀποπλεῖν*

ἐς Σάμον, κἀκεῖθεν ἤδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς, τοὺς ἐπίπλους, ἤν που καιρὸς εἴη, ποιεῖσθαι· etsi propter orationem obliquam ferri potest optativus, quem sic defendit Poppo vol. I. p. 144. tamen, nisi gravior aliqua caussa accedat, coniunctivum praeferre in tali additamento quum alii, tum Thucydides consueverunt, sicut in illo ipso capite paullo superius ἢν ἡσσηθῶσι posuit. Itaque ᾗ e cod. Vat. nescio an recte dederit Bekkerus. Neque apud Xenophontem Cyrop. IV. 2, 6. recte legi puto οἳ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι κἂν αὔριον ἕωθεν εὔζωνοι πορεύοιντο καταλήψοιντο: ubi Guelf. et Par. καὶ ἤν. Qui locus est eiusmodi, ut permirum sit, ni verum sit usitatissimum illud κἂν αὔριον εἰ ἕωθεν εὔζωνοι πορεύοιντο, quod Schneiderus coniecit. Verum si quibusdam in exemplis non recte optativus locum tenet coniunctivi, in aliis tamen vel aperte praestat, vel saltem offensione caret. Sic apud Xenophontem in Cyrop. I. 6, 22. καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλούς, ὅπως δόξαν λάβοις, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἴης ἄν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πεῖραν δοίης, ἐξεληλεγμένος ἂν προςέτι καὶ ἀλάζων φαίνοιο. Quem locum non recte interpretatus est Reisigius p. 111. Nec quod ille putat, dici hic potuit εἰ πεῖραν ἂν δοίης. Alio modo erravit Heindorfius, qui, nisi ἂν deleretur, δῷς scribendum censuit. At in re ficta et non nisi cogitando sumpta ὅπου ἂν δῷς, quod ad experientiam refertur, locum non habet. Apte affert ibi Poppo Mem. S. I. 2, 6. τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. I. e. non *iis a quibus accepissent pecuniam*, ut si omisisset ἄν, sed *a quibuscumque accepissent*. Cyrop. V. 5, 1. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπέπρακτο, πέμπει πρὸς Κυαξάρην καὶ ἐπέστελλεν αὐτῷ ἥκειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ὅπως περί τε τῶν φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλεύσαιντο ὅ τι χρήσαιντο, καὶ θεασάμενος τὸ στράτευμα καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὅ τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν. Suspectum hic habent quidam ἄν, omissum in cod. Alt. At recte se

habet. Nam uti dixit ὅ τι χρήσαιντο, quia re in praesens tempus translata dicendum erat ὅπως βουλεύσωνται ὅ τι χρήσωνται, ita scripsit ὅτι ἂν δοκοίη, quia id erat ὅπως σύμβουλος γένηται ὅτι ἂν δοκῇ πράττειν. VII. 5, 49. ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. VIII. 3, 48. ὃ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἕξοι, σχολὴν παρέχοντα πράττειν ὅ τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη. Sed in eodem capite §. 38. quod legitur de agello: ὅ τι γὰρ ἂν λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν· in eo tollendum ἄν. Non est enim id ex ὅ τι ἂν λάβῃ, sed ex ὅ τι ἔλαβε in optativum conversum. Addam alia optativi in obliqua oratione pro coniunctivo positi exempla. Cum ὃ ἄν, Herodoti I. 119. Demosth. p. 518, 13. sed utroque loco alii libri coniunctivum praebent. Cum ὅ τι ἂν Herod. I. 119. et cum ὅσως ἂν VI. 44. cum ὡς ἂν *simulatque* significante I. 96. Epicur. epist. p. 21. §. 44. ed. Schneid. cum πρὶν ἂν Xenoph. Hell. II. 3, 48. 4, 18.

Apparet ex his, reprehensione vacuum esse usum optativi pro coniunctivo, adiuncta particula ἄν. Ex quo colligi potest, eamdem etiam particularum ὡς ἂν et ὅπως ἂν rationem esse. Atque apud epicos quidem et Herodotum hae particulae saepius obliquae orationis optativum pro coniunctivo adiectum habent. Odyss. ϑ. 20.

καί μιν μακρότερον καὶ πάσσονα θῆκεν ἰδέσθαι,
ὥς κεν Φαιήκεσσι φίλος πάντεσσι γένοιτο.

ρ. 362.

ὤτρυν', ὡς ἂν πύρνα κατὰ μνηστῆρας ἀγείροι.

Magis ut *posse* significetur, ω. 80.

ἀμφ' αὐτοῖσι δ' ἔπειτα μέγαν καὶ ἀμύμονα τύμβον
χεύαμεν Ἀργείων ἱερὸς στρατὸς αἰχμητάων
ἀκτῇ ἐπὶ προὐχούσῃ, ἐπὶ πλατεῖ Ἑλλησπόντῳ,
ὥς κεν τηλεφανὴς ἐκ ποντόφιν ἀνδράσιν εἴη
τοῖς οἳ νῦν γεγάασι, καὶ οἳ μετόπισθεν ἔσονται.

et 332.

σὺ δέ με προΐεις καὶ πότνια μήτηρ
ἐς πατέρ' Αὐτόλυκον μητρὸς φίλον, ὄφρ' ἂν ἑλοίμην
δῶρα, τὰ δεῦρο μολὼν μοι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν.

Herodotus I. 152. ὃ δὲ πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς, ἔλεγε πολλά, τιμωρέειν ἑαυτοῖσι χρήζων. V. 37. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο. IX. 22. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι, ἔλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τόν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. IX. 51. μετακινέεσθαί τε ἐδόκεε τότε ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ᾖ δευτέρη φυλακή, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καί σφεας ἑπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππόται. I. 75. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὖτις παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. I. 91. προθυμεομένου δὲ τοῦ Λοξίεω ὅκως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου γένοιτο τὸ Σαρδέων πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν Μοίρας. I. 110. κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως ἂν τάχιστα διαφθαρείη. II. 126. καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι, ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. III. 44. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο στρατοῦ. V. 98. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. VIII. 13. ἐποιέετο δὲ πᾶν ὑπὸ θεοῦ, ὅκως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. Pindarus Ol. VII. 71.

τότε καὶ φαυσίμβροτος δαί-

μων Ὑπεριονίδας μέλλον ἔντει-
λεν φυλάξασθαι χρέος
παισὶν φίλοις,
ὡς ἂν θεᾷ πρῶτοι κτίσαιεν
βωμὸν ἐναργέα καὶ σε-
μνὰν θυσίαν θέμενοι,
πατρί τε θυμὸν ἰάναιεν κόρᾳ τ' ἐγ-
χειβρόμῳ.

Aeschylus Ag. 370.

Δία τοι ξένιον μέγαν αἰδοῦμαι
τὸν τάδε πράξαντ', ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ
τείνοντα πάλαι τόξον, ὅπως ἂν
μήτε πρὸ καιροῦ μήθ' ὑπὲρ ἄστρων
βέλος ἠλίθιον σκήψειεν.

Xenophon Hell. IV. 8, 16. *λάθρᾳ γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προςδέοιντο.* et §. 30. *ὅπως δ' ἂν ἐκεῖ ἐῤῥωμενέστατον τὸ στράτευμα ποιήσαιντο, ἐξ ἄλλων τε πόλεων ἠργυρολόγει καὶ εἰς Ἄσπενδον ἀφικόμενος ὡρμίσατο ἐς τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν.* Andocides p. 124. (180. §. 23.) *ἐκ ταύτης γὰρ παιδοποιεῖται τῆς γυναικός, ἣν ἀντ' ἐλευθέρας δούλην κατέστησε, καὶ ἧς τὸν πατέρα καὶ τοὺς προςήκοντας ἀπέκτεινε, καὶ ἧς τὴν πόλιν ἀνάστατον πεποίηκεν, ὡς ἂν μάλιστα τὸν υἱὸν ἐχθρὸν ἑαυτῷ καὶ τῇ πόλει ποιήσειε.* Demosth. p. 74, 24. *ὡς δ' ἂν ἐξετασθείη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο.* Quae ibi Schaeferus attulit, habent illa quidem optativum pro coniunctivo, sed sine *ἄν*. Corrigendus videtur in hoc genere Andocides p. 38. (124. §. 79.) apud quem e verbis *Πατροκλείδης εἶπεν* pendent haec: *εἰ δὲ μή, ἔνοχον εἶναι τὸν παραβαίνοντα ταῦτα ἐν αὐτοῖς ἐν οἷςπερ οἱ ἐξ Ἀρείου πάγου φεύγοντες, ὅπως ἂν ὡς πιστότατα ἔχοι Ἀθηναίοις καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον.* Aptior enim hic omnino coniunctivus est.

De illa particularum finalium cum optativo et particula ἄν constructione, quae refertur ad eum finem, ut quid possit fieri, infra explicabitur.

V.

De optativo rectae orationis sine ἄν.

Venio nunc ad eum optativi usum, quem supra dixi rectae orationis speciem habere, quod eo nostra ipsorum cogitata sic enunciamus, ut non distinguamus cogitantem ab loquente. Habet is autem ipse per se sine particula ἄν quattuor formas: nam vel optantis est, vel iubentis, vel volentis, vel opinantis.

Atque optatio natura sua nihil est nisi cogitatio rei, quam, quum non sit, esse cupimus. Ea necessario caret particula ἄν, quia quod optamus tantum abest ut conditione aliqua restringi velimus, ut ipsum habeamus pro conditione, qua impleta bene nobis fore speremus. Vnde multae optationes etiam cum particula conditionali proferuntur: εἴ μοι ξυνείη φέροντι μοῖρα τὰν εὔσεπτον ἅγνειαν λόγων ἔργων τε πάντων: i. e. *si id fiat, bene mihi sit.* Idem est εἴθε, ortum ex εἰ θέ. Plerumque autem sine particula conditionali: ἁδόντα δ' εἴη με τοῖς ἀγαθοῖς ὁμιλεῖν. Qualia sic puta dici: *liceat mihi* (i. e. sumo licere) *bonorum consuetudine frui: tum bene sit.* Sed hoc totum genus, quod optatione continetur, tam planum est, ut non opus sit exemplis. Vnum tamen afferam, quod in eo tectius recondita latet optatio. Achilles Iliad. ψ. 150. Spercheum alloquens, cui comam aluerat, quam nunc Patroclo est consecraturus, ita loquitur:

νῦν δ' ἐπεὶ οὐ νέομαί γε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Πατρόκλῳ ἥρωϊ κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι.

Optat enim, ut per Spercheum sibi liceat, quam huic nutriverat comam, dicare Patroclo. Quamquam id etiam *velim dare* dicas. Illud tamen tenendum est, epicos veteres, qui liberius particula κέν utuntur, ne in optando

quidem ea prorsus abstinuisse. Ita in optativo conditionali Hom. h. Apoll. 51.

Δῆλ', εἰ γάρ κ' ἐθέλοις ἕδος ἔμμεναι υἷος ἐμοῖο.

et sine conditione Iliad. ζ. 281.

ὥς κέ οἱ αὖθι
γαῖα χάνοι.

Sed Od. ο. 544. de quo loco non recte iudicavi ad hymn. Apoll. 51. scribendum videtur:

Τηλέμαχ', εἰ γὰρ καὶ σὺ πολὺν χρόνον ἐνθάδε μίμνοις,

quo spectat κε in uno codicum Vindob. Hoc dicit: *etiam si tu diutius ibi maneas.*

Proxima optationi est iubendi significatio, quae nunc precatione continetur, ut in Philocteta,

Ὕπν' ὀδύνας ἀδαής, Ὕπνε δ' ἀλγέων,
εὐαὴς ἡμῖν ἔλθοις.

nunc propior imperio est. Iliad. ω. 144. (178.)

κῆρυξ τίς οἱ ἕποιτο γεραίτερος.

Odyss. ξ. 407.

τάχιστά μοι ἔνδον ἑταῖροι
εἶεν.

Vide ibidem 496. Il. ξ. 107. ρ. 640. Aeschylus Ag. 953.

ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι ταῦθ', ὑπαί τις ἀρβύλας
λύοι τάχος, πρόδουλον ἔμβασιν ποδός.

Aristophanes Vesp. 1431.

ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

Herodotus VII. 5. *ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις.* Quo tamen loco quidam libri *ἀλλ' εἰ.*

Coniunctissima est voluntatis significatio, quae in

prima potissimum persona elucescit. Od. π. 383. Antinous Telemacho insidias struendas censens, ita loquitur:

ἀλλὰ φθέωμεν ἑλόντες ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος,
ἢ ἐν ὁδῷ· βίοτον δ' αὐτοὶ καὶ κτήματ' ἔχωμεν,
δασσάμενοι κατὰ μοῖραν ἐφ' ἡμέας· οἰκία δ' αὖτε
κείνου μητέρι δοῖμεν ἔχειν, ἠδ' ὅςτις ὀπυίοι.

Coniunctivi adhortationem continent: occidi enim Telemachum, opesque eius dividi, id est quod iubet. De Penelope vero iam non praecipit quidquam, sed proponit, quid fieri cupiat: *domum matri eius dari velim.* Iliad. ο. 45. Iuno Iovi de Neptuno dicit:

αὐτάρ τοι καὶ κείνῳ ἐγὼ παραμυθησαίμην
τῇ ἴμεν, ᾗ κεν δὴ σὺ, κελαινεφὲς, ἡγεμονεύῃς.

Velim illi suadere. Quod non est ita dubitanter dictum, ut si ἂν esset additum, qua particula conditio aliqua significaretur, ut in eadem oratione v. 39.

σή θ' ἱερὴ κεφαλὴ, καὶ νωΐτερον λέχος αὐτῶν
κουρίδιον, τὸ μὲν οὐκ ἂν ἐγώ ποτε μὰψ ὀμόσαιμι.

Non temere iurarem, nisi vera dicerem. In primis aptum est huic discrimini illustrando illud Theocriti XXIX. 37.

νῦν μὲν κἠπὶ τὰ χρύσεα μᾶλ' ἕνεκεν σέθεν
βαίην, καὶ φύλακον νεκύων πεδὰ Κέρβερον·
τόκα δ' οὐδὲ καλεῦντος ἐπ' αὐλείαις θύραις
προμόλοιμί κε, παυσάμενος χαλεπῶ πόθω.

Aeschines p. 611. (552. §, 218.) *ἐγὼ δὴ οὔτε τὰς Δημοσθένους διατριβὰς ἐζήλωκα, οὔτ' ἐπὶ ταῖς ἐμαυτοῦ αἰσχύνομαι, οὔτε τοὺς εἰρημένους ἐν ὑμῖν λόγους ἐμαυτῷ ἀῤῥήτους εἶναι βουλοίμην, οὔτε τὰ αὐτὰ τούτῳ δημηγορήσας ἐδεξάμην ἂν ζῆν.* Deesse ἂν putat Bekkerus.

Quum nonnumquam vel propter librorum discrepantiam, vel propter sententiae rationem dubium videri possit, utrum nudus optativus, an idem modus cum particula

ἂν coniunctus, an coniunctivus praeferri debeat, paucis declarabimus, quid hae dicendi formae differant.

Atque ut a coniunctivo incipiamus, is deliberantis est, ut in Eumenidibus 791. 821.

τί ῥέξω, γένωμαι;

quid agam? quid me fiat? Deliberatio autem quum ad agendum spectet, refertur coniunctivus necessario ad futura, subestque ei haec sententia: *nescio.* Alia est optativi ratio, ut apud Theocritum XXVII. 24.

καὶ τί, φίλος, ῥέξαιμι;

quod illic quidem vertendum est, *quid facerem?* Id vero non est deliberantis, sed iudicium exquirentis, subiectamque habet hanc sententiam: *non puto.* Iudicari autem de praesentibus et praeteritis non minus quam de futuris potest. Quare optativi usus nulli est tempori adstrictus. Hinc fit, ut, quum de praeteritis loquimur, necessario sit optativo utendum, quia de his iudicari quidem, sed non deliberari potest. Vt in Aeschyli Supplicum initio:

τίνα γοῦν χώραν εὔφρονα μᾶλλον
τῆςδ' ἀφικοίμεθα;

Patet autem, si rectam orationem restituas, non ubique posse eius verbi, cuius optativum positum videmus, indicativum adhiberi. Vt hoc ipsum τί ῥέξαιμι recta oratione dictum non est τί ἔρεξα, sed τί ῥεκτέον ἦν; Sed si quaeras ποιήσειε τοῦτο; *fecerit istud?* tum vero licebit recta oratione dici, ἐποίησε τοῦτο; Nimirum hic de facto quaeritur; in illo autem exemplo de recte faciendo: ut ibi quoque eiusdem verbi indicativo uti possis, modo sic dicas, οὐκ ὀρθῶς ἔρεξα; Nam illud τί ῥέξαιμι re vera nihil est nisi coniunctivi in oratione obliqua cum optativo commutatio. Tertia ratio est optativi cum particula ἂν coniuncti, ut Iliad. τ. 90.

ἀλλὰ τί κεν ῥέξαιμι;

quae quod optativum habet ipsa quoque est iudicium ex-

quirentis, sed, quoniam additum est ἄν, de re ex aliqua conditione suspensa, ut sensus sit, *non puto, nisi quadam conditione*, id quod licet etiam sic exprimi, *non puto posse.* Nam quod potest vel non potest fieri, ex conditione aliqua pendeat necesse est. Id igitur recta oratione dicas, ἔρεξα ἄν, ἢ οὔ; *Nempe non fecissem.* Ex his facile coniici potest, nonnumquam his formis omnibus locum esse. Vt in Aristophanis Pluto v. 374.

ὦ Ἡράκλεις, φέρε ποῖ τις οὖν
τράποιτο; τἀληθὲς γὰρ οὐκ ἐθέλεις φράσαι.

Quo loco si cum cod. Borg. legitur ποῖ τις ἂν τράποιτο, sensus est, *quo quis se vertere possit? wo könnte man sich hinwenden?* Coniunctivus significaret, *quo quis se vertat? wo soll man sich hinwenden?* Vulgata vero hominis est secum cogitantis, quid vel ipse vel quivis statuat de dictis illius, quem tergiversari credit: *quo quem se vertere quis censeat? wo möchte man sich hinwenden?* Eadem ratio est v. 438.

ἄναξ Ἄπολλον καὶ θεοί, ποῖ τις φύγοι;

ubi qui φύγῃ scribunt, deliberantem faciunt Blepsidemum. Idque etsi non est in libris, tamen aptius illo loco videtur. Sic etiam apud Demosthenem in Lept. p. 492, 21. quo loco optativi caussa utitur Reisigius, praestat quod ex aliquot codd. dedit Bekkerus: εἰ δὲ μηδ' ἂν εἷς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἔχοι δεῖξαι γεγονός, τίνος εἵνεκ' ἐφ' ἡμῶν πρῶτον καταδειχθῇ τοιοῦτον ἔργον; Recte vero apud Sophoclem Ant. 604. scriptum est,

τεάν, Ζεῦ, δύνασιν τίς ἀνδρῶν
ὑπερβασία κατάσχοι;

Vbi graviter errarunt, qui κατάσχῃ reposuerunt. Non enim hic deliberationi, sed opinioni locus est. Recte etiam apud Demosthenem in or. ad Phorm. p. 921, 1. legitur: καὶ ὅσα μὲν εἶπε μετὰ τῆς ἀληθείας, μὴ χρῆσθε τεκμηρίῳ· ἃ δ' ἐψεύσατο τὸ ὕστερον, ἐπειδὴ διεφθάρη, πιστότερα ταῦθ' ὑπολάβοιτε εἶναι; i. e. *haec vos veriora*

existimaturos quis putet? Et apud Andocidem p. 131. (184. §. 36.) *καίτοι οὐ δήπου, ὦ Ἀθηναῖοι, ὀστρακισθῆναι μὲν ἐπιτήδειός εἰμι, τεθνάναι δὲ οὐκ ἄξιος, οὐδὲ κρινόμενος μὲν ἀποφυγεῖν, ἄκριτος δὲ φεύγειν· ὁ δὲ τοσαυτάκις ἀγωνιζόμενος δικαίως καὶ νικήσας πάλιν δόξαιμι δι' ἐκεῖνα ἐκπεσεῖν;* Non mutassent viri docti *ὁ δὲ* in *οὐδέ*, ne quid de Sluiteri conatu dicam, si vidissent, postrema verba per interrogationem proferri. Sed in Erotico Demostheni tributo p. 1404, 17. quod legitur, *τῷ γὰρ εἰκάσειέ τις θνητῶν, ὃ ἀθάνατον τοῖς ἰδοῦσιν ἐργάζεται πόθον;* etsi recte dictum est hoc sensu, *cui comparaturum quis putet?* tamen non contenderim non aut scriptum esse cum particula *ἂν*, aut potuisse scribi.

Multo difficilius iudicium est de iis locis, in quibus sine interrogatione nudus positus est optativus, quod fere tam tenue ac subtile discrimen est, ut non multum intersit, utrum addatur *ἂν* an omittatur. Reisigium quidem in huius rationis explicatione ita a vero aberrasse puto, ut quod de addita particula dici debebat, ad omissam transtulerit. Quam enim conditionem intelligendam existimat, quum omissa est particula, ea non nisi quum additum est *ἂν*, intelligi potest: si quidem omnino hanc vidimus illius particulae naturam esse, ut ad conditionem aliquam referatur. Ita quum illud Moschi I. 6.

ἔστι δ' ὁ παῖς περίσαμος· ἐν εἴκοσι πᾶσι μάθοις νιν,

sic interpretatur: *inter quosvis viginti noscas, si modo noscas:* non animadvertit, id dicendum fuisse *μάθοις ἄν.* Nam si in nudo optativo ea quam vult sententia inesset, plane aliud dixisset Moschus quam volebat. Non enim certissime, sed si fors fert noscitur, qui noscitur, si modo noscitur. Atqui Moschus non *fortasse noscas Amorem*, sed *noscas opinor* dicere voluit. Sed quos in laqueos sese implicuerit Reisigius illa quam proposuit ratione, apertissime cognosci potest ex iis, quae p. 130. dicit, Homericum illud Iliad. ε. 303.

μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύο γ' ἄνδρε φέροιεν,

sic esse intelligendum, εἴ τινες φέροιεν, δύο γε οὐ φέροιεν, illud autem Iliad. α. 271.

κείνοισι δ' ἂν οὔτις
τῶν, οἳ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, μαχέοιτο,

non potuisse omissa particula dici, quia sic aut hoc cogitaretur, εἴ τις μάχοιτο, οὔτις μάχοιτο ἐκείνοις, aut hic sensus prodiret, εἴ τις μάχοιτο ἐκείνοις, οὔτις μάχοιτο ἐκείνοις, nemo non videt ita disputatum esse, ut, prouti quis velit, aut ex priore loco demonstrare possit, in altero delendam esse particulam, aut ex secundo loco ostendere addendam fuisse in priore. Nam si eodem modo, quo de hoc posteriore loco statuit, priorem interpretari volemus, duas habebimus perversas sententias, aut εἴτινες φέροιεν, οὔτινες φέροιεν, aut εἰ δύο γε φέροιεν, οὐ δύο γε φέροιεν· sin posteriorem locum eo modo, quo de priore sentit, explicabimus, recte ille se habebit, evanescetque quam omissione particulae nasci putat perversitatem: εἴ τις μάχοιτο ἐκείνοις, οὔ τις τῶν νῦν μάχοιτο. Cur enim quum in altero loco urgeat additum praedicatum δύο γε, hic, ubi additum est etiam significantius, τῶν οἳ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, pro non addito habet? Denique quid talibus fiet, quale hoc est, Iliad. φ. 274.

ἔπειτα δὲ καί τι πάθοιμι;

Quod ex ipsius praecepto quum sic interpretandum sit, εἴ τι πάθοιμι, πάθοιμί τι, quid id aliud est, quam quod in omnibus verborum modis locum habet? Nam etiam πάσχω quid aliud est quam πάσχω εἰ πάσχω? Itaque sic potius existimandum est, nudo optativo opinionem sine conditione, optativo cum particula ἂν autem suspensam ex conditione aliqua opinionem significari. Idque vidit etiam Matthiae ad Eurip. Hippol. 468. Atque illa quidem forma epici potissimum sunt usi. Homerus Od. γ. 231.

ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι.

Vide ibidem 319. ξ. 122. π. 386. Iliad. κ. 246. 556. ο. 45. 197. τ. 321. φ. 274. ω. 213. Duo huius generis

exempla, quod de iis aliter sentire video Reisigium, ipsis verbis adscribam. Iliad. β. 340.

ἐν πυρὶ δὴ βουλαί τε γενοίατο μήδεά τ' ἀνδρῶν.

quod ille p. 134. per interrogationis figuram explicandum censet: ea non opus esse, satis docent caetera quae memoravimus exempla. Et Iliad. υ. 426.

οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
ἀλλήλους πτώσσοιμεν ἀνὰ πτολέμοιο γεφύρας.

quod p. 130. nescio quo lapsu soloece dictum ratus, fecit ut eo nomine reprehendendum sit πτώσσωμεν scribendo. Sed Od. η. 314. scribendum:

οἶκον δέ κ' ἐγὼ καὶ κτήματα δοίην,
αἴκ' ἐθέλων γε μένοις.

Vulgo δὲ ἐγώ· codd. nonnulli δέ τ' ἐγώ. Sic etiam Od. λ. 103. recte Harl. et unus Vindobonensium:

ἀλλ' ἔτι μέν κε καὶ ὧς, κακά περ πάσχοντες, ἵκοισθε.

ubi vulgo μέν γε καὶ ὧς. Particulae κε καὶ iunctae reperiuntur etiam alibi, ut. Il. ο. 235. ξ. 131. 370. ρ. 546. Od. β. 332. ι. 303. 334. et κεν καὶ λ. 339. Vel ex his apparere puto, quod contendit Reisigius p. 123. omitti ἄν, ubi quid hypotheticum ita ponatur, ut ab ipso qui loquitur non certa ratione, sed quodam cogitandi arbitrio sit sumptum, ut est obscurius dictum, ita ne satis quidem verum esse. Exemplorum autem, quibus utitur, alia recte se habent, in quibus opinionem indicat optativus, alia vel optativum optantis habent, vel alias ob caussas ab hac disputatione removenda sunt. Et illa quidem, quae opinionem significant, haec sunt. Aristoph. Eq. 1057.

ἀλλ' οὐκ ἂν μαχέσαιτο· χέσαιτο γάρ, εἰ μαχέσαιτο.

Pind. Ol. III. 81. κεινὸς εἴην. Nam κεῖνος εἴην, quod probabat Reisigius, id ut optantis esset, hodie ipsum iam improbare credo. Ol. XI. fin.

τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ

οὔτ' ἐρίβρομοι λέον-
τες διαλλάξαιντο ἦθος.

Eurip. Hippol. 468.

οὐδὲ στέγην γὰρ ἧς κατηρεφεῖς δόμοι
καλῶς ἀκριβώσειαν.

Theocr. VIII. 89.

οὕτως ἐπὶ ματέρα νεβρὸς ἄλοιτο·

et 91.

οὕτω καὶ νύμφα γαμεθεῖσ' ἀκάχοιτο.

et hoc postremum quidem mirum est ab Reisigio non magis quam a Poppone in diss. de particula ἄν intellectum esse. Quod si ad γαμεθεῖσα, quod non est idem atque γαμηθεῖσα, attendissent, vidissent sensum esse: *ita puella nuptum expetita doleat.* Idem IV. 11.

πεῖσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκος αὐτίκα λυσσῆν.

Ad idem genus etiam illi sunt loci referendi, in quibus quae indicatur opinio cum voluntatis quadam significatione coniuncta est. Theocr. VIII. 18.

σύριγγ' ἂν ἐποίησα καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον —
ταύταν κατθείην.

hanc oppignerem. Isocr. Paneg. p. 253. C. οὐ γὰρ ἀποκρύψαιμι τἀληθές. Bekkerus optimi codicis auctoritate ἀποκρύψομαι, quod tamen non vacat suspicione manus correctricis. Eurip. Iph. Aul. 1210.

οὐδεὶς πρὸς τάδ' ἀντείποι βροτῶν.

nemo contradicet i. e. velit contradicere. Pind. Pyth. IV. 118.

Αἴσονος γὰρ παῖς ἐπιχώριος οὐ ξεί-
ναν ἱκοίμαν γαῖαν ἄλλων

nolim venisse, quem locum audacissima coniectura ten-

tavit Reisigius in comm. cr. ad Oed. Col. 199. Mosch. III. 114.

τῷ δ' ἐγὼ οὐ φθονέοιμι.

nisi ille scripsit οὐδέ κ' ἐγὼ φθονέοιμι. Theocr. XXII. 74.

οὐκ ἄλλῳ γε μαχεσσαίμεσθ' ἐπ' ἀέθλῳ.

XXVII. 60.

φῂς μοι πάντα δόμεν· τάχα δ' ὕστερον οὐδ' ἅλα δοίης.

Qui autem loci non debebant afferri, hi sunt: primo ubi optativus optantis est: Soph. Ai. 904. meae ed. Aesch. Ag. 225. Deinde in quibus ἂν idonea codicum auctoritate firmatur, ut in Plat. Theaet. p. 166. A. ubi cod. Bodl. et quattuor ex tredecim Bekkeri libris, et Cratyl. 397. A. ubi idem Bodl. et ex duodeviginti Bekkeri libris sex tuentur ἄν. Tum Soph. Oed. Col. 42. ubi vide quae notavimus. Porro Aristoph. Av. 180. ubi scribendum videtur ὥςπερ εἴπῃ τις. Apud Aeschylum Suppl. 735. facilior est Erfurdtii coniectura,

ἴσως γὰρ ἂν κῆρυξ τις ἢ πρέσβυς μόλοι·

quamquam non contenderim non potuisse omitti ἄν. In Eurip. Heracl. 527. particulae δὲ καὶ μᾶλλον faciunt, ut non valde laudandum putem Scaligerum, qui πρέποι pro πρέπει scribendum iudicaverit. De Soph. Antig. 912. vide quae adnotavi ad eum locum v. 903. meae ed. Denique illud valde miror, quod p. 134. a Schaefero in errorem abduci se passus est Reisigius. Nam quod ille ad Posidippi versum in Poesi gnom. p. 195. dicit, in verbis

ποίην τις βιότοιο τάμῃ τρίβον,

ut ex cod. edidit Brunckius, optativum defendi Metrodori parodia,

παντοίην βιότοιο τάμοις τρίβον,

nequaquam verum est. Posidippum enim, ut qui deliberaret, coniunctivo uti necesse erat; Metrodorus autem,

qui iuberet, non potuit non optativum ponere. Quod ibidem affert Schaeferus ex Iliad. δ. 93. η. 48.

ἦ ῥά νύ μοί τι πίθοιο;

non est, ut ipse existimare videtur, dictum omissa, quae addenda fuisset, particula, sed quia conditio abest: *velisne mihi obedire?* Nam ubi inest conditio, ἂν est adiiciendum, ut in eo versu, qui in priore loco statim sequitur,

τλαίης κεν Μενελάῳ ἐπιπροέμεν ταχὺν ἰόν;

Nempe *si quis te roget*. Apud Platonem Euthyd. p. 292. E. libri consensu: *καὶ ὅπερ ἔλεγον, τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖ ἢ ἔτι πλέονος πρὸς τὸ εἰδέναι τίς ποτ' ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη ἐκείνη, ἣ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσειεν.* Sentiebat vitium Heindorfius, qui *ποιήσει* scriptum malebat, suppleri tamen ad optativum ἂν posse ratus: in quo fallitur. Optativus quidem recte se habet, sed ut sit orationis obliquae, quam sic restitue: *καὶ ὅπερ ἔλεγον τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖν,* constructione illa, de qua dictum ad Viger. p. 745. 751. 894.

VI.

De optativo rectae orationis cum ἄν.

Iam denique dicendum est de optativi usu eo, qui adiungi postulat particulam ἄν. Atque ex iis, quae hactenus dicta sunt, satis planum esse putamus, propriam huius constructionis vim esse eam, ut opinio cum conditione coniuncta significetur. Vix ullum huic rationi declarandae aptius exemplum inveniri poterit, quam illud Aeschyli in Ag. 1057.

ἐντὸς δ' ἂν οὖσα μορσίμων ἀγρευμάτων,
πείθοι' ἄν, εἰ πείθοι'· ἀπειθοίης δ' ἴσως.

Dubitanter enim dictum *πείθοι' ἄν,* quia ex eo pendet, ut placeat Cassandrae obedire: sine conditione autem *ἀπειθοίης,* quod id putat futurum esse chorus. Alia quaedam

exempla, in quibus diserte addita est conditio, vide apud Reisigium p. 124.

Apparet ex his, optativo cum particula ἂν coniuncto opinionem significari de eo, quod ex aliqua conditione pendeat. Atqui quod sic demum esse putamus, ut non sit nisi conditione aliqua impleta, id apertum est non ut quod vere sit, sed ut quod possit esse cogitari. Eo factum est, ut grammatici particulam illam *σύνδεσμον δυνητικὸν* appellarent. Quod tamen non sic est intelligendum ac si *ποιοῖμ' ἂν* idem sit quod *δύναμαι ποιεῖν*. Nam illud posterius rei verae enunciationem continet, esse mihi potestatem faciendi. Hoc autem *ποιοῖμ' ἂν* opinionem indicat, facturum me esse, si forte impleta sit conditio aliqua, cur faciam. Vt quod est in Prometheo,

ἀλλ' οὔτε σιγᾶν οὔτε μὴ σιγᾶν τύχας
οἷόν τέ μοι τάσδ' ἐστί,

quis ita dicat, *οὔτε σιγῷμ' ἄν, οὔτ' οὐ σιγῷμ' ἄν?* Neque enim quid fortasse facturus sit, dicere vult Prometheus, sed re vera nec tacere se nec non tacere iniuriam qua affectus sit posse. Contra quod posuit Herodotus IV. 195. *εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσην ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον*, nemo non videt, si dixisset *δυνατόν ἐστι*, multo eum confidentius dixisse et detracta opinionis modestia, quam quum, ut fecit, opinari se indicavit, nihil, certis quidem conditionibus, incredibile esse. Et hoc quidem genus ita tritum est ut exemplis non indigeat.

VII.

De optativo cum ἂν pro futuro.

Cum hoc significatu coniunctissimus est alius, isque non minus frequens. Nam quae opinamur impleta aliqua conditione fieri, sive quae possunt fieri, per se ipsa nulli sunt tempori adstricta: sola enim in cogitatione nostra versantur. Itaque nisi diserte ad praesentia vel praeterita referuntur, consentaneum est, ut, quoniam rei vere fa-

ctae notatione carent, ad illud praecipue tempus trahantur, quod natura sua res non factas complectitur, i e. ad futurum. Ita factum est, ut optativus cum particula ἂν consociatus futuri significationem habere existimetur. Sed hoc quoque ita est comparatum, ut ipsum futurum tempus rem ut certam enunciet, optativus et ἂν autem ut talem, quae videatur futura esse, si impleatur illa ex qua pendet conditio. Ita differunt haec:

ἃ δεῖ γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται.
ὅ τι τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ' ἄν.

Attici quidem, qui amant omnia dubitantius dicere, prae caeteris hoc optativi usu delectantur. Qui si nonnumquam etiam quum quid certissime futurum dicere volunt, optativum praeferunt, non est ea negligentia existimanda, sed figura etiam aliis in dicendi generibus usitatissima, qua verba dubitationis plena, pronunciata significantius, fortius asseverant.

Hic vero optativi cum particula ἂν coniuncti usus vel per se ipse prodit, cur haud facile quis, ut futura indicet, futuri sit optativo usurus. Quum enim iam *γίγνοιτ' ἂν* et *γένοιτ' ἂν* ad res futuras referantur, quid opus est dicere *γενήσοιτ' ἂν?* Quin si quis ita loqueretur, videretur ille praesentia ac praeterita excludere. Id vero, nisi quaedam plane singularis ratio fieri iubeat, ne recte quidem faciat. Nam quae futuro aliquo tempore fieri possunt, etiam nunc possunt fieri, et ante facta esse. Quare vix puto exempla illius constructionis, quae non mendosa sint, inventum iri. Apud Aristophanem quidem Vesp. 1094. recte iam legitur:

οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν ὅπως
ῥῆσιν εὖ λέξειν ἐμέλλομεν τότ', οὐδὲ
συκοφαντήσειν τινὰ
φρόντις, ἀλλ' ὅςτις ἐρέτης ἔ-
σοιτ' ἄριστος,

pro ὃς ἄν, ex libris Rav. et Ven. qui ὅςτις ἂν habet. Mirum vero apud Lycurgum §. 15. p. 149. Reisk. nullum

editorum ad haec verba offendisse: *εὖ γὰρ ἴστε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι ᾧ πλεῖστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῷ πρός τε τοὺς θεοὺς εὐσεβεῖν καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς ὁσίως καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν, τούτου πλεῖστον ἀμελεῖν δόξοιτ' ἄν, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν οὗτος διαφύγοι τιμωρίαν.* Id scribendum puto *δόξαιτ' ἄν.*

VIII.

De optativo cum ἄν pro praeterito.

Alia vero in temporum ratione dubitatio sese offert, si de praesentibus et praeteritis quaeritur. Nam etsi *πεποιήκοι ἄν* aperte praeteriti temporis notationem continet, tamen hoc quoque non minus ad futurum trahi potest, ut factum quid fore significetur, quam *ποιοῖ ἄν* et *ποιήσειεν ἄν*. Et tamen ista omnia etiam non modo praesentis, sed adeo praeteriti significationem habent. Huius rei ratio sic est animo informanda. Manet sua cuique tempori vis. Et aoristus quidem praeteriti quum proprie id quod aliquando factum sit significet, transfertur ad ea omnia, quae ut iam perfecta cogitari volumus, sive ea ante perfecta sint, sive nunc, sive postero tempore, ita tamen, ut quum de re praesente vel futura dicitur, cogitationem tantum perfectionis contineat, ideoque vel ipse, ut in imperativo vel in optativo cum *ἄν*, cogitationem indicet, vel ex verbo pendeat quo quid cogitari significetur. Quoniam autem quae iam perfecta esse cogitantur, vacua sunt notione durantis facti, consequens est non posse usurpari aoristum, ubi quid ut nondum ad finem perductum, ideoque vel durans adhuc, vel ex eiusdem actionis nondum absoluta repetitione constans cogitari volumus, sed ad ea pertinere, quae vel brevi momento temporis vel semel facta intelligimus. Ita patet, manere propriam aoristi vim in omni eius usu, licet prima specie diversissimo. Hinc illae observationes grammaticorum verissimae: Apollonii de Syntaxi III. 24. p. 251. (253. Bekk.) *ὁ γὰρ ἀποφαινόμενος οὕτω, γρά-*

φε, σάρου, σκάπτε, ἐν παρατάσει τῆς διαθέσεως τὴν πρόσταξιν ποιεῖται, ὡς ἔχει καὶ τό,

βάλλ' οὕτως, αἴ κέν τι φόως Δαναοῖσι γένηαι·

φησὶ γάρ, ἐν τῷ πολέμῳ καταγίνου εἰς τὸ βάλλειν. ὅ γε μὴν λέγων κατὰ τὴν τοῦ παρῳχημένου προφορὰν γράψον, οὐ μόνον τὸ μὴ γενόμενον προστάσσει, ἀλλὰ καὶ τὸ γινόμενον ἐν παρατάσει ἀπαγορεύει, εἴ γε καὶ τοῖς γράφουσιν ἐν πλείονι χρόνῳ προσφωνοῦμεν τὸ γράψον, τοιοῦτόν τι φάσκοντες, μὴ ἐμμένειν τῇ παρατάσει, ἀνύσαι δὲ τὸ γράφειν. Et Etym. Gud. p. 472, 26. ζήσαιμι, ζήσειας δὲ οὐ λέγουσι, διότι τῇ εὐκτικῇ εὐχὴν δηλοῦσι πράγματος ὀφείλοντος πληρωθῆναι. ὁ γὰρ λέγων γράψειας εὔχεται ὅπως εἰς τέλος ἔλθῃ τοῦ γράψαι· ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ πληρωθῆναι, ὅπερ οὐ λέγειν δεῖ ζήσειας· ὁ γὰρ τοῦτο λέγων εὔχεται ἵνα ἔλθῃ εἰς τέλος τῆς ζωῆς, καὶ λοιπὸν εὑρίσκεται καταρώμενος ἑαυτῷ· δεῖ δὲ λέγειν ζώην, ζώης, ζώῃ. Vide eadem in Etym. M. p. 760, 24. Contraria praesentis ratio est, quod quum natura sua rem fientem nec dum obsolutam significet, optativus eius temporis cogitationem notat rei, quam, quocumque eam tempore fieri sumamus, vel durare eo tempore, vel in facti nondum absoluta repetitione positam intelligimus.

His praemissis exempla afferamus et aoristi et praesentis optativi de re praeterita dicti. Homerus Iliad. δ. 539.

ἔνθα κεν οὐκέτι ἔργον ἀνὴρ ὀνόσαιτο μετελθών,

ε. 311.

καί νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο ἄναξ ἀνδρῶν Αἰνείας,
εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.

et 388.

καί νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο Ἄρης ἄατος πολέμοιο,
εἰ μὴ μητρυίη περικαλλὴς Ἠερίβοια
Ἑρμέᾳ ἐξήγγειλεν.

μ. 58.

ἔνθ' οὔ κεν ῥέα ἵππος ἐΰτροχον ἅρμα τιταίνων
ἐςβαίη, πεζοὶ δὲ μενοίνεον εἰ τελέοιεν.

ρ. 70.

ἔνθα κε ῥεῖα φέροι κλυτὰ τεύχεα Πανθοΐδαο
Ἀτρείδης, εἰ μή οἱ ἀγάσσατο Φοῖβος Ἀπόλλων.

398.

οὐδέ κ᾽ Ἄρης λαοσσόος, οὐδέ κ᾽ Ἀθήνη
τόν γε ἰδοῦσ᾽ ὀνόσαιτ᾽, οὐδ᾽ εἰ μάλα μιν χόλος ἵκοι.

Herodotus VII. 180. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῴρην τῆς νηὸς ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιεύμενοι τὸν εἷλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ ὄνομα ἦν Λέων· τάχα δ᾽ ἄν τι καὶ τοῦ ὀνόματος ἐπαύροιτο. VII. 214. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμιληκὼς εἴη. IX. 71. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. Haec omnia etiam de re praesente vel futura dici potuissent, si res postularet. Caeterum animadverte, pro solis illis καί νύ κεν ἔνθ᾽ ἀπόλοιτο et ἔνθα κε ῥεῖα φέροι etiam ἀπώλετο ἄν, ἔφερεν ἄν dici potuisse, quia opponi potest ἀλλ᾽ οὐκ ἀπώλετο, ἀλλ᾽ οὐκ ἔφερε. Sed dictum sine illius oppositionis cogitatione, optativum postulabat, ut caetera, in quibus non potest opponi contrarium.

Contra de re praeterita quae vel diuturnior sit vel saepius repetita, praesentis optativum posuit Herodotus I. 2. ubi quum Persas narrare dixisset, Europam a Graecis quibusdam, quorum ipsi sedem nesciant, raptam esse, addit: εἴησαν δ᾽ ἂν οὗτοι Κρῆτες. *fuerint isti Cretenses.* Sed eadem formula utitur de re praesente II. 6. IV. 195. Idem VII. 184. ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Quae scriptura recte est a Schweighaeusero praelata illi, quam Reizius et Schaeferus ex paucis codd. receperunt, ἤδη ὦν ἂν ἦν. Non enim potest opponi ἀλλ᾽ οὐκ ἦν. Quin potest etiam ut de praesente dicta accipi haec sententia. Idem I. 70. τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀναιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. Intelligitur enim id saepius ab illis esse dictitatum. Et VIII. 136. τάχα δ᾽ ἂν

καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖόν οἱ ποιέεσθαι. Plura enim id dixerant oracula.

IX.

De optativo cum ἂν in iubendo.

Optativus cum particula ἂν coniunctus quoniam quae possunt fieri significat, usus duos accepit alios, qui cum illa eius potestate sunt coniunctissimi. Eorum alter in iubendo cernitur, lenior ille imperativo, sed tamen, quoniam permittendi speciem habet, ut pro vocis conformatione etiam vel severior vel superbior videri possit, ut in Soph. El. 1491.

χωροῖς ἂν εἴσω σὺν τάχει· λόγων γὰρ οὐ
νῦν ἐστὶν ἀγών, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς πέρι.

et in Antig. 444.

σὺ μὲν κομίζοις ἂν σεαυτὸν ᾗ θέλεις,
ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον.

Quae formula quia proprie non iubentis est, sed dicentis quid fieri possit, non habet μή, ubi negatio accedit, sed οὔ. Iliad. β. 250.

τῷ οὐκ ἂν βασιλῆας ἀνὰ στόμ' ἔχων ἀγορεύοις.

Notatu dignum est, hanc rationem loquendi, quae familiaris sermonis speciem prae se fert, in foedere Eleorum ut solemnem formulam pro imperativo usurpari: v. Boeckhii Corpus Inscr. Graec. fasc. I. p. 26. ut *συμμαχία κ' ἔα ἑκατὸν ἔτεα,* et quae alia ibi plura huiusmodi exstant.

X.

De optativo cum ἂν in optando.

Alter usus in optando positus est, ita quidem ut de eo, quod optamus, quaeratur quomodo fieri possit. Ita-

que nihil frequentius, quam *πῶς ἄν*, in hoc genere est. Eurip. Suppl. 796.

πῶς ἂν ὀλοίμην σὺν τοῖςδε τέκνοις
κοινὸν ἐς Ἅιδην καταβᾶσα.

Vide ibi Marklandum, et Valckenarium ad Hippol. 208. qui tamen quum, ut solet exquisita captare, Sophoclem fortasse semel tantum *πῶς ἂν* ita posuisse dicit, fallitur. Vide Brunckium ad Ai. 388. Non solum autem *πῶς ἂν* ita usurpatur, sed quodvis aliud interrogativum vocabulum, quod quidem rei aptum sit, eam rationem admittit. Vt *τίς*. Aesch. Ag. 1457.

φεῦ τίς ἂν ἐν τάχει μὴ περιώδυνος
μηδὲ δεμνιοτήρης
μόλοι τὸν αἰεὶ φέρουσ' ἐν ἡμῖν
μοῖρ' ἀτέλευτον ὕπνον;

Vide Soph. Ai. 879.

XI.

De optativo cum ἂν in sententia conditionali.

Reliquum est ut de sententiis conditionalibus et finalibus videamus.

Et in conditionali quidem sententia duplex est particulae *ἂν* cum optativo constructio, altera propria veterum epicorum, particulam sic adiectam habens, ut magis ad voculam conditionalem, quam ad optativum pertineat: quare cultior sermo ut non necessariam omittit. Iliad. *α*. 59.

Ἀτρείδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας οἴω
ἄψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν.

ε. 273.

εἰ τούτω κε λάβοιμεν, ἀροίμεθά κεν κλέος ἐσθλόν.

Quibus in locis ne putes *posse* significari, plurimi obstant alii loci, ut Iliad. *ζ*. 49.

τῶν κέν τοι χαρίσαιτο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα,

αἴκεν ἐμὲ ζωὸν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.

quae verba etiam κ. 380. et λ. 134. leguntur, sed in hoc postremo loco omissa particula κέν. Adde β. 123. ϑ. 196. 205. ι. 141. 283. 362. 445. ν. 288. χ. 220. ψ. 346. 592. Hesiod. O. et D. 359. 432. 690. Praeposita est particula Od. ϱ. 223.

τόν κ' εἴ μοι δοίης σταθμῶν ῥυτῆρα γενέσθαι.

iterata apud Hesiod. O. et D. 423.

εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἄπο καὶ σφῦραν κε τάμοιο.

Iliad. α. 549. Wolfius ex coniectura, ut videtur, dedit:

ὃν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι,
μήτι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο, μηδὲ μετάλλα.

recte fortasse: verum tamen non ut vitiosus putandus sit qui vulgo legitur optativus. Is enim facit ut sensus sit, εἰ δέ κ' ἐγὼν ἐθέλοιμι, quod apodosin postularet talem, οὐκ ἂν γνοίης ταῦτα, pro qua fortior infertur admonitio. Minus etiam probem, ut id hac opportunitate addam, Aristarchum, Iliad. ϑ. 23. ἐθέλωμι scribentem:

ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ ἐγὼ πρόφρων ἐθέλωμι ἐρύσσαι,
αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ', αὐτῇ τε θαλάσσῃ.

Non enim facturum se id Iuppiter indicat, sed dicit, quid, si velit facere, futurum sit. Rectius, ut in re vere futura, restitutus coniunctivus Iliad. ι. 397.

τάων ἥν κ' ἐθέλωμι, φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν.

Sic etiam Od. τ. 489.

οὐδὲ τροφοῦ οὔσης σεῦ ἀφέξομαι, ὁππότ' ἂν ἄλλας
δμωὰς ἐν μεγάροισιν ἐμοῖς κτείνωμι γυναῖκας.

Hic quoque vulgo optativus legitur.

Diximus hoc genus constructionis epicorum proprium esse, ut vel propterea suspectum esse debeat, quod apud Euripidem Androm. 771. legimus:

εἴ τι γὰρ ἂν πάσχοι τις ἀμήχανον, ἀλκῆς
οὐ σπάνις εὐγενέταις.

At facile codicum quorumdam scriptura *πάσχῃ* monstrare potest, scribendum esse *εὖτε γὰρ ἂν πάσχῃ*.

Altera constructio particulae *ἂν* cum optativo in sententia conditionali ea est, quae particulam cum ipso iungi optativo postulat, facitque ut vel posse quid fieri, vel quidquid etiam sine particula conditionali optativus cum *ἂν* notat significetur. Nam differt hoc genus ab illo, de quo supra dictum, in quo optativus pro rectae orationis coniunctivo positus est. In his enim, de quibus nunc dicimus, nihil nisi particula conditionalis vel finalis ad optativum rectae orationis cum *ἂν* coniunctum accedit. Et *posse* quidem significatur his in locis: Aristophanes Nub. 1184.

εἰ μή πέρ γ' ἅμα
αὐτὴ γένοιτ' ἂν γραῦς τε καὶ νέα γυνή.

Xenophontis Cyrop. III. 55. *τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾆσμα μάλα καλῶς ᾀσθὲν εἰς μουσικήν.* Vide Aeschin. de falsa leg. p. 265. Reisk. (§. 94. p. 412. Bekk.) Demosth. p. 44, 29. 196, 20. ubi Bekkerus indicativum sine *ἂν* posuit; 582, 24. 748, 14. 903, 19. 1108, 6. 1206, 21. 1300, 8. 1337, 8. Pro futuro autem, ut in Xenoph. Cyrop. IV. 2, 37. *ἄγετε νῦν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἴ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλοισθ' ἂν τυγχάνειν.* Vide Platon. Protag. p. 329. B. ubi conferendus Heindorfius p. 535. Non recte vero olim iudicavi de Pindari verbis Pyth. IV. 468. (263.)

εἰ γάρ τις ὄζους ὀξυτόμῳ πελέκει
ἐξερείψαι κεν μεγάλας δρυός, αἰσχύ-
νοι τέ οἱ θαητὸν εἶδος.

Videtur ibi *κὲν* in *μὲν* mutandum esse: nam monstruosum *ἐξερείψῃ κεν* habeat sibi qui invenit.

Eadem, quam particula *εἰ* vere conditionalis rationem habet, etiam tum obtinet, quum interrogativa est, *an* significans. Xenophon Cyrop. I. 6, 10. *ἐρωτᾷς, ἔφη, ὦ*

παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προςγένοιτο. Sic etiam VIII. 3, 26. et alibi saepissime.

Ad hoc genus constructionis pertinent etiam particulae *ὡς* et *ὅπως, quomodo* significantes, quae saepissime cum optativo et *ἂν* coniunguntur. Nam etiam sine illis particulis oratio optativum et *ἂν* habitura esset. Xenophon. Hist. Gr. VII. 1, 27. *ἐκεῖ δὲ ἐλθόντες, τῷ μὲν θεῷ οὐδὲν ἐκοινώσαντο, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη γένοιτο, αὐτοὶ δὲ ἐβουλεύοντο.* Vide III. 2, 1. IV. 1, 40. VI. 4, 28. Demosth. p. 195, 27. 345, 11. 932, 22. Platon. Phaedr. p. 231. A. Conferendus ad eum dialogum Heindorfius p. 198.

Addam his aliud genus optativi in sententia conditionali cum particula *ἂν* consociati, cuius ratio quum lateret viros doctos, tollendum iudicarunt *ἄν,* ut Thierschius apud Pindarum Nem. VII. 131. *εἰ δ' αὐτὸ καὶ θεὸς ἂν ἔχοι.* Potest ita accipi etiam illud Xenophontis in initio Agesilai, ubi Schaeferus removendum censebat *ἄν*: *οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων.* Quamquam nihil impedit quin hic locus etiam sic intelligatur: *malum esset, si, quod perfectissimae virtutis vir fuit, ne tenuiorem quidem posset laudationem nancisci.*

Tenendum est autem, quod ad collocationem particulae *ἂν* in hisce sententiis conditionalibus attinet, nihil interesse, utrum statim post particulam conditionalem, an interpositis aliquot vocibus, an demum post verbum ponatur. Demosthenes p. 115, 9. *οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων.* 167, 17. *ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι.* 168, 24. *ὡς ἂν συνταχθείητε.* Xenophon Hellen. VI. 1, 9. *οἶμαι ἄν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος, ὁποίῳ ἂν ἀξιώσαιεν.* Demosthenes p. 286, 28. *ἃ ἂν εὔξαιτο, ποιήσομεν.* 473, 26. *ἐπειδὴ δ' ἐπράξαμεν πάνθ' ὅσ' ἂν εὐξαίμεθα.* 1112, 2. *ἐῶ — ὅσ' ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν.* 815, 7. *ὡς ἂν συντομώτατ' εἴποι τις.* 1401, 18. *ὃν τις ἂν κατάθοιτο.* Sed idem p. 73, 5. *ἅπερ εὔξαισθ' ἄν.*

Plato Phileb. p. 15. C. *ὥς γ' οὖν ἐγὼ φαίην ἄν.* Theocritus XXV. 60.

ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὖλιν ἐς ἡμετέρην, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα.

XII.

De optativo cum ἄν in sententia finali.

Particula *ἄν* in sententia finali cum optativo, qui non sit pro rectae orationis coniunctivo positus, ibi tantum usurpatur, ubi finis is est, ut possit aliquid fieri. Et sic iam Homerus Od. *β*. 52.

οἳ πατρὸς μὲν ἐς οἶκον ἀπεῤῥίγασι νέεσθαι
Ἰκαρίου, ὥς κ' αὐτὸς ἐεδνώσαιτο θύγατρα,
δοίη δ' ᾧ κ' ἐθέλοι καί οἱ κεχαρισμένος ἔλθοι.

Sic ibi scribendum, non, ut vulgo, *μέν*. Od. *μ*. 156.

ἀλλ' ἐρέω μὲν ἐγών, ἵνα εἰδότες ἤ κε θάνωμεν,
ἤ κεν ἀλευάμενοι θάνατον καὶ κῆρα φύγοιμεν.

π. 295.

νῶϊν δ' οἴοισιν δύο φάσγανα καὶ δύο δοῦρε
καλλιπέειν καὶ δοιὰ βοάγρια χερσὶν ἑλέσθαι,
ὡς ἂν ἐπιθύσαντες ἑλοίμεθα.

Sed *ω*. 530.

ἴσχεσθε πτολέμου, Ἰθακήσιοι, ἀργαλέοιο,
ὥς κεν ἀναιμωτί γε διακρινθεῖτε τάχιστα,

non est cur posthabeatur quod libri nonnulli praebent *διακρινθῆτε*. Sophocles Oenomao apud Aristoph. Av. 1337.

γενοίμαν αἰετὸς ὑψιπέτας,
ὡς ἂν ποταθείην ὑπὲρ ἀτρυγέτου γλαυ-
κᾶς ἐπ' οἶδμα λίμνας.

Quem locum Elmsleius ad Soph. Ai. 1217. quod Atticos

non ita loquutos putabat, Simonidis vel alius lyrici esse suspicabatur. Euripides Iph. T. 1024.

ΟΡ. τί δ' εἴ με ναῷ τῷδε κρύψειας λάθρᾳ;
ΙΦ. ὡς δὴ σκότος λαβόντες ἐκσωθεῖμεν ἄν;

Demosthenes p. 66, 12. *ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε· ὡς δὲ κωλύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτα ἐφ' ὧν ἐστὶ νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε.* Variat ibi scriptura, aliis libris *εἴπητε* et *συνίητε* vel *συνίοιτε* exhibentibus. Nimis breviter Schaeferus: „*συνείητε*, ut oportebat, Bekkerus." Ego quidem cur in priore membro orationis optativi positi sint, fateor me non perspicere. In altero autem membro et res ipsa et collocatio particulae optativum tuetur. Male vero in Sophoclis fragmento apud Stobaeum Serm. XL. 3. legitur:

μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπῃς ἔπος·
κλεῖθρον γὰρ οὐδέν· ὡς δ' ἂν εὐπετὲς λάβοις,
γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

Scribe *ὡς δ' ἂν εὐστεγὲς λάβῃς*, *quamvis facile celatu acceperis.*

LIBER QVARTVS.

I.

De ἂν cum imperativo.

Dubitatum est, an etiam imperativo iungi possit *ἄν*. Ac fuerunt, quibus id non esset offensioni, in iisque ipse R. Bentleius, cui modeste contradixit Lennepius ad Phalar. p. 310. Nisi egregie fallor, accidit criticis hic quoque, quod saepe, ut viderent verum, sed eo uti nescirent. Nam repugnat sane, cum imperativo, qui modus verbi ita definitus est, ut non videatur conditionem posse adsignificare, particulam conditionalem *ἂν* construi. Verum temere ta-

men ageret, qui, sicubi addita reperitur, statim eiiceret, nec reputaret, posse eam fortasse alio referri. Ac multis id modis fieri potest. In ipso illo Phalaridis loco ep. 107. quum libri habeant *ὃν ἀνεπαχθέστατον — προςδέχου*, ego quidem non tollendum *ἂν* putem, sed addendum ei *ὡς: σώματος μὲν γὰρ ἀῤῥωστίαν θεραπεύει τέχνη· ψυχῆς δὲ νόσον ἰᾶται θάνατος, ὃν ὡς ἂν ἐπαχθέστατον ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀδικημάτων, οὐκ ἀκουσίων ὧν ἐμοὶ προςτρέπεις, ἀλλ' ἑκουσίων ὧν αὐτὸς εἴργασαι, προςδέχου*. Apertum est, sic iungi quidem *ἂν* cum imperativo, sed non construi: sensus est enim, *ὡς ἂν ἐπαχθέστατος εἴη*. Magis dubius videri potest Aristophanis locus Ach. 1200. ubi *φιλήσατόν με τὸ περιπεταστὸν κἀπιμανδαλωτὸν ἂν* in edd. vulgaribus scriptum est, sed codd. particulam omittunt. Sunt illa antistrophica, in quibus mirum in modum grassati sunt veteres metrici, quum trimetros voluerunt restituere. Quae verae scripturae sint, ambiguum est, quum propter librorum dissensum, tum quod in antistropha versus excidit. Quod si recte codd. habent,

φιλήσατόν με μαλθακῶς, ὦ χρυσίω,
τὸ περιπεταστὸν κἀπιμανδαλωτόν,

quod sane ita videtur, posteriori huic versui respondet is, qui addito in libris quibusdam *οὖν* quartus strophae est,

ἐκεῖνο δ' οὖν αἰακτὸν ἂν γένοιτο.

Ita quintus versus antistrophae, qui trimeter iambicus fuit, interiit. Et sic exemptum est hoc exemplum iis, quae *ἂν* cum imperativo iunctum habent. Non utilior est Rhesi v. 685. in quo quod scriptum est, *παῖε, παῖε πᾶς τις ἄν*, quum propter alia eius versus vitia, tum eo suspectum est, quod verba *τις ἂν* in quibusdam codd. desunt. Omnino illa scena pessime habita est, vitiata etiam choro in hemichoria distincto, quum singuli potius cantores distinguendi fuerint. Hos quidem versus, qui scenam plane perturbant, sic scribendos coniicio:

ΟΔ. ἴσχε, θάρσει. ΧΟΡ. πέλας ἴθ'. ΟΔ. οὐ δή. ΧΟΡ. παῖε, παῖε πᾶς. τίς εἶ;

ἢ σὺ δὴ Ῥήσου; ΟΔ. κατέκτας. ΧΟΡ. ἀλλὰ
τὸν κτενοῦντά σε.
ΟΔ. ἴσχε πᾶς τις. ΧΟΡ. οὐ μὲν οὖν. ΟΔ. ἅ,
φίλιον ἄνδρα μὴ θενεῖς;

Multum ab his differt illud Platonis in Alcib. I. p. 122. D. *εἰ δ' αὖ τι καὶ πλούτῳ προςέχεις καὶ κατὰ τοῦτο οἴει τι εἶναι, μηδὲ τοῦτο ἂν ἡμῖν ἄῤῥητον ἔστω, ἐάν πως αἴσθῃ οὗ εἶ.* Quamquam eam scripturam ex editione Laemariana propagatam esse, a Buttmanno monitum est in praefatione ad IV. dialogorum ed. quartam p. IV. quum neque codices nec priores edd. *ἂν* habeant. Sed fatendum est tamen, potuisse addi, ut quod non ad imperativum, sed ad *μηδὲ τοῦτο* pertineat. Plane ita loquutus Metopus apud Stobaeum I. 64. p. 7, 48. *τὰ δὲ εἴδεα αὐτᾶς καὶ τὰ μέρεα οὕτως κά τις ἀθρησάτω.* Ita editum a Gaisfordio. Cod. A. *καί.* Vulgo *οὕτως ἄν τις.* Maximus Tyrius diss. VII. c. 7. p. 116. ed. Reisk. *κἂν τοῦτό τις ὑμῶν τὸ πάθος ζηλωσάτω.* Male ibi Reiskius coniecit *κἂν τούτῳ.* Recentiores etiam omisso *τοῦτο*, ut Ttetzes ad Lyc. 424. *σὺ δὲ εἰ τοῦτο μέγα γράφεις, κἂν λέγε ὅτι ἐπεκτάσει Ἀττικῇ μέγα τοῦτο γράφεται·* de quo loco monuit Lobeckius ad Phryn. p. 9. Iam iudicari poterit etiam de Xenophontis verbis Anab. I. 4, 8. *ἀλλ' ἰόντων ἂν εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους.* In quibus Porsonus quantocius tollendum censuit *ἄν*, quem sequuti sunt alii. Et esset tollendum, si pertineret ad imperativum: sed est ad *εἰδότες* referendum, quod divisim si haec enunciasset, dixisset *ἰόντων καὶ εἰδεῖεν ἄν.* Posset defendi etiam infinitivus cum *ἂν* pro imperativo positus in H. Stephani editione Herodoti III. 155. *ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἂν ἔχειν.* Sed hodie editur, nulla scripturae diversitate adnotata, *τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν.*

II.

De ἂν cum infinitivo.

Infinitivus forma est orationis obliquae, ut qui semper pendeat ex aliquo alio verbo, sive illud additum est, sive mente suppletur. Ex quo consequitur, ubi in recta oratione ἂν cum verbi modis, qui rectae orationis sunt, i. e. cum indicativo et optativo construitur, ea oratione per infinitivum in obliquam versa, etiam infinitivo adiici ἄν; ubi autem indicativus et optativus non admittunt ἄν, ibi ne infinitivo quidem addi posse. Haec res ita plana et aperta est, ut ne opus quidem sit omnia exemplis scriptorum firmare, praesertim quum attulerit iam grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 127. Sed rei declarandae caussa hoc ponemus. Quod ἐποίησα ἂν simpliciter affirmans diceres, per infinitivum est φημὶ ἂν ποιῆσαι. Sic quod ἐποίουν ἄν, φημὶ ἂν ποιεῖν; quod ἐπεποιήκειν ἄν, φημὶ ἂν πεποιηκέναι. Item quod optativo diceres ποιήσαιμ᾽ ἄν, est ποιῆσαι ἂν οἶμαι; quod ποιοῖμ᾽ ἄν, ποιεῖν ἂν οἶμαι; quod πεποιήκοιμ᾽ ἄν, πεποιηκέναι ἂν οἶμαι. Ex his apparet, ubi verbum finitum cariturum esset particula, debere eam etiam in infinitivi suffectione abesse. Xenophon Mem. S. I. 3, 3. οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον· πολλάκις γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα· οὔτ᾽ ἂν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἦν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν. Bis hic recte iunctum est ἂν infinitivo; recte vero etiam omissum in principio huius loci, in quo errarunt qui addi voluerunt. Neque enim ἀλλ᾽ ἔχει καλῶς opponitur, sed ἀλλ᾽ οὐ χαίρουσι μᾶλλον ταῖς μεγάλαις θυσίαις. De Elmsleii dubitatione, an verbis *putare* significantibus iungi nequeat infinitivus aoristi sine ἂν ad futura pertinens, dixi ad Ai. 1061. ostendique non minus recte id fieri, quam quovis alio cum verbo, quia e. c. πεσεῖν est *cadere*, πεσεῖν ἂν *cadere posse*, ut apud He-

rodot. VII. 203. *ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν.*

Difficilior est quaestio de infinitivo futuri cum *ἄν*. De eo sic grammaticus ap. Bekk. p. 127. *μέλλοντι ὁ μὲν τῶν γραμματικῶν κανὼν οὐκ ἐπιτρέπει, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲ οὐκ ὀλίγα παραδείγματα εὑρίσκεται. Δημοσθένης πέμπτῳ Φιλιππικῶν* (locum frustra quaeras)· *οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν οἴομαι πολεμήσειν. καὶ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην* (p. 467, 28.)· *οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς βλάψειν ἂν ὑμᾶς ὁ νόμος φαίνεται. καὶ ἐν πρώτῳ τῶν Φιλιππικῶν· ὡς μηδ' ὁτιοῦν ἂν δεινὸν πείσεσθαι. Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς ἀντιδόσεως* (p. 342. D. 436. Bekk.)· *ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινεῖν τήν τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστα ἂν ὠφελήσειν καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ δηλώσειν.* Quem hic ex Leptinea Demosthenis locum affert, in eo hodie legitur *οἷς ἂν ὁ νόμος βλάψειν ὑμᾶς φαίνεται.* Vnus autem liber apud Bekkerum omittit *ἄν*. In Isocratis loco *μάλιστ' ὠφελήσειν* sine adnotatione dedit Bekkerus. Omitti *ἂν* in cod. Vrb ex litteris eius scio. Ac liber ille Vrbinas etiam aliis in locis ea particula caret: ut p. 162. C. *ἢν δὲ διὰ τέλους ἀκούσητέ μου προσέχοντες τὸν νοῦν, οἶμαι πάντας ἂν ὑμᾶς καταγνώσεσθαι πολλὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν εἶναι νομιζόντων·* et in iis quos Matthiae citavit in Gr. gr. p. 880. qui addit Thucydidem II. 80. extr. *νομίζοντες, εἰ ταύτην πρώτην λάβοιεν, ῥᾳδίως ἂν σφίσι τἄλλα προσχωρήσειν.* Omittunt *ἂν* duo codd. Sophocles Oed. Col. 1075.

ὡς προμνᾶταί τί μοι
γνώμα, τάχ' ἂν δώσειν
τὰν δεινὰ τλᾶσαν.

Hic Elmsleius litem intendit particulae. Comparari cum his potest, nullius tamen auctoritatis scriptor, scholiastes Pindari ad N. IV. 81. *οὐ φάναι ἂν δώσειν, εἰ μὴ προσομιλῆσαι.* Euripides Hel. 455.

πικρῶς ἂν οἶμαί γ' ἀγγελεῖν τοὺς σοὺς λόγους.

Nemo non facile corrigat *ἄρ'*. Plato Cratyl. p. 391. A.

ἀλλὰ δοκῶ μοι ὧδε ἂν μᾶλλον πεισθήσεσθαί σοι. Multi codd. πείθεσθαι. In Xenoph. de rep. Lac. VIII. 3. Aldina: ὅσῳ γὰρ μείζω δύναμιν ἔχει ἡ ἀρχή, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἡγήσαντο αὐτὴν καταπλήξειν τοὺς πολίτας. At Iuntina omisit ἄν. Demosthenes p. 776, 3. τί γὰρ ἂν τοῦτον οἴεσθε ποιήσειν λυθέντων τῶν νόμων, ὃς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν; Bekkerus e cod. Marc. ποιεῖν, caeteris libris ποιήσειν tuentibus. P. 1225, 21. ἣν ἐγὼ οὐ πολλὰς ἐλπίδας εἶχον ζῶσαν ἂν καταλήψεσθαι. Omisit ἂν cum aliis libris Bekkerus.

In primis autem commemorari debet hoc p. 860, 8. ταῦτ᾽ ἐμοῦ προκαλεσαμένου πολλῶν παρόντων οὐκ ἂν ἔφη ποιήσειν, ut scriptum est in cod. Lessing. Caeteri libri ποιῆσαι, quod apparet a quibusdam in ποιήσειν mutatum esse, quia aperte futuri significationem habet. Et tamen quin ποιῆσαι genuina scriptura sit eo minus dubitari potest, quod etiam participium aoristi cum ἂν coniunctum de futuro dicitur, in quo deberet aliquanto maior esse offensio. Ex his colligi potest, non magis cum infinitivo futuri construi ἄν, quam cum eius temporis indicativo aut optativo. Quod si quid veri est in illa grammatici apud Bekkerum adnotatione, neque is mendosis est libris usus, sic erit existimandum, sicubi ἂν in illa constructione positum inveniatur, similiter, ut supra in aliis locutionibus vidimus, cum alio potius aliquo verbo esse brevitate quadam dicendi coniunctum. Sic illa τάχ᾽ ἂν δώσειν, οὐδὲν ἂν πεισθήσεσθαι, ῥᾳδίως ἂν προςχωρήσειν, si sunt ab auctoribus illis scripta, studio illo multa paucis complectendi defendi possunt, quod in mente haberent δώσειν, καὶ τάχ᾽ ἄν· οὐ πεισθήσεσθαι, οὐδὲ ἓν ἄν· προςχωρήσειν, καὶ ῥᾳδίως ἄν· in quibus omnibus verborum eorumdem optativi δοίη, πεισθείην, προςχωροίη intelliguntur.

Caeterum tantum abest ut, quod Werferus fecit in Act. Monac. vol. I. p. 252. hac constructione uti liceat ad ἂν cum indicativo futuri defendendum, ut potius infinitivus huius temporis non possit cum ea particula construi, si idem tempus non patiatur indicativum suum vel optativum ei consociari. De utraque re alibi dictum.

Non dubito quin etiam coniunctivus cum ἄν coniunctus in obliqua oratione in infinitivum converti possit, ut *ὅταν δὲ γενέσθαι ταῦτα, τότε ποιήσειν*, etsi non habeo exemplum in promptu. Sed illud patet, eam constructionem non posse ferri, si verbum quod infinitivum regit, ipsum ex illa voce conditionali pendet, qualis est hic in plerisque codd. Demosthenis locus p. 95; 24. *εἰ γὰρ ἤδη τοσαύτην ἐξουσίαν τοῖς αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις δίδοτε, ὥςτε καὶ περὶ ὧν ἄν φασι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τούτων προκατηγορούντων ἀκροᾶσθε, τί ἄν τις λέγοι;* recteque puto Schaeferum et probare, quod Bekkerus omisit ἄν, et dicere servato scribendum esse *φῶσιν*.

III.

De ἄν cum participio.

Eadem omnia, quae de infinitivo dicta sunt, quadrant etiam in participium, cui iisdem prorsus conditionibus iungitur ἄν. Nam *ποιῶν ἄν* est vel *ὃς ἐποίει ἄν*, vel *ὃς ποιοῖ ἄν*, nisi quod, ut multiplex est participii usus, non ubique *ὅς*, sed *ὅτε*, *εἰ*, *ὅτι*, aliasque particulas adhibere, vel etiam participium simpliciter in verbum finitum cum ἄν solvere potes. Vt apud Aeschylum, Choeph. 346.

λιπὼν ἂν εὔκλειαν ἐν δόμοισιν,
τέκνων τε κελεύθοις
ἐπίστρεπτον αἰῶνα κτίσας
πολύχωστον ἂν εἶχες
τάφον διαποντίου γᾶς.

I. e. *ἔλιπες ἄν*. Demosth. Phil. I. princ. et in prooem. p. 1418. *εἰ μὲν γὰρ περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον.* Sophocles Oed. R. 523.

ἀλλ' ἦλθε μὲν δὴ τοῦτο τοὔνειδος τάχ' ἂν
ὀργῇ βιασθὲν μᾶλλον ἢ γνώμῃ φρενῶν.

Oed. Col. 964.

θεοῖς γὰρ ἦν οὕτω φίλον
τάχ᾽ ἄν τι μηνίουσιν εἰς γένος πάλαι.

Ad utrumque locum vide quae adnotavi.

Ita est autem par participii et infinitivi constructio cum *ἄν*, ut etiam futuri participium et dubitationes faciat easdem quas eius temporis infinitivus, et, si est usurpatum, non potuerit aliis quam infinitivus conditionibus usurpari. De eo grammaticus Bekkeri p. 128. *μετὰ μέλλοντος Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ ἀντιδόσεως· οὐχ ὡς οὐχ ἡδέως ἄν τινών μου καταψευσομένων.* At huius quoque generis exempla fere codicum auxilio remota sunt, ut apud Isocratem p. 142. B. apud Demosthenem p. 204, 23. Nec dubium est, quin etiam de futuro tempore usurpetur aoristi participium cum *ἄν*. Thucydides III. 37. *οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην.* VII. 42. *καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακουσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἁπλοῦν τε ὄν, καὶ εἰ ἐπικρατήσειέ τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὖθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥᾳδίως ἂν αὐτὸ ληφθέν.* Xenophon Anab. V. 2, 8. *αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὁπλίτας διαβιβάζειν, ὡς ἁλόντος ἂν τοῦ χωρίου.* Vide, ne plura afferam, Schaeferum in Melet. cr. p. 125. seq. Matthiae gr. Gr. §. 598. b. Sed apud Xenoph. Cyrop. I. 6, 1. quod legitur: *τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἄλλο ἔτι οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα·* quod non est ex Atticorum usu dictum, ad Viger. p. 814. in *λήσοντα* mutandum censui. Idque, nisi placet *ἂν* deleri, sic erit intelligendum, *ὡς οὐ λήσοντα, καὶ οὐδένα ἂν λάθοι.* Sed aoristi participium non minus de re praeterita dicitur, ut apud Isocratem p. 265. E. *εἰς τοῦτ᾽ ἦλθον οὐκ ἀνοίας, ἀλλὰ μανίας ὥστε πρὸς μὲν τὸν ἐπιστρατεύσαντα καὶ βουληθέντα τὼ μὲν πόλεε τούτω παντάπασιν ἀνελεῖν, τοὺς δ᾽ ἄλλους*

Ἕλληνας καταδουλώσασθαι, πρὸς μὲν τὸν τοιοῦτον, κρατήσασαι ῥᾳδίως ἂν αὐτοῦ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰρήνην εἰς ἅπαντα συνεγράψαντο τὸν χρόνον. quod est, *οὐ ἐκράτησαν ἄν.* Mirum vero est apud eumdem Isocratem p. 129. A. sic legi: *εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἔξωθεν βοηθειῶν εἰπεῖν, ἡγοῦμαι πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους ἐπαμύνειν ἡμῖν. ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτον μὲν Ἀθηναίους, εἰ καὶ μὴ πάντα μεθ' ἡμῶν εἰσίν, ἀλλ' ὑπέρ γε τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ὁτιοῦν ἂν ποιήσοντας· ἔπειτα τῶν ἄλλων πόλεων ἔστιν ἃς ὁμοίως ἂν ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων ὡς περὶ τῶν ἑαυταῖς συμβουλευσομένας· ἔτι δὲ Διονύσιον τὸν τύραννον καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνάστας, καθ' ὅσον ἕκαστοι δύνανται, προθύμως ἂν ἡμῖν ἐπικουρήσοντας.* In his *ὁτιοῦν ἂν* pro vulgato *πάντα* habet cod. Vrbinas. Idem *ἂν* post *προθύμως* omittit, ut quidem in litteris ad me datis Bekkerus scripsit: nam in editione sua nihil de ea omissione adnotavit. Et *ὁτιοῦν ἂν* quidem recte se habet, quod hic *ἂν* non ad participium pertinet. Duo *ἂν* autem quae sequuntur, nisi deleri placet, requirere aoristi participium videntur, quod quidem etiam isti *ὁτιοῦν ἂν* addi potuit. Recte scriptum est apud Demosthenem p. 128, 29. *πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρωτήσων κάθηται.* Quae ibi Bremius ex eodem scriptore commemoravit exempla, eorum duo codicum ope liberata sunt illa constructione: de tertio statim dicam. Schaeferus non liquere sibi ait, sed *ἂν ἴσως* iuncta ex parallelo putat. Id quomodo fieri possit, non video. Sed plana est res, quod simulatque interpungas apparet: *πάλαι τις, ἡδέως ἂν ἴσως, ἐρωτήσων κάθηται.* Supplendum est enim *ἐρωτῶν* sive *τοῦτο ποιῶν.* Ille autem quem modo dicebam alter locus ita vulgo legitur p. 284, 17. *ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο ἔτι συμπνευσόντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων.* Alterum *ἂν* a Bekkero est codd. quorumdam auctoritate deletum. Ita recte se habet oratio: *ὡς οὐ συμπνευσόντων, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο,* repetito verbi aoristo, *συμπνευσάντων.* Recte etiam Lucian. Contempl. 14. T. I. p. 510. *ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαιρέσθων, ὡς ἂν ἀφ' ὑψη-*

λοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσούμενοι. Nam id est *ὡς καταπεσούμενοι, ἀλγεινότερον ἂν καταπεσόντες ἀφ' ὑψηλοτέρου.* Quamquam nescio an comparativum illud *ὡς ἂν* quadam negligentia in vitae communis usu etiam de re certa dictum sit, in qua omittendum erat *ἄν.* Vt apud eumdem Contempl. I. p. 488. *ξεναγήσεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι με ξυμπερινοστῶν, ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα.* Pausanias I. 21, 8. *ἵππους πολλὰς ἕκαστος τρέφει, ὡς ἂν οὔτε ἐς ἰδιωτῶν κλήρους τῆς γῆς μεμερισμένης, οὔτε τι φερούσης πλὴν ὕλης ἀγρίας, ἅτε ὄντων νομάδων.* Demosthenes p. 519, 10. *καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον ὡς ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ συνησθέντες ἐποιήσατε.* P. 1352, 27. *καὶ συνέπινε καὶ συνεδείπνει ἐναντίον πολλῶν Νέαιρα αὕτη ὡς ἂν ἑταίρα οὖσα.* Rectius omisit *ἂν* in iisdem verbis p. 1353, 9. 1354, 8. 1361, 16. 27.

Caeterum non inutile fuerit monuisse, errare qui participium cum *ἂν* iunctum saepe nihil aliud esse putant quam *εἰ* cum verbo finito compositum. Nam haec non est particulae vis, sed ipsius participii etiam carentis particula. Vt quod est in Oed. R. 446.

συθείς τ' ἄν, οὐκ ἂν ἀλγύναις πλέον,

dici quidem potuit, *εἰ συθείης,* sed non propter *ἄν·* posset enim etiam si abesset *ἄν,* quod est propter alterum *ἂν* positum. Itaque fere ubi participio iunctum est *ἄν,* additum est etiam verbo, quod cum illo participio cohaeret. Quod si dicas, *συθείς ἄν, οὐκ ἀλγυνεῖς πλέον,* erit id inconcinne dictum, quia non satis commode solvi potest in *συθείης ἄν, καὶ οὐκ ἀλγυνεῖς πλέον.* Sic apud Antiphontem p. 712. Reisk. (54. §. 16. Bekk.) quum legeretur, *ἑλὼν δ' ἂν ἀξιώσεις με ἀποκτεῖναι,* mallem Bekkerus *ἀξιώσαις* dedisset, quo ducit codicis unius scriptura *ἀξιώσῃς,* quam contra omnes libros mutasset *ἂν* in *αὖ.* Quo clarius res pateat, utar illo Isocratis p. 5. D. quod infra aliam ob caussam afferendum erit: *ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης.* Id si sic mutaveris, *ἃ τοῖς ἄλλοις πράττουσιν ἐπιτιμᾷς,* est id, *ἃ τοῖς ἄλλοις, εἰ πράττουσιν, ἐπιτιμᾷς.* Pone autem *ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν*

πράττουσιν ἐπιτιμᾷς. Id vero non illud, quod modo dicebam, significabit, sed *facturis*, vel *facere volentibus*, i. e. *ἃ πράττοιεν ἄν.* Nimirum fallax quaedam ratio istam opinionem peperit, *ἂν* participio iunctum significare idem quod *εἰ* cum verbo finito. Nam ubi verbum participio adiunctum cum *ἂν* consociatum est, sane participium cum *ἂν* ita verti potest, sed non tamen quia *ἂν* ei est additum, sed quia, si principale verbum per *ἂν* conditionalem sententiam praebet, etiam partes eius sententiae tales sunt. Vt in Lysistrata v. 510.

καὶ πολλάκις ἔνδον ἂν οὖσαι
ἠκούσαμεν ἄν τι κακῶς ὑμᾶς βουλευσαμένους μέγα πρᾶγμα.

Et istud ipsum Isocratis, si sic dicas, *ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης ἄν.* Contra recte cum *κἂν*, principali verbo sine conditione posito. Soph. Trach. 1107.

ἀλλ' εὖ γέ τοι τόδ' ἴστε, κἂν τὸ μηδὲν ὦν,
κἂν μηδὲν ἕρπων, τήν γε δράσασαν τάδε
χειρώσομαι κἀκ τῶνδε.

Nam sensus est, *χειρώσομαι, καὶ ἂν εἰ μηδὲν εἴην καὶ μηδὲν ἕρποιμι, χειρωσαίμην.* Non puto autem *ἂν* participio additum vel nomini, ad quod intelligendum est, sic explicari posse ut coniunctivus substituatur, qui modus, ut supra dictum, non solus per se construitur cum ea particula. Itaque e. c. *συνθεὶς ἂν* non poterit dici pro *ἐὰν συνθῇς*, aut *ὁ συνθεὶς ἄν*, pro *ὃς ἂν συνθῇ*, quia non potest dici *εἰ συνθῇς ἄν*, *ὃς συνθῇ ἄν.* Aliud est *ὁτιοῦν ἄν*, quod quum Schaeferus apud Demosth. p. 192, 22. in his verbis, *εἰ δ' ὑπέρ γε τῶν δικαίων καὶ πολεμεῖν, ἂν τούτου δέῃ, καὶ πάσχειν ὁτιοῦν ἂν οἴεσθε χρῆναι*, nisi deleatur, sic explicandum putat *ὁτιοῦν ἂν ᾖ*, potest id quidem fieri, si verbum illud vere omissum iudicandum est, at veri tamen similius esse arbitror, optativum potius in illa formula intelligi, *ὁτιοῦν ἂν χρείη.* Sic p. 231. init. *πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες,*

Θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐψηφισθῆναι πάθουσιν. Quod est *πάθουσιν ὁτιοῦν ἂν πάθοιεν.*

IV.

De ἂν omisso verbo.

Quicumque verbi modus cum *ἂν* construi potest, potest etiam omitti, iis quidem conditionibus, quae propriae sunt verborum omissionis, ut vel ex praecedentibus sequentibusve cogitatione repetatur, vel, quia alio modo patet quid supplendum sit, non indicetur iis opus esse. Demosthenes p. 552, 23. *χρώμενος ὥςπερ ἂν ἄλλος τις αὐτῷ τὰ πρὸ τούτου*, scilicet *ἐχρήσατο.* 578, 28. *οὐδεὶς ὅςτις οὐκ ἄν.* Repete ex praecedentibus *παρέσχεν.* 586, 10. *δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως ὥςπερ ἂν αὐτῷ τις ἀδικουμένῳ*, scilicet *βοηθήσειεν.* 659, 24. *καὶ μὴν καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανοῦτε, οὐκ ἄν, εἴ γ' ἐχθρὸν ἡγεῖσθε.* Repete *ἐστεφανοῦτε.* 749, 2. *φέρε γὰρ πρὸς Διός, ἔστιν ὅςτις ἂν ἢ πρόεδρός ποτ' ἐψήφιστο ἢ πρύτανις τούτων τι τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν οἶμαι*, scilicet *ἐψηφίσθαι.* Hic quidem omittunt libri quidam. Euripidis Alc. 181.

σὲ δ' ἄλλη τις γυνὴ κεκτήσεται,
σώφρων μὲν οὐκ ἂν μᾶλλον, εὐτυχὴς δ' ἴσως.

Vide quae ibi notavit Matthiae. Adde Soph. Philoct. 571.

πρὸς ποῖον ἂν τόνδ' αὐτὸς Ὀδυσσεὺς ἔπλει.

Vide ibi adnotata. In eadem fabula 493.

ὃν δὴ πάλαι' ἂν ἐξότου δέδοικ' ἐγὼ
μή μοι βεβήκῃ.

Intellige *εἴη.* Quin etiam coniunctivus omittitur. Eurip. Hippol. 659.

νῦν δ' ἐκ δόμων μέν, ἔς τ' ἂν ἔνδημος χθονὸς
Θησεύς, ἄπειμι, σῖγα δ' ἕξομεν στόμα.

V.

De ἂν repetito.

Pervulgatum est, ἂν indicativo et optativo iunctum iterari, ut bis terve in eadem sententia positum inveniatur. Eadem ratio cadit etiam in infinitivum et participium, quia hae verbi partes nihil nisi conversam ex indicativo vel optativo orationem continent. Sed id non temere fieri posse, sponte patet. Sunt autem duo modi, quibus repeti ἂν potest, unus, quum pluribus verbis interpositis ab eo verbo quicum coniungi debeat longius avulsum est, quam ut non videatur concinnitas orationis repetitionem requirere, alter qui est longe frequentissimus, quum in parte aliqua sententiae iteratur. Plane enim eadem huius particulae ratio est, quae est negationum. Etenim quemadmodum quum ad totam sententiam pertinet negatio, iterari in partibus quibusdam solet, ut οὐκ ἔστιν οὐδείς, sic etiam, quum tota sententia conditionalis est, refertur ea conditio etiam ad partes eius primarias. De ea re dixi ad Viger. p. 814. seqq. Sunt autem partes illae tales, ut addant aliquid, quod illa principalis sententiae ratione afficiatur. Id modo est participium, ut in Oed. R. 828.

> *ἆρ' οὐκ ἀπ' ὠμοῦ ταῦτα δαίμονός τις ἂν*
> *κρίνων ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἂν ὀρθοίη λόγον;*

modo conditio aliter expressa, ut in Electra v. 333.

> *ὥςτ' ἂν εἰ σθένος*
> *λάβοιμι, δηλώσαιμ' ἂν οἷ' αὐτοῖς φρονῶ·*

et in Antig. 466.

> *ἀλλ' ἂν εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς*
> *μητρὸς θανόντ' ἄθαπτον ἐσχόμην νέκυν,*
> *κείνοις ἂν ἤλγουν·*

et in Oed. R. 1438.

> *ἔδρασ' ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ*
> *πρώτιστ' ἔχρῃζον ἐκμαθεῖν τί πρακτέον.*

modo affirmatio maior, ut in Oed. R. 139.

ὅςτις γὰρ ἦν ἐκεῖνον ὁ κτανών, τάχ' ἂν
κἄμ' ἂν τοιαύτῃ χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι;

et apud Aristoph. in Thesm. 196.

καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἄν;

Soph. Oed. R. 1053.

ἥδ' ἂν τάδ' οὐχ ἥκιστ' ἂν Ἰοκάστη λέγοι·

modo negatio, ut in Lysistrata v. 361.

φωνὴν ἂν οὐκ ἂν εἶχον·

et in formula οὐκ ἂν φθάνοις ἄν, de qua vide Elmsleium ad Heracl. 721. Alia exempla attulit Reisigius in Coniect. p. 187. Tum quae par est negationi in interrogatione, ut in Oed. R. 772.

τῷ γὰρ ἂν καὶ μείζονι
λέξαιμ' ἂν ἢ σοί;

Aristoph. Pac. 68.

πῶς ἄν ποτ' ἀφικοίμην ἄν;

Denique in divisione sententiae, ut in Oed. R. 857.

ὥςτ' οὐχὶ μαντείας γ' ἂν οὔτε τῇδ' ἐγὼ
βλέψαιμ' ἂν οὕνεκ', οὔτε τῇδ' ἂν ὕστερον·

et v. 1227.

οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην.

Harum rationum ubi nulli locus est, non potest iterari ἄν. Itaque absurde legebatur in Phaedro Platonis p. 276. B. ἐφ' οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ ἂν χρώμενος ἂν τέχνῃ, σπείρας εἰς τὸ προςῆκον, ἀγαπῴη ἂν ἐν ὀγδόῳ μηνὶ ὅσα ἔσπειρε τέλος λαβόντα. Recte multorum fide librorum delevit prius ἂν Bekkerus. Neque enim duae hic sunt notiones, sed una, χρῆσθαι γεωργικῇ. Vide notata ad Soph. Philoct. 116.

Caeterum haec iteratio particulae in primis usitata est Atticis. Rarius invenitur apud Herodotum, raro apud epicos, ut Odyss. δ. 733.

τῷ κε μάλ' ἢ κεν ἔμεινε.

Sed epici aliud sibi proprium habent, ut coniungant ἄν κεν. Iliad. ν. 127.

ἃς οὔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών,
οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος.

Quae patet ob negationis accessionem esse coniuncta. Sic etiam Oppianus Hal. IV. 602.

οὐδέ κεν ἄν τις
ἐςβαίη.

V. 367. *οὐδέ κεν ἄν τι*
ἀντόμενοι τρέσσειαν.

Scriptor Lithicorum v. 247.

οὐδέ κεν ἂν γνοίης κέρας ἀτρεκὲς ἢ λίθος ἐστίν.

Et πῶς κεν ἂν Maximus v. 277. et καὶ δ' ἄν κε v. 303. Quin etiam cum coniunctivo ita coniungunt ἄν κεν, ut hae particulae pro una sint, quod eo factum puto, quia κε ex καὶ natum est. Homerus quidem in formula ὄφρ' ἂν μέν κεν. Iliad. λ. 187.

ὄφρ' ἂν μέν κεν ὁρᾷ Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν.

Vide Od. ε. 361. ζ. 259. Sic ἤν κε, ἐπήν κε construxerunt Apollonius Rhodius, Theocritus, Manetho. V. Schaefer. ad Theocr. XXVII. 35. Illud ἐπήν κεν restituendum Soloni apud Plutarchum in Vita eius c. 2.

Multum ab his differt geminatum ἄν, quod Elmsleius ad Aeschyli Prom. 768. iure negavit coniunctivo consociari. Cur vero? Quia, ut libro II. ostendimus, hic modus verbi non per se adsciscit ἄν, sed ἂν pertinet ad vocem ex qua pendet coniunctivus. Huius vocis ea particula significatum quum mutet, nihil est in tali sententia

quod repeti possit. Neque enim ad praedicata pertinet *ἄν*, sed ad ipsam conditionem ex qua pendet sententia, ut *ὅς ἄν, ἐάν, ὡς ἄν*. Quare etiam quum haec per optativum in obliquam orationem vertuntur, non potest iterari *ἄν*. Sed est tamen, nisi fallor, quaedam singularis ratio, qua videri potest etiam cum coniunctivo repetitum esse *ἄν*, etsi re vera non est repetitum. Apud Aristophanem in Eq. 1107. scriptum est,

ἀνύσατε νῦν, ὅ τι περ ποιήσεθ'· ὡς ἐγώ,
ὁπότερος ἂν σφῷν εὖ με μᾶλλον ἂν ποιῇ,
τούτῳ παραδώσω τῆς πυκνὸς τὰς ἡνίας.

Omittit Suidas duobus in locis prius *ἄν*, quod omitti non potest. Corrigere studuerunt versum Elmsleius in Mus. Crit. III. p. 362. Reisigius Coniect. I. p. 188. Neutrius coniectura mihi satis probabilis videtur. Sed scribendum puto,

ὁπότερος ἂν σφῷν εὖ με μᾶλλον ἃν ποιῇ.

i. e. *ὁπότερος ἄν, ἃ ἂν ποιῇ, μᾶλλον εὖ ποιῇ με.* Eodem prorsus modo Thucydides VII. 7. *πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὁλκάσιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν προχωρῇ.* Nam hic quoque nihil nisi verbum repetendum est. Audacius hunc locum tentatum arbitror a Schaefero ad Demosth. I. p. 815. Sed vitium repetitae cum coniunctivo particulae eximendum est Maximo v. 598. ubi legitur:

ὥς δὲ καὶ εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν αἰθροπολούσης
εὐκεράου μήνης μόλις οἴσεαι ὅττι καὶ φῶρος
εἰς παλάμας κεν ἕλοι.

Aberravit ab recta via Dorvillius ad Char. p. 749. (658. ed. Lips.) Scribe *ὅττι κε φωρὸς εἰς παλάμας ἔλθῃ.*

VI.

De omisso ἄν propter aliud ἄν.

Quemadmodum iteratur *ἄν* in una sententia, ita in oratione membris quibusdam distincta non raro in uno tantum membro ponitur, in altero autem omittitur. Quod si quaeris qua lege fiat, res ipsa monstrat, sic demum posse, si utrumque membrum ad commune quiddam referri licet, ita ut, si praemittas *ἄν*, ad utrumque verbum pertineat. Sit nobis pro fundamento huius disputationis illud Xenophontis in Hierone 7, 12. *πῶς γὰρ ἄν τίς ποτε ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρήματα ἐκτίνων ὅσους ἀφείλετο ἢ δεσμοὺς ἀντιπάσχοι ὅσους δὴ ἐδέσμευσεν, ἢ ὅσους κατέκτανε πῶς ἂν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανουμένας;* Prius *πῶς ἂν* ad duo refertur verba, ideoque recte et ordine factum, ut, sequente deinde divisione, neutri de duobus quae proxima sunt verbis, *ἐξαρκέσειεν* et *ἀντιπάσχοι*, additum sit, etsi potuit addi utrique. Sed quod deinde sequitur *πῶς*, inversa orationis forma novam incipit sententiam, neque est pars praegressae; itaque etiam suum sibi *ἂν* adiici postulat. Nunc videamus alia. In eodem libro 11, 11. scriptum est: *ὥςτε οὐ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ καὶ ἐρῷο ὑπ' ἀνθρώπων· καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι.* Scilicet id est, *ὥςτ' ἂν οὐ μόνον φιλοῖο ἀλλὰ καὶ ἐρῷο.* Altera nova sententia est, novum sibi *ἂν* vindicans, *καὶ δέοι ἄν σε.* Sequuntur prorsus similia: *φόβον δὲ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μή τι πάθῃς· ἑκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἄν, καὶ ἐθελουσίως σοῦ προνοοῦντας θεῷο ἄν.* I. e. *φόβον δ' ἂν οὐκ ἔχοις ἀλλὰ παρέχοις.* Sequitur iterum nova sententia cum suo *ἄν*, quae in duas partes divisa, etiam in altera parte habet *ἄν*, quo poterat carere. Paullo difficilius iudicium est de proximis verbis: *εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὁρῴης ἄν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαίροντας*

ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥσπερ τῶν ἰδίων μαχομένους· θησαυρούς γε μὴν ἔχοις πάντας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους. Addendum post ἔχοις censuerunt ἂν Schaeferus, Bremius, Reisigius, alii, nec sine probabilitate. Non videtur tamen necessarium esse, quia hoc in mente habebat scriptor, κινδύνου δ' ἂν ὄντος μάλιστα μὲν αὐτοὺς προθύμους ὁρῴης, θησαυρούς γε μὴν ἔχοις τοὺς αὐτῶν πλούτους. Minus explicate de hoc genere disseruit Matthiae ad Eurip. Hippol. 468. p. 44. qui quum negasset, illam rationem quadrare in haec Sophoclis El. 790.

Π. οὔκουν ἀποστείχοιμ' ἄν, εἰ τάδ' εὖ κυρεῖ.
K. ἥκιστ'· ἐπείπερ οὔτ' ἐμοῦ καταξίως
πράξειας, οὔτε τοῦ πορεύσαντος ξένου,

vide quae ad eum locum adnotavi. Adde Oed. Col. 997.

τίνοι' ἄν, οὐδὲ τοὔνδικον περιβλέποις.

Sed haec quamvis ingente possim exemplorum multitudine confirmare, satis sit quomodo iudicanda sint indicasse.

VII.

De collocatione particulae ἄν.

Reliquum est ut dicatur de collocatione particulae ἄν, quae nonnullis in generibus loquendi vel insolentior esse vel aliquid videtur perversitatis habere. Quum particula illa sit in iis, quae non possunt in ipso poni orationis principio, quumque natura sua ad aliud verbum referatur cum eoque sit coniuncta, consequens est proprium ei locum esse statim post eam vocem, ad cuius notionem constituendam aliquid confert. Itaque primo, quod ad consociationem eius cum coniunctivo attinet, quoniam ad huius potestatem mutandam nihil confert, non potest post coniunctivum poni, sed ei est voci adiicienda, a qua regitur coniunctivus. Itaque ἐάν, ὃς ἄν, et quaecumque sunt huius generis alia coniunctim ponuntur, nisi quod, quum non in unam illa vocem coalescunt, coniunctio interponi potest,

ut ὅς δ' ἄν, ἵνα γὰρ ἄν, de qua re est libro primo dictum. Cum caeteris autem verbi modis coniunctum ἄν, sequitur eamdem regulam, ut verbo ad quod pertinet subiiciatur, ut εἶχον ἄν, ἔχοιμ' ἄν, ἔχειν ἄν, ἔχων ἄν. Sed horum verborum quoniam ea conditio est, ut plerumque non sola per se sententiam compleant, sed coniuncta demum cum aliis vocibus integram notionem conficiant, perinde est quo loco ponatur ἄν, dummodo locetur post unam earum vocum, ex quibus constat illa quae efficienda est notio. Vt quod est εἶχον ἂν πρόφασιν, licet etiam sic dici, πρόφασιν ἂν εἶχον, vel πρόφασιν εἶχον ἄν, vel εἶχον πρόφασιν ἄν, ut apud Demosth. p. 1105, 2. εἰ μὲν τοίνυν μὴ προσεμαρτύρουν τῇ προκλήσει τὴν διαθήκην· οὗτοι, λόγον εἶχέ τιν' ἂν τὸ φεύγειν ἐμὲ ἀνοίγειν τὸ γραμματεῖον. Consentaneum est autem, fere post unam ex iis vocibus poni, in quibus maius aliquod momentum est. Vt apud Lycurgum p. 165. (242. §. 39. Bekk.) καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὦ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἠλέησεν; Maluit sic, quam τίς ἂν οὐκ ἠλέησε, quia non *quis misericors non fuit*, sed *quis immisericors* dicere volebat. Thucyd. II. 11. οὔκουν χρή, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν. Demosth. p. 295, 8. τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ. Pertinet autem ad hoc genus etiam καί, quum quidem haec vocula non est simpliciter copula, sed paullo fortiorem habet vim, ut quasi pro affirmatione quadam sit. Herodotus IV. 118. καὶ ἂν ἐδήλου. Et fortasse Thucyd. VIII. 68. de quo loco v. supra lib. III. c. 4. Sed non cadit hoc in ἀλλὰ apud Sophoclem Antig. 465.

οὕτως ἔμοιγε τοῦδε τοῦ πόνου τυχεῖν
παρ' οὐδὲν ἄλγος, ἀλλ' ἂν εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
μητρὸς θανόντ' ἄθαπτον ἐσχόμην νέκυν,
κείνοις ἂν ἤλγουν.

Id enim propterea sic dici debuit. quia ἀλλ' ἂν elliptice

dixit pro ἀλλ' ἦν ἂν ἄλγος, sed eam ellipsin deinde explet additis κείνοις ἂν ἤλγουν.

Sed sunt aliae quaedam loquendi formae, in quibus ἂν videri potest extra eam sententiam esse, in qua media poni debebat. Quae formae facile expedientur, si cogitaveris, duas sententias per attractionis figuram quam vocant in unam coniungi. Earum formarum una est, quum *inquiat aliquis* dicere volumus, verba illius afferentes. Plato Hipp. mai. p. 299. A. μανθάνω ἂν ἴσως φαίη. Phaedone p. 87. A. τί οὖν ἂν φαίη ὁ λόγος ἔτι ἀπιστεῖς; quod est τί οὖν ἀπιστεῖς, φαίη ἂν ὁ λόγος. Qualia non sunt interpunctionibus disiungenda, quibus pervertitur constructio. Exempla vide alia apud Heindorfium ad Phaedonis locum p. 135. qui non debebat Sophoclis Oed. R. 937.

τάχ' ἂν
ἥδοιο μέν, πῶς δ' οὐκ ἄν; ἀσχάλλοις δ' ἴσως

huc referre, interpungique iubere πῶς δ' οὐκ; ἂν ἀσχάλλοις δ' ἴσως. Hoc enim barbarum foret. Adde vero Demosth. 13, 6. ubi Bekkerus ordinem verborum cum libris quibusdam, sed secus quam usus postulabat, mutavit; 14, 24. 1445, 14. et paullo aliter p. 1097, 8. ὅτι νὴ Δί' ἂν εἴποι.

Eiusdem generis est hoc apud Xenoph. Hist. Gr. VI. 1, 9. ὧν ἐγὼ καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ὁρῶν, οἶμαι ἄν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος ὁποίῳ ἂν ἀξιώσαιεν ὑπήκοοι εἶναι Θετταλοί. Huic simile aliud exemplum vide apud Heindorfium.

Vix ulla vero frequentior forma est, quam illa, quod mireris, ignota Porsono, οὐκ οἶδ' ἂν εἰ πείσαιμι, quod est οὐκ οἶδα εἰ πείσαιμ' ἄν. Exemplis quae Elmsleius ad Med. 911. attulit, adde Demosth. p. 441, 21. 1423, 15.

Alia ratio est, quum inseritur sententiae aliquid, quod proprie non ad eam pertinet, ut apud Aristoph. Pac. 137. appellatio,

ἀλλ' ὦ μέλ' ἄν μοι σιτίων διπλῶν ἔδει.

Ac nescio an eodem referendum sit, quod in Eccles. 218. et libri et Suidas v. *χρηστῶς* sic scriptum exhibent:

ἡ δ' Ἀθηναίων πόλις
εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχεν, οὐκ ἂν ἐσώζετο,
εἰ μή τι καινὸν ἄλλο περιειργάζετο;

Elmsleius in addendis ad Acharn. 127. coniiciebat *οὐκ ἐσώζετ' ἄν*. Id quidem minus metri, quam sensus caussa praestat: non enim *num perdita esset*, sed *num non esset salva* dicit. Sed id vide an sic dixerit,

εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχ' ἂν οὐκ ἐσώζετο.

quod est, *τοῦτο ἂν χρηστῶς ἔχουσα οὐκ ἐσώζετο;* Eoque modo defendi posset, quod legebatur apud Andocidem p. 77. (150. §. 6. Bekk.) *ὧν ἕνεκα, ὦ Ἀθηναῖοι, εἰ ἀνθρωπίνως περὶ ἐμοῦ γιγνώσκοντες ἂν εἴητε ἄνδρες εὐγνωμονέστεροι*, nisi ibi nunc ex tribus codd. quorum uno ad eum finem iam Schneiderus usus erat ad Xenoph. de Vectigal. 6, 2. editum esset *εἴητε ἄν*.

Quae de simplice *ἂν* diximus, cadunt etiam in iteratum. Itaque vehementer erravit Werferus Act. Monac. I. p. 252. quum illud Isocratis p. 5. D. quo supra usi sumus, *ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης,* sic scribi voluit: *ἃ τοῖς ἄλλοις, ἂν πράττουσιν, ἂν ἐπιτιμῴης*. Paullo melius, certe non ab linguae ratione alienum esset, *ἃ τοῖς ἄλλοις ἄν, πράττουσιν ἄν, ἐπιτιμῴης*. Sed id significaret: *quae caeteris, si facturi sint, exprobres.* Nunc autem si duplex *ἂν* ponendum est, cohaerent *ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν:* itaque quod reliquum est, *ἐπιτιμῴης*, non potest dici *ἂν ἐπιτιμῴης*, quia *ἂν* in principio positum esset, sed dicendum est *ἐπιτιμῴης ἄν*. Pauca de millenis id exempla docebunt. Demosth. p. 849, 22. *ἔτι δὲ τὸ πρᾶγμ' ἂν ἐξελέγξαι ζητῶν ἐξήτησεν ἄν με τὸν παῖδα.* 1132, 28. *πῶς ἂν οὖν μὴ εἰδὼς ὁ πατὴρ αὐτὸν Ἀθηναῖον ἐσόμενον ἔδωκεν ἂν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα;* 1368, 18. *οὓς ἄν τις δεόμενος ἐκ πονηρῶν πραγμάτων εἴπειεν ἄν.* Lucian. Hermotim. 55. *ὁ Φειδίας ἄν ποτε ἰδὼν ὄνυχα λέοντος ἔγνω ἂν ὅτι λέοντός ἐστιν, εἰ μὴ ἑωράκει ποτὲ*

λέοντα ὅλον; Sed alio addito vocabulo quod ad illud verbum pertineat, praeponere poteris verbo particulam, ut, *ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσι μεγάλως ἂν ἐπιτιμῴης.* Demosth. p. 1159, 14. *καίτοι πῶς ἂν εἰ μὴ πεπορισμένον τε ἦν καὶ ἐπηγγέλκειν αὐτοῖς, εὐθὺς ἂν ἀπέλαβον;* In eumdem errorem, in quem Werferus, etiam Porsonus, adolescens quidem, inciderat, quum Advers. p. 43. Antiphanis versus apud Athenaeum p. 3. F. sic putabat scribendos esse:

τοῦ δ' ἄν τις ἄλλου πρὸς θεῶν, πάτερ, οὕνεκ' ἂν
εὔξαιτο πλουτεῖν εὐπορεῖν τε χρημάτων. *)

---

*) Vulgo, *τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν περ οὕνεκα.* Sed codd. non habent *περ.* Vide Dindorfii addenda ad Athenaeum, ubi quae proposita est coniectura, posthabenda mihi videtur ei, quae in adnotationibus est allata:

τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν ἂν οὕνεκα.

INDEX SCRIPTORVM.

INDEX VERBORVM.